Beszámoló

a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1981. évi tevékenységéről

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest

B E S Z Á M O L Ó

a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

1981. évi munkájáról

Szerkesztette:

Dr. Kordos László

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Besz./05
BUDAPEST

Megjelent

a Vörös Meteor TE Baradla és
a Vörös Meteor TE Vass Imre Barlang-
kutató csoportok

anyagi hozzájárulásával.

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

Budapest, 1983.

T A R T A L O M

SZAKOSZTÁLYOK, SZAKBIZOTTSÁGOK JELENTÉSEI

Jelentés a Dokumentációs Szakosztály 1981. évi munkájáról /Dr. Kordos L./ 4

Jelentés az MKBT Ifjusági Bizottságának 1981. évi tevékenységéről /Gazdag L./ 7

Az Oktatási és Közmüvelődési Bizottság /OKB/ beszámolója 1981-es tevékenységéről /Lénárt L./ 7

Barlangi gerinces őslénytani ásatások és gyüjtések 1981-ben /Dr. Kordos L./ 9

CSOPORTOK JELENTÉSEI

Az Agrártudományi és Kertészeti Egyetem Barlangkutató Csoportja /AKEBCS/ 1981. évi jelentése /Dr. Nagy S./ 14

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Szolga F. - Zentai F./ 14

Jelentés a Bekey Imre Gábor Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról /Kiss A. - Takácsné Bolner K. - Karip Gy./ 50

A Borsodi Szénbányák Ig.SE 1981. évi jelentése /Várszegi S./ 66

A BEAC Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Rajczy M./ 68

A BSE Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Kováts K./ 68

Beszámoló jelentés a dorogi József Attila Müvelődési Ház "Kadič Ottokár" Barlangkutató Szakkörének 1981. évi tevékenységéről /Madaras L.-né/ 74

A Cholnoky Jenő Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Dr. Veress M./ 74

Az FTSK Barlangkutató Szakosztály 1981. évi jelentése /Vidics Z.-né/ 94

Ferencvárosi Természetbarátok Sportkör DELFIN Könnyübuvár Szakosztályának kutatási jelentése 1981-ről /Kalinovits S. - Kollár K. A./ 100

Jelentés a Gépipari Spartacus SE. "Lóczy Lajos" Barlangkutató Csoport 1981-ben végzett munkájáról 102

A Hajnóczy József Barlangkutató Csoport 1981.évi tevékenysége /Varga Cs./ 102

A Herman Ottó Barlangkutató Szakcsoport 1981. évi jelentése /Hernádi B./ 109

A Honvéd Bottyán János SE. Denevér Barlangkutató Csoport kutatási jelentése 1981. évről /Sztarna A. - Kulcsár T. - Kiszely J./ 110

A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1981. évi jelentése /Lendvay Á./ 111

A MÁFI Optimista Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Tóth M./ 125

Jelentés a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület 1981. évi tevékenységéről /Gonda Gy./ 125

Beszámoló a MÁV BVKH SC természetjáró szakosztály barlangkutató szakcsoportjának 1981. évi tevékenységéről /Lengyel J./ 125

A Mecseki Karsztkutató Csoport jelentése az 1981. évről /Rónaki L./ 126

A Nehézipari Müszaki Egyetem Karszthidrológiai Szakcsoportjának jelentése az 1981. évi tevékenységéről / Nagy T./ 132

Óbudai Kinizsi Barlangkutató Csoport 1981. évi kutatási és turajelentése /Adamkó P./ 132

A Pannónia Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Kardos L./ 132

A Papp Ferenc Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése /Berhidai T. - Cser F. - Holl B./ 150

Beszámoló a tatabányai Bányász Müvelődési és Oktatási Központ "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1981. évi tevékenységéről /Juhász M./ 160

A Veres Pálné Gimnázium Szekula Mária Barlangkutató Szakosztályának 1981. évi beszámolója /Tóth A./ 213

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Baradla Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról /Vid Ö. - Szilágyi F./ 213

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Diogenes Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról /Thieme A./ 215

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Foton Barlangkutató Csoport 1981. évi beszámolója /Tihanyi P./ 220

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Központi Barlangkutató Csoport jelentése 1981. évi tevékenységéről /Kőrössy Gy./ 221

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Nautilus Vizalatti Barlangkutató Szakosztály 1981. évi jelentése /Horváth F./ 221

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Tektonik Barlangkutató Csoportjának 1981. évi tevékenységéről /Csernavölgyi L./ 222

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Vass Imre Barlangkutató Csoportjának 1981. évi munkájáról /Házi Z./ 223

SZAKOSZTÁLYOK, SZAKBIZOTTSÁGOK JELENTÉSEI

Jelentés a Dokumentációs Szakosztály 1981. évi munkájáról

Dr. Kordos László

Az MKBT Dokumentációs Szakosztályának munkáját az 1981. julius 3-i elnökségi ülés által jóváhagyott beszámoló és terv irányitotta. A több éves feladatot tartalmazó koncepcióból, az előző évek munkájának szerves folytatásaként 1981-ben az alábbiak valósultak meg:

1. Bibliográfiai munkabizottság

A bibliográfiai munkák megvalósitása érdekében a szakosztály felkérésére az alábbi feladatokat a következők vállalták:

- dr. Bertalan Károly hagyatékából 1945-1960. közötti évek sajtó alá rendezése /dr. Kordos L./
- 1961-1980. közötti szakbibliográfia /Lénárt L./
- 1981-től évenkénti összeállitás /Piros O. és a Baradla csoport/
- Barlangterápiai referáló bibliográfia / dr. Horváth T./

2. Kartográfiai munkabizottság

A barlangtérkép atlasz első kötetének hiányosságai miatt a továbbiakat a munkabizottság felügyeletével szükséges kiadni. Ennek megfelelően 1981-ben lektorálásra kerül az Alba Regia-barlangot bemutató füzet kézirata.

3. Kataszteri munkabizottság

- Megtörtént a soproni, tatabányai és kevélyi kataszteri egység barlangkataszteri számainak meghatározása
- Megkezdődött a Központi Tudományos Barlangkataszter felállitása
- Körlevélben /hirkártyán/ kértük be az 1981-ben felfedezett barlangok adatait és a leghosszabb-legmélyebb barlangok dec. 31-i méreteit.

Függelék: A Dokumentációs Szakosztály beszámolója az MKBT 1981. julius 3-i elnökségi ülésére /dr. Kordos László/

Az MKBT Dokumentációs Szakosztályának tevékenységét az 1975. szeptember 30-án jóváhagyott ügyrend szabályozza /megjelent: Beszámoló az MKBT 1975. második félévi tevékenységéről p. 49-51./. Ennek értelmében "célja és feladata, hogy társadalmi uton összegyüjtse és adatszolgáltatásra előkészitse a magyar karszt- és barlangkutatás tárgyi és szellemi dokumentumait".

A dokumentációs munka eddigi tanulságainak és a jövőbeni feladatok figyelembevételével a Szakosztály 1981-85. között az alábbiakat kivánja elvégezni.

A Szakosztály továbbra is megtartja állandó munkabizottságait /bibliográfiai, fotográfiai, kartográfiai, kataszteri, nominológiai és terminológiai/, de azok élére nem nevez ki vezetőt /ügyrend 3. §./. A feladatok konkrét elvégzése és elvégeztetése érdekében a munkabizottsági keretek között, felelős személyek és csoportok megbizásával kivánjuk a munkát végezni. Jelen elnökségi ülés feladata, hogy a javasolt személyeket és feladatokat jóváhagyja, s az alapján a feladatok elvégzésére a kutatókat irásban felkérje.

A Szakosztály gyüjteményeinek számát változatlanul hagyjuk /csak kisebb gyüjtemé-

nyen belüli változtatásokat végzünk/, s arra törekszünk, hogy az jól rendszerezve, a pillanatnyi lehetőségekhez mérten naprakészen álljon rendelkezésre. Feltétlenül fontos, hogy az összes dokumentációs gyüjtemény egységes elhelyezést nyerjen.

Bibliográfiai munkabizottság

1. Folytatja a Bibl. Speleol. Hung. sorozatot.

   - Bertalan K. hagyatékának sajtó alá rendezése 1945-1960. közötti időszakra
   - 1961-1980. közötti bibliográfia elkészitése
   - Kurrens bibliográfia készitése 1981-től évenként
   - Kapcsolat a Speleological Abstract-al
     /Elvi kérdések tisztázandók! Jelenleg ez a nemzetközi bibliográfia mélyen a B.K.-Sch.L. által készitett bibliográfia szinvonala alatt van. Kötelességünk megjelentetni magyar bibliográfiát, s azt, vagy annak kivonatát továbbitani a nemz. bizottságnak. A Speleol. Abstr. szerkesztői igen egyoldalu anyaghoz jutnak hozzá./
   - Nemzetközi szakreferálás lehetősége. Olyan területeken, ahol napjainkban az aktiv és széleskörü irodalmi áttekintés adott, pl. barlangklimatológia és terápia, barlangi őslénytan, stb.
   - Piros Olga: Karbonátos kőzettani, karsztgenetikai és szpeleológiai bibliográfia c. kb. 300 oldalas, 2283 tételt tartalmazó nyomdakész munkájának megjelentetése.

2. Barlangos sajtófigyelő kezelése
   Elhelyezése a dokumentációk között. Fontosabb hirek továbbitása a "Müsorfüzetben". Valótlan vagy megtévesztő sajtóhirek esetén nyilvános korrekció kezdeményezése /elnökség, főtitkár, szakosztályvezető/.

Fotográfiai munkabizottság

1. Fénykép és diagyüjtemény kezelése
   Jelenleg rendezetlen. Nem célszerü tulfejleszteni, anyagát a fontosság, dokumentativ érték, egyediség határozza meg. A barlangokra vonatkozó dokumentációs képeket a központi barlangkataszterben kell elhelyezni.

2. Fotópályázat kiirása és elbirálása /ad hoc birálóbizottság/

3. Dokumentációs fotó csoport létrehozása, társulati megbizásra konkrét felvételek készitése.

Kartográfiai munkabizottság

1. Barlangtérkép-gyüjtemény kezelése
   Központi barlangtérkép-gyüjtemény fenntartása jelenleg véghezvihetetlen. Ezért célszerü a kiemelt és legnagyobb barlangok összes térképi dokumentációját tárolni csak. A többi térképet folyamatosan át kell csoportositani a központi barlangkataszter felfektetett tételeibe.

2. Barlangtérkép-katalógus összeállitása

   - A már régóta kész munka sürgős sajtó alá rendezése és megjelentetése
   - 1981-től az évi gyarapodás közzététele /tételesen/

3. Barlangtérképező csoport felállitása

   A hazai barlangtérképeknek csak igen kis százaléka felel meg a minőségi normáknak, nem beszélve a geodéziai követelményekről. Célszerü a gyenge minőségü ujratérképezések megszüntetése. Ennek érdekében központi barlangtérképező csoport létrehozása célszerü, feladata, hogy minőségi térképeket készitsen fontossági sorrendben.

4. Barlangtérkép-atlasz kiadása

Kiemelt jelentőségü barlangjaink térképezési történetét és legjobb térképét közlő sorozat.

Kataszteri munkabizottság

1. Szakmai kézirattár és szpeleográfiai terepjelentés kezelése, adattári szolgálat ellátása.

2. Barlangok kataszteri számmal ellátása

Az ellenőrzött, azonositott /irodalomban és terepen/ barlangok kataszteri számmal ellátása, hivatalos nevének feltüntetése /nominológiai mb. által jóváhagyva/, névváltozatok meghatározása. Előkészitését munkabizottság végzi, a szám meghatározását csak a Dokumentációs Szakosztály vezetője teheti meg, s azt a "Karszt és Barlangban" közli. Igy megakadályozható az esetleges számanarchia. Egyuttal hivatalosan közli az UIS Titkárságával is, szolgálati uton.
Számelhelyező és számkészitő bizottság: A barlangok bejáratánál 6 x 10 cm-es aluminiumlapon betonozva történik. A szám- és betüvel jelzett táblán szerepel a kataszteri szám, a barlang hivatalos neve, valamint MKBT. Készitésével az anyag árának biztositása mellett vállalkozó csoportot célszerü megbizni. Elhelyezést a Dok. Szo. vezetője vagy megbizottja ellenőrzése mellett a terepet előkészitő személy vagy csoport végzi el.

3. Központi Tudományos Barlangkataszter

A Társulat munkájának alapvető feladata ennek létrehozása, fejlesztése, őrzése. A már jóváhagyott vezérlapos dosszié rendszerben készül. A kataszteri számmal ellátott barlangok összes hozzáférhető dokumentumát /eredeti példányokat is/ tartalmazza. Kezelését bizottság látja el.

4. Naprakész barlangkatalógus összeállitása, barlangdokumentációs felügyelők rendszerének kiépitése

Legsürgetőbb feladatunk Magyarország barlangjainak legfontosabb adatait nyilvántartó katalógus felfektetése, majd naprakész vezetése. Ennek végrehajtására javaslom a barlangdokumentációs szolgálat felállitását:
Egy-egy személy megbizást kap egy-egy kataszteri egység barlangjainak figyelésére, ellenőrzésére. Nem vonatkozik munkája a kutatási engedéllyel rendelkező barlangkutató csoportok üregeire, ahol ugyanennek a feladatnak az ellátása kötelező. A megbizott felügyelő megkapja a Társulat összes, az objektumra vonatkozó dokumentumának másolatát. Köteles a megbizást követő egy éven belül azok felhasználásával felülvizsgálatával, valamint alapos helyismerettel az egység barlangkatalógusát elkészitení. Állandó feladata a terület barlangjainak, azok állapotának ellenőrzése. Uj barlang felfedezésének bejelentését 48 órán belül, lényeges változást pedig sürgősségtől függően, de legalább 8 napon belül köteles megtenni a Dok. Szo. vezetőjének. A Szo. vezetője az információkat továbbitja a Társulat elnöksége felé.

5. Barlangkataszteri pályázat kiirása és elbirálása

/MKBT-OKTH megállapodás szerint/

6. Magyarország barlangkatasztere c. sorozat megjelentetése

A feldolgozott és ellenőrzött, kataszteri számmal ellátott barlangok kataszteri egységenként történő közzététele. Kiemelt barlangok esetén egyedi kiadás is lehetséges.

7. Magyarország leghosszabb és legmélyebb barlangjainak nyilvántartása, közzététele, továbbitása az UIS felé.

Nominológiai és terminológiai munkabizottság

1. Felülvizsgálja a magyarországi barlangneveket, állást foglal a hivatalos név kérdésében, megállapitja a névváltozatokat. Munkája eredményéről tájékoztatja az e kérdésben illetékes hatóságot.
2. A barlangnevek helyesirását és a hivatalos név használatát ellenőrzi a társulati kiadványokban. Felelős minden kiadvány szerkesztője.
3. Állást foglal terminológiai kérdésekben.

A Dokumentációs Szakosztály 1975. évi ügyrendjében 12 feladat került rögzitésre, amelyet 5 munkabizottság látott el. Jelenleg a feladatok számát 19-re kivánuk bővitení, amelyet konkrét feladatokkal megbizott 23-25 felelős, ill. bizottság hajt végre. A feladatok területének szükitése lehetőséget ad arra, hogy megvalósulásuknak nagyobb valószinüsége legyen. Eddig csak a munkabizottságok vezetői végezték, vagy végezhették volna a jóval szélesebb körü munkát.

A Dokumentációs Szakosztály beszámolóját és tervét a Társulat elnöksége mint keretterve elfogadta.

Jelentés az MKBT Ifjusági Bizottságának 1981. évi tevékenységéről

Gazdag László

Az Ifjusági Bizottság munkaterve értelmében segitséget nyujt a fiatal barlangkutatóknak barlangjaink részletes megismeréséhez, valamint a barlangjárás és a hozzákapcsolódó technikai ismeretek elsajátitásához, tapasztalatok szerzéséhez.

Az oktatási intézmények által kért csoportos turák vezetését rendszeresen biztositja.

Az Ifjusági Bizottság 1981. évben két turát vezetett. November 25-én a XV. ker.-i Tóth István utcai Általános Iskola Honvédelmi Szakkörének tagjait 14 fővel a Mátyáshegyi-barlangba. December 19-én az ajkai diákok csoportját 10 fővel a Solymári Ördöglyukba.

Az Oktatási és Közmüvelődési Bizottság /OKB/ beszámolója 1981-es tevékenységéről

Lénárt László

1981. évi közgyülésünk óta három munkaülést tartottunk, melyen összesen 20 fő vett részt. Ezen bizottsági megbeszéléseken a hosszu távu munkatervünket, ill. az ebből adódó konkrét feladatokat vitattuk meg.

Munkánk központi témája a "magyar barlangkutatási oktatási rendszer" kidolgozása volt a MTSZ Barlang Bizottságával közösen az OKTH felé. Ennek keretében a következő leirt és a résztvevőknek megküldött összeállitásokat vitattuk meg és bocsátottuk az elnökség elé. A végleges, OKTH-nek megküldendő szöveg az MTSZ-szel még nincs egyeztetve egyesületi szinten.

A tudományos barlangkutatási tevékenységért adományozható Papp Ferenc Ifjusági Dij

kiirására vonatkozó javaslatunkat az Ifjusági Bizottsággal egyetértésben terjesztettük az elnökség elé. Várhatóan az első kiirás csak 1983-ra történhetik meg.

Kentucky-ban a Nemzetközi Szpeleológiai Unió Oktatási Osztályának ülésén Hegedüs Gyula az elnökség megbizásából ismertette az MKBT oktatási tevékenységét. Az UIS Oktatási Osztályával Hegedüs Gyula ezután az OKB felkérésére rendszeresen tartja a kapcsolatot.

1982-ben vagy 1983-ban szeretnénk kiadni az eddigi szpeleológiai témáju TDK, ill. diploma- és szakdolgozatok bő annotált bibliográfiáját tartalmazó kiadványunkat. /Meghivófüzetben közzétett felhivásunkra mindössze 3 válasz érkezett!/ A feldolgozást megkezdtük.

A MTESZ Központi Oktatási Bizottsága munkájában a következő formában vettük részt:

1. Megküldtük az OKB legutóbbi 2-3 évéről szóló jelentésünket.
2. A "Rádió és televizió hatása egyesületünk munkájában" c. állásfoglalásunkat küldtük meg kérésükre.
3. A "Szakemberképzés helyzete" c. szeminárium kiállitására a régebben megjelent oktatási jegyzetünket küldtük meg.

Barlangi gerinces őslénytani ásatások és gyüjtések 1981-ben

Dr. Kordos László

Aggteleki-karszt

Esztramos - Andrási-barlang

Az Esztramos-hegyen nyiló Andrási-barlangban a Miskolci Herman Ottó Muzeum Simán Katalin régész vezetésével 1981-ben próbaásatást végzett. Az I. humusz jelü rétegből az ásató aprógerinces csontokat juttatott el a Földtani Intézetbe /Gy.sz. 1981/34./, amelyek az alábbi taxonokból álltak:

Bufo bufo - varangy
Pelobates fuscus - ásóbéka
Aves indet. - madár
Talpa europaea - vakond
Cricetus cricetus - hörcsög
Glis glis - nagypele
Arvicola terrestris - vizi pocok
Microtus sp. - pocokfaj
Apodemus sp. - egérfaj
Meles meles - borz
Lepus europaeus - mezei nyul

A leletek, mint azt rétegtani helyzetük is jelezte, fiatal holocén koruak.

Baradla-barlang

Az 1981. évi barlangjárat és tófenék tisztitásakor az aggteleki bányatárón át felszinre hozott iszapból emberi sipcsonttöredék /Homo sapiens/ és marhaféle foga /Bos sp./ került bejelentésre.

Bükk-hegység

Kőlyuk I. sz.

A bükki Kőlyuk I.-ből 1981. junius 21-én Majoros Zsuzsanna az alábbi csontmaradványokat gyüjtötte:

1. Emberi koponyadarab /Homo sapiens/. Nem fosszilis embertől származik, valószinüleg neolitikumi vagy vaskori.

2. K-i középső szükülettől NY-ra Homo sapiens metszőfog.

3. Csontok a koponyadarab körül. Ursus spelaeus /barlangi medve/, Lepus sp. /nyul/, valamint fiatal egyéntől származó emberi keresztcsont töredéke és ujjperce. Nem valószinü, hogy az emberi leletek és a barlangi medve csontok azonos rétegből kerültek volna ki.

4. Szükülettől kb. 2,5-3,0 m-re NY-ra barlangi medve /Ursus spelaeus/ csontja.

5. Egyéb csontok, barlangi medve /Ursus spelaeus/ és nyest vagy nyuszt /Martes sp./.

Lénárt L. mintái

1981-ben Lénárt L. 11 db kisebb aprógerinces csontmintát juttatott el a Földtani Intézetbe, amelyek lelőhelyét kódszámokkal jelezte. A recens és holocén minták fajösszetételére ezért itt külön nem térünk ki, az adatokat a gyüjtőnek közvetlenül átadtuk.

Bibor-barlang

Majoros Zsuzsanna 1981. január 11-én az akkori végponton, a bejárattól kb. 5 m-re, a kanyar végén, a szálkő szükület feletti részéről, az eredeti felszin alatt kb. 1 m mélységből pleisztocén megtartási állapotu vakond /Talpa europaea/ és pocok /Microtus sp./ csontokat gyüjtött.

Ugyanebből a rétegből 1981. február 3-én ujabb mikrogerinces csontmaradványokat gyüjtöttek, amelyek faunisztikailag és rétegtanilag ujat nem mondtak. A felette lévő rétegből származó néhány nagyemlős csonttöredék mellett mezei pocok /Microtus arvalis/, vizi pocok /Arvicola sp./ és földi pocok /Myodes glareolus/ csontjai voltak. Utóbbiak megtartási állapota is pleisztocén rétegek jelenlétére enged következtetni.

Budai-hegység

Bátori-barlang

Kraus S. 1981-ben több iszapolással nyert aprógerinces csontot juttatott el a Földtani Intézetbe a Bátori-barlang különböző pontjairól.

1. BÁT. 2. Ophidia indet. - kigyó
2. BÁT. 2/a Pelés-ág alja
   Ophidia indet. - kigyó
   Talpa minor /?/ - kihalt vakondfaj /?/
3. BÁT 3. Huzatos-ág felső része
   Ophidia indet. - kigyó

A vöröses szinü agyagból iszapolt minták állaga, s különösen a kisméretü vakond jelenléte miatt idősebb pleisztocén kitöltés valószinüsithető. További vizsgálata indokolt.

Ferenc-hegyi-barlang

Kraus S. gyüjtött a barlang több pontján:

1. F-11. Apodemus sp. - egérféle
2. F-12., Hanni-terem, a létra melletti kis fülkéből
   Ophidia indet. - kigyó
   Rodentia indet. - rágcsáló
3. F-14. Zebrina detrita és Clausiliidae indet. csigák

Pilis-hegység

Zöld-barlang

1981 januárjában Solt P. és Kordos L. a barlang felszinét adó humuszos kitöltésből nagyobb mennyiségü földmintát vett, amely gerinces faunájának feldolgozása még nem fejeződött be.

Gerecse-hegység

Bajót

1981 tavaszán Juhász M. a tatabányai Vértes László barlangkutató csoport vezetője felső-pleisztocén kori csonttöredékeket juttatott el a Földtani Intézetbe az egyik bajóti üregből:

Ursus spelaeus - barlangi medve
Lepus cf. timidus - sarki nyul
cf. Rangifer tarandus - rén
Capra sp. - kecske

Pisznice-barlang

Juhász M. 1981-ben számos alkalommal, különböző pontokról gyüjtött csontmaradványokat jelzett.

1. Barlang előtere /Gy.sz. 1981/14./.
   - Aves indet. - madár
   - Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér
   - Meles meles - borz
   - Cervus elaphus - szarvas
   - Ovis seu Capra - juh vagy kecske
2. Palota-ág első szakasza, "Denevértemető" /Gy.sz.: 1981/15./.
   - Rana sp. - zöld béka faj
   - Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér
   - Rhinolophus euryale - kereknyergü denevér
   - Miniopterus schreibersii - hosszuszárnyu denevér
3. II. szint, NY-i mellékág beugrója /Gy.sz.: 1981/16./.
   - Aves indet. - madár
   - Lepus sp. - nyul
   - Bos sp. - marhaféle
   - Ovis aries - juh
4. Palota-ág, Tizek-terme /Gy.sz.: 1981/17./.
   - Vulpes vulpes - róka
5. Palota-ág /Gy.sz.: 1981/19./.
   - Capreolus capreolus - őz
6. Bejárati-terem /Gy.sz.: 1981/20./.
   - Chiroptera indet. - denevér
   - Aves div. sp. indet. - madárfajok
   - Meles meles - borz
   - Vulpes vulpes - róka
   - Martes sp. - nyest vagy nyuszt
   - Canis lupus - farkas
   - Felis silvestris - vadmacska
   - Homo sapiens - ember
   - Lepus europaeus - mezei nyul
   - Equus caballus - ló
   - Sus scrofa - sertés
   - Bos sp. - marhaféle
   - Capreolus capreolus - őz
   - Cervus elaphus - szarvas
   - Ovis seu Capra - juh vagy kecske
7. Uj szakasz felszine /Gy.sz.: 1981/9./.
   - Capreolus capreolus - őz /rágott/
8. I. szinti /alsó/ járat /Gy.sz: 1981/21/.
   - Bufo sp. - varangy
   - Lacerta indet. - gyik
   - Aves indet. - madár
   - Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér
   - Myotis myotis - közönséges denevér
   - Myotis dasycneme - tavi denevér
   - Spalax sp. - földi kutya

Lepus europaeus - mezei nyul
Meles meles - borz
Vulpes vulpes - róka
Equus caballus - ló
Bos sp. - marhaféle
Sus scrofa - sertés
Ovis seu Capra - juh vagy kecske

9. Fő-ág átjáróból /Gy.sz.: 1981/25./.
Aves indet - madár
Lepus europaeus - mezei nyul
Meles meles - borz
Vulpes vulpes - róka
Bos sp. - marhaféle

10. Létra alatti beugró /Gy.sz.: 1981/26./.
Aves indet. - madár
Bos sp. - marhaféle

Törekvés-barlang alatti üreg

Lendvay Á. gyüjtéseként, 10-20 cm mélységből az alábbi holocén koru leletek kerültek elő /Gy.sz.: 1981/23./.:
Aves div. sp. indet. - madárfajok
Glis glis - nagypele
Cricetus cricetus - hörcsög
Lepus europaeus - mezei nyul
Vulpes vulpes - róka

Ferenc-házi II. sz. viznyelő

A viznyelő bontása során 0,6-1,0 m mélységből, az eredeti termőtalajból Lendvay Á. egy ugyanazon állathoz tartozó sertés /sus scrofa/ csontjait gyüjtötte. Ugyaninnen, 1,4-3,4 m mélységből, mosott kövek között marhaféle csontjait találták /Gy.sz.: 1981/24./.

Arany-lyuk

A barlang végpontjáról Horváth Árpád a következő állatok csontjait gyüjtötte 1979-ben /Gy.sz.: 1981/1./.:
Bufo bufo - barna varangy
Cricetus cricetus - hörcsög

Pisztoly-barlang

Lendvay Á. 1981-ben juttatta el azokat a leleteket a Földtani Intézetbe, amelyeket még 1974-ben, ill. 1978-ban gyüjtött.

1. Bejárattól 6 méterre, 0,6 m mélyen
   középkori cseréptöredékek
2. Az eredeti felszintől 30 cm mélyen, a bejárattól 4 m-re
   Zebrina detrita - zebracsiga
   Cricetus cricetus - hörcsög
   Aves indet. - madár
   Lepus europaeus - mezei nyul
   Sus scrofa - sertés
   Bos sp. - marhaféle
   Ovis seu Capra - juh vagy kecske

Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang

A Vértes László barlangkutató csoport 1981 juliusában 10-14 m mélységben, humuszos kőtörmelék közül nagymennyiségü csontmaradványt gyüjtött /Gy.sz.: 1981/33./.

Canis sp. - kutya
Felis silvestris - macska
Capreolus capreolus - őz
Bos sp. - marha
Ovis seu Capra - juh vagy kecske

1981-ben dr. Jánossy Dénes folytatta a villányi Somsich-hegy 2. sz. lelőhelyének ásatását. Dr. Füköh Levente /Dobó István Vármuzeum, Eger/ pedig a bükki Csunya-völgy két kis üregét ásta meg.

CSOPORTOK JELENTÉSEI

Az Agrártudományi és Kertészeti Egyetem Barlangkutató Csoportja /AKEBCS/ 1981. évi jelentése

dr. Nagy Sándor

A két egyetem jelenlegi 16 hallgatója és a korábban végzettek közül hatan vettek részt - lehetőségükhöz képest - rendszeresen a barlangturákon. A turáinkon elsődlegesen továbbra is a csoport néhány tagja fotózással bővíti immár ezernél nagyobb alapgyüjteményét különböző hazai barlangokról.

A csoport tagjai 4-6 fős létszámmal összesen 8 alkalommal jártak gyakorlási, ill. uj tagjaink tanitása céljából a Mátyás-hegyi- és Ferenc-hegyi-barlangokban.

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Szerk: Szolga Ferenc - Zentai Ferenc

A csoport évkönyvének tartalomjegyzéke

Szolga Ferenc: Bevezetés
Szolga Ferenc: Csoportunk élete és egyéb tevékenysége
Szolga Ferenc: Feltáró kutatás és biztonságtechnikai munkálatok
Kárpát József: A Csengő-zsomboly ujabb szakaszainak feltárása
Szolga Ferenc: A Jubileumi-zsomboly feltárása
Kárpát József: Ujabb feltárásaink a Cserszegtomaji-kutbarlangban
Kárpát József: Közremüködés a Pál-völgyi-barlang uj részeinek feltárásában
Kárpát József: Kutatótábor a Szentgáli-barlangnál
Zentai Ferenc: Karsztológiai mérések és adatok
Zentai Ferenc: Vizjelzés - 1981 -
Szolga Ferenc: Alfa-aktivitás, hőmérséklet és széndioxid vizsgálatok az Alba Regia-barlangban
Zentai Ferenc: Barlangi mikrobiológiai vizsgálatok
Eszterhás István: Faunisztikai és ökológiai adatok az Alba Regia-barlangból
Kocsis Antal - Zentai Ferenc: Néhány viznyelő felszinközeli részeiben /hasadékaiban és üregeiben/ végzett biológiai megfigyelések tapasztalatai
Németh Tibor: Kőzetvizsgálatok
Kraus Sándor: Az Alba Regia-barlang bezáró kőzetéről
Dr. Kordos László: Csontmaradványok az Alba Regia csoporttól
Gönczöl Imréné: Csontok, cserepek
Kárpát József: Tanulmányuton az NDK-ban, a Harz-hegység gipszkartjain
Gönczöl Imre: Erdélyi, bulgáriai nyári turánk
Zentai Ferenc: Ionoserélő
Zentai Ferenc: Térképező adó-vevő
Pesti Zoltán - Zentai Ferenc: Szárazelem regeneráló készülék
Katapán Ádám: Időzitett fényforrás
Gönczöl Imre: Elektromos kezelőpult
Zentai Ferenc: Elektronikus távhőmérő és talajnedvesség távadó
Gönczöl Imre: Padlásvilágitás üzemállapotának jelzése

Zentai Ferenc: A csapadékregisztrálót fütő elektronika
Zentai Ferenc: Sztereo fotósin
Kárpát József: Csoportunk ezévi kartográfiai tevékenységéről
Gyebnár János: Kataszter kiegészités 1981.
Eszterhás István: Mohás-barlang
Eszterhás István: Alacsony-barlang
Eszterhás István: Hárs-dombi-barlang
Eszterhás István: Malom-völgyi-odu
Eszterhás István: Malom-völgyi-sziklaüreg
Eszterhás István: Malom-völgyi-barlang

FÜGGELÉK

Németh Tibor - Zentai Ferenc: Talajmechanikai vizsgálatok
Kocsis Antal: Ujabb módszer talaj és barlangi üledék finomfrakcióinak meghatározására
Kárpát József: Kiegészitések a Cserszegtomaji-kutbarlang morfológiájához
Szolga Ferenc: Jövő évi terveink
Szolga Ferenc: Zárszó

Feltáró kutatás

Az alábbi cikkben az Alba Regia-barlangban a Szelelő-lyukban és az I. 65. sz. időszakos viznyelőben elért feltárási eredményeket ismertetjük, kiegészitve a biztonságos feltárást és az állagvédelmet célzó munkálatokkal.

1/ Alba Regia-barlang /I.-44./

Az országos jelentőségü természeti értéket képviselő barlang további feltárása kiemelt feladatként szerepel csoportunk éves kutatási terveiben, ám többéves tapasztalat alapján intenziv bontási munkálatokat csak a téli és tavaszi hónapokban végzünk, a nagymélységü rendszer szellőzési sajátosságai miatt. A következetes feltáró tevékenység eredményeképpen ebben az évben a Hirtelen-ág, a Léposőház és több kisebb oldalág felfedezésével az összes felmért járathossz 2060 m-re növekedett.
Az elért eredményeket a következőkben részletesen ismertetjük.

1.1. Hirtelen-ág feltárása

Már 1980-ban megkezdődött a Bertalan-ág magasabb kürtőinek létrázása, részben további járatok feltárása, másrészt részletes morfológiai és egyéb vizsgálatok elvégzése céljából. A munkálatok első jelentős eredménye a tavaly feltárt 86 m hosszu Kürtős-ág, azt követően a Hosszu-folyosó kürtőinek módszeres átvizsgálása, amely során egy keskeny, kb. 6 m magasan induló kürtőt fedeztünk fel, az Ellipszis-akna előtt 6 méterrel, a bejárati szint alatt 130 m mélységben. Több napi kényelmetlen felfelé vésés után az addigi szükületet annyira kitágitottuk, hogy legvékonyabb kutatónk átférte rajta. Innen leküzdve a nagy mászógyakorlatot igénylő kőkaput, bejutott egy szük járatba, amely már akadály nélkül vezetett a később Hirtelen-ágnak elnevezett barlang folyosóba, ami a Hosszu-folyosóval párhuzamosan kissé magasabban halad. /A szükületet azóta tovább tágitottuk, de az átjutás még mindig nehéz./

Az "Összekötő" járat cső alaku tulsó végén kijutva, cseppkőléposőkön sétálhatunk le a különös alakjáról elnevezett Harmonika-terem omladékos aljára, ahonnan az oldalág tektonikai irányát követve kétfelé indulhatunk el. Balra egy nehezen járható kb. 20 m hosszu, kanyon jellegü folyosó vezet a Bukfenc-terembe, amely jelenleg az Alba

Regia-barlang legnagyobb terme. Alapterülete kb. 9 x 4 m, magassága kb. 9-10 m, és mennyezetéből több kürtő is indul felfelé. A legmagasabb kb. 25 m lehet, amelynek tetjén sok denevért figyeltünk meg. A teremből jobbra felfelé bujva ujabb 10 m-t mehetünk, egy a Kutya-ághoz hasonló eróziós járatban.

Ha a teremből egyenesen haladunk tovább, ugyancsak 10 m után elérünk a bal oldali barlangszakasz végébe, ahonnan kis összekötő járatkezdemény figyelhető meg, vissza a Bertalan-ág felé tartva. Visszatérve a Harmonika-terembe, majd lejtési irányban haladva a jobb oldali részbe, egy kb. 30 m hosszu, keskeny kanyonban oldalazhatunk tovább, amelynek alját omladék alkotja. Az omladék között helyenként 2-3 m-t is lelátni a valódi szelvénybe. A keskeny folyosóból kijutva a járatszelvény hirtelen kitágul, kb. 1-1,5 m széles és 2-3 m magas lesz. Mindjárt a tágulat elején egy 4 m mély akna indul, amely a Kis-verem nevet kapta. Ezt kikerülve kb. 10 méterre találjuk a járat teljes szelvényében mélyülő 5 méteres Nagy-vermet. Környékükön több kürtő becsatlakozás is megfigyelhető. Felmászva a veremből, ujabb 8 m után a Kanyon-teremhez érünk, amelynek tágas kezdetén ugy kell letraverzálnunk kb. 4 m mélyre. A termet elhagyva csökkenő keresztmetszetü járatban kb. 25 m-t haladunk tovább, majd szerényebb méretü terembe érünk, amelyet a következő szakasz iszapfürdőjén elborzadva, Cidri-teremnek kereszteltünk. /Ez egyben a barlangrendszer legtávolabbi barlangterme./

A Cidri-terem után a Pokol következik, ahol a járat egészen szük lesz, és csak hason csuszva járható, de a mély és ragadós sárba süppedve tovább haladni egyelőre nem lehet. Ez a pont a Hirtelen-ág vége, amelynek felmért, de nem teljes hossza 171 m és végpontja -140 m mélyen van a bejárati szint alatt. Az Alba Regia-barlang jelenlegi főbb végpontjainak mélységi sorrendje a következőképpen alakult:

1/ Fő-ág jobb oldali vége	-200 m
2/ Topográfus-ág	-171 m
3/ Bertalan-ág	-150 m
4/ Hirtelen-ág	-140 m

1.2. Barátság-terem

A Bertalan-ág Kártyavár nevü cseppköves omladékhalmazát megbontva sikerült egy romos kürtőbe felmászni, ahonnan beékelődött kőtömbök leomlasztása után egy tágas, cseppkövekkel gazdagon diszitett, hosszukás alaprajzu terembe jutottunk. Teljes magassága a Kártyavár talpszintjétől kb. 15 m.

1.3. Feltárások a Fő-ágban

Eddigi megállapitásaink szerint a barlang elsőként feltárt és legmélyebb, jelenleg is kiágazó járatok érik el legrövidebb uton a karsztvizszinti járatrendszert. A fentiekből kiindulva, az év első részében módszeresen átkutattuk a Fő-ág egyes szakaszait a bejárattól egészen a végpontig, ennek eredményeképpen sikerült néhány járatkezdeményt felderitenünk, amelyeket most haladási sorrendben ismertetünk:

a/ Cseppkő-folyosó /-40 m/

Felső részének ismert oldalfülkéjéből K-i irányban agyagkitöltés eltávolitásával egy kisebb, hasadékjellegü emeleti járatba jutottunk, amely kb. 15 m hosszuságu. Alsó vége meredek agyaglejtő mentén elszükül, de bontható.

b/ "U"-szifon mögötti zóna /-65 m/

A barlang egyik tektonikailag legjobban megdolgozott szakasza. A szifon alatt, egy markáns szerkezeti törés folytatásából DK-i irányban, képlékeny agyag és kövek kitermelésével 6-8 m-t tudtunk hasonfekve előrecsuszni, ahonnan ujabb lapos részek látszanak, de továbbhaladni csak bontással lehet. Mennyezetét sürün boritják 4-5 cm-es cseppkövek. Ugyanezen törés mentén, a Lagunás-ág előtti szakaszon kisebb, többnyire cseppköves kürtőkbe tudunk följutni, ezek tetejét beékelődött kövek alkotják.

c/ Hu-kürtő /-106 m/

A kürtő tetejének elhajló részében, egy alig észrevehető szük nyiláson átbujva, kisebb bontásokkal tártuk fel a legjelentősebb hosszuságu "jobb oldali" járatot, amely enyhén emelkedő és függőleges szakaszok váltakozásával halad felfelé, ezért a Léposőház elnevezést kapta. Legfelső pontján egy erősen kanyarodó, keskeny járatban akadtunk el, amely csak vésés után válhat járhatóvá. Igen érdekes, hogy a magas /3,5 %/ CO_2 tenzió ellenére sok fejlődő cseppkőképződménye van, ami a "Mélyszakaszban" másutt nem tapasztalható. A felmért teljes járathossz 46 m, és végpontja 35 m magasságban van a Hu-kürtő talpszintje felett.

A további bejárások biztonságának növelésére 3 veszélyes szakaszon összesen 12 m hosszan támasztólétrát szereltünk be.

d/ Első /I./ - Lapító /-152 m/

K-i oldalfalának alapos átvizsgálása során egy vastag agyagpárkány felett bebujva, keskeny nyilást vettünk észre a mennyezetben, amely beljebb kitágulni látszott. A párkány, majd a mögötte lévő agyagszifon kibontása után kisebb teremben állottunk fel, ahonnan szükebb szelvénnyel egy eróziós jellegü, lejtős járat vezetett tovább. Ennek utolsó szakasza meredekebbé válik, ahol valószinüleg ujabb agyagszifon zárja az utat. Kitöltése főleg szikkadt agyag, bár néhány kő is előfordul. Jelenleg inaktiv, ezért a Száraz-ág nevet kapta. Teljes felmért hossza: 17 m.

Jelentősége abban áll, hogy viszonylag nagy mélységben ágazik el, igy ujabb reményünk lehet a jobb oldali végpont mögé kerülni. Itt emlitjük meg, hogy a Zoli /Kooh/-féle kürtő folytatásában szintén az I. - Lapító fölé tartó keskeny, emeleti szakaszt is feltártunk.

e/ Forrás-terem /-167 m/

Kürtőjét belétráztuk, de mindössze egy jelentéktelen meanderező járatocska becsatlakozását állapitottuk meg, amely kb. 2 m után elkanyarodik jobbra. Alján gyenge vizfolyás van, s ez a kürtő falán vékony cseppkőkérget képez. A kürtő aljából induló un. forrás-termi Felső-járatban egy iszapnyelv lebontása után, balról egy meredeken érkező omladékos, tágas lapító jellegü részbe láttunk, amelynek további feltárása biztató lehet. Ez ugyanis vagy a Szarka-ág hatalmas lapitóinak alját jelenti, vagy elképzelhető, hogy egy - a Forrás-terem tektonikai irányát követő - ujabb oldalágba vezet. A Forrás-termet követő végponti zónában oldalág kezdeményt vagy kitörési lehetőséget az alapos átkutatás ellenére sem találtunk.

A SZELELŐ - LYUK (I.-32.)

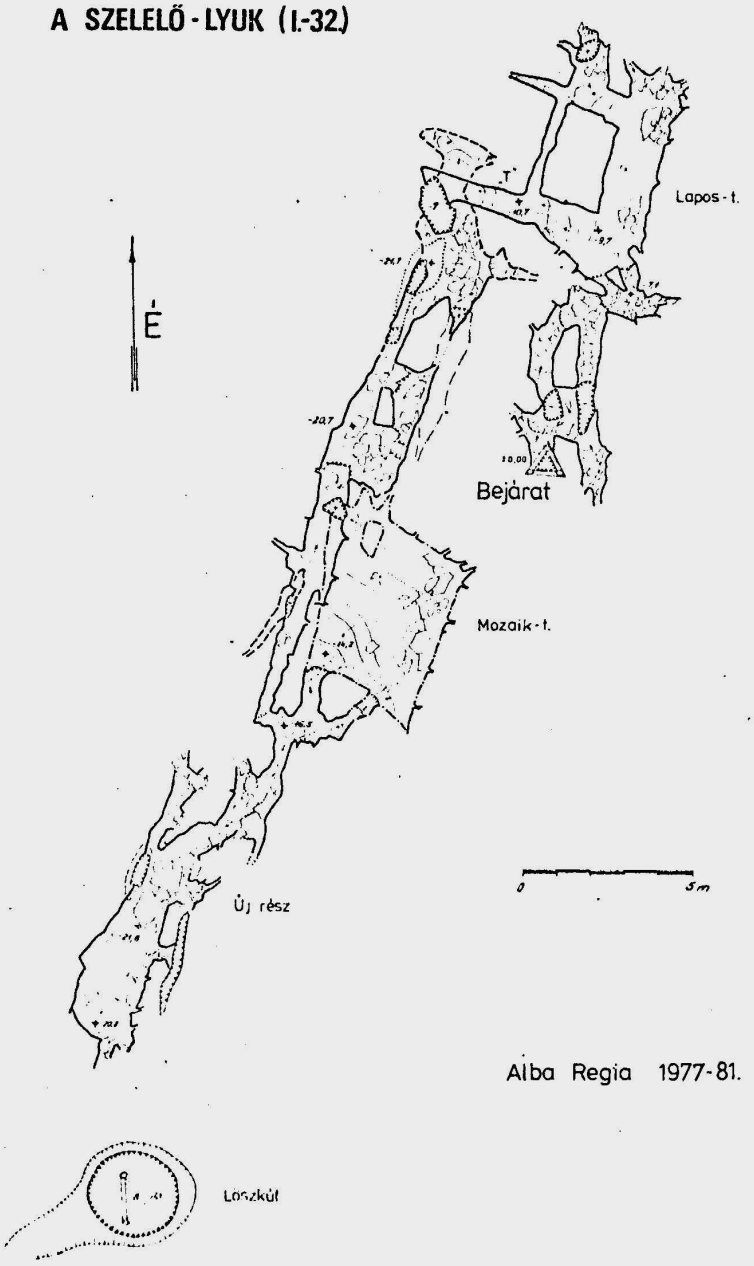

Alba Regia 1977-81.

A SZELELŐ-LYUK HOSSZMETSZETE

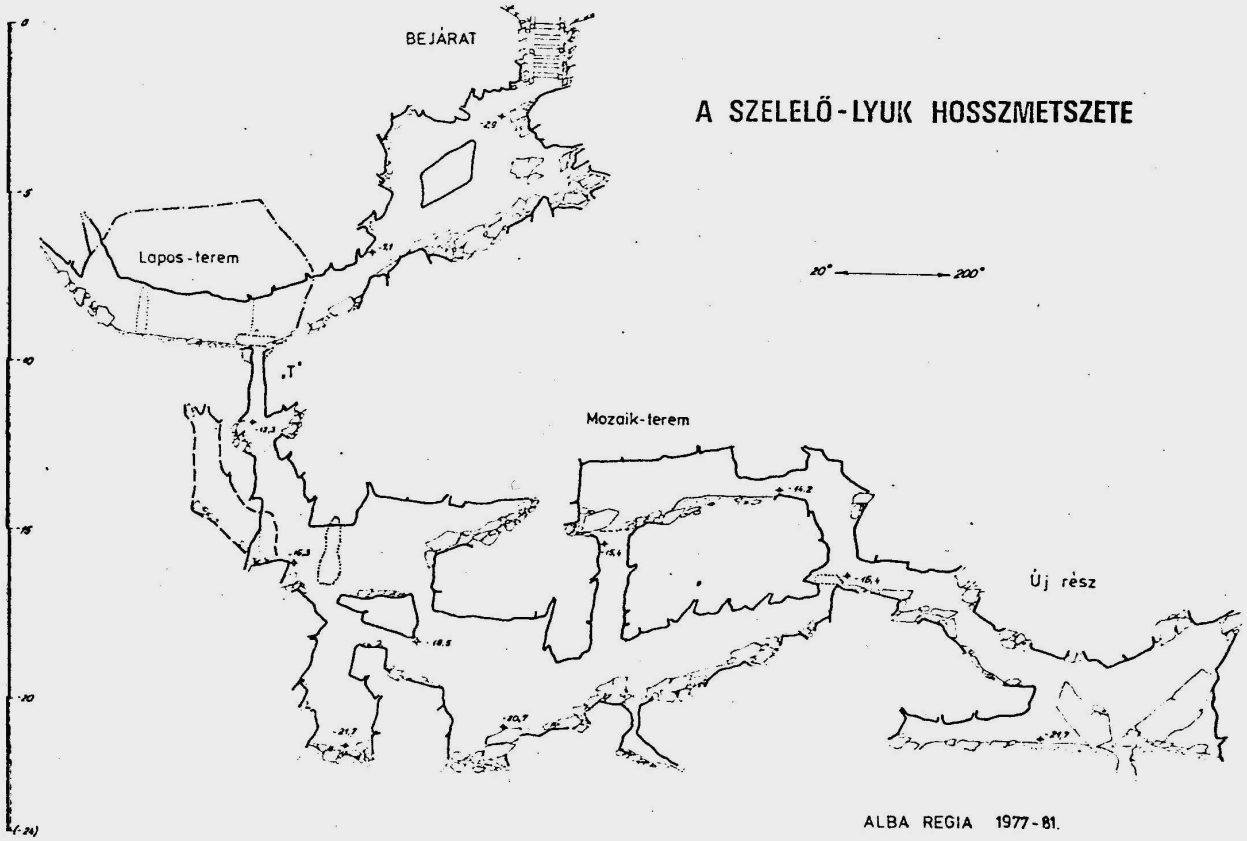

ALBA REGIA 1977-81.

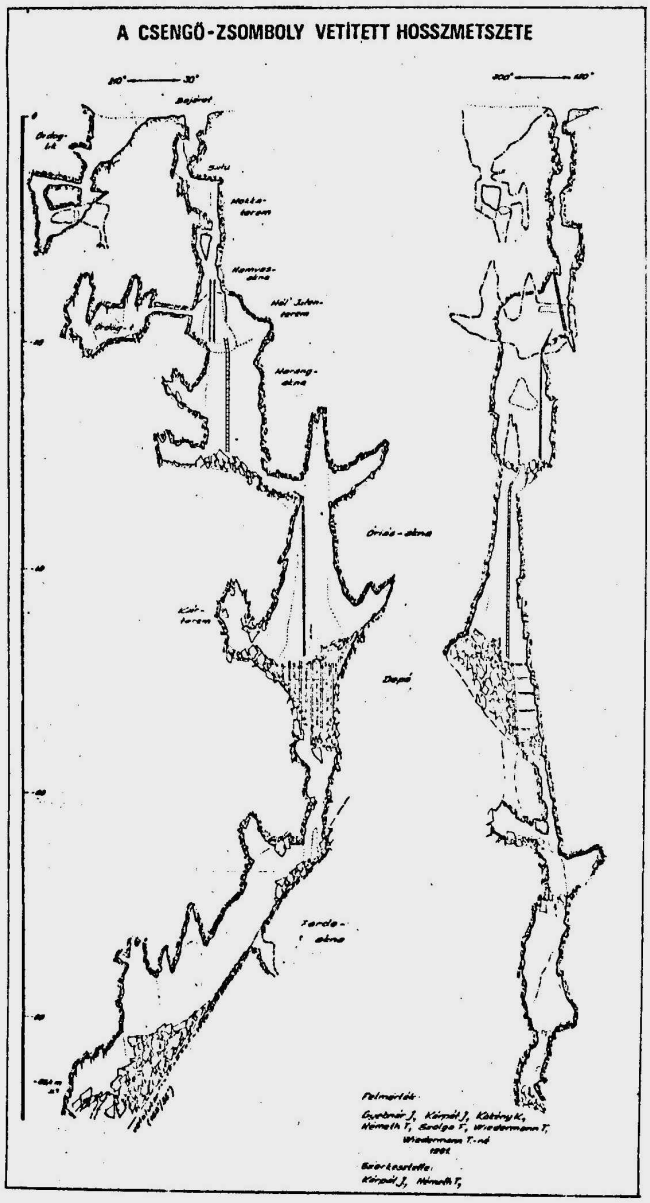
A CSENGŐ-ZSOMBOLY VETÍTETT HOSSZMETSZETE
Óriás-akna
Depó
Felmérték:
Gyebnár J., Kárpáti J., Kábinyk,
Horváth T., Szalga T., Wiedermann T.
Wiedermann T.-né
1991
Szerkesztette:
Kárpáti J., Horváth T.

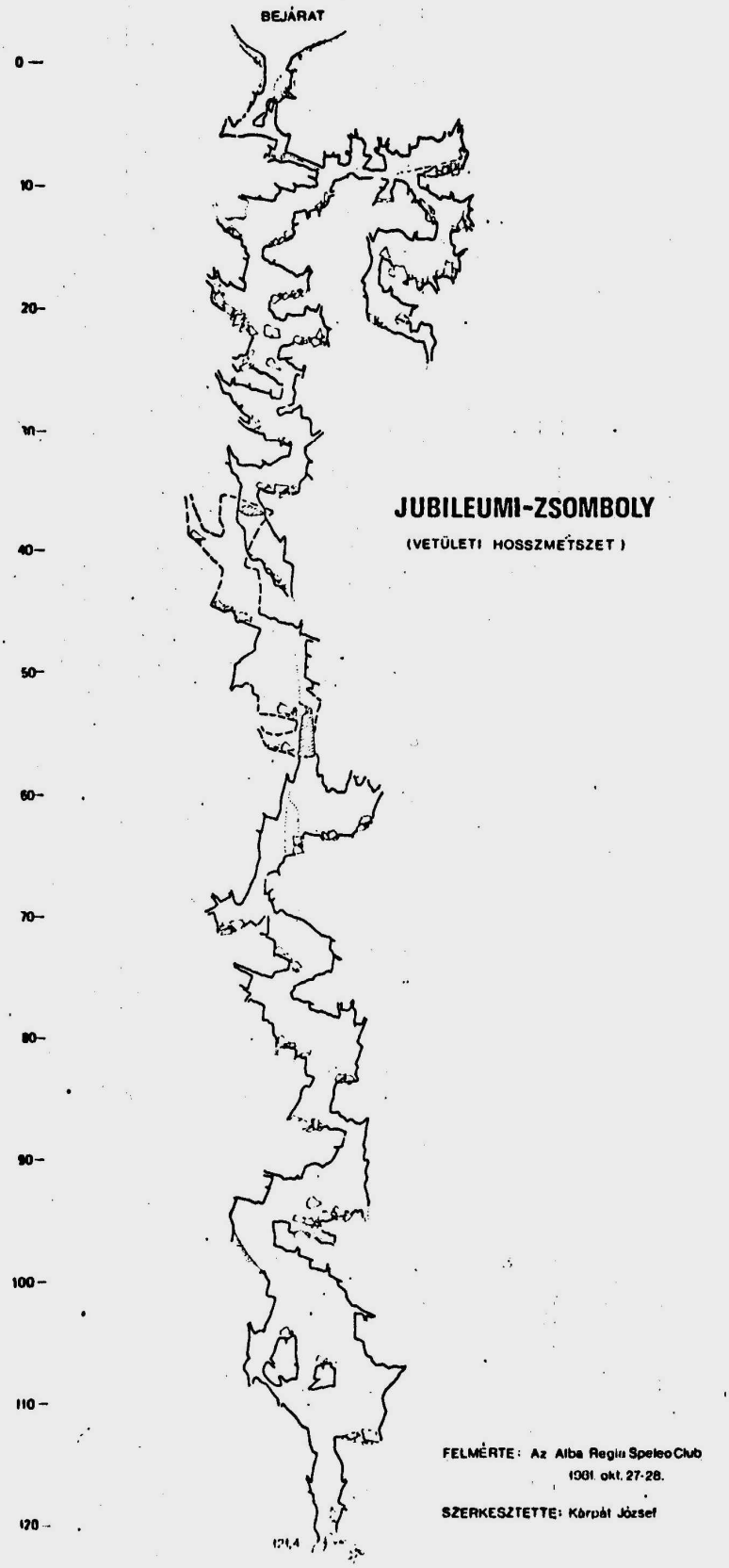
BEJÁRAT
0
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
110
120
121,4
JUBILEUMI-ZSOMBOLY
(VETÜLETI HOSSZMETSZET)
FELMÉRTE: Az Alba Regia Speleo Club
1981. okt. 27-28.
SZERKESZTETTE: Kárpát József

2/ Feltárások a fennsik egyéb objektumaiban

2.1. Szelelő-lyuk /I.-32./

Csoportunk 1977. évi jelentésében részletesen beszámoltunk a kb. 100 m hosszuságu és 22 m mélységü hasadékbarlang feltárásáról. Alját 1978-79-ben tovább kutattuk, de az ismétlődő omlások miatt felhagytuk. Ebben az évben DDNY-i végén a Mozaik-teremből, egy ismert szük járaton leereszkedve az előző szakaszokhoz hasonló omladékos, hasadék jellegü részeket sikerült feltárni, kb. 25 m hosszban. A legmélyebb pont azonban itt is csak 22 m-re van a bejárat alatt. Az uj rész vége már erősen megközeliti a szomszédos Tábla-völgyi-barlang végpontját, igy jövőre a barlangok alaprajzának és felszinük együttes ábrázolásával egy szpeleotopográfiai térkép elkészitését tervezzük.

2.2. I.-65. sz. időszakos viznyelő

A fenti objektum Téstől D-re található, egy főtektonikai irányra illeszkedő nyelősor tagjaként, jura kori mészkőben. Régebben már folytattunk bontást a nyelőpontján, de az idők folyamán a kutatóakna akkumulálódott. Idén tavasszal ismét bontottuk, és nagy kőtömbök között haladva kb. 10 m mélyre tudtunk bejutni, ahol a tisztára mosott omladék már erősen üregesedett. Kiácsolását azonban elmulasztottuk, igy a nyári esőzések alkalmával az agyagos DNY-i fal becsuszott és a kutatóakna teljesen összeomlott. Bontása folytonos biztositás mellett továbbra is érdemesnek látszik.

/Szolga Ferenc/

A Csengő-zsomboly ujabb szakaszának feltárása

Az 1979 augusztusában 50 méter mélységig feltárt aknabarlangban már két éve folyt rendszeres bontás az Óriás-akna alján a végpontot képező omladékálfenék áttörése érdekében.

10 m mély, ácsolattal biztositott kutatóaknánk ez év őszén ért szabad üreget, ahol a bedobott kövek zuhanásából jelentős függőleges szakaszra következtettünk. November 22-én az USE barlangkutatóinak közreműködésével tágitottuk járható méretüvé a továbbvezető nyilást és hatoltunk be az uj szakaszba /Kardos L., Kárpát J., Szabó Gy./.

Mintegy 10 méternyi szükebb hasadékon való lemászás után kis omladékos terembe érkeztünk, ahonnan egy 15 méter mély, tágas, ferde akna indult tovább. Alján kisebb bontással ugyanaznap sikerült még 5 métert ereszkedni, ahol ujabb, nagy tömbökből álló omladékálfenék zárja el az utat. A jelenlegi végpont az elvégzett felmérés szerint a bejárat szintje alatt 85 méter mélységben van.

Az uj szakasz jelentős részét képező ferde akna egy 150°-os csapásirányu és 55°-os dőlésü vetőtükörre támaszkodik. A siklapot alkotó barázdásra korrodált fal - meredeksége miatt - csak kötéllel járható. Az akna átlagos átmérője 3 x 4 méter körül alakul.

A végponton a ferde sikra támaszkodó rézsüsen felhalmozódott omladék jelentős vastagságu lehet, igy további bontása csak tervszerü és körültekintő munkával, megfelelő ácsolás esetén hozhat eredményt.

/Kárpát József/

A Jubileumi-zsomboly feltárása

Az I-29. sz. időszakos viznyelő impozáns méretü löszben kialakult nyelőtölcsére a Tábla-völgy fejénél, közvetlenül a régen ismert Tábla-völgyi-barlang /I-31, Markó/

mellett, attól DK-re 60 m-re található.

A nagy fákkal és bokrokkal fedett objektumban két vizvezető árok is tart a mélypontra, az egyikben több helyütt kőzetkibuvás is látható. Vizgyüjtő területe napjainkban alig van. Földtanilag jelentős helyen nyilik, mivel a terület rétegtanilag a felső-triász fődolomit és a dachsteini mészkő határátmenete, valamint a közelében feltárt objektumokat is predesztináló ÉÉK-DDNY irányu hatalmas törésvonalra illeszkedik. Bontásával korábban 1966-ban, 1974-ben kisérleteztünk, de a nagyfoku akkumuláció miatt nem sok eredménnyel. Jelentősebb volt az 1977. évi próbálkozás, amikor egyidőben három kutatóaknát is kihajtottunk, kettőt a vizvezető árkok beosatlakozásánál, egyet metszéspontjuknál a töbör mélypontján. Ekkor két kutatóakna alján a löszös, kaviosos kitöltés átvágása után elértük a kőzetfelszint.

Az idén terepbejárás alkalmával tapasztaltuk, hogy a mélyebbik akna kiácsolatlansága ellenére sem dőlt össze és alján vizfolyási nyomok látszanak. Ősszel itt kezdtük meg a bontást, miközben egyik kőzetfala mentén az aknát kitágitottuk.

Ezután a vizfolyási nyomokat követve, nagyobb kövek közötti lazább, löszös kitöltés eltávolitásával enyhe lejtéssel haladtunk előbbre. Néhány bontással eltelt hétvége után, a szük kuszójáratból kis fülkébe értünk, ahonnan egy keskeny réteglapmenti nyiláson át tágasabb üregbe láttunk, sőt élénk huzat is volt. Kétnapi vésés után nyilásunk annyit bővült, hogy legvékonyabb és levetkőzött kutatótársunkat áttuszkolhattuk rajta, akinek egyre távolodó és lelkesedő kiáltásai alaposan felizgatták a "kivülrekedtek" lelkivilágát.

Kihuzása utáni élménybeszámolójából derült ki, hogy végre elértük a barlang főhasadékát, amely a vékony kezdeti szoritótól eltekintve kényelmesebb, hosszan járható és helyenként igen nagyot esnek a kövek ... talán 40-60 m-t is!

Sajnos a nehezen hasadó meszes - dolomitos kőzet miatt a további kézi vésés hasonfekve reménytelennek tünt, de hasonlóan egy esetleges robbantás engedélyezési ügymenete is. Rögtönzött haditanácsot tartottunk és megszületett az elhatározás: először a fennsik történetében ütve-furó géppel próbálkozzunk meg!

Két nap mulva, október 20-án délután, a gyors kivonulást és a beszerelést követően felzugott a kölcsönkapott 2,5 KW-os HONDA-agregátor motorja, amely életvédelmi relén keresztül csatlakozott a szabványos barlangi munkakábelre. A hálózat tulsó végén két HILTI-tipusu ütve-furóval láttunk munkához, a szükület mindkét oldaláról megkezdve a tágitást. A vidia hegyü furószár fürgén nyomult előre a kézivésőnek oly keményen ellenálló kőzetben, - s ez könnyü sikerrel kecsegtetett. Örömünk azonban még korai volt!

A sürün egymás mellé telepitett 40-50 cm mély vizszintes furólyukakba ékeket ütve próbáltunk repeszteni, de csak 1-2 cm vastag, tenyérnyi szilánkokat tudtunk leválasztani. Közben az egyik furógép szétesett, a másiknak beszorult a szára, s bizony kinos, kudarcgyanus percek teltek el amig rendbejött minden. Lassan, de módszeresen haladtunk ismét előre és öt órán át tartó "izületzömitő" vésés után végre célba értünk. A kezdeti szük járatot teljes hosszban 15-20 cm-t tágitotta ki a "hilti-furó-erózió" - ahogyan tréfásan elneveztük.

Késő este volt már, amikor leállt az agregátor és a felszini ügyelet tábortüzénél lisztesmolnárt megszégyenitő fehér kőporbevonattal, öszülő hajjal és sercegő fogsorral bujt elő a "fővájár". Rövid megbeszélés és "energiapótlás" után máris ott tolongtunk a lejáratnál, hogy végre mi is turázhassunk az uj barlangban, ahol már vártak a meglepetések:

Többen a frissen átvésett szakasz utáni első szükületen fennakadtak, de a bejutók is

enyhe csalódottságot éreztek. Az "iszonyuan mély" főakna is kisebb lett valahogy, így néhány méter után egyik népszerü kutatónkat méltató "Mély ez a zsomboly" kezdetü nótácska folytatása jutott eszünkbe. De tul a tréfán és kis csalódottságunkon jóleső érzéssel summáztuk, hogy lám ütőképesek vagyunk, ha kell, és azért van remény a továbbjutásra is.

Éjfél körül lévén a kisérletre már nem jutott idő, hiszen a gépeket reggelre letisztitva és karbantartva kellett visszaszállitani gazdáiknak Kincsesbányára.

Következő hétvégén aztán alaposan átvizsgáltuk a már feltárt részeket és megállapitottuk, hogy a főhasadék iránya 20°-200°, tehát a közeli I-31, I-32. sz. objektumok főhasadékával párhuzamosan halad. E felszinközeli felső részen kb. 20 m hosszban járható, átlagos szélessége 0,4-1,2 m között van. Végeit omladék, illetve szelvényszükület zárja le. A barlang kőzetanyagában a dolomit van tulsulyban, amit a későbbi vizsgálatok igazoltak is. Talán ennek köszönhető, hogy a főhasadék alapvetően nagyméretü kőtömbökkel boltozódott be, és hiányzik a fennsikon olyan jellemző felszinközeli, több méter vastag omladékos zóna. A kőzetdőlés mindenütt jól nyomonkövethető és a réteghatárok mentén kialakult vállak, párkányok mászáskor jó fogásokat kinálnak. Kőzetanyaga azonban tömött, meszes, helyenként lemezes kifejlődésü, néhol ősi mozgásokat tükröző breccsás szerkezetü. Formái főként tektonikus jellegüek, az üregtágitásban másodlagosan a korrózió játszott döntő szerepet. Képződménye kevés van, csupán szegényes cseppkőlefolyások, valamint csikokban és foltokban települt mangános kiválások, néha viztiszta kalcitkristályok találhatók falain. Az üregrendszer kitöltése tulnyomórészt omladék, bemosott lösz, kevés agyag és sok szerves hordalék. Növényi maradványok, magok, csiranövények, penészes peleürülékek is gyakran előfordulnak. A barlang feltünően száraz, klimája kellemes, a légmozgás kifelé tart.

Már első bejutást követően módszeres vizsgálatokba kezdtünk. További laboratóriumi feldolgozáshoz kőzet- és üledékmintákat gyüjtöttünk, rovarcsapdákat telepitettünk. A kritikus szükületeket kézi véséssel kitágitottuk, valamint a bejárati kuszoda végén lévő kis kürtő helyét alacsonyfrekvenciás térképező adóval a felszinre vetitettük és a töbörben kikaróztuk. /Itt tervezzük a végleges, későbbi bejáratot./ A közbenső fedőréteg vastagsága mindössze 3,5 m-nek adódott. A fenti munkálatokkal egyidőben két brigád is megkezdte a tovább bontást. Az egyik a bejutási helytől a kőzet dőlésirányában előre haladt, s kb. 10 m-re nagyobb kőtömbök alatt, szükületen lebujva viszonylag tágas aknába ért. Ennek tulsó végből ujabb szükületen keresztül egy lejtős, agyagos terembe jutottak, ahonnan bontással lehetne csak mélyebbre hatolni. Az itt elért, bejárattól számitott legnagyobb mélység kb. 25 m.

A továbbjutásra esélyesebb másik brigád a főhasadékban visszafelé, a bejutási hely alatti álfenék megbontásához látott egy tágasabb szelvényrészben. A hasadék szálkőfalai közötti omladék azonban egyre nagyobb tömbökből állt, azért kissé arrébb, egy keskenyebb szakaszt tettünk szabaddá, amelynek véséssel történő bővitése után 10 m mélyre mászhattunk. Innen az omladék átrendezésével, kevés bontással, viszonylag gyorsan haladtunk lefelé, agyagos, omladékos, lejtős alju kisebb termeken keresztül. Ezek morfológiai jellege a befoglaló kőzet strukturáját tükrözi. Kb. 45 m mélységben fémhágcsó beépitésével egy erősen feliszapolt vakaknába értünk, amelynek alján tovább bontani nem sikerült. Közben a jobb oldali falban, kb. 6 m magasan keskeny, réteglapmentén képződött, csapásirányu járatot vettünk észre, majd ezen keresztül kb. 5 m kuszás után egy tágas, párhuzamos hasadékba bujhattunk át. Tisztára mosott üde falak között ujabb 25 m-t traverzáltunk lefelé markáns kereszthasadék és "T" szelvény jellegü szakaszok érintésével, mialatt feltehetően az eredeti főhasadékba érkeztünk vissza. A járatok alját képező lépcsőzetes álfenéken tiszta kövek, finomszemü hordalék jelzik az időszakos vizfolyások utját. Az ezt követő tágas hasadékba leereszkedve ismét bontani kellett egy meredek omla-

déklejtő aljában. A hely eléggé omlásveszélyes, hasonlóan az alatta feltárt kisebb terem is, amelynek mennyezetét és alját egyaránt labilis kövek alkotják.
Itt a falakon már megjelennek a szivárgó, csepegő vizek, többfelé viztócsák, hig agyag, durvább hordalék látható. A következő szakaszon az eddigi széles főhasadék két párhuzamos, egymástól 1,5-2 m-re haladó keskeny hasadékká válik szét, amelyek közül a Ny-i szükebb, s helyenként agyaggal erősen feltöltődött.

A továbbvezető K-i hasadék is eléggé szük, de a kereszttörések vonalában kialakult tágasabb szelvényben nehézség nélkül mászható. A falak tisztára mosottak, fehér és rózsaszinüek, továbbá erősen korrodáltak. "Ruhamarasztaló" tarélyok, barázdák, éles peremek teszik látványosabbá, néha kellemetlenné. 95 m mélységben a két hasadékág ismét egyesül, s emiatt ezen a szinten hatalmas álfenék keletkezett, amelyen a leérkezés helyétől nagy kötömbök, táblák között kb. 8 m-t megyünk előre, amig a peremhez érünk. Itt tágas szabad szelvényben a csuszós és sima falak miatt kötélbiztositással ereszkedtünk alá, egy meredek, agyagszerü rézsü érintésével, lejjebb ismét csipkésre oldott, tiszta falak között. Tiz méter után egy beékelődött pihenőn szállhatunk ki a kötélből, és körülmézhettünk a zsomboly legkiterjedtebb szakaszában. Hosszanti irányban 8-15 m között járható, 0,5-1,2 m szélességü és a felettünk lévő álfenéktől a végpontig 26 m mélységü. Sajnos a végpont előtti szakasz kb. 3 x 0,4 m-es szelvényüre szükül, ahol beszorult kövek között lebujva elérjük a jelenlegi legmélyebb feltárt pontot.

A hasadék két homlokát agyaglefolyás boritja, alján kövek, agyagkupok zárják a továbbvezető utat. Csupán egy rövid, tisztára mosott szakasz kelt bizakodást a továbbjutást illetően.

Levegő vizsgálatot még nem végeztünk, de az utolsó méteren széndioxid feldusulást éreztünk.

A feltárást követő, hasonlóan gyors felmérés alapján teljes mélysége 121,4 m, igy a fennsik viszonylatában a második legmélyebb barlang. Nevét csoportunk megalakulásának 20. évfordulója tiszteletére kapta, és alaposabb továbbkutatás a jövő év egyik kiemelt feladata lesz.

/Szolga Ferenc/

Ujabb feltárásaink a Cserszegtomaji-kutbarlangban

Az elmult évek során végrehajtott leszállásaink alkalmával a térképezési munkánkkal párhuzamosan módszeres alapossággal volt módunk megismerni a teljes barlangot. Megállapitottuk, hogy számos helyen nyilik lehetőség ujabb szakaszok felfedezésére.

A kutatási és térképezési munkák folytatása céljából ez évben négy leszállást hajtottunk végre, alkalmanként a következő eredményekkel.

február 20-22.: Földalatti táborunkon 5 fő vett részt. Munkánk fő célja az Északi-labirintus átvizsgálása volt. Egy törmelékkel feltöltött szükület kitágitása végül is eredményre vezetett, és ujabb 184 méter hosszuságu járatrendszerbe jutottunk /Kék-vörös-labirintus/. A feltárt ág az eddig ismert szakaszoknál mélyebbre huzódik. Legmélyebb pontja a bejárat szintje alatt -7,5 m-es szinten van. Jellegzetes, repedezett iszappal feltöltött termei és járatai falán nagy felületü fekete bevonatok és a pirites homokkő vegyi reakcióiból származó vörös és kék ásványi eredetü elszineződések találhatók. A feltárás alkalmával az uj szakaszt felmértük, igy ez is szerepel az elkészült és kiadásra került atlaszunkban.

<u>október 30.-november 1.:</u> A Barlangtani Osztály munkatársainak közreműködésével összesen 11 fő vett részt az expedíción. A Helikon-teremtől D-re történő továbbjutási kísérleteink eredménytelenek voltak. A Homokvár-teremből csekély törmelék eltávolításával egy kb. 20 m-es, K-i irányba tartó kuszodába jutottunk, azonban folytatása beszűkült.

A Vörös-ág K-i pontján egy szűk, rejtett nyilást fedeztünk fel, amelyen áthatolva értük el a barlangrendszer ezidáig legtágasabb szakaszát, a Keleti-labirintust, amelynek felmért hossza 215 méter.

E szakaszban két nagy terem található, a legnagyobb, amelyet Alba Regia-teremnek neveztünk el 15 x 12 m alapterületü és 2-4 méter magas. Az üregek talpát kiszáradás során felrepedezett vörös iszap boritja /szeptáriák/, amelyek által kialakult sokszögek átmérője 1 cm-től 1 m-ig változik. A falakon tüs gipszkristályok tömege alakult ki, olykor 6-7 cm-es pamacsokat képezve. Itt is megfigyelhetők a szines bevonatok. A járatrendszer talpszintje a bejárat alatt 3-5 m mélységben van.

<u>November 13-15</u>-i alkalommal 7 fővel szálltunk le. Folytattuk a Keleti-labirintus átvizsgálását, de itt eredményt nem értünk el. A Vörös-ág D-i végpontján találtunk egy átjárót, amely szintén uj járatrendszerbe vezetett. A zegzugos folyosók másik vége visszacsatlakozik a K-i labirintus bejáratához. Jellege hasonló a barlang régi szakaszaihoz, felmért hossza 86 méter.

Táborunk során több alkalommal mértünk széndioxidot, ami megállapitásunk szerint 0,8 % körül ingadozott, tehát veszélyt nem okoz.

<u>December 25-28</u>-ig 3 fős akciót szerveztünk, 70 órás folyamatos lenttartózkodással. Ez alkalommal elért feltárási eredményeink a következők voltak.

A Füstös-teremtől É-felé kevés törmelék eltávolításával egy omladékos, összetöredezett terembe jutottunk, amelyből több kisebb oldaljárat nyilik. Az üregek K-i nyilványában formagazdag gipszkristályok találhatók. A kb. 40 méter összhosszt kitevő üreget Dornyai Béla-teremnek neveztük el, figyelembe véve a hajdani Toldy-csoport törekvését, akik a területtel foglalkozó elhunyt földrajztudósunk emlékét már régóta szeretnék a barlangban megörökiteni.

A Kék-vörös-ágból ÉK-felé egy agyagdombot áttörve találtunk továbbvezető utat. A zegzugos járatrendszer talpát hatalmas repedésekkel tagolt nyirkos iszapréteg boritja. A Karácsony-ágnak elnevezett szakasz hosszusága eléri a 70 métert. A három tágasabb termet is magába foglaló üregrendszer viszonylag kényelmesen járható, számos pontján a kitöltés megbontásával továbbjutás remélhető.

A Holt-tó labirintusában csekély bontással még kb. 20 m-nyi kuszodát tártunk fel, azonban minden pontján vastag kitöltés gátolja a továbbjutást.

Kutatásainkkal párhuzamosan számos, a barlang kialakulására, morfológiai viszonyaira utaló megfigyelést végeztünk, amelynek eredményeiről a jövő évben nyujtunk áttekintést.

Összefoglalva ez évben elért eredményeinket a következőket állapithatjuk meg: az év során csoportunk a barlangban összesen 645 méternyi uj szakaszt tárt fel. Ebből 485 métert mértünk fel, a további 160 méternyire becsült szakasz térképezése folyamatban van. A barlang felmért hossza: 1640 méter, teljes hossza 1800 méterre tehető.

/Kárpát József/

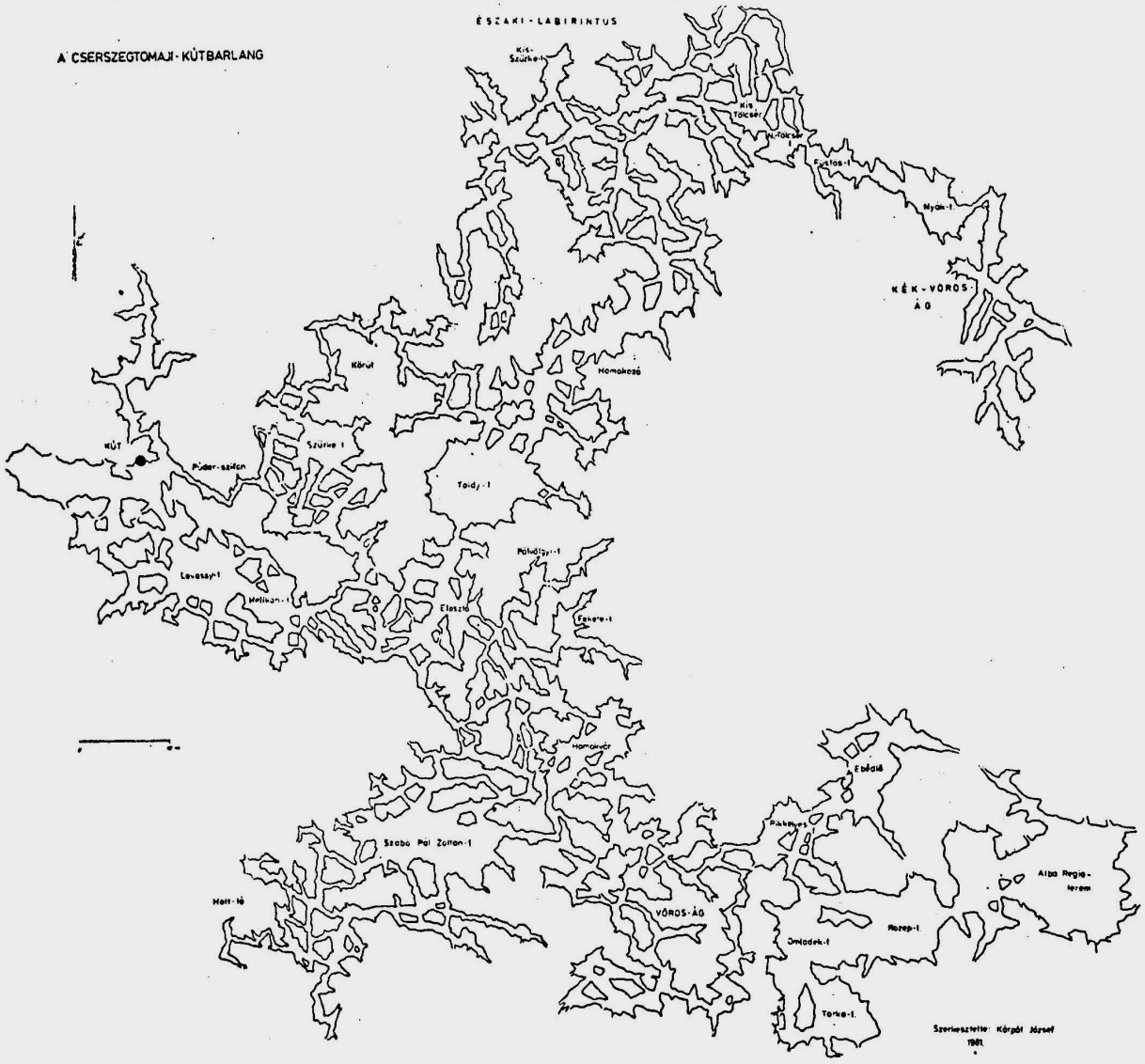
A CSERSZEGTOMAJI-KÚTBARLANG
ÉSZAKI-LABIRINTUS
Kis-Szürke-l.
Kis Tócsás-l.
N.-Tócsás-l.
Custos-l.
Nyák-l.
KÉK-VÖRÖS-ÁG
Körút
Homokozó
KÚT
Szürke-l.
Páder-szifon
Tóidy-l.
Lavacsy-l.
Melikan-l.
Eloszló
Fekete-l.
Homokvár
Ebédlő
Szabó Pál Zoltán-l.
Holt-tó
VÖRÖS-ÁG
Alba Regia-terem
Rozep-l.
Omladek-l.
Torka-l.
Szerkesztette: Kárpát József
1981.

Kutatótábor a Szentgáli-barlangnál

Október 1-4-e között csoportunk a Szentgáli-barlang továbbkutatásának, átvizsgálásának céljából négynapos kutatótábort rendezett, amelyen 21 fő vett részt.

A Szentgál vasutállomás közelében levő felhagyott mészkőbánya területén nyiló barlangot az 1930-as évek elején fedezték fel a bányamüvelés során, amelyet akkoriban Bertalan Károly vizsgált át és irt le. A továbbiakban Markó I. 1959-es kutatásain és az FTSK 1965. évi térképező munkáján kivül a barlanggal behatóbban tudomásunk szerint senki sem foglalkozott.

Táborunk alkalmával igyekeztünk átfogó vizsgálatokkal a hiányos dokumentációt kiegészíteni, és az esetleges további kutatások célszerü irányvonalát meghatározni.

Tevékenységünket a következőképpen csoportosithatjuk:

1. Feltáró kutatás

Mindenekelőtt a barlang egészére kiterjedő terepbejárást hajtottunk végre, elemezve a bontási lehetőségeket, és azok esélyét. Tapasztalataink szerint a Nagy-teremben reális lehetősége a munkának nincs, ugyanis az igen nagymennyiségü mennyezetomladék, amely minden bizonnyal több méter vastag - nemcsak teljesen akkumulálta az esetleges alsóbb szintü járatokat, hanem az optimális bontási helyek kinyomozását is megnehezíti.

Az Oldalbejárattól induló felső folyosó DNY-i vége egy kb. 10 m magas omladékhegy homlokfala, amelynek bontása csak hatalmas anyagkitermelés árán képzelhető el, megfelelő ácsolatbiztositással.

A barlang déli végpontja látszott legalkalmasabb munkahelynek. A viszonylag kevéssé roncsolt zóna a fő járatokat meghatározó É-D-i, ill. ÉK-DNY-i törésirányokra illeszkedik, több helyen markáns oldásformák figyelhetők meg a hajdani vizvezető járatok falán.

A végponton nagymennyiségü omladék eltávolitása után egy 5 m-es vizszintesen haladó hasadékot tudtunk szabaddá tenni, amely továbbra is omladékkal van kitöltve, de élénk huzatot produkál.

A déli hasadékrendszerben még két helyen próbálkoztunk a függőleges irányu lejjebbjutással, jelentősebb eredmény nélkül. Egy terepbejárás során átvizsgáltuk a kőfejtő felett huzódó plató nagy részét is, azonban karsztobjektumot, amely a barlang távolabbi feltételezett szakaszaival lenne kontaktusban, nem találtunk. Összegezve tapasztalataink a barlang jellegét figyelembe véve továbbjutás csak igen hosszadalmas munkával remélhető.

2. A barlang felmérése

1965-ben az FTSK barlangkutatói Horváth János vezetésével felmérték a barlangot, de térképükön nem szerepel a Markó I. által 1957-ben feltárt szakasz. E rész pontos beilleszthetősége érdekében uj felmérést végeztünk. A hiányzó részekkel kiegészitett alaprajzi izometrikus és tektonikai térképet jelentésünkhöz mellékeljük. A méréshez függőkompaszt, fokivet és acél mérőszalagot vettünk igénybe.

3. Kőzetelemzés

A barlangot befoglaló alsó-jura tüzköves mészkő rétegsorának vizsgálata céljából 10 kőzetmintát értékeltünk ki. A táblázatban 1-től 7-ig jelzett minták a kőfejtő homlokfalából származnak, felülről lefelé haladva 1,5 méterenként.
A 8-10-es minták a barlangból erednek. /Helyük a munkatérképen jelölve./

4. Páratartalommérés

Az Assmann-féle aspirációs pszichométerrel észlelt adatokat a táblázaton a mérési helyeket a munkatérképen közöljük.

5. Csepegő vizek vizkémiai vizsgálata

A kutatótábor alkalmával a barlangban igen gyér csepegést tapasztaltunk, ezért az egy éjszakai csepegővizgyüjtés mindössze két értékelhető eredményt hozott:

V_1 Nagy-terem átjáró kürtő alja:

Összes keménység = 15,8 nk°

V_2 Nagy-terem bejáratától jobbra:

Összes keménység = 9,5 nk°
Ca ion = 68,1 mg/l
Mg ion = 0 mg/l
lugosság = 3,6 mg eé/l
CO_3 /változó/ keménység = 5,0 nk°
állandó " = 4,5 nk°
kötött CO_2 = 39,6 mg/l
klorid ion = 3,5 mg/l

Páratartalom /Szentgáli-bg. okt. 3./

Sz.	Idő	Száraz hőm. /°C/	Nedves /°C/	Páratart. /%/	Megj.
P_1	12^{37}	12,8	12,8	100	eső után
P_2	12^{52}	8,2	7,9	96	
P_2	14^{10}	8,9	8,6	96	kötél alatt
P_3	14^{26}	7,4	7,2	98	
P_4	14^{42}	7,3	7,0	96	
P_1	15^{02}	8,5	8,3	98	A bejáraton belül
P_5	15^{16}	12,8	12,0	90	kivül
P_6	15^{28}	10,2	10,0	98	belül
P_2	15^{43}	9,9	9,6	96	
P_7	15^{58}	10,4	9,2	88	

6. Rovartani megfigyelések

A barlang öt pontján helyeztünk el alkoholos rovarosapdát 24 óra időtartamra, amelyek a következő eredményt hozták:
/Helyük a munkatérképen jelölve/

R_1: 1 acaria atka

R_2: 3 Sciarida árnyéklégy

2 Phorida puposlégy

1 Coleoptera bogár

R_3: 1 Sciarida árnyéklégy
1 Collembola ugróvillás

R_4: Eredménytelen

R_5: 7 Collembola ugróvillás

Összesen 6 fajhoz tartozó 16 egyed.

Ezenkivül megfigyeltünk sok, különböző fajhoz tartozó szunyogot, valamint a Nagyteremben 40-50 denevért. A barlang legmélyebb pontján egy pinceászka /Oniscinea/ is előkerült.

Kőzetelemzés

Sz.	Oldhatatlan maradék /%/	$CaCO_3$ /%/	$MgCO_3$ /%/
1.	66,33 !	32,14	1,53
2.	3,65	93,74	2,61
3.	4,35	93,30	2,33
4.	3,80	93,05	3,15
5.	4,13	88,17	7,69
6.	3,00	94,79	2,21
7.	2,60	95,95	1,45
8.	4,54	93,41	2,05
9.	1,04	95,73	3,23
10.	1,05	97,61	1,34

7. Széndioxid mérések

A barlang levegőjének CO_2 tartalmát hat helyen mértük 100 cm³-es Dräger pumpával, 5 szivásos, 1,2 % méréshatáru vizsgálócsővel. A mellékelt táblázatban szereplő adatok a talpszint feletti 0,2 m-es magasságra vonatkoznak.
/A mérési helyeket a munkatérképen tüntettük fel./

Az október 4-én délelőtt 8-9 óra között észlelt adatok:

Sz_1 = 0,06 %

Sz_2 = 0,06 %

Sz_3 = 0,12 %

Sz_4 = 0,12 %

Sz_5 = 0,14 %

Sz_6 = 0,15 %

/Kárpát József/

A SZENTGÁLI-BARLANG

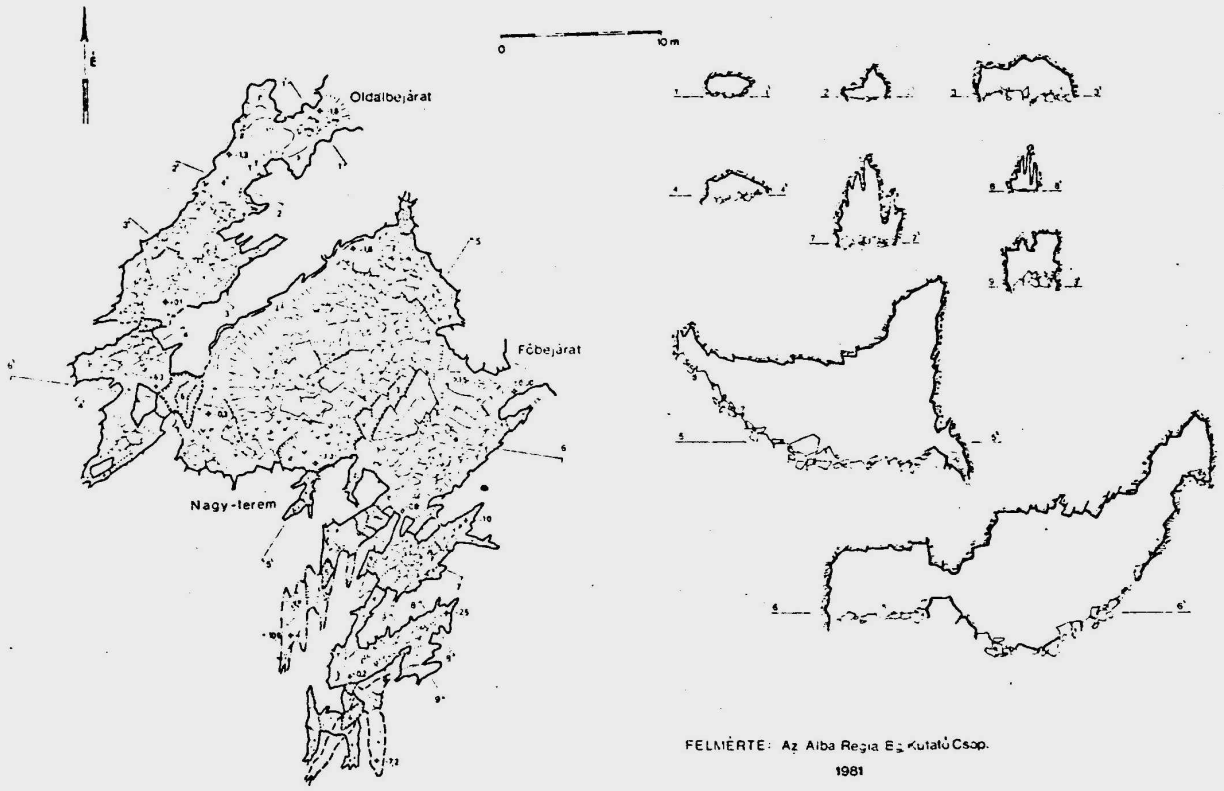

FELMÉRTE: Az Alba Regia Bg. Kutató Csop.

1981

Szerkesztette Karpat József

A SZENTGÁLI-BARLANG IZOMETRIKUS TÉRKÉPE

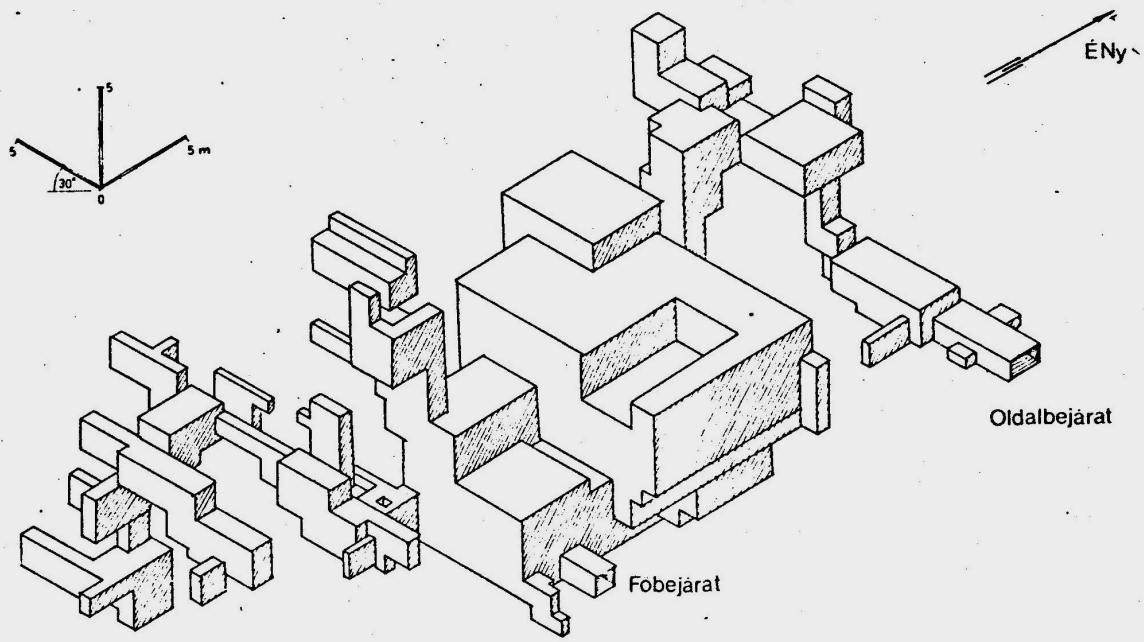

Szerkesztette: Kárpát József

1981.

A SZENTGÁLI-BARLANG TEKTONIKAI VISZONYAI

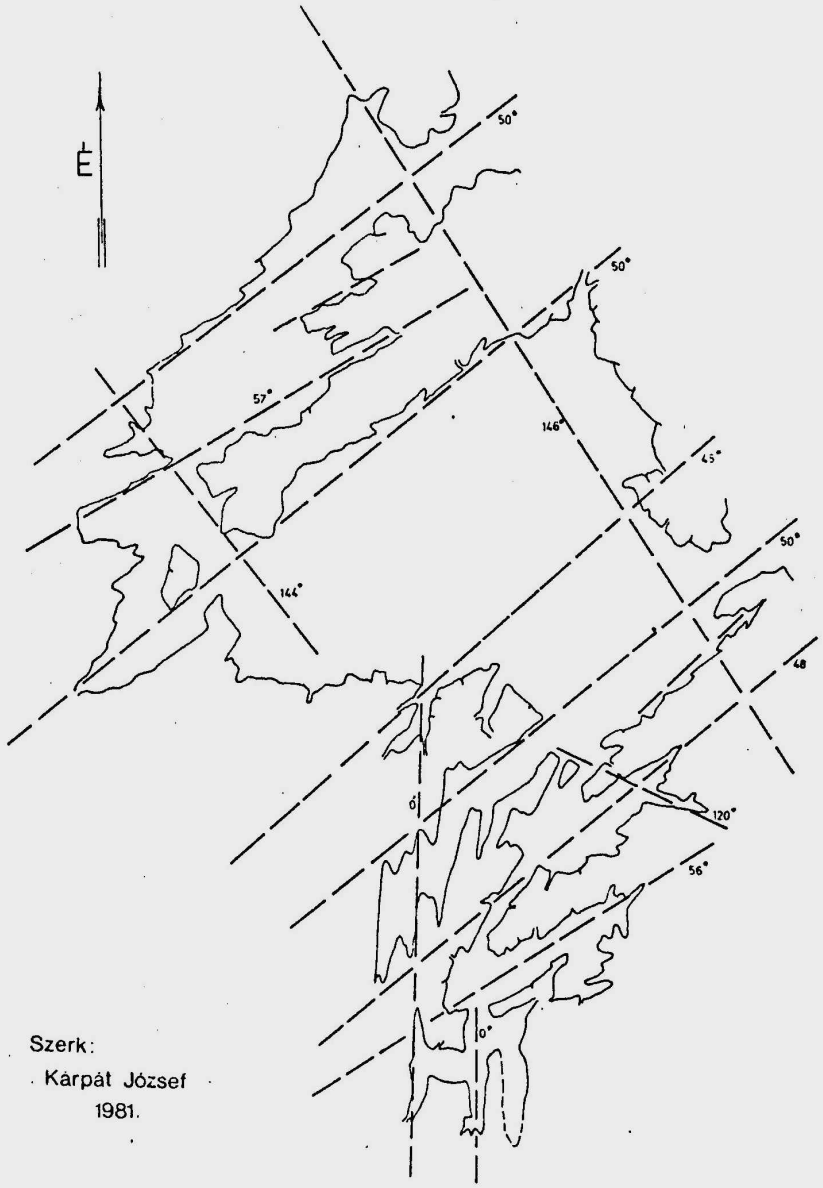

Szerk:
Kárpát József
1981.

SZENTGÁLI - BARLANG

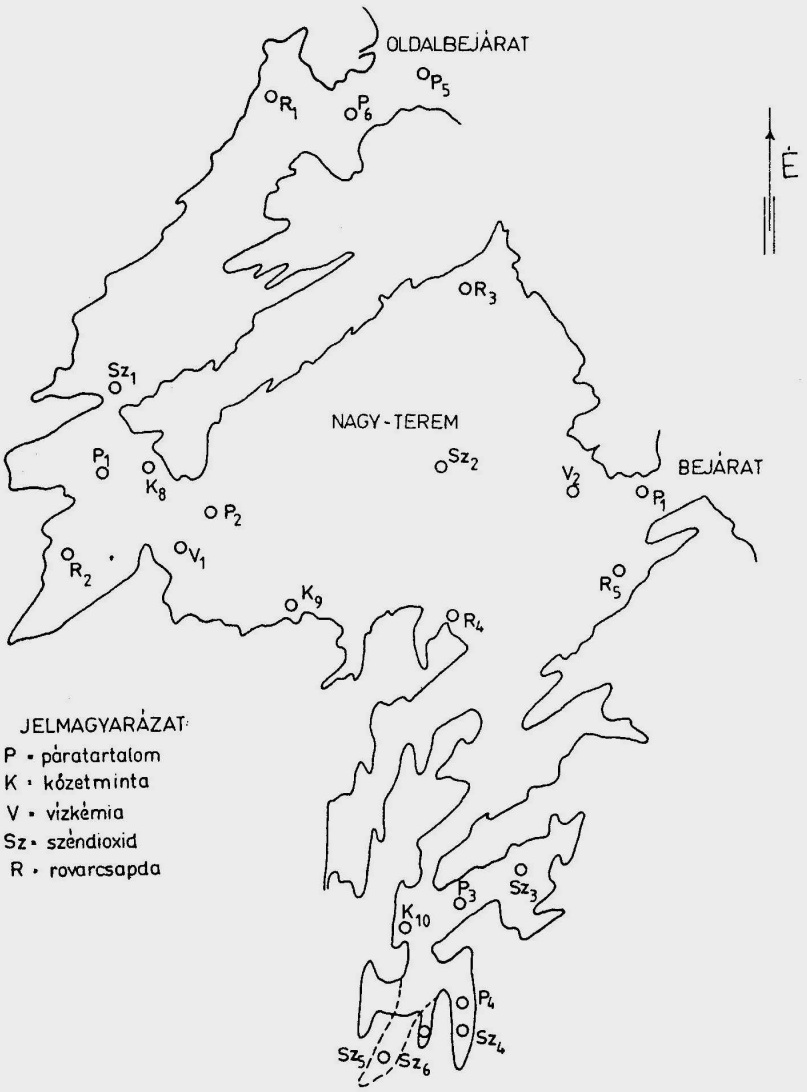

Csoportunk ezévi kartográfiai tevékenységéről

Térképező munkáink gerincét ez évben is a kutatási területünkön levő, ill. ujonnan feltárt barlangok dokumentálása képezte. A fennsikon végzett munkákkal párhuzamosan más karsztterületeken is dolgoztunk, egyrészt az OKTH, másrészt barlangkutató csoportok felkérésére végezve felméréseket, amelyekről a következő összefoglalóban kivánunk áttekintést nyujtani.

1. Alba Regia-barlang

a/ Ujonnan feltárt szakaszok felmérése

- Hirtelen-ág

A Bertalan-ág Szifon-őre-terme felől vésés árán feltárt oldalág felmérését május 16-án végeztük el. Felmért hossza: 171 méter. A járat -130 m mélységből indul, legmélyebb pontja -141 méteren van.

- Hu-kürtő

A Fő-ág Hu-kürtőjén kimászva ujabb, meredeken emelkedő járat következett, ami a Léposőház nevet kapta. Felmért hossza: 46,1 méter. Az ág -106 méterről indul és -70 méteres szintig emelkedik.

- Száraz-ág

Az első lapitóból -152 méteren induló járat felmért hossza: 16, 9 méter, szintkülönbsége elhanyagolható.

b/ Térképhelyesbités, a barlang atlaszának megszerkesztése

A meglevő 1:200-as méretarányu térképet helyszini bejárások során grafikusan és kisebb ellenőrző mérésekkel helyesbitettük. A részletesebb és gazdagabb információ tartalmu térképet - a Cserszegtomaji-kutbarlanghoz hasonlóan - 25 szelvényre bontva nyomdai feldolgozásra alkalmas formába hoztuk, amelyet lapozható kivitelben az MKBT a barlangtérkép atlasz 2. füzeteként fog megjelentetni.

2. Jubileumi-zsomboly

Az I-29-es viznyelőben feltárt barlangot október 27-28-án térképeztük. Felmért mélysége: -121,4 méter. Térképét jelentésünkben mellékeljük.

3. Csengő-zsomboly

Az 1979 nyarán feltárt barlangról ezidáig csak vázlat állt rendelkezésünkre. Részletes felmérését ezév őszén elvégeztük, - beleértve a november 22-én feltárt uj szakaszt -, továbbá a szomszédos Ördög-likat is.
A barlang felmért mélysége: -86 méter. Térképét mellékeljük.

4. Szelelő-lyuk

A meglévő térképet kiegészitettük az ezévben feltárt 25 méternyi uj járattal.

5. Tábla-völgyi-barlang

A barlangról az elmult években csak 228 méternyi szakaszt ábrázoló - nagyrészt csak vázlatos térkép készült. Jelenleg folytatjuk részletes kartográfiai feldolgozását, teljes térképének elkészitését. Eddig felmért hossza: 160 méter.

6. Cserszegtomaji-kutbarlang

A február 21-i alkalommal csoportunk által feltárt és egyanakkor fel is mért Kék-vörös-labirintus hossza: 196 méter. Az 1980-as jelentésünkben közölt térképünket ezzel kiegészitve a barlangot 8 lapon atlaszszerüen feldolgoztuk, ami az MKBT gondozásában

a barlangtérkép-atlasz első füzetként azóta kiadásra került.

Novemberi két leszállásunk alkalmával ujabb szakaszokat tártunk fel és térképeztünk fel, összesen 301 méter hosszuságban. Az atlaszból hiányzó uj részekkel együtt teljes munkatérképet mellékelünk jelentésünkben.
A barlang teljes hossza jelenleg: 1641 méter.

7. Gombási-barlang

A Szentgáltól É-ÉNY-ra, a Fekete-Hajag NY-i oldalában nyiló hasadékbarlangot januári terepbejárásunkon térképeztük. Hossza: 14 méter, térképét mellékeljük.

8. Szentgáli-barlang

Októberben rendezett háromnapos kutatótáborunk alkalmával a kisebb uj feltárásokkal együtt elkészitettük a 130 m hosszu barlang teljes térképdokumentációját /alaprajz, izometrikus és tektonikai térkép/.

9. Leány-barlang

A VMTE Foton csoportjának felkérésére juliusban elvégeztük a barlang felmérését. Összhossza: 164 méter, legnagyobb mélysége: -36 méter. Alaprajzát és izometrikus térképét mellékeljük.

10. Az Iharkuti dolomitbánya barlangja

Februárban a Környezetvédelmi Intézet Barlangtani Osztályának felkérésére dokumentáltuk a bányamüvelés közben megnyilt, egyetlen nagy teremből álló barlangot. A 30 m hosszu és 10 m mély barlang azóta a kőfejtés áldozata lett. Térképét közöljük.

11. Pál-völgyi-barlang

a/ A "Régi-rész" felmérése

Az OKTH Budapesti Felügyelőségének megbizásából végeztük a munkát. Az 1207 méternyi szakaszról készült 1:200-as alaprajzi és izometrikus térképet mellékeljük.

b/ A Térképész-ág felmérése

A 369 méter hosszuságu járatrendszert ez év márciusában térképeztük a Bekey csoporttal való együttmüködés keretében. /E szakasz játssza a kulcsszerepet a szomszédos Mátyás-hegyi-barlanggal való összeköttetés feltárása szempontjából/.

Társadalmi munkában jelentős felmérési segédletet biztositott a csoport a Barlangtani Osztály részére a Pál-völgyi-barlang uj részének és a Mátyás-hegyi-barlang felmérésénél, összesen kb. 350 munkaórával.

Összegezve a fentieket megállapithatjuk, hogy csoportunk az év során 12 barlang térképdokumentációját készitette el, összesen mintegy 3170 métert kitevő barlangszakasz felmérésével. Az elkészült térképanyagot az MKBT dokumentációtár részére leadtuk.

/Kárpát József/

Mohás-barlang

A Keleti-Bakonyban, Isztimér határában, a Burok-völgy középső szakaszában, a Keresztárok betorkollásánál találjuk a barlangot. Az isztiméri tüzoltószertártól a Petőfi /Tési/ utcán indulunk ki a faluból, majd tovább DK-i irányban áthaladva a Borju-legelő cseres ligeterdején, mintegy 2,5 km ut után érjük el a Burok-völgy Isztimérhez legkö-

zelebbi mellékvölgyét, a Kereszt-árkot. Ezen leereszkedünk a Burok-völgybe való betorkollásig, majd 10-15 m-t megyünk Királyszállás felé és ezután kezdünk felkapaszkodni a Burok-völgy ÉK-i oldalába. Nagyjából 20 m-es relativ magasságban találjuk a Kis-Sárkány-barlangot és ettől 5 m-rel magasabban /kb. 270 m tengerszint feletti magasságban/ a Mohás-barlangot. A karsztobjektumot egy párkányon közelithetjük meg, melynek DNY-ra néző 250 cm széles, 120 cm magas száját jól eltakarják az előtte nőtt vadrózsa és vadkösz-méte bokrok. A barlang vastagpados triász nori 28°/080°-os dőlésü fődolomitban alakult ki.

A barlangot 1981. március 29-én kerestem meg és készitettem el térképét. Korábban már leirta Kocsis Antal: "Adatok a Bakony-hegység karsztobjektumainak megismeréséhez" c. jelentésében 1976. március 26-i keltezéssel "Burokvölgyi-odu" néven. /Az "odu" el-nevezés nem szerencsés, mert legalább 10 odu-tipusu barlang ismert a Burok-völgyben./

A barlang teljes hossza: 3 m.

A barlang egy 2,5 x 2,5 m-es kifelé nyiló "U"-formáju, 120 cm magas fülkéből és a belőle szemben látszó 70 cm-es átmérőjü, szük bejáratu üstből, valamint a jobbra emelkedő 30 cm széles, 1 m hosszu csatornából áll. A fülke feküjének külső 2/3-át földes dolomit alkotja, a belső 1/3-a szálkő, a csatornához hasonlóan. A belső köralapu üst peremmel van elválasztva a fülkétől, alját sárga iszapkitöltés takarja.

A barlangot az oldás és a kifagyás egymást kiegészitő hatása hozta létre. A fülke fő-téjén és a jobb oldalon apró hidegvizes eredetü pizolitok láthatók. NY-i falán sárga zuzmó telepoket, mennyezetén kéttenyérnyi vastag mohapárnát találunk, továbbá szunyogokat, pókokat találhatunk a barlangban. A belső üst iszapjának tetején néhány nyul nagy-ságu emlőstől származó csontot láttam.

Helyi jelentőségü barlang, egy-két személy bivakolására alkalmas.

/Eszterhás István/

Alacsony-barlang

A Keleti-Bakonyban, Isztimér határában, a Burok-völgy középső szakaszában, a Kereszt- és Fenyves-árok betorkollása között találjuk a barlangot. Az isztiméri tüzoltószertár-tól a Petőfi /Tósi/ utcán indulunk ki a faluból, majd tovább délkeleti irányban áthalad-va a Borju-legelő cseres ligeterdején, mintegy 2,5 km ut után érjük el a Burok-völgy Isztimérhez legközelebb lévő mellékvölgyét, a Kereszt-árkot. Ezen ereszkedünk le a Bu-rok-völgybe, ahol kb. 100 m-t haladunk a völgyfő felé, elhagyva a Sárkány-barlang föl-járóját kapaszkodunk fel az ÉK-i völgyoldalon a ferde irányu sziklafal mellett kb. 50 m-es relativ magasságban /290 m tengerszint feletti magasságban/ szinte völgyperemig. Ahol a sziklafal már lealacsonyodik, ott találjuk alacsony, széles, kettős, délnyugat felé néző száját a barlangnak. Az üreget magába foglaló szikla felső triász nori 25°/120° dőlésü vékonypados dolomit.

A barlangot 1981. március 29-én találtam meg. Ezt megelőzően valószinüleg ismeretlen volt. Semmiféle irodalmi utalás nem található róla, és a helyszinen sem voltak korábbi ottlétre utaló nyomok.

Legnagyobb szélessége 4 m, befelé 3 m-t terjed.

A bejárat 4 m széles és többnyire csak 40 cm magas, melyet a jobb felében lévő réteg-

léposőnél egy beszorult kő kettéoszt. Az alacsony lapos jelleg nemcsak a bejáratra jellemző, hanem a barlang egész szelvénye ilyen. 25-30 cm alacsonyan lévő főtéje töredezett szálkő, feküje nagyobb darabokból álló törmelék. A keleti, mélyebben levő részen 3 m-t lehet bekuszni, a nyugatin csak 1,5 m-t.

Kialakulását tekintve kőzetaprózódással, kriofrakcióval keletkezett. Egy réteglap hiánya adja a tulajdonképpeni barlangot. Autochton képződményeket nem találtam benne. A bejáratközeli részen zuzmó telepek, a kövek közötti hézagokban szunyogok élnek. Helyi jelentőségü kis barlang.

/Eszterhás István/

Meredek - barlang

A Keleti-Bakonyban, Isztimér határában, a Burok-völgy középső szakaszában, a Keresztés Fenyves-árok betorkollása között találjuk a barlangot. Az isztiméri tüzoltószertártól a Petőfi /Tési/ utcán indulunk ki a faluból, majd tovább DK-i irányban áthaladva a Borju-legelő cseres ligeterdején, mintegy 2,5 km ut után érjük el a Burok-völgy Isztimérhez legközelebbi mellékvölgyét, a Kereszt-árkot. Ezen ereszkedünk le a Burok-völgybe, ahol kb. 150 m-t megyünk a völgyfő felé, de még a Rózsa Sándor barlangja előtt felkapaszkodunk a völgy ÉK-i oldalába, ahol nemsokára egy, a völgytalpra ferdén irányuló kőutcába kerülünk. Ennek a végpontjánál jobbra találjuk a Ny-felé néző barlangszájat kb. 40 m-es relativ magasságban /280 m tengerszint feletti magasságban/. A barlangot magába foglaló szikla felső triász nori 45°/090°-os dőlésü vékonypados fődolomitból van.

A barlangot 1981. március 29-én találtam meg . Ezt megelőzően valószinüleg smeretlen volt. Semmiféle irodalmi utalás nem található róla és a helyszinen sem voltak korábbi ottlétre utaló nyomok.

Teljes hossza 4 m.

A háromszögalaku bejárat 150 cm magas, a talpon 100 cm széles. A barlang egyetlen befelé 45°-osan emelkedő és egyre szükülő hasadék, melynek alján és D-i oldalában oldási nyomok is jól láthatók. Az aljon a magasan levő végpont felől 10-20 cm mély csorga időnként lépcsőket alkotva halad a kijárat felé. Az elülső rész D-i oldalában bonyolult oldásos üstök vannak, oszlopokat és tálakat formálva. A bejáratközelben a főte omladékos, beljebb egyetlen repedéssé szükül. A fekü mindvégig szálkő, melyen a legtöbb esetben több-kevesebb szivárgó viz található.

A barlang egy diaklázis oldásos tágitásával, majd kifagyással alakult, mely jelenleg ismét többnyire oldásos módon fejlődik. A D-i oldal üstrendszerében apró hidegvizes eredetü pizolitok találhatók. A bejárattól D-re levő sziklafalban kisebb kifagyásos sziklaeresz van. A barlang falán algatelepek, zugaiban szunyogok élnek. Helyi jelentőségü, kis barlang.

/Eszterhás István/

Hárs-dombi-barlang

A Keleti-Bakonyban, Isztimér határában, a Burok-völgy D-re forduló nagy kanyarulatánál levő Hárs-domb /335 m/ ÉNY-i peremén találjuk a barlangot. Az isztiméri tüzoltószertártól a Petőfi /Tési/ utcán indulunk ki a faluból, majd tovább DK-i irányban áthaladva a Borju-legelő cseres ligeterdején, mintegy 2,5 km ut után érjük el a Burok-

völgy Isztimérhez legközelebbi mellékvölgyét, a Kereszt-árkot. Ezen ereszkedünk le a Burok-völgybe, ahol kb. 800 m-t megyünk a völgyfő felé egészen az Obeliszk nevü sziklatoronyig, melyet a völgytalp É-i oldalánál látunk. Az Obeliszkkel szemben levő D-i völgyoldalban kőfolyáson kell felkapaszkodni a Hárs-domb oldalán a majdnem a völgyperemnél lévő kettős sziklatoronyig /295 m tengerszint feletti magasságban/. A két impozáns /kb. 10-15 m magas, 8-10 m átmérőjü/ sziklatorony között DNY felé néz a barlang szája. A tornyokat váltakozó felépitésü, erősen, illetve kevésbé murvásodó 10-20 cm-es réteglapokból álló, nagyjából 40°/040°-os dőlésü triász nori fődolomit alkotja, melyeknek felületét nagy foltokban sárga zuzmó boritja. A barlangon kivül több kisebb kriofrakciós fülke is van a sziklatornyokban, valamint az alsóbb torony völgyfelőli részén bivakolásra is alkalmas sziklaeresz.

A barlangot 1980. tavaszán találtam meg. Ezt megelőzően valószinüleg ismeretlen volt. Semmiféle irodalmi emlités nem található róla és a helyszinen sem voltak korábbi ottlétre utaló nyomok.

Teljes hossza 4,5 m.

A két sziklatorony közti ÉK-i irányu, egyre emelkedő és szükülő kőutca folytatásában van a barlang 120 cm magas, a talpon 60 cm, felül 20 cm széles bejárata. A magasabb bejáratot követően a barlang mennyezete 30, majd 70 cm után léposősen lealacsonyodik, feküje pedig egyre emelkedik, igy 1 m-re a bejárattól már csak 40 cm magas a szelvény, tehát csak kuszva lehet a barlangba bejutni. Az első méter után az oldalfal balra kiöblösödik, a fekü eddigi emelkedése lejtésbe vált át, igy egy 80 cm magas, 100 cm széles fülkévé tágul a barlangjárat. A további rész egyre mélyülő, alacsonyodó és szükülő folyosó. 4,5 m-nél tovább bekuszni már nem lehet, de a csatorna még folytatódik.

A barlang és előtérében lévő kőutca /korábban valószinüleg szintén a barlanghoz tartozott/ diaklázis menti szerény méretü oldódással és sokkal inkább kriofrakciós kőzetaprózódással keletkezett. A bejáratközeli rész főtéjét 50-100 cm vastag nagy darabokból álló törmelék alkotja, a fekü pedig apró murvából lévő törmelékkup.
A belsőbb szük részeken már az oldásos eredetü szálkő alkotta háromszögprofilu szelvény a jellemző, a fekü itt is dolomitmurva.

Auto hton képződményeket a barlangban nem találtam. Az aljon néhány, állatok által odahordott csont látható. Szunyogok, pókok lakják. Helyi jelentőségü, kis üreg, esetleges paleontológiai kutatása eredménnyel járhat.

/Eszterhás István/

Malom-völgyi-odu

A Keleti-Bakonyban, Hajmáskér közigazgatási területén, a Malom-völgy /Malom-rétivölgy, Aszó-völgy/ középső szakaszában, a Tobán-hegy É-i lábánál találjuk a barlangot. Megközelithető Hajmáskér felől is a Malom-ér partján fölfelé haladva mintegy 11 km-es uton, melynek nagyobb része elhanyagolt gyalogösvény. Célszerübb azonban Eplény felől eljutni a barlanghoz. Az eplényi temetőtől K felé vezető makadám uton nagyjából 3,5 km-t haladunk, majd az ut É-ra kanyarodásánál, ott, ahol elfordul a Malom-ér völgyétől, jobbra letérünk a patakpart melletti földutra. Ez kb. 800 m után elágazik, mi balra fordulva kövessük továbbra is a patak folyását. Az elágazástól nagyjából 100 m-re, a völgy jobb oldalában, a Tobán-hegy É-i lábánál, 10 m-es relativ magasságban, kb. 320 m-rel a tengerszint felett találjuk a barlangot. A barlang nagyjából vizszintes, 3,5 x 1 m-es szája északkelet felé néz a 17°/000°-os dőlésü vastagpados nori fődolomit szik-

lafalból.

A barlangot 1981. junius 21-én találtuk meg. Az irodalomban semmiféle utalás nincs rá és a környék lakói sem ismerik. Ennek ellenére azért valószinünek látszik, hogy nem mi voltunk első vendégói, hisz nem nehéz rátalálni.

A barlangot magába foglaló szikla előtt kis párkány van. A bejárattól 4 m-re délkelet felé a barlanggal genetikailag azonos, vizszines repedés található.

Teljes hossza 4 m.

A széles,alacsony bejárat után az üreg egyre keskenyedően, de alig alacsonyodóan folytatódik, majd üstökben végződik. A bejáratnál 3,5 m széles és 100 cm magas, 1 m-rel beljebb 2,5 m széles és 80 cm magas, 3 m-rel beljebb 1 m széles és 70 cm magas. A barlang teljes egészében szálkőben van.

A barlang egy réteglapdarab hiánya. Oldódás és kifagyásos kőzetaprózódás utján keletkezhetett. Képződményei nincsenek. A gyéren szivárgó vizektől és a páralecsapódástól nedves falain algák élnek.

Helyi jelentőségü, kis üreg, legfeljebb két személy bivakolására alkalmas. További kutatása nem látszik érdemesnek.

/Eszterhás István/

Malom-völgyi-sziklaüreg

A Keleti-Bakonyban, Hajmáskér közigazgatási területén, a Malom-völgy /Malom-réti-völgy, Aszó-völgy/ középső szakaszában, a Tobán-hegy ÉK-i oldalában találjuk a barlangot. Megközelithető Hajmáskér felől is a Malom-ér partján fölfelé haladva több mint 10 km-es uton, melynek nagyobb része elhanyagolt gyalogösvény. Célszerübb azonban Eplény felől eljutni a barlanghoz. Az eplényi temetőtől K-felé vezető makadám uton nagyjából 3,5 km-t haladunk, majd az ut É-ra kanyarodásánál, ott, ahol elfordul a Malom-ér völgyétől, jobbra letérünk a patakpart melletti földutra. Ez kb. 800 m után elágazik, mi balra kövessük továbbra is a patak folyását. 500 m után feltünik a Tobán-szikla meredek, lépcsőzetes fala, majd további 200 m után a patak bal partján kis fenyőligotet találunk. E ponttól kezdjük meg a völgy jobb oldalába való fölkapaszkodást. Nagyjából 30 m relativ magasságban, 320 m abszolut magasságban egy nori koru fődolomit sziklafal tövében találjuk a barlangot. A vastagpados fődolomit dőlése itt 7o°/000°.

A barlangot 1981. junius 21-én kerestük fel és készitettük el térképét. Csak egyetlen korábbi irodalmi adat van róla dr. Bertalan Károlytól a Turisták Lapjának 53. évfolyamában /1943./, a 12. szám 235. oldalán "A bakonyi barlangok ..." c. cikkben. Szószerint a következő: "A Malom-völgyi sziklaüreg /Malom-völgyi hasadékbarlang/ - Gyulafirátót határában a Tobán-hegy fő csucsa alatt, a Tobán sziklától K-re mintegy 200 m-re kb. 30 m magasságban. Fődolomit alkotta sziklafal tövében nyiló 8 m hosszu, folyosószerü üreg, humuszos feltöltődéssel".

Pontos felmérés után a barlang 8,5 m hosszunak adódott.

Bejárata 3,5 m alapu, 120 cm magasságu félkör formáju nyilás. Előterében, a sziklafal tövében kis párkány van. A barlang szélessége a bejárattól befelé egyre kisebb. A bejárat, mint már emlitettem 3,5 m széles, 3 m-re beljebb 1,5 m; 6 m-rel beljebb 1 m, ez a kiterjedés - a harmadik és ötödik méter mözött 2,5 m szélesre kiöblösödik a barlang. A mennyezet magassága az első négy méterben alig haladja meg a 100 cm-t, a továbbiakban átlagosan 150 cm, de e részben négy kürtőt is találunk, ahol a magasság

tullép a 200 cm-en /a középső kürtőben 260 cm, a végponton 300 cm/. A kiöblösödésben és a végponton mélyen benyuló diaklázisok vannak.

A barlang diaklázis menti kioldódással keletkezett. Alját valószinüleg jelentős vastagságban szerves anyagban gazdag földes törmelék alkotja, mely ütésre döngő hangot ad. Az üreg meglehetősen száraz, páralecsapódás is alig van. A kiöblösödésben és az ebből nyiló dia ázisokban, valamint e résztől a végpontig a mennyezetet, az oldalfalakat gazdagon boritja szép, de már szenilis cseppkődiszités. A bejárat közelében algák telepedtek a barlangfalra, a kürtőkben és a diaklázisokban szunyogok és pókok voltak, köztük barlangi keresztes pók /Meta menardi/.

A nagymennyiségünek /10-15 m³/ becsült kitöltés átvizsgálása paleontológiailag jelentős lehet. Egyébként 4-5 személy bivakolására alkalmas,cseppkövekkel szépen diszitett száraz üreg.

/Eszterhás István/

Malom-völgyi-barlang

A Keleti-Bakonyban, Hajmáskér közigazgatási területén, a Malom-völgy /Malom-réti-völgy, Aszó-völgy/ középső szakaszában, a Tobán-hegy mellékcsucsának É-i oldalában találjuk a barlangot.Megközelithető Hajmáskér felől is a Malom-ér partján fölfelé haladva mintegy 9 km-es uton, melynek nagy része elhanyagolt gyalogösvény. Célszerübb azonban Eplény felől eljutni a barlanghoz. Az eplényi temetőtől kelet felé haladó makadám uton nagyjából 3,5 km-t haladunk, majd az ut É-ra kanyarodásánál, ott, ahol elfordul a Malom-ér völgyétől, jobbra letérünk a patakpart melletti földutra. Ez kb. 800 m után elágazik, mi balra fordulva kövessük továbbra is a patak folyását. Nagyjából 2 km után az eddig többé-kevésbé ligetes, erdős völgytalpon egy 150 m hosszu, 40 m széles réthez érünk. Ezen áthaladva a ritkán fás völgytalpon egy 30 x 60 x 60 cm-es dolomitkockák találunk. A kőkockától kezdhetjük meg a völgy jobb oldalába való felkapaszkodást. Nagyjából 20 m relativ magasságban, 300 m abszolut magasságban egy nori koru fődolomit sziklafal tövében találjuk meg a barlangot. A vastagpados dolomit dőlése itt 25°/320°.

A barlangot 1981. junius 21-én kerestük fel, készitettük el térképét. Csak egyetlen korábbi irodalmi adat van róla dr. Bertalan Károlytól a Turisták Lapjának 53. évfolyamában /1943./, a 12. szám 235. oldalán "A bakonyi barlangok ..." cimü cikkben. Szószerint a következő: "Malom-völgyi barlang /Ördöglyuk/ - Gyulafirátót határában, a Tobánhegy mellékcsucsa alatt, a Malom-völgy D-i oldalában kiugró egyik dolomitszikla tövében, mintegy 200 m-re K-re a völgy alján levő 281 m-es magassági ponttól. A patak felőli vizszintes magassága 28 m, tengerszint feletti magassága kb. 303 m. Nincsen összhangban népies nevével, mivel nem zsombolyszerü, hanem inkább kissé felfelé vezető 9 m hosszu, oduszerü üreg, a völgyre tekintő ablakkal. Fenekét jórészt szálszikla alkotja". /Bertalan a bejárat melletti diaklázis alkotta oldalágat valószinüleg nem vette figyelembe a barlang általa megadott méreténél./

Pontos felmérés után a barlang 13,4 m összhosszuságunak adódott.

A sziklafal előtti párkányról a barlang 1,2 m széles, 1,2 m magas lekerekitett sarku háromszög formáju szájjal nyilik. Ezen tul még további két nyilása is van a barlangnak. A bejáraton tul, 1,70 m-es törmelék alkotta vizszintes rész következik a fokozatosan szélesedő és egyenletesen 120 cm magas "pitvarban". 1,70 m után a feküt a 25°-os dőlésü szálkő réteg alkotja a végpont felé emelkedve. Átlagos magassága 120 cm. A bejárattól 2 m-re, balra 40 cm széles, 3 m hosszu, középen megtört diaklázisjárat indul, mely

MOHÁS - BARLANG

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN

ALAPRAJZ

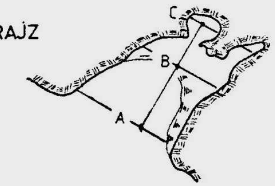

HOSSZMETSZET

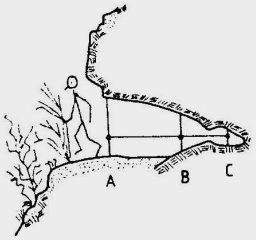

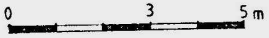

KERESZTMETSZET

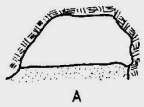

ALACSONY - BARLANG

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN

ALAPRAJZ

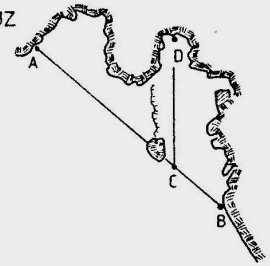

METSZET

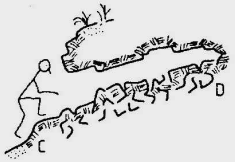

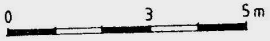

BEJÁRATSZELVÉNY

MEREDEK - BARLANG /ISZTIMÉR BUROK - VÖLGY/

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN

ALAPRAJZ

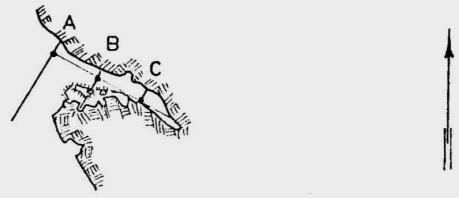

HOSSZMETSZET

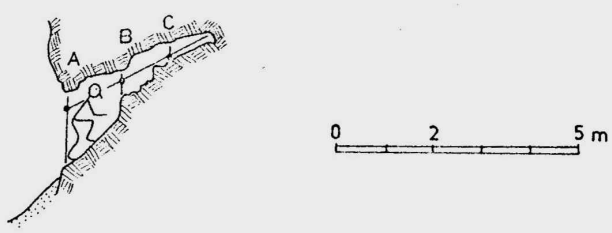

KERESZTMETSZETEK

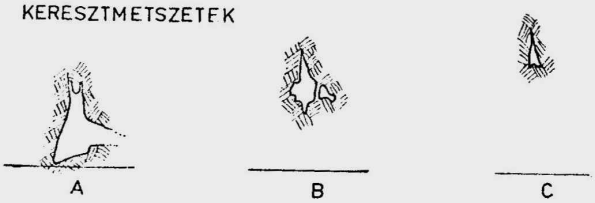

HÁRS-DOMBI BARLANG /ISZTIMÉR BUROK-VÖLGY/

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN

ALAPRAJZ

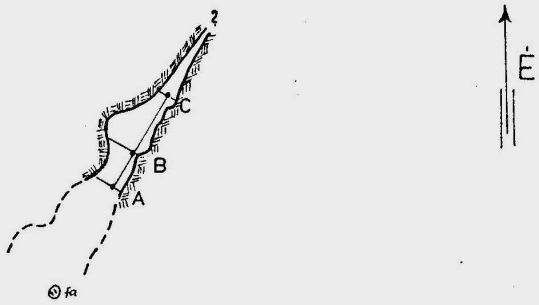

HOSSZMETSZET

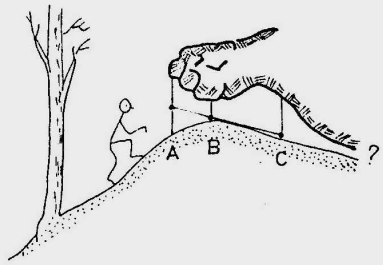

KERESZTMETSZETEK

0 2 5 m

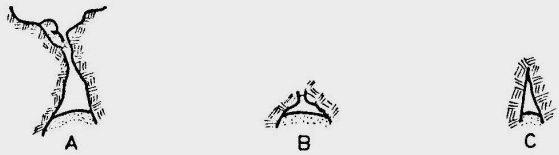

MALOM - VÖLGYI ODU

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN
JÁKÓI ISTVÁN

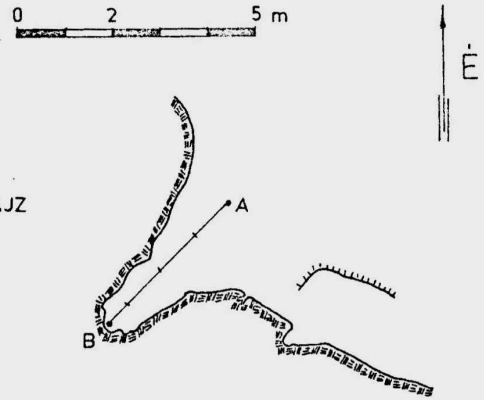

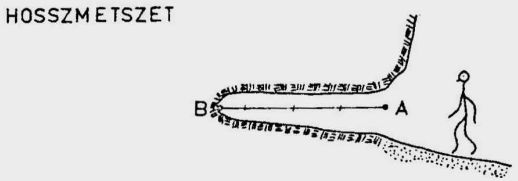

MALOM - VÖLGYI - BARLANG

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN
JÁKÓI ISTVÁN

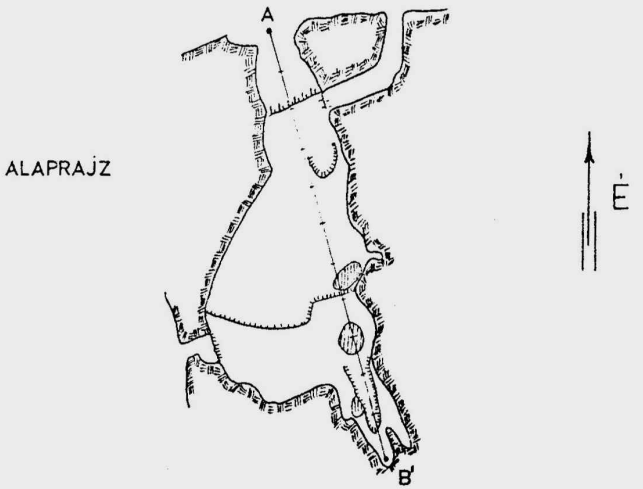

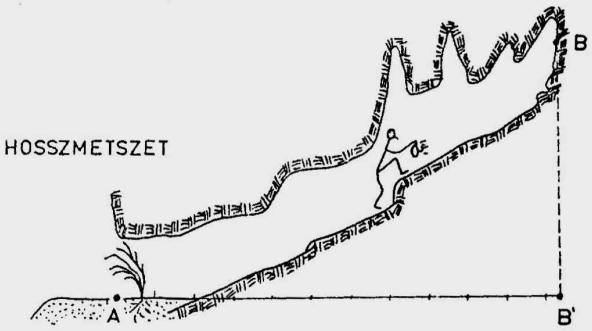

MALOM-VÖLGYI SZIKLAÜREG

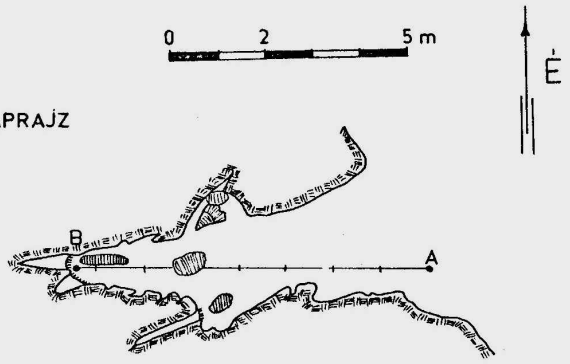

FELMÉRTE: ESZTERHÁS ISTVÁN
JÁKÓI ISTVÁN

HOSSZMETSZET

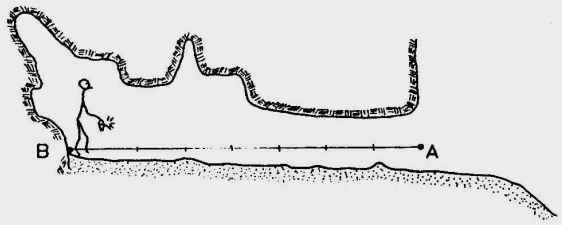

A GOMBÁSI - BARLANG

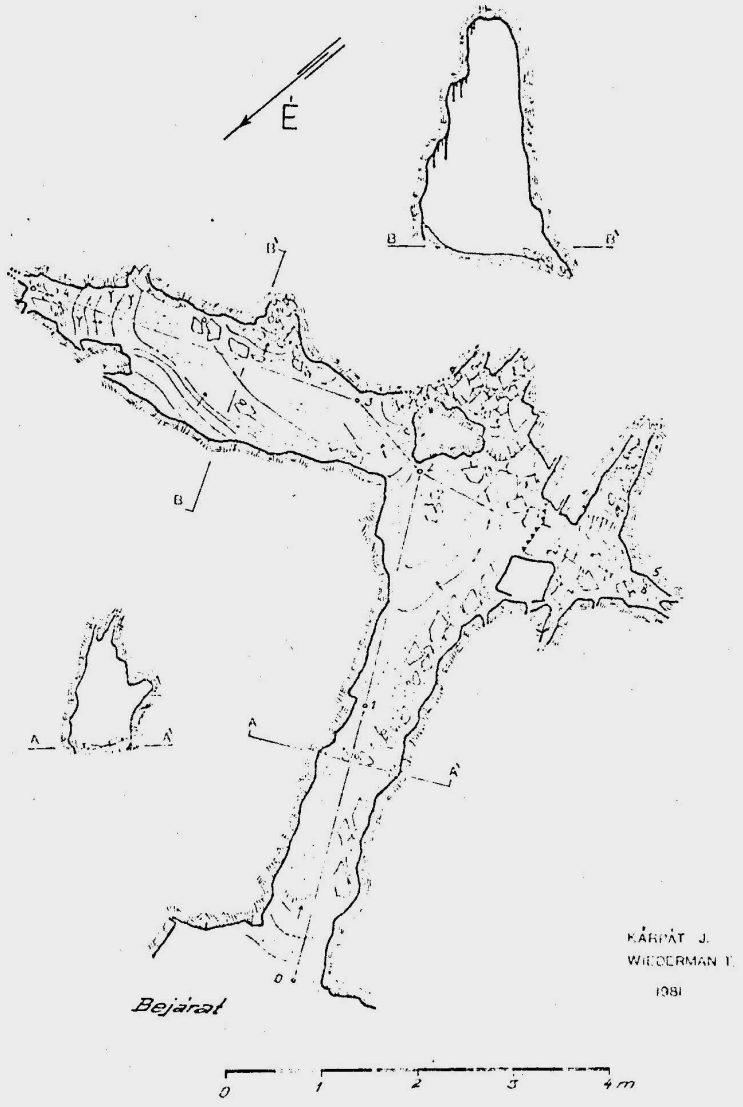

A CSALÁNOS-ÁROK BARLANGJA

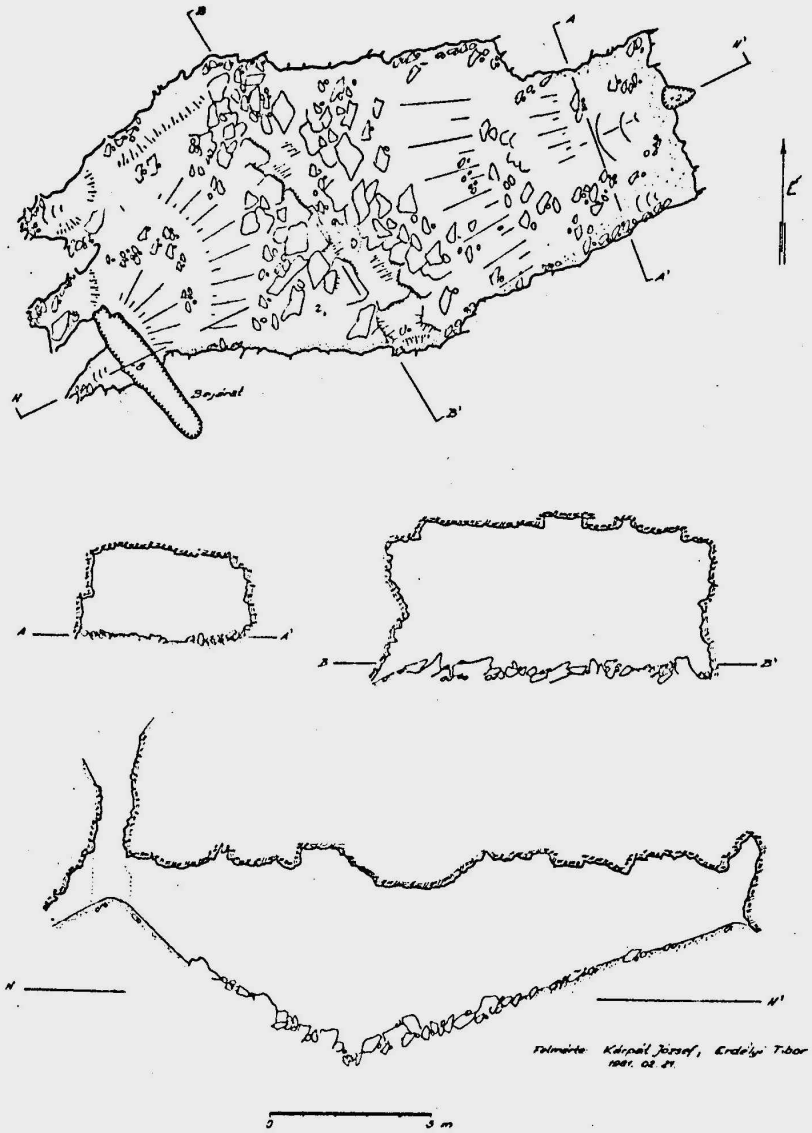

A LEÁNY-BARLANG ALAPRAJZA

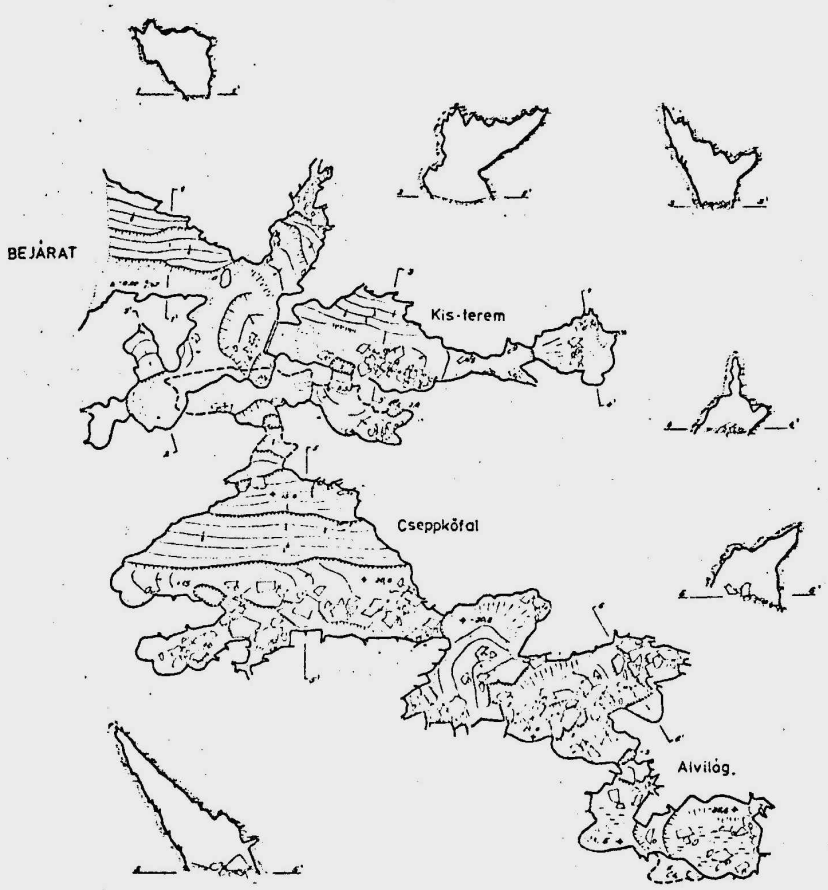

FELMÉRTÉK: Kárpát József
Kárpátné Fehér Katalin
1981

SZERK.: Kárpát J.

a bejárat közelében ér a külszinre. A bejárattól 6 m-re az egész szelvényt átfogó 40 cm magas réteglépcső van az aljon. Egyébként itt a legszélesebb a barlang: 3,5 m. A réteglépcsőn tul a jobb oldali falon 25 cm-es "ablak" nyilik a külszinre. A mennyezeten egy széles, kevésbé magas /1,6 m/ és három szükebb, de magasabb /2 m, 2,5 m, 1,3 m/ kürtő található.

Ezt a barlangot is egy réteglapdarab hiánya adja. Diaklázis menti oldódással, kifagyásos kőzetaprózódással keletkezett. A bejárattól 3-4 m-re a jobb oldali falon apró hidegvizes pizolitok láthatók. A bejárat melletti diaklázisban a főtén és a falakon apró cseppkövek vannak. A külszintől egy m-rel beljebb a bal oldalban egy vadrózsabokor él, továbbá e mélységig a falon zuzmó és algatelepeket figyelhetünk meg. A kürtőkben kis dalos szunyogot és nagyobb foltosszárnyu szunyogot, valamint háromféle pókot találtam. A végpont diaklázisában átlátszó csigát láttam. A jobb oldali falon feliratok és dátumok árulkodnak arról, hogy régebben ismert üregben járunk. A jobb oldali falon levő pizolitoktól az ablakon tuli részig láttam a következő feliratokat: "1927 - 1931 - Dobos Antal - Leszkevics Tibor - Kázmér - Bodó Ilona - M B - F N".

A bejárat körüli 1-2 m³ törmelékes üledék ásatását esetleg megkisérelni. Egyébként két személy bivakolására alkalmas helyi jelentőségü üreg.

/Eszterhás István/

Jelentés a Bekey Imre Gábor Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról

Kiss Attila - Takácsné Bolner Katalin - Karip Gyula

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke

I. 1981. évi munkaterv

A munkaterv végrehajtása

2. A feltáró tevékenység ismertetése

I. A Pál-völgy-barlang
a/ 1980 decembere - 1981 februárja közötti időszak
b/ 1981 február és március
c/ márciustól április 6-ig terjedő időszak,
a földalatti kutatótábor gyakorlati tapasztalatai
d/ az április 6-tól december 31-ig terjedő időszak

II. A Pál-völgyi kőfejtő barlangjai

III. A Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangok összekötésére irányuló célkutatás

3. Tudományos kutatások

Barlangtani - geológiai szakvélemény a Pál-völgyi-barlang uj szakaszairól /Dr. Müller Pál/

Járat-irány-statisztikai elemzés /Takácsné Bolner Katalin/

Kataszterezés - A Pál-völgyi-barlang /Karip Gyula/

Üledékvizsgálatok /Takácsné Bolner Katalin/

Tudományos megfigyelések

a/ Hidrológiai megfigyelések /Karip Gyula/

b/ A sztalagmitképződés folyamata a budai barlangokban /Takácsné Bolner Katalin/

c/ Hévizes ásványkiválások /Takácsné Bolner Katalin/

4. Térképezés

5. Fotódokumentáció

6. Csoporttevékenység

Beszámoló az NDK-ban tett tanulmányut tapasztalatairól /Takácsné Bolner Katalin/

7. Függelék

A Pál-völgy és környékének hidrogeológiája, különös tekintettel a budai hévforrások vizminőség-védelmére /szakdolgozat, Karip Gyula/

8. Összefoglalás

Csoportunkat a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1980. december 8-án vette fel tagjai sorába. Természetesen erre az évre hivatalos munkaterv nem készült, igy az 1981 januárjában leadott rövid csoportjelentésünk a Cholnoky-pályázat feltételeinek nem felelhetett meg, és azon nem is vett részt. Ezért mostani jelentésünkben kitérünk az 1980 decemberében történt fontosabb eseményekre is, amelyek alapvetően meghatározták ezévi munkánkat.

A feltáró tevékenység ismertetése

Tagságunk összetétele folytán kutatási területként számunkra csak a Budai-hegység valamely objektuma jöhetett számitásba. Dr. Kessler Hubert javaslatára a Pál-völgyi kőfejtő barlangkomplexumára esett a választás, amelyben az elmult évtizedek során eredményes feltárás nem történt, és amely ekkor egyetlen csoport kutatási területét sem képezte.

Csoportunk e területre két részre bontott kutatási engedélyt kapott, amelyek ez év folyamán egy harmadikkal egészültek ki, igy e fejezetet ennek megfelelő bontásban tárgyaljuk.

I. Pál-völgyi-barlang /Budapest II. Szépvölgyi ut 162./

Feltárt uj szakaszok hossza: térképezve 2130 m
becsülve 80 m

A Pál-völgyi-barlangban nagyobb kiterjedésü ismeretlen szakaszok létezése északon a felszint megközelitő járatok, északkeleten a bányaudvar, délkeleten pedig a felszin morfológiája miatt a barlangtól D-DNY-ra fekvő területen látszott legvalószinübbnek. E terület felé bontásra legalkalmasabbnak a Hód-járat folytatása, valamint a Vészkijárat-hasadék tünt.

A barlangban az év folyamán végzett feltáró munka négy nagyobb szakaszra osztható.

a/ 1980 decembere - 1981 februárja közötti időszak

A kijelölt pontok közül először a Hód-járat folytatásában lévő keskeny hasadékot vettük szemügyre. Ez a hasadék azonban a belátható szakaszon nem tágult, és a kitöltő tömör agyagban a munka meglehetősen kilátástalannak is tünt.
Ezután, 1980. december 5-én Kiss Attila és Kurucz József hozzáfogtak a Vészkijárat-hasadék átvizsgálásához. A munkát másnap folytatták. Eközben a felszinen gyors, erős lehülés történt, amelynek hatására a barlang légmozgása is intenzivebbé vált. A vég-

pontot képező kis omladékos terem bejáratánál a légmozgás már olyan erőteljes volt, hogy a karbidlámpa lángja elhajlott. A huzat a baloldali főteomladék felé távozott.

A huzat utját követve fokozatosan sikerült előrehaladniuk az omladékban, végül tágas ismeretlen folyosóba jutottak. Néhány méternyi előrehaladás után azonban letörés állta utjukat, mögötte pedig sötét mélység tátongott. A meglévő világitásnál sem az üreg mélységét, sem kiterjedését vagy folytatását sem lehetett megállapitani.

Hazasiettek felszerelésért, majd két csoporttagot tájékoztatva a fejleményekről, még az éjjel visszatértek a helyszinre. A letörésen leereszkedve tágas terembe értek /Pentacon-terem/, melyből négy irányban is tágas folyosók ágaztak ki. Előbb a baloldali folyosót járták be, ez nemsokára rövid keresztjáratba torkollott /Nagy Fal - Huzatos-folyosó/. Ezután a Pentacon-teremből Ny-felé tartó folyosóban indultak tovább. Kiterjedt járatrendszerbe jutottak, melyből hajnalig a Bekey-terem - Gyöngyös-folyosó - Hajós-terem - Tollas-terem - Ypszilon-folyosó, valamint a Technikás-ág elnevezésü szakaszokat sikerült bejárni.

A felfedezés bejelentéséhez december 10-re vázlatos térképfelvétel is készült, melynek elkészitésébe már csoportunk további három tagja, Hegede Tibor, Matula László és Takácsné Bolner Katalin is bekapcsolódott. A január 10-ig terjedő időszakban sürün követték egymást az események, szinte minden leszállás ujabb eredményt hozott.

December 14-én a Tollas-terem végomladékában átjárót keresve Kraus Sándor /FTSK/ és Kárpát József /Alba Regia/ vendégkutatókkal együtt az omladékhegy tetején ujabb tágas termet fedeztünk fel /Gyürüs-terem/.

December 19-én az Alba Regia csoport tagjai az uj szakaszok bejárása közben, a Hajós-terem felső részébe felkapaszkodva találták meg az Alba Regia-folyosót.

1981. január 3-án már a vázlatos térképfelvétel adatai alapján kerestünk összeköttetést a Bekey-terem és a Technikás-ág Hágcsós-terme között. A két oldalról inditott akció során végig hallótávolságban lévén, sikerült átjárást találni az omladékban. Ugyanekkor a Technikás-ág végpontján egy szük, cseppköves kuszodában előrenyomulva tágasabb folyosóba jutottunk, melynek kapcsolatára a Hajós-teremmel a csoport véletlenül ott tartózkodó részének hangjai hivták fel a figyelmet. Igy felülről rögtön megtörténhetett az átjáró kibontása is /Ujévi-átjáró/. Ennél a leszállásnál ismét ujabb kutatók - Karip Gyula és vendégként Vincze Péter - kapcsolódtak a munkába.

A január 8-i leszálláskor Kiss Attila és Takácsné Bolner Katalin fedezték fel a Tollas-termet a Gyöngyös-folyosóval összekötő kis átjárót. Ezalatt Kurucz József és Kárpát József a Tollas-terem végomladékában a kőtömbök között keskeny hasadékot találtak, melyben a hosszan guruló kövek folytatást sejtettek. A hasadékot kitágitva a négy kutató egy ujabb folyosóban a Kinizsi-omladékig jutott előre, ahol a reménytelinek látszó bontást idő hiányában nem folytathatták.

Január 10-én előbb Kurucz József társaságában a Kinizsi csoport tagjai és Genersich György /BEAC/, majd Kraus Sándorral csoportunk többi tagja hatolt át a fenti omladékon és bejárták a Heliktites-terem térségét.

Ezzel lezárult a feltárás első időszaka, melynek során a későbbi térképezés adatai szerint 1201 m hosszuságu járatrendszert fedeztünk fel.

<u>A felfedezett szakasz ismertetése</u>

A barlangszakasz a Pál-völgyi-barlang korábban ismert részeihez hasonlóan tulnyomórészt felső-eocén Nummuliteses-Discocyclinás Mészkőben fejlődött ki, csupán két ponton nyulik fel a fedő Bryozoás Márgába. Fokozatosan mélyülő szintben helyezkedik

el, feltehetően rétegdőlést követve.

Alaprajza egyértelmü tektonikus preformációt mutat, de szerkezetileg jóval összetettebb, mint a régi rész ÉNY-DK, illetve ÉÉK-DDNY-i hasadékrendszere. E törésvonalak közül kettő követhető tovább az uj szakaszokon: a Szinház-terem - Vészkijárat-hasadék vonala DDNY felé a Bekey-teremig, az Ötösök-folyosója - Pincefolyosó vonala pedig DK felé a Kadic-teremig nyomozható. Ez utóbbival párhuzamos irány ismerhető fel a Technikás-ág kialakulásánál is. Ezekhez az irányokhoz társul egy markáns, közel K-Ny csapásu törésirány, mely először a Pentacon-termet keresztező folyosóban /Nagy Fal - Oroszlán-sarok/, majd a Kinizsi-labirintus - Tollas-terem - Ujévi-átjáró hatalmas omladékokkal tagolt teremsorának vonalában jelentkezik. A Gyöngyös-átjáró - Ypszilon-folyosó kialakulását ismét ujabb, közel É-D-i törésirány határozza meg.

A feltárt barlangszakasz folyosói általában tágasak, 2-4 m szélesek, 8-10 m magasak. A folyosók találkozásánál nagyméretü, 8-10 m szélességü termek alakultak ki, közülük a legnagyobb a 25 m hosszu, 8 m széles, 12 m magas Tollas-terem. A tágas főfolyosókat, termeket labirintusszerüen kapcsolják össze keskenyebb hasadékok és kuszójáratok. A labirintus jelleget az egyes szakaszokat vertikálisan is tagoló omladékok teszik hangsulyozattabbá.

Ezek a szakaszok is alátámasztják a hévizes genetikát, sok helyen észlelhetők a jellegzetes oldásformák, sőt a márgában kifejlődött Alba Regia-folyosóban néhány kifejezetten csőszelvényü járat is található. A hévizvtevékenységet ásványkiválások is jelzik: a Gyöngyös-folyosó - Tollas-terem térségében hatalmas tömbökké cementálódott kalcitlemezek, borsókövek és karfiolszerü kiválások egyaránt megtalálhatók. Az aljzatot omladék, durva törmelék, illetve a közöttük felhalmozódott laza, barnássárga agyagos kitöltés képezi.

Az uj szakasz viszonylag gazdagnak nevezhető cseppkövekben, a legszebbek a Pentacon-terem, a Bekey-terem, a Gyöngyös-folyosó és a Heliktitos-terem képződményei. Nagyrészük a régi részre is jellemző cseppkőlefolyás és -bekérgezés, de nagyszámban találhatók kisebb sztalaktitok is. A bekérgezések felszinén néhány sztalagmit is kialakult. Közülük a Heliktitos-teremben álló 80 cm magas példány tudomásunk szerint a Budai-hegység legnagyobb állócseppkövo. Néhány helyen, az agyagos aljzat cseppkővel bekérgezett kis mélyedéseiben barlangi gyöngyöket is találtunk. Végül a budai barlangoknak talán a legszebb cseppkőképződményeire bukkantunk a Heliktites-terem névadó, ágas-bogas heliktitbokrai között.

b/ <u>1981 február és március</u> /a Térképész-ág feltárása/

A Pál-völgyi-barlang keleti részei nem szerepeltek feltárási munkatervünkben, az itteni felfedezés valójában egy vita és a barlang hivatalos feltérképezését végző Alba Regia csoport lelkiismeretes munkájának eredménye.

Február 18-án ugyanis a Társulatban csoportunk tagjai és Cser Ferenc között ismét szóba került a Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangok összeköttetésének lehetősége, majd ezzel kapcsolatban Kárpát József megemlitette a barlang Labirintus-omladékában a térképezők által észlelt ÉK-i irányu szük járatot. Takácsné Bolner Katalin és Kurucz József még aznap éjjel leszállt Kárpát Józseffel a k rdéses helyre. A Labirintus-omladék hátsó, teremszerüen kiszélesedő részének leereszkedő, lapos főtéje alatt megtalálták az emlitett szükületet, amely néhány perenyi tágitás után átjárhatóvá vált. Mögötte nagyobb, omladékos, ismeretlen terem következett, melynek aljzati törmelékében ujabb továbbjutási lehetőség kinálkozott. Mintegy 150 m hosszuságu szakaszt sikerült ez alkalommal bejárni, melynek végét hatalmas, többemeletnyi omladék zárta el.

A felfedezés természetesen erre a területre irányitotta a figyelmet, s a megismételt bejárások további eredményeket hoztak.

Február 22-én sikerült a fenti omladékban előrejutni, de tágasabb részeket egy rövid párhuzamos hasadék kivételével nem találtunk. A bejárt szakasz 30 méterre becsülhető.

Február 26-án Kurucz József közreműködésével a Térképész-ágnak elnevezett barlangszakasz felmérése is megtörtént, eközben az Alba Regia csoport tagjaival együtt egy alsóbb szintü kerülőjáratot fedeztek fel a Lapitónak nevezett, főtebeszakadás-jellegü rész alatt.

Március 8-án a végponton lévő hatalmas omladék egy másik aknáján leereszkedve, Kiss Attila, Kurucz József és Zlatarics Ildikó kereszthasadékba jutottak, melyen át ujabb, omladékokkal tagolt szélesebb járatrendszert fedeztek fel, 220 m hosszuságban. Ugyanekkor a Labirintus-omladék felé egy másik, teljesen nyitott átjárót találtak, melynek mélypontján, alig 3 méterre a kérdéses ponttól, már történt egykor lefelé irányuló bontás!

A további bejárások számottevő eredményeket már nem hoztak, a későbbi itteni tevékenységünket majd a Mátyás-hegyi-barlanggal való összeköttetést célzó feltáró munkáknál ismertetjük.

A barlangszakasz ismertetése

A Térképész-ág első szakasza ÉNY-DK irányu, majd egy KÉK-NYDNY irányu kereszthasadék-rendszerrel visszakanyarodik egyrészt a Hód-járat - Lapos-terem, másrészt a Decemberi-szakasz Kadic-terme felé, azonban azokhoz képest mélyebb szintet képvisel. Az alsó szakasz törésiránya feltünő azonosságot mutat a Mátyás-hegyi-barlang jellemző törésirányával. Legmélyebb pontja a bejárat szintjéhez képest -45 m.

Ez a szakasz jellegét tekintve erősen eltér a barlang többi részéről. Egykor tágas folyosóit kiterjedt omladékok tagolják horizontálisan és vertikálisan egyaránt. A felső szakasza szinte egyetlen hatalmas omladékzóna, itt szálban álló barlangfal csak helyenként ismerhető fel.

Az omladékos jellegnek megfelelően e szakasz kopár, sem hévizes kiválások, sem cseppkövek nem diszitik. Az egyetlen látványosságot néhány lokális oldásformán kivül a lazább kőzetrészeken szépen kipreparálódott kövülletek jelentik.

c/ Márciustól április 6-ig terjedő időszak

A Térképész-ág feltárásával párhuzamosan jelentős erőket kötötte le a március 28-i indulással tervezett földalatti kutatótáborunk előkészitése. A tábor gondolata már januárban felvetődött, mivel az egyes végpontokhoz egyre nagyobb utat kellett bejárni, s a megközelités és a szükséges eszközök szállitása a Vészkijárat-hasadékon keresztül a munkaidő és energia rovására ment. E mellett egyre sürgetőbbé vált az uj szakaszok részletes feltérképezése is.

Az előkészités során táborhelyet alakitottunk ki a Tollas-teremben, telefonösszeköttetést létesitettünk a tábor és a felszin között, végül a közlekedés megkönnyitésére a kötéltechnikát igénylő szakaszokon a Debreceni MHSZ Könnyübuvárklub tagjainak segitségével vaslétrákat helyeztünk el, melyeket Szenthe István tervei alapján az Egyesült Izzó MHSZ Klubjának műhelyében gyártottak le.

A kilencnapos tábor a tervnek megfelelően március 28-án este kezdődött a felszerelés leszállitásával. A többórás, a terepviszonyok miatt végig csatárláncban végzett munkában a Papp Ferenc, az ETSK és a Debreceni MHSZ kutatócsoportjai nyujtottak

segitséget. A tábor folyamán a megfelelő fejezetben részletezett térképező munka mellett a következő feltáró munkákat végeztük:

- Ypszilon-folyosó jobboldali ága

A Tollas-teremből kiágazó, a barlang legdélibb pontját jelentő Ypszilon-folyosó végén a légmozgás érezhető volt, de egyértelmü bontási helyet nem határozott meg. Először a folyosó jobboldali, omladékos ágában kezdtük meg a munkát, azonban itt hatalmas kőtömbök megmozgatása árán is csak egy jelentéktelen, 4-5 m hosszu, keskeny baritos hasadékot sikerült feltárni, melynek vége elszükült, teteje omladékkal zárult.

- Tölesér-folyosó

A folyosó D-i oldalfala a töksérszerü aljzat mélypontján erőteljesen aláhajlik, ezért feltételeztük itt egy mélyebb szintü keresztjárat létezését. A bontás a folyosó végén található omladékhegy megmozdulásának veszélye miatt maradt félbe.

- DNY-i hasadék a Tollas-teren végomladékában

A hatalmas omladékhegy D felé már szálban álló barlangfalhoz támaszkodik. A fal tövében nyiló kis hasadék bontása ezért már biztonságosnak tekinthető. A bejárati rész kitisztitása után az előre és lefelé is elszükülő hévizes járatban mintegy 6-8 m-t lehetett előrelátni. A szükület után a hasadék tágasabb szelvényüvé válik, de ebbe a részbe való bejutás csak hosszadalmas vésással lehetséges.

- Technikás-ág DK-i vége

A folyosó vége agyagos törmelékkel zárult. Rövid bontás után a járat teljesen elszükült, itt elkovásodott, de ki már nem oldódott kőzetanyaghoz értünk.

- Kadic-teren

Az Ötösök-folyosója - Mecsekország hatalmas törésvonalának folytatásában lévő Hazatos-folyosó és a Kadic-teren omladékhegyével zárul. D széles és magas terem nem jelenthet genetikai végpontot, ezért a lehajló mennyezet alatt próbálkoztunk az omladékban előrehatolni. Egy ponton a ledobott kövek gurulása folytatást sejtetett. A bontás során sikerült egy kisebb termet feltárnunk, de innen a továbbjutás csak az aljzati omladékkitöltés megbontásával, jelentős anyagtömegek megmozgatásával várható.

- Ypszilon-folyosó baloldali ága

A jobb oldali ágban végzett munka sikertelensége után április 1-én megkisérteltük a baloldali ág bontását, ahol a végponton egy függőleges, laza agyagos törmelékkel és mészes kőtömbökkel teljesen kitöltött hasadék indult felfelé. Egy rendkivül szerencsés körülmény tette itt lehetővé a laza törmelékben egyébként kivitelezhetetlen főtebontást. Az Ypszilon-folyosó baloldali ága ugyanis közvetlenül a hasadék előtt gömbfülkeszerüen kiszélesedik, mig maga a hasadék egy hidként fennakadt kőtömb alatt egy kb. 3 m mély lejtős aknában folytatódott. Igy a következő megoldás kinálkozott: a gömbfülkében nittet helyeztünk el, s a bontást végző kutatótársunkat mellbekötésénél fogva kettős biztositással rögzitettük a nitthoz. A munkát tehát fedezékből, a hasadék elé kidőlve végezhette, először feszitővassal, majd jobbhiján egy 3 m hosszu vaslótra segitségével. Az omladék megmozdulásának legkisebb jelére az egyik biztositó kötéllel a nitthez huztuk be társunkat, mig a másikkal az oldalra való kilendülés ellen biztositottuk. A lezuduló köveket az akna csatornaszerüen elvezette, igy azok sem a bontást, sem a biztositást végzőkre nem jelenthettek veszélyt. Ezt a nagyfoku koncentrációt és fizikai igénybevételt jelentő munkát Kiss Attila vezetésével Sántha Sándor /MÁV BVKH SC/ és Genersich György /BEAC/ vendégkutatók végezték. A többórás

munkához ismételten uj lendületet adtak a hasadék réseiben hosszabb időre eltünő, majd ujra megjelenő denevérek.

Végül sikerült a hasadékot annyire megtisztitani, hogy Kiss Attila megkisérelte az előrehatolást. A megnyilt keresztbasadékban felmászva kisebb lapos terembe jutott, ahová a csoport többi tagja is követte. A termecske végén mély leszakadás állta utunkat, igy vissza kellett térnünk a táborba felszerelésért. A leszakadáson lereszkedve a továbbra is K felé tartó hasadékban csupán 10-15 m-t haladhattunk előre. Itt a folyosó bonthatónak tünő omladékkal zárult, de a már hajnali időpontra, valamint a kutatók fizikai és pszichikai fáradtságára való tekintettel a munkát nem folytattuk tovább.

Másnap délután a táborunkat meglátogató Cser Ferenc, Gádoros Miklós, Müller Pál /Papp Ferenc csoport/ és Lukács László társaságában folytattuk az előző nap felfedezett szakasz átvizsgálását. Rövid idő mulva figyelmünk a keresztbasadékról az eredetileg bontott hasadék folytatódására terelődött. Itt egy szük, cseppköves folyosón keresztül /Z-folyosó/ hamarosan ujra nagyméretü terembe jutottunk /HOSE-terem/, ahonnan tágas járatok vezettek tovább. A közvetlenül bejárható szakaszok hossza a térképezés szerint 435 m-nek bizonyult.

A barlangszakasz ismertetése

A Déli-szakasznak elnevezett uj rész szerkezetét három párhuzamos ÉK-DNY irányu törésvonal határozza meg, ezeket egy NYÉNY-KDK irányu folyosó kapcsolja össze. E szakasz a Pál-völgyi-barlangnak legmélyebben fekvő ismert része, legdélibb pontja már -80 m mélységben van a bejárat szintjéhez képest.

A feltárt uj rész arculatában is különbözik a felsőbb szakaszoktól. A labirintusjelleg megszünik, főfolyosói között keresztjáratokat nem ismerünk. A Szeptáriás-folyosó például 80 m hosszuságban huzódik egyetlen kioldott keresztbasadék nélkül. A széles, helyenként teremmé táguló folyosók erősen feltöltöttek, agyagosak. Az agyag hatalmas, lapos dombokban vagy jellegzetes, meredek, tetőgerinc-szerü alakzatokban halmozódott fel itt. E dombok felszinét hozzávetőlegesen a -70 m-es szint alatt tipikus száradási repedések, ugynevezett szeptáriák boritják. Az aljzaton néhány keskeny, kalcitlemezkés meder időszakos vizfolyásokról tanuskodik, sőt a Szeptáriás-folyosó utolsó terének bejáratánál mintegy másfél méter mélységü kis tavat is találtunk. Ugyanebben a teremben viszonylag nagymennyiségü guanó halmozódott fel egy ponton.

A hévizek munkáját itt is szép oldásformák jelzik, de a jellegzetes ásványkiválások hiányoznak. Nagy felületet boritanak viszont apró gipszkristályok a Gipszes-folyosó elején és a Szeptáriás-folyosó bejáratánál.

A falak cseppkőképződményei a barlang más részeihez hasonlóak, kiemelkedik közülük a Zászlós-terem 2 m hosszu, 30 cm széles, szépen sávozott cseppkőzászlaja. Az agyagos aljzaton azonban olyan sajátos mikroformák és cseppkőalakzatok vannak, amelyek páratlanok a budai barlangokban. A csepegések alatt apró kráterek, tölcsérek alakultak ki, ezek egy részét már cseppkő kérgezi be, bennük sok helyen barlangi gyöngyök találhatók. Az elszivárgó viz lapos cseppkőlepényeket képez, közepükön néhol már megjelent egy sztalagmit embriója is. A cseppkőmedencékben meggyülő vizből egy helyen tömegesen válnak ki hidegvizi kalcitkristályok.

Már az első bejáráskor egyértelmü volt, hogy ezek a "csak agyag" aljzati képződmények kizárólag akkor maradhatnak fenn, ha még sajátmagunk számára is járóutvonalat jelölünk ki. Ennek kivitelezésére rövidesen sor került, 6 mm-es aluminiumrudak

és telefonhuzal segitségével. Elkészültéig e barlangszakaszt még a csoport tagjai sem látogatták.

d/ az április 6-tól december 31-ig terjedő időszak

Tekintettel arra, hogy viszonylag rövid idő alatt hatalmas uj barlangszakaszok kerültek feltárásra a Pál-völgyi-barlangban, a további feltáró munkák rovására hozzá kellett kezdenünk a feldolgozó-dokumentáló tevékenységhez. Ezen kivül a kapcsolódó kutatási területeken is végeznünk kellett a tervezett feladatokat.

Igy a Pál-völgyi-barlangban az év hátralévő részében csak a következő feltáró munkák történtek:

Megkezdtük az uj szakaszok végpontjainak fokozatos átvizsgálását.

- Szendvics

A Szendvicsnél metszi egymást a Szinház-terem - Bekey-terem és az Ötösök-folyosója - Kadic-terem törésvonala, az utóbbi ezen a szakaszon még nincs feltárva. Az omladékban a kőtömbök között két helyen látszott még felfelé továbbjutási lehetőség, azonban alaposabban szemrevételezve egyik sem bizonyult bonthatónak.

- Tölcsér-folyosó

A tábor alatt megkezdett bontást előbb megfelelő depó kialakitásával folytattuk. A folyosó fala és az omladék között végül sikerült pár méterrel mélyebbre jutnunk, és megállapitanunk, hogy az alúhajlás nem a feltételezett oldaljárat következménye.

- Bombázó-keresztbasadék K-i ága

A tábor folyamán feltárt folyosó szakaszt elzáró omladékot sikerült ugyan kibontani, de mögötte a folyosó továbbra is omladékkal kitöltött, vetőzóna-jellegü. Itt a további bontást veszélyesnek és kilátástalannak tartjuk.

- Bombázó-keresztbasadék NY-i ága

Az Ypszilon-folyosóból elsőként feltárt rövid szakasz főteomladékán sikerült keresztülhatolnunk, s igy mintegy 15 m hosszu hasadékot bejárni. Ez a szakasz azonban az előbbihez hasonlóan vetőzónának tünik, veszélyesen instabil, ezért továbbkutatását feladtuk.

- Szeptáriás-folyosó ÉK-i vége

A folyosó itt törmelékkel zárult, ennek eltávolitásával mintegy 2 m után a járat meredeken lebukó kovás homlokfallal ért véget.

- Szeptáriás-folyosó oldalága

A HOSE-teremből a Szeptáriás-folyosóhoz vezető járat folytatásaként kisebb oldalág ágazik ki a Szeptáriás-folyosóból DK felé. Ennek végén a kitöltő agyagos törmeléket fokozatosan kitermelve sikerült előrejutnunk. A járat néhány méter után a Szeptáriás-folyosóval párhuzamos hasadékba torkollott. Ez mintegy 20 m hosszban járható be DNY-i irányban, erősen feltöltött, elszükülő végét cseppkőlefolyás zárja. A hasadék ellentétes, omladékos végén huzat érezhető, itt még reményünk van továbbjutásra.

- Zászlós-terem

A teremből K felé kiágazó folyosó omladékos végpontján enyhe huzat észlelhető. A bontás eredményeként eddig kb. 8 m-t tudtunk előrehaladni, felfelé vezető, szük, omladékos járatban.

A feltáró munka szempontjából még sem pozitiv, sem negativ eredményként nem értékelhetjük az alábbi két munkát:

- Oroszlán-sarok

A két tágas folyosó csatlakozásánál kialakult termet tömör, törmelékzsinóros agyaggal kitöltött szükület zárja le NY felé. A bontás itt elkezdődött, eddig kb. 2-3 m³ anyagot távolitottunk el a járatból.

- Szeptáriás-folyosó alsó vége

Itt az aláhajló mennyezet és az aljzat kőtömbjei között található keskeny hézagban a leguritott kövek vizben csobbantak. Az omladék megbontásával, a rés tágitásával megkiséreltük a viz elérését és a folyosó esetleges folytatásának feltárását. Ez azonban mindeddig nem járt sikerrel, a folyosót elzáró hatalmas kőtömbök levésése vagy elmozditása nagy létszámot igénylő, hosszabb távu feladat.

Már ismert területek felé egy uj átjáró kibontása nem tekinthető ugyan uj feltárásnak, de a munka jellegénél fogva mindenképpen itt emlitendő.

A tábor alatt ugyanis a Tollas-terem végomladéka megmozdult. Tekintettel az esetleges ujabb mozgások beláthatatlan következményeire, ezt az átjárót biztonsági zárlat alá helyeztük. A térkép adatai alapján két ponton is reményünk van egy uj átjáró kibontására a Heliktites-terem felé.

- Gyöngyös-folyosó É-i kiágazása

Ezen a szakaszon már korábban sikerült is átbeszélni, de ez egy olyan szük rés mentén történt, amit klasszikus eszközökkel átbontani nem tudunk. Ezért a Gyöngyös-folyosó oldaljáratot indikáló, az átbeszélési pont közvetlen közelében lévő keresztörése mentén kezdtük meg É felé a bontást. Itt nagytömegü omladékkitöltés eltávolitásával, a térkép szerint még 5-6 m-t kell előrehaladnunk a Heliktites-terem vonaláig.

- Bekey-terem

A Bekey-terem cseppkődombjának tetején nyiló kis üreg, egy a Gyöngyös-folyosóval párhuzamos keskeny hasadékhoz vezet. Ennek felső szintjét sikerült járhatóvá tenni kb. 8 m hosszban NY felé. A hasadék minden valószinüség szerint azonos a Heliktites-terem törésvonalával, benne még mintegy 15 m-t kellene előrejutnunk a teremig. A jelenlegi helyzet szerint itt a munka valamivel könnyebbnek tünik, mint az előző munkahelyen.

Egy decemberi leszállás során a Szendvics-omladék egy hatalmas tömbje is veszélyesen megsüllyedt. Ez végül elkerülhetetlenné tette a Hód-járat - Huzatos-folyosó közötti összekötő szakasz voltaképpen már a térkép elkészülte óta tervezett járhatóvá tételét. Az összekötéshez csupán 3 m hosszban kellett az agyagkitöltést kibontanunk, de a hasadék régóta ismert, Sarok-termi szükületét a szelvény tágabb részéig történő jelentős szintsüllyesztéssel kellett rendszeres közlekedésre alkalmassá tennünk.

II. A Pál-völgyi-kőfejtő barlangjai /Budapest, II. Szépvölgyi ut 162./

Feltárt uj szakaszok hossza: térképezve 20 m
becsülve 10 m

A kőfejtőben a kutatási célkitüzéseink nemcsak az ismert üregek továbbterjedésének feltárása, hanem azok lehetséges összefüggéseinek kimutatása is, valamint a sziklafal hasadékrendszerének átvizsgálása további járható szelvényü szakaszok felfedezésének reményében.

Itt a következő feltáró munkákról számolhatunk be:

- Névtelen-barlang a turistaház alatt

Az OKTH Budapesti Felügyelőségének felkérésére megvizsgáltuk az egykori turistaház átalakitása során, az épület K-i sarkában megnyilt üreget. A jelenlegi törmelékkel szinte teljesen feltöltött üreg falainak oldásformái és néhány cseppköve alapján egyértelmüen barlangmaradványnak minősithető. Az üregről vázlatos térképfelvétel készült.

- Harcsaszáju-barlang

A Pannónia-folyosó K-i végpontjának átvizsgálása során, január végén sikerült a folyosót lezáró omladékban előrehatolnunk, és a folyosó folytatását 20 m hosszban feltárnunk. A felfedezett járat vége egy cseppköves szükület után kisebb teremmé tágul, melynek baloldali falát nagy felületen boritják 2-3 cm-es baritkristályok. A teremnek ez a fala omladékkal kitöltött hasadékban folytatódik, melyből erős huzat érezhető. A vázlatos térképfelvétel alapján ez a Bagyura-barlanggal való összefüggésének következménye. Ennek az átjárónak a kibontását egyelőre nem tartjuk indokoltnak.

- Gábor Áron-barlang

A kőfejtő É-i sarkában nyiló kis barlang szája télen gőzölög. A barlang bejárati szakaszát kitöltő omladéknak a bányaudvar felé történő bontását azonban akadályozza a barlangszájat eltorlaszoló hatalmas kőtömb. Ennek kibillentését, eltávolitását hidraulikus emelővel kiséreltük meg. Bár a kőtömb már jelentősen elmozdult, a kivánt eredményt eddig még nem értük el.

- Kis-hideg-lyuk

Augusztus 16-án Müller Tibor és Szlávik Zoltán megbontotta a barlang ÉNY-i elszülő végpontjának aljzatát. Rövid munka után ismét tágasabb járatba jutottak, melynek közvetlen kapcsolata volt a Bagyura-barlanggal. E mintegy 30 m-es szakasz koromjelzések, feliratok tanusága szerint a Bagyura-barlang felől már régóta ismert volt, azonban egyetlen általunk ismert térképen, igy Vukov Péter 1967-es Harcsaszáj-Bagyura térképén sem szerepel.

A hasadék tágas, hatalmas leszakadt kőtömbök, álfenekek tagolják több szintre. Alsó része a Pál-völgyi-kőfejtő többi üregével ellentétben már triász szaruköves mészkőben alakult ki.

A Kis-hideg-lyuk - Bagyura-barlang összeköttetésének felfedezése ujabb bizonyitékot szolgáltatott arra, hogy a kőfejtő kisebb üregei egykor egységes rendszert alkottak. Ugyanakkor felveti a lehetőségét további mélyebb szinti kapcsolatoknak is.

- Hasadék a bányaudvar D-i falában

A kőfejtő P-V-ös üregétől ÉNY-ra felszinig nyiló, agyagos törmelékkel teljesen kitöltött egykori barlangjárat látható a sziklafal és a törmeléklejtő határán. A törmelék ejtőt megbontva Szlávik Zoltánnak és Müller Tibornak november 29-én sikerült pár méter hosszuságban bejutnia a hasadék alsóbb részébe, amely azonban - amint az sajnos várható is volt - életveszélyesen omladékony. Feltárását nem kivánjuk folytatni.

A bontás közben feltárult egy merőleges, DK irányu repedés is, amely lefelé gömbüst-szerüen tágult. Ezt mélyitve mintegy 1,5 m átmérőjü, agyaggal erősen feltöltött gömbfülkébe jutottunk. Itt a további bontás csak a törmeléklejtő jelentős részének eltávolitása után lesz lehetséges.

III. A Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangok összekötésére irányuló célkutatás /Budapest II. Szépvölgy/

A Térképész-ág felfedezése ujabb lehetőséget teremtett a Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangok összeköttetésének kutatásához. A rendelkezésre álló adatok a Térképész-ág felső szakasza és a Meteor-ág között csupán mintegy 20 m-es távolságot jeleztek. Az összekötés lehetőségeit természetesen mindkét oldalról tanulmányozni kivántuk, ezért célkutatási engedélyt kértünk a Mátyás-hegyi-barlang von tkozó szakaszaira is.

Az engedély megszerzése után a bontásra helyzetileg legalkalmasabb pontokat előbb átkopogással, majd átfüstöléssel kiséreltük meghatározni. Ezek a kisérletek azonban megfelelő eredményt nem hoztak.

Ezután elkezdtük mindkét szakaszon az adott terület felé irányuló hasadékok átvizsgálását. A Térképész-ág felől két ÉK irányu hasadékban kezdtük meg a bontást.

- A Lapitó alsó végén lévő hasadékban az omladékkitöltés részleges eltávolitásával mintegy 3 m-t sikerült előrehaladni. A felfelé elszükülő hasadék csak nehezen bonthatónak tünő omladékkal folytatódik.

- A Porhanyós-terem főtéjében viszonylag szélos hasadék indul, melyet teljes szélességben laza kötőanyagu törmelék tölt ki. A törmelék kitermelését a nagy kötültekintést igénylő, nehéz bontási körülmények ellenére megkezdtük, egyelőre számottevő előrehaladás nélkül.

A Meteor-ág adott szakasza igen omladékos, itt a bontásra legalkalmasabbnak tünő, DDNY irányu hasadékban kezdtük meg a munkát, a bejárati szükület tágitásával. A hasadék a belátható 4 m-es szakaszon kissé tágul, végén omladékkal záródik.

Időközben megkezdődött a Mátyás-hegyi-barlang részletes ujrafelvétele. Tekintettel a nehéz bontási körülményekre, a további "vaktában" végzendő munkák helyett célszerübbnek tartottuk e területen a térkép elkészültéig a feltáró munkák felfüggesztését.

Térképezés

A Pál-völgyi-barlang uj szakaszának a december 7-i felfedezést követően a feldedezés dokumentálására vázlatos térképfelvételt készitettünk a bejárt szakaszokról. A felvétel méteres beosztásu hegymászókötéllel és geológuskompasszal végzett kézi iránymméréssel történt, becsült szélességadatokkal. Ez a térképvázlat a tájékoztató jellegen tul olyan gyakorlati célokra is alkalmasnak bizonyult, mint a Bekey-terem - Technikás-ág Hágcsóterme közötti átjáró, vagy a Gyöngyös-folyosó - Heliktites-terem között átbeszélés lehetőségének kimutatása.

Hasonló jellegü, de már morfológiai elemekkel is kiegészitett felvételt készitettünk 1:200 arányban a Haresaszáju-barlang uj szakaszáról, valamint a turistaház alatti Névtelen-barlangról 1:100 méretarányban.

A Pál-völgyi-barlang ujonnan feltárt szakaszait illetően közreműködtünk a barlang feltérképezésében, melyet a KVI megbizásából Kárpát József irányitott. A felmérés poligonmódszerrel történt, cm-es pontosságu távolságméréssel, függőkompasszal, illetve szük helyeken geológuskompasszal, valamint fokivvel. Ilymódon az Alba Regia csoporttal együtt összesen 2005 m járatot mértünk fel, melynek alapján Kárpát József 1:400-as alaprajzi térképet szerkesztett keresztszelvényekkel kiegészitve. Egyes kisebb szakaszok, illetve e térképezés után feltárt részek felmérését önállóan végeztük /Térképész-ág D-i oldalága 54 m, Bombázó-kereszthasadék bal ága 30 m, Szeptáriás-folyosóval párhuzamos hasadék 48 m, Bekey-teremtől induló kuszoda 14 m, Zászlós-termi bontás 8 m/. E felmérések adataival Takácsné Bolner Katalin egészitette ki az alaptérképet.

A PÁL-VÖLGYI BARLANG FELFEDEZETT SZAKASZA

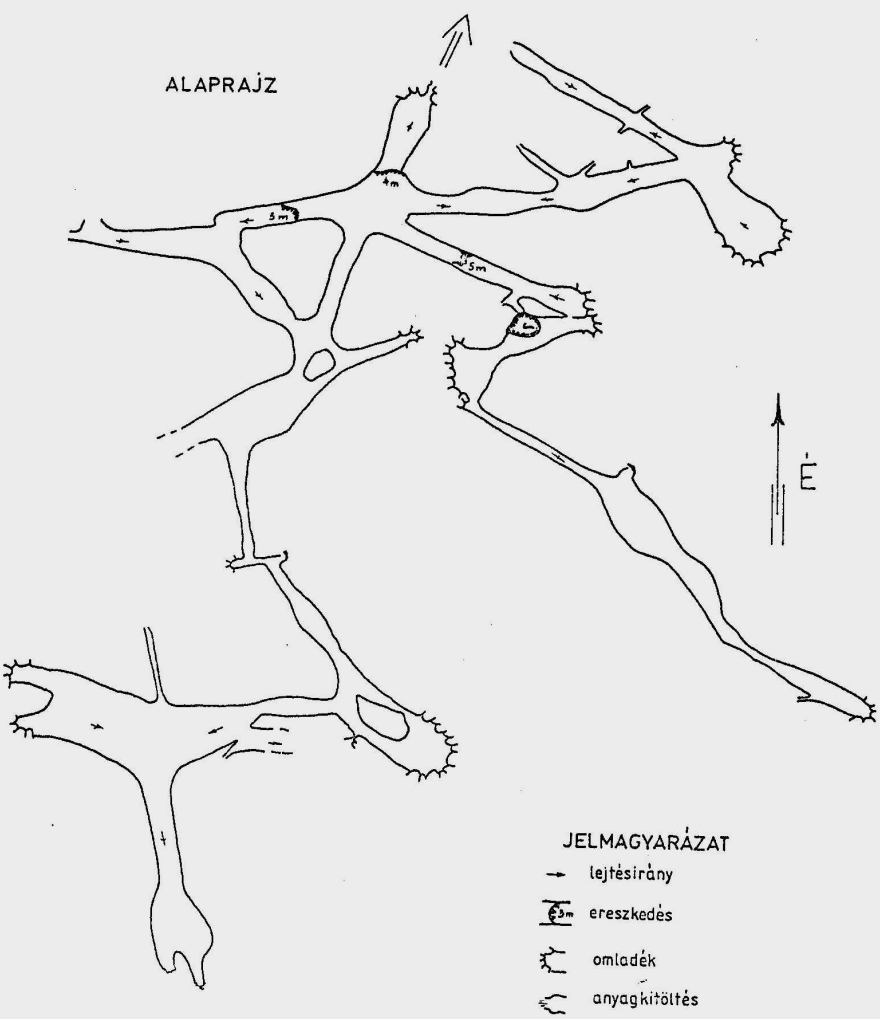

JELMAGYARÁZAT

- lejtésirány
- 5m ereszkedés
- omladék
- anyagkitöltés
- nem térképezett járat

SZERKESZTETTE: TAKÁCSNÉ BOLNER KATALIN

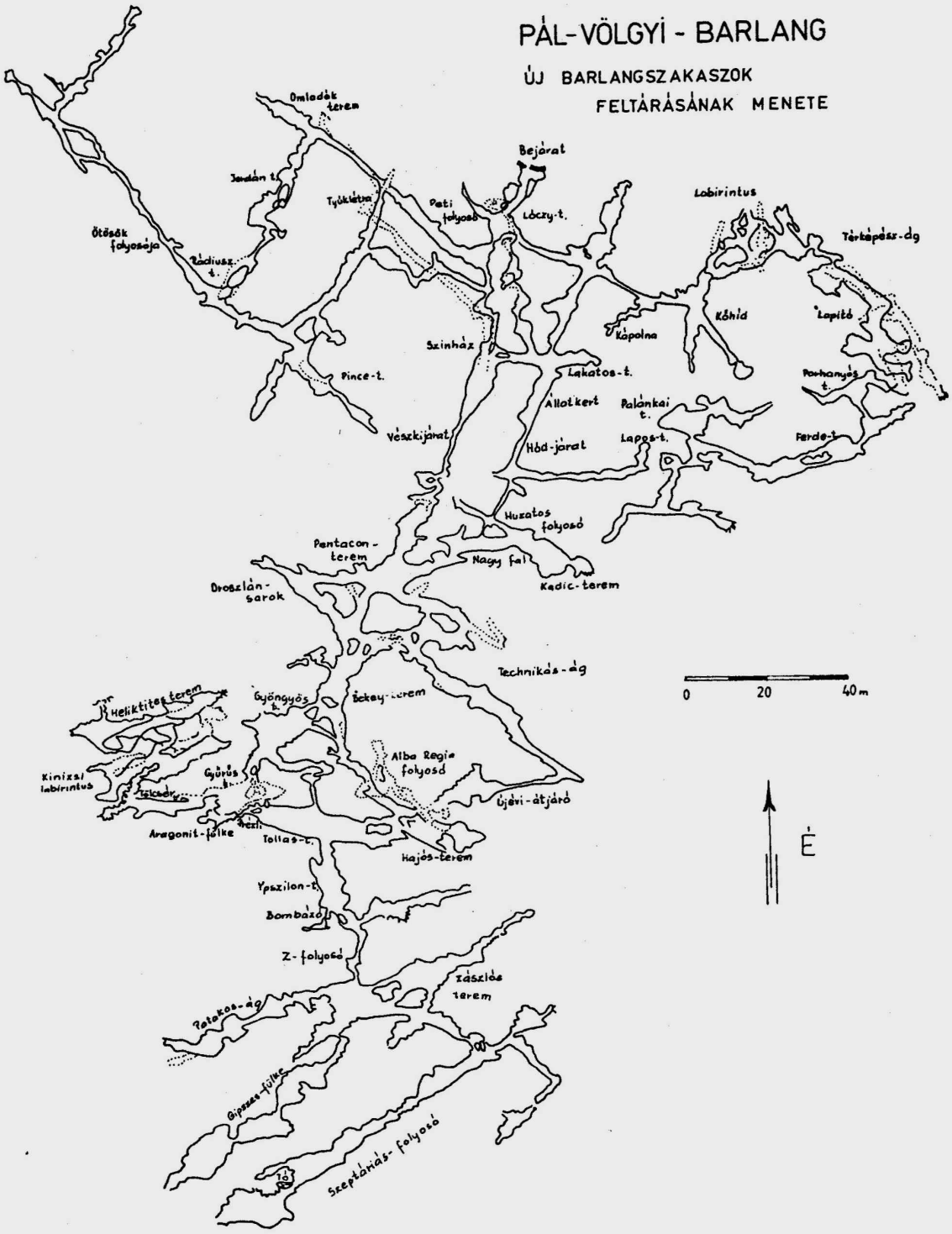
PÁL-VÖLGYI - BARLANG
ÚJ BARLANGSZAKASZOK
FELTÁRÁSÁNAK MENETE
Omladék terem
Bejárat
Jordán t.
Tyúklétra
Peti folyosó
Löczy-t.
Labirintus
Térképész-ág
Ötösök folyosója
Kádiusz t.
Kőhíd
Lapító
Kápolna
Szinhász
Pince-t.
Lakatos-t.
Porhanyós t.
Állatkert
Palánkai t.
Vészkijárat
Hód-járat
Lapos-t.
Ferde-t.
Huzatos folyosó
Pentacon-terem
Nagy fal
Kadic-terem
Droszlán-sarok
Technikás-ág
0
20
40 m
Heliktites-terem
Gyöngyös t.
Ékkő-terem
Alba Regia folyosó
Kinizsi labirintus
Gyűrűs t.
Téli-terem
Téli
Aragonit-fülke
Tollas-t.
Újévi-átjáró
Hajós-terem
É
Ypszilon-t.
Bombázó
Z-folyosó
Zászlós terem
Tatakos-ág
Gipszes-fülke
Szeptárnás-folyosó

A PÁL-VÖLGYI - BARLANG IZOMETRIKUS TÉRKÉPE

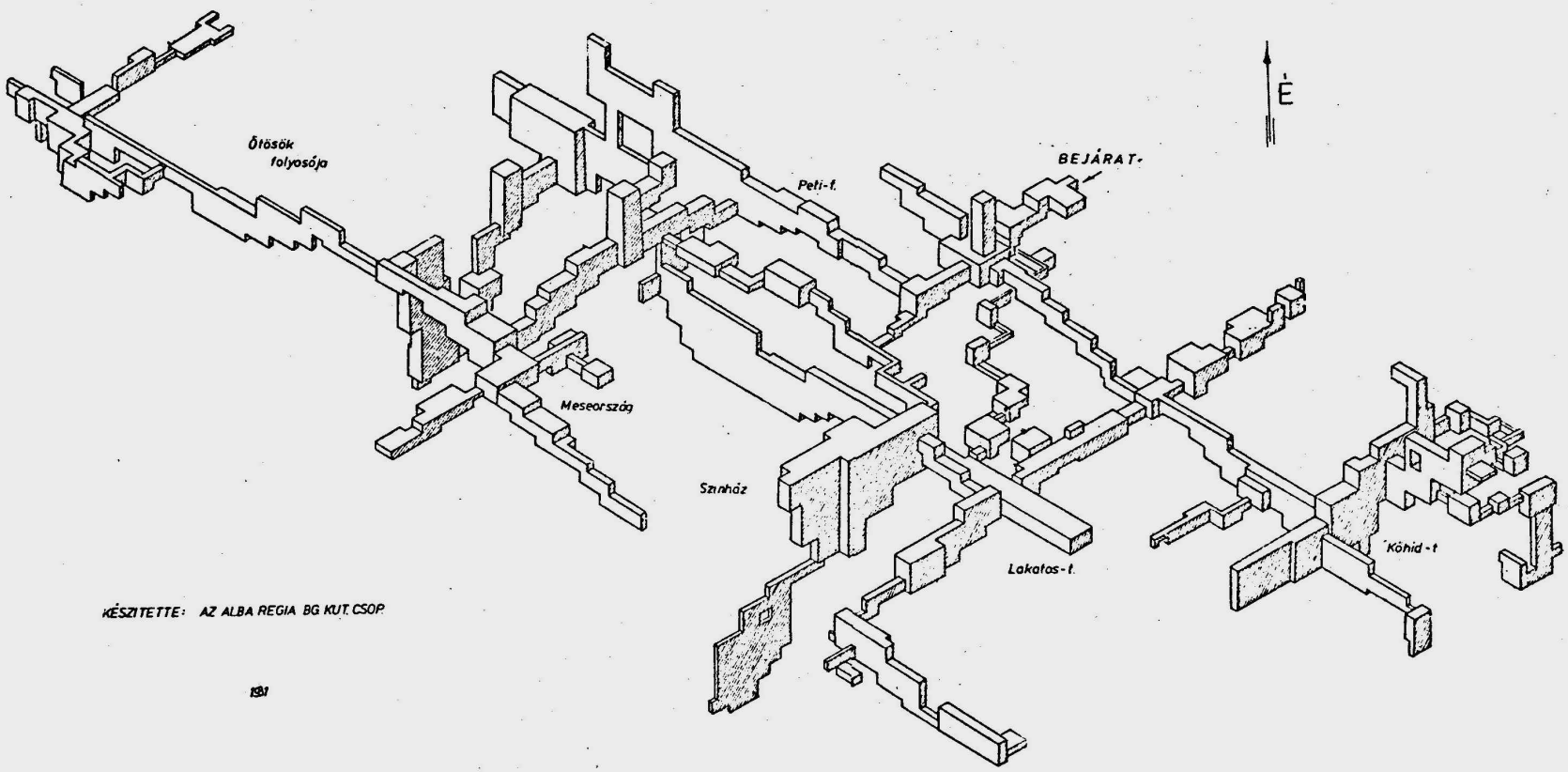

KÉSZÍTETTE: AZ ALBA REGIA BG KUT. CSOP.

1981

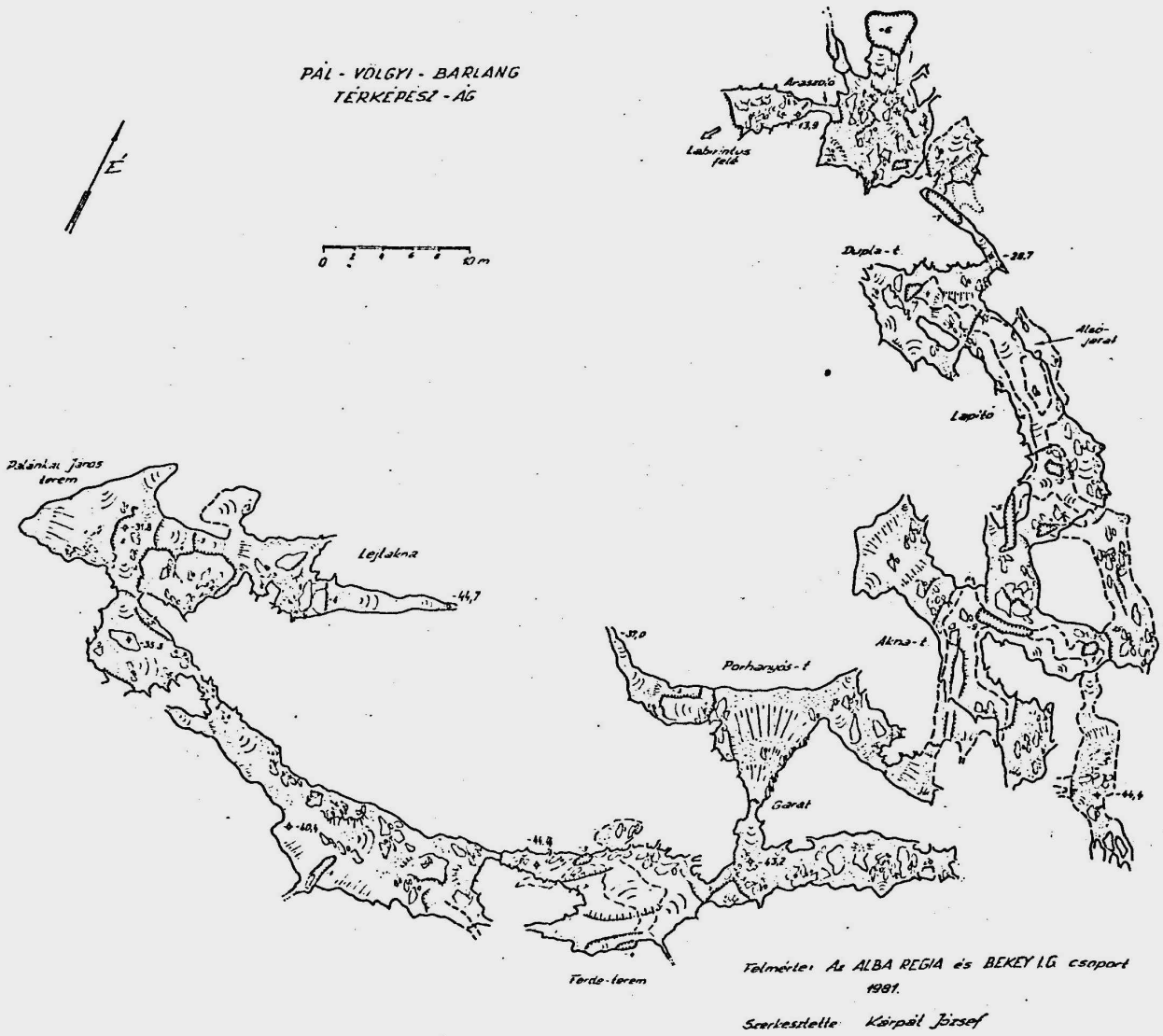
PÁL - VÖLGYI - BARLANG
TÉRKÉPÉSZ - ÁG
É
0 10 m
Arassolás
Labirintus fala
13,9
Dupla-t.
-38,7
Alsó-járat
Lapíló
Palánkos járós terem
Lejtakna
-44,7
-35,5
-57,0
Porhányós-t.
Akna-t.
Gárat
-44,6
-40,9
-44,8
-43,2
Tarda-terem
Felmérte: Az ALBA REGIA és BEKEY I.G. csoport
1981.
Szerkesztette: Kárpál József

A HARCSASZÁJ ÚJ SZAKASZA

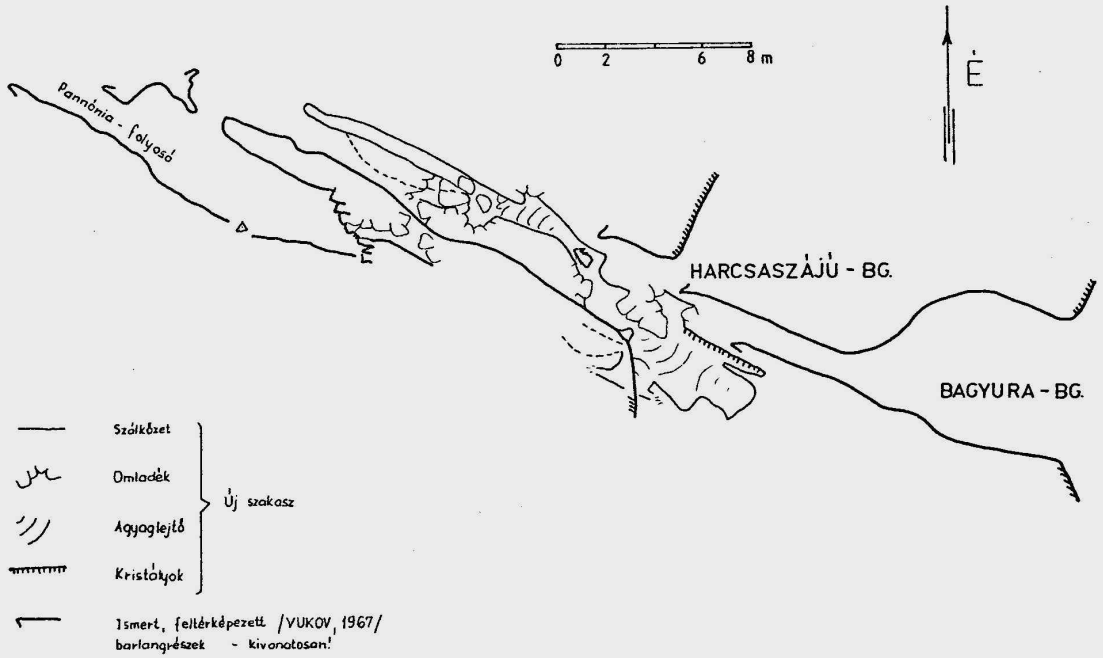

A barlang verikális kiterjedésének szemléletesebbé tételére, valamint a barlang fokozatosan mélyülő jellege és a rétegdőlés közötti feltételezett kapcsolat további vizsgálatához megkezdtük a hossz-szelvények elkészitését. A szelvényezés a poligonpontok szintadatai alapján, az ismét ki eszitett poligonzsinórhoz képesti magasság- és mélységméréssel történt a járatok középvonalában. Egy ÉNY-DK irányu szelvény készült el az Ötösök-folyosója - Kadic-terem vonalában, valamint egy ÉÉ -DDNY irányu a Szinház-teretől a Prézli-omladékig, 1:200 méretarányban.

A Borsodi Szénbányák Ig. SE. 1981. évi jelentése

Várszegi Sándor

Feltáró tevékenységünk ismertetése

Kutató és sporttevékenységünk fő célját - a Bükk-hegység természeti kincseinek gyarapitása és ezek hatékony védelme mellett -, továbbra is a vizellátással kapcsolatos feladatok megoldásának elősegitése képezi.

Feltáró munkálatainkat változatlanul azért kivánjuk elsősorban a Kis-fennsikra koncentrálni, hogy ezzel az Örvénykőtől Felsőforrásig behatárolható karsztterületen, ujabb felfedezések révén, egy "Barlang skanzen" életrehivásának alapfeltételét megteremtve, az itt feltárt különleges barlangok mielőbb közkincsé válhassanak.

Mivel fentiek végrehajtása több éves távlati programot jelent számunkra, igy jelen beszámolónkban még csupán kezdeti részeredményekről számolhatunk be.

Felderitő kutatást tárgyi évben csupán a Kis-fennsik Örvény-kői szakaszán végeztünk. Innen a Harica-források karsztjárataiba szeretnénk bejutni, mivel - nézetünk szerint - itt feltárható, nagy barlangrendszer mielőbbi felfedezése, - a későbbi fejezetben részletezettek miatt - rendkivüli jelentőséggel birna.

A Kovács-kői-barlang 20 méteres aknafenekéről nyiló sziklaszükületet véséssel sikerült annyira kibővitenünk, hogy vékonyabb csoporttagjaink már átjutottak az aknarendszer további szakaszaiba. Az elért kb. 50 méter körüli mélységben, jelenleg agyagszifon zárja el a továbbjutás utját. Az aknarendszer két pontján időszakosan vizbeáramlás észlelhető.

A Kalapács-kői-barlang feltárását Margóczi József kutatásvezető feljegyzései alapján ismertetjük: 1980. szeptember 6-án terepbejárást végzünk a Kis-fennsikon, a Csókási-barlangtól a Lilla-barlangig. A Kovács-kői-barlangtól mintegy 200 m-nyire K-ÉK-re egy iker töbröt találtunk, melyet bontásra igen érdemesnek minősitettünk. Szeptember 20-án a bontást elkezdtük. A vékony humuszréteg eltávolitása után, törmelékben bontunk tovább. Szeptember 21-23-án a bontást tovább folytatjuk, egyre mélyül kutatógödrünk. A töbörbe kb. 5-6 liter/perc mennyiségü viz folyik. Szeptember 25-én a munkálatok során 3,5 m-en megtaláltuk a szálkőzet hasadékát, melyen keresztül a viz eltünik. Néhány kőtömb kiemelése után egy kisebb fülke vált láthatóvá. Szeptember 27-én a barlang bejáratának védelmére ácsolatokat készitettünk, a bontás során kitermelt kőtörmelék - depónia - visszahullásának megakadályozására. Szeptember 28-án a bejárati hasadék ujabb bővitése után bejutottunk a barlang első szakaszába, egy 8 m mély és 14 m hosszu járatrészbe. A barlangnak a Kalapács-kői nevet adtuk. Október 4-én a Hasadék-terembe jutottunk, majd egy 15 m hosszuságu omladékos járatot találtunk. A nagy omlásveszély miatt itt a feltárást befejeztük. A járatrészek elnevezése: lábmosó, denevér akna, hasadék-terem, majré-ág. Október 5-én a Hasadék-teremből nyiló Majré-ágból a nagyobb köveket kiszedtük, s igy sikerült továbbjutnunk egy kisebb terembe, majd egy repedésen át egy nagyobb terem kö-

vetkezett. A nagy terem végpontjáról egy ferde járaton át ujabb kitermesedésbe érkeztü tünk, ahonnan már csak hosszabb bontás után juthatunk tovább egy hasadékos járatba. A felfedezett járatrészek hossza 30 méter. Október 12-én a barlang mélypontján járatbővitést végeztünk. A munkát nehezitette, hogy 10-30 cm-es vizben kellett dolgozni. A járatban erős huzat észlelhető. Október 15-én a bontást folytattuk a mélyponton, s néhány métert ujra előre jutottunk a szük, iszapos járatban. Felfelé jövet a Hasadék-teremből Ny-i irányba is megpróbáltunk előre bontani, ahol egy nagyobb kőtömb állta utunkat. Október 25-én a sziklát szétvertük, s ezt követően egy omladékos járatba jutottunk. Innen az utunkat álló köveket a Hasadék-terembe szállitottuk. 1981. január 11-én bejutottunk a barlang NY-i ágába. A lefelé haladó járatból egy kisebb, majd egy nagyobb terembe jutottunk. E termekben már cseppkőképződményeket is találtunk. Itt már aktiv vizfolyás mentén folytatjuk felfedező utunk. A terem utáni sziklás mederszakasz egy kissé összeszükül, majd utána ismét kitágul. A NY-i ág hosszát 63 hosszuságunak becsüljük. Január 18-án a Kalapács-kői-barlangban, az alsó járat végpontjának szükületét átbontva, 10 méterre jutunk előre. A járat ujra elszükül, s függőlegesbe megy át. Február 1-én a NY-i ág nagyterméből, a továbbjutás keresése közben egy kürtőre találunk. A kürtőt kimászva bejutunk a barlang felső ágába, mely az alsóbarlangággal párhuzamosan halad. E járat hossza 32 méterre tehető. Kuszva járható, a járat vége elszükül, s igy a továbbjutás csak nagyobb bontás révén folytatható. Február 8-15-én két vasárnap a szükületet vésztük, a helyszüke miatt igen nehéz körülmények között. Március 1-én a szükületen sikerült átjutnunk. Az előrehaladás 18 méter. Itt a járat vékony repedésbe torkollik, melynek bontását igy nem folytatjuk tovább. Március 22-29-én a K-i ág Nagy-termét és a NY-i ág Nagy-termét összekötöttük egy szük járattal, melyben viz csörgedezik. Ezen munkára a NY-i ág végén tervezett gépi járatbővités miatt volt szükség.

A bejárat bontásakor kitermelt kőtörmelék anyaga világosszürke mészkőnek bizonyult, de a NY-i ágban már dolomitot is találtunk. A barlangot tápláló kis rétegforrás vize a barlangtól D-re húzódó mészkő és agyagpala határ mentén fakad. A bejáratot védő ácsolat ideiglenes, s igy megerősitésre szorul. A barlang nehezen járható, s mint ilyen, tapasztalt barlangászokat igényel. A további feltárások révén itt egy nagyobb járatrendszerbe való bejutás várható. A barlang képződményeit /cseppkövek, ráfolyások stb./ megóvjuk.

Lilla-barlang

A Lilla-barlangban az év folyamán jabb kisérletet tettünk a feltételezett élővizjáratok elérésére. A barlang Kristály muzeum nevü nagy terme NY-i falának mélypontjáról induláon, mindvégig kőtörmelékes agyagban haladva, mintegy 25 m hosszuságu lejtős járatszakaszt sikerült itt kiásnunk. A nagy deponálási nehézségek miatt azonban végül is formálisan "belefultunk" az anyagkitöltésbe.

A barlang jelenlegi végpontja előtti teremből ugyancsak történtek kisérletek a továbbjutás keresésére. Itt azonban a feltárást végzők, kutatóárkuk kihajtása közben, jó megtartásu barlangi medve csontokra bukkantak. Nézetünk szerint a medve /esetleg medvék/ idejutása csupán ugy volt lehetséges, hogy korábban a barlang e térség közeléből nyiló másik bejárattal is rendelkezhetett. A további feltárást itt - a Herman Ottó Muzeum szakemberének véleményezéséig - időlegesen szüneteltetjük.

A barlang bejáratközeli un. Nagy Vakond-ágában - kb. 20-25 m³ kőtörmelékes anyag kitermelése és a barlangból történő kiszállitása révén - szük szelvényben kb. 20 m-nyire sikerült előrejutnunk. Egyelőre ugy tünik, hogy Felsőforrás irányában itt akkor juthatunk tovább, illetőleg ujabb termek feltárására csupán akkor nyilhat lehetőség, ha e járatból, illetve ennek környezetéből /az Atlantisz-teremtől K-re eső járatszakaszokból/ - becslésünk szerint - mintegy 1000 m³-nyire tehető feltöltődést a felszini depóhelyre

kiszállitjuk. Mivel e nagy munka elvégzése a barlang jövője szempontjából elengedhetetlen fontosságunak látszik, igy kivitelezésére - nem anyagi támogatás mellett - szivesen vállalkozunk.

A BEAC Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Rajczy Miklós

Csoportunk ez évben nem végzett feltáró munkát, de már megkezdtük a tagok technikai felkészitését rá. Hagyományos nyilt turáinkon ezuttal is nagy számban vettek részt kezdő barlangászok.

A Természettudományi Muzeum Növénytárának zsombolyflóra kutatási programjában tevékenyen részt vettünk. Csoportunk biztositotta a technikai feltételeket és a kutatáshoz szükséges segéderőt a botanikusok számára. Gyüjtésre került sor a következő zsombolyokban: Baglyok szakadéka, Almási-zsomboly, Széki-zsomboly, Kis-kőháti-zsomboly. Elvégeztük a botanikus kutatók technikai felkészitését is a kötélen végzett munkára.

A BSE Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Kováts Kázmér

Feltáró tevékenység ismertetése

1. Nagy-Hárs-hegy, Bátori-barlang

Az év során hétvégeken elsősorban a Manyó-szakasz Piramis termébe a Befürdőből még 1973-ban áthalmozott törmelék felszinre szállitását végeztük. Gyakorlatilag a feladatot megoldottuk. A felhalmozott törmelék alatt, még középkorban depózott agyag és kőtörmelék is volt, aminek jelentős részét eredeti helyén hagytuk, esetleges későbbi vizsgálatok céljára.

Nagymennyiségü, szintén áthalmozott törmeléket hordtunk a felszinre a Bánya-szakasz középkori mesterséges tárójából, a Szabó-aknából. Ezzel depózó helyet biztositottunk a téli tábor idejére.

A barlangot a feltárás során megtisztitottuk a fahulladéktól, a szétszórt törmeléktől és a látogatók által otthagyott szeméttől. Kisérletet tettünk a Tölcsér-terem oldalából nyiló igen szük repedés kitágitására és megmászására. Sajnos kisérletünk a hozzáférhetetlenség miatt kudarcot vallott. A repedés hévizes oldásu, sürü hajlásokkal halad lefelé. Kb. 4-5 m-re lehet letekinteni zsoblámpa segitségével. Alját mosott, apró törmelék képezi.

Bontást kisérelt meg néhány csoporttag a Törökfürdő alatt levő Pelés-ágban. A melegvíztől többször átoldott, átkristályosodott, összecementálódott képződmény és vörösagyag kitöltésben kézierővel eredménytelen a továbbjutás.

Konkrét feltáró tevékenységet a december 26-tól december 30-ig megtartott téli táboron folytattunk, a Bánya-szakasz Huzatos-ágának felső szakaszában, amit Felső-Huzatosnak neveztünk el. Összecementálódott képződmény-törmelék, vörösagyag, hatalmas homokkő és vasérc tömbök között, egy Patkányszorosnak elnevezett szük kuszodát bontottunk. A kuszoda vége egy kb. 0,75 m átmérőjü félig szilárd, félig összecementálódott omladék mennyezetü fülkébe jut. A fülke alját bontva, oldalait letisztitva, a Huzatos-ágban megtalálható keresztrepedéshez jutottunk.

A széles repedés alját kezdtük bontani. Kezdeti hossza 1,5 m, majd a bontás során 3-4 m-nyi hosszuságot értünk el kb. 4-5 m mélyen. Található benne egy kb. 0,5 m magas, 0,3-0,4 m keresztmetszetü borsóköves kis gömbfülke is.

A bontandó anyag elsősorban igen kemény és nagy fajsulyu, a repedést szinte teljes egészében teléresen kitöltő vasérc. Szine változó, főképp fekete, sötétbarna, kevés vörös, igen kevés sárga. A vörös szinü darabokkal rajzolni lehet sziklára, bőrre. Az oldalfal aláhajlásaiban lemezesen, szivacsosan kivált vasérc található, szürke és sárgapöttyös vasérc kiválással.

Nagy mennyiségben bontottunk ki tiszta, vastag rétegekben lerakódott kaolint. Általában az oldott aláhajlásokban, de a repedés falai közt, a vasérc kitöltés elvékonyodott részei alatt is előfordult. Az oldalfalaknál a 30-40 cm-t is elérte a vastagság, 0,5x0,6 m-es kiterjedésben. A vasérc kitöltés alatt a repedés szélességében néha 0,5 m hosszanti kiterjedésben szintén 30 cm vastagságban fordult elő. Kb. minden méter süllyesztés után 2-3 kaolin "lencsét" fejtettünk ki. Sürün előfordult kisebb területeket kitöltő, márgásnak tünő kemény kőzet. A repedés fennmaradt részeit vörösagyag töltötte ki, a vöröses-barnától a rőtvörös szinüig váltakozva.

A bontás során eljutottunk a Huzatos-ág aljáig, ahol a keresztrepedés található. Az ÉNY-i irányu repedésen keresztül a Felső-Huzatosból egy kb. 1 m vastag szálkő által elválasztott Huzatos-ágba láthatunk, a repedésen keresztül kezet lehet fogni. Ez a pont az ÉÉK-i irányu repedés D-i vége, ami a törmeléktömbök alá nyulik. Itt a kitöltés sárgásbarna, erősen nedves agyag és nagyobb kőtömbök.

A feltárás során mintákat gyüjtöttünk és fotódokumentációt készitettünk. A repedések irányai becsültek, iránytüt nem lehetett használni az erős vasércesedés miatt. A Felső-Huzatos-szakaszról térképvázlatot készitettünk.

A táboron elsősorban 80 végén, illetve 81-ben toborzott tagok vettek részt, akik először tartózkodtak föld alatt több napig, ez sok uj erőpróbának tette ki őket. A tábort emiatt rövidebb időre szerveztük, mint ahogy tervezve volt. Jó kedéllyel, sok élménnyel, ismerettel, tapasztalattal gazdagodva költöztünk le december 30-án este.

2. Máriaremete - Ősi-barlang

Az eredetileg julius 20-tól augusztus 9-ig tervezett nyári tábort az utolsó pillanatban elhalasztotta a csoport, mivel a tábor előkitüzése, feladatai több tapasztalt résztvevőt igényelt volna, akik közül egy tag a várt időpontnál később szerelt le, három tag pedig bevonult sorköteles katonai szolgálatra. A tagság többi része pedig 90 %-ban ujonc volt, akikkel nem volt szabad vállalni ezt a feltáró tábort.

3. Rózsadomb - Áfonya-barlang

A tervezett barlangon belüli törmelék áthalmozás elhamarkodottnak bizonyult. A több éves ácsolat további áthalmozásokat már nem birna el néhány évig, amig egy végleges törmelékmegfogó megoldást alkalmazhatnánk.

A felszinre való termelés csak konténeres és rendszeres törmelék elszállitással oldható meg, amire az év elején még nem volt meg a szükséges anyagi fedezet /50-60 ezer Ft/.

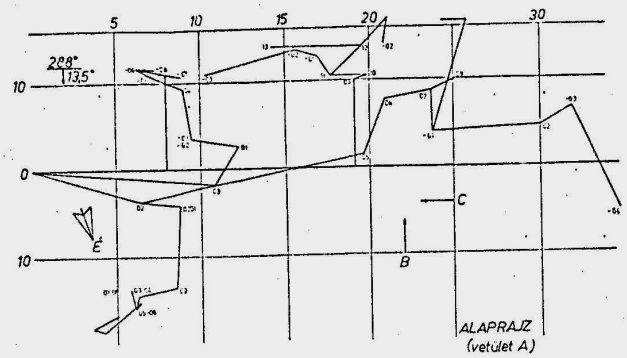

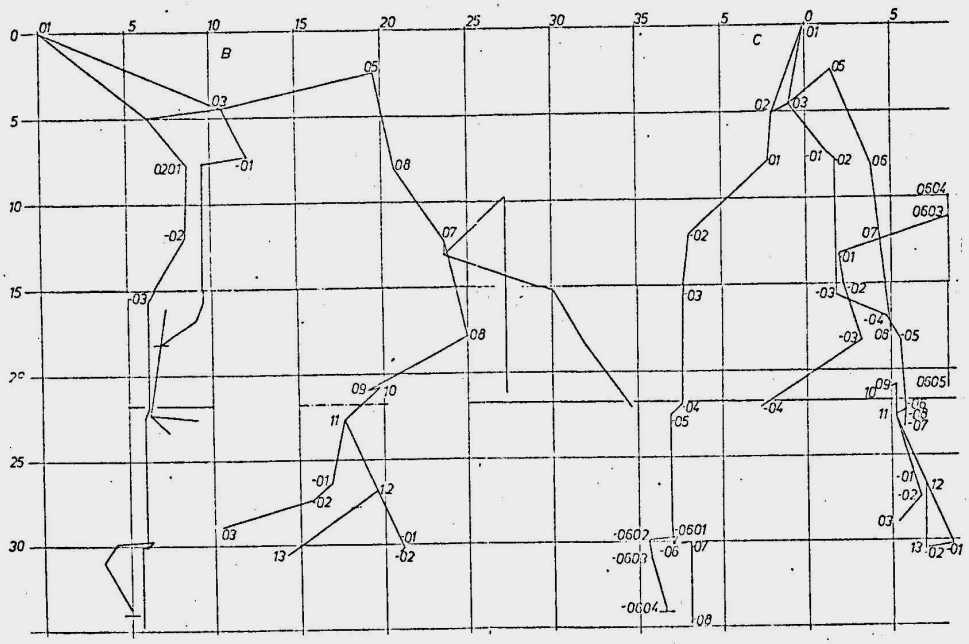

BÁTORI-BARLANG
Hosszmetszet (vetület B-C)

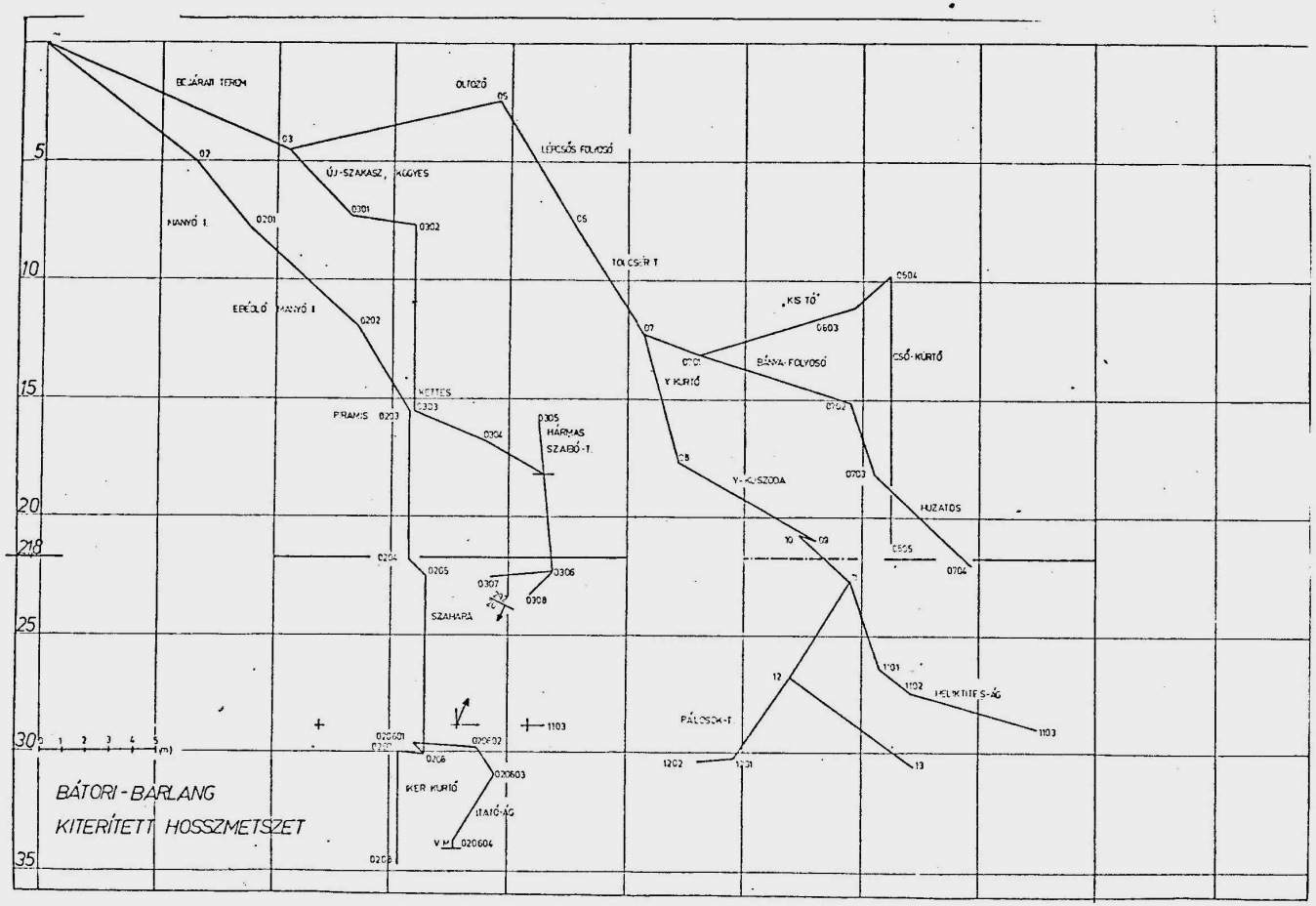
BÁTORI-BARLANG
KITERÍTETT HOSSZMETSZET
BEJÁRATI TEREM
ÚJ-SZAKASZ, KÖGYES
LÉPCSŐS FOLYOSÓ
TOLCSÉRT
„KIS TÓ"
BÁNYA-FOLYOSÓ
CSŐ-KÚTÓ
Y KÚTÓ
Y-KÚSZODA
HÚZATOS
HÁRMAS SZABÓ-T.
PRAMIS
SZAHARA
KER KÚTÓ
ITATÓ-ÁG
PÁLOSCH-T.
DEUKTITES-ÁG
0 1 2 3 4 5 (m)

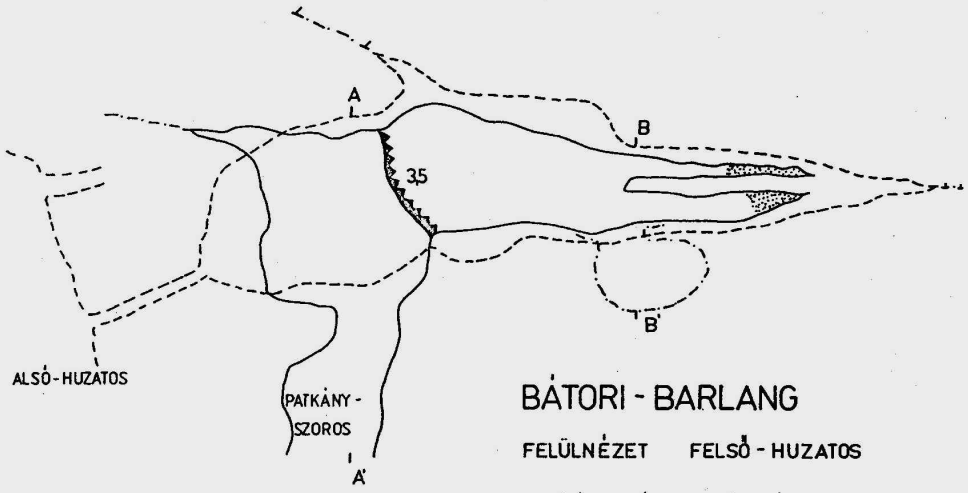

BÁTORI - BARLANG

FELÜLNÉZET FELSŐ - HUZATOS

A méréseket végezte: Kornis Gábor
Dócs János

Készítette: Borka Pál

BÁTORI BARLANG

FELSŐ - HUZATOS KERESZTSZELVÉNYEK

A méréseket végezte: Kornis Gábor
Dócs János
készítette: Borka Pál

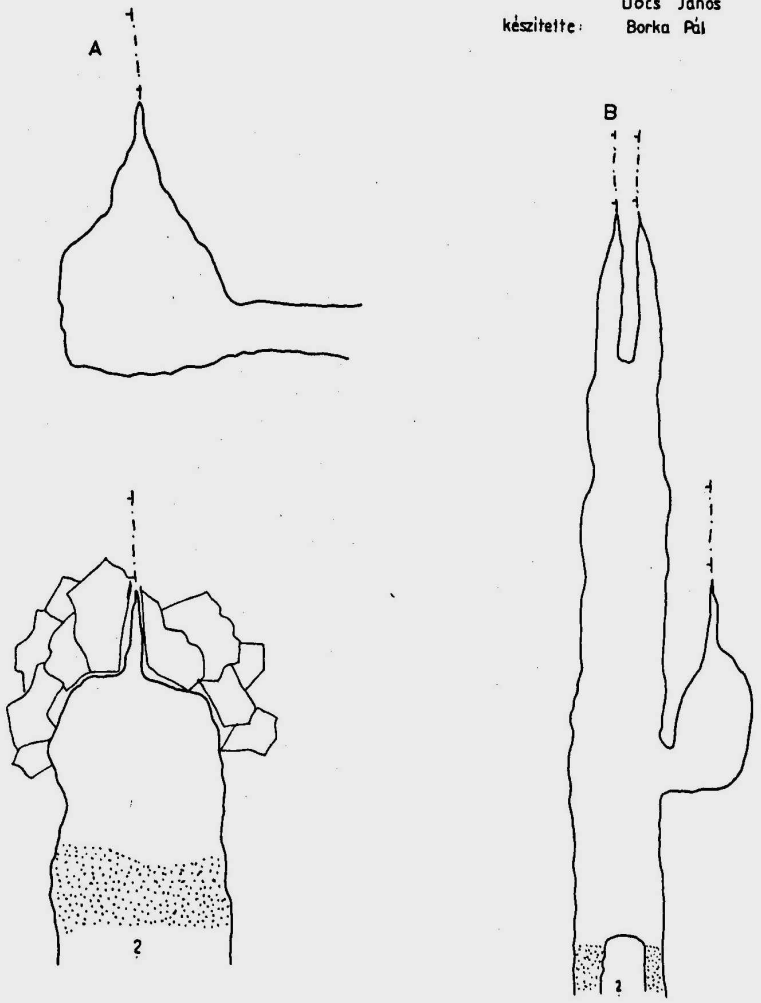

Beszámoló jelentés a dorogi József Attila Müvelődési Központ "Kadic Ottokár" Barlangkutató Szakkörének 1981. évi tevékenységéről

Madaras Istvánné

Az 1981. évi folyamán kutató-feltáró munkánkat az előző évekkel megegyezően a Sátorkő-pusztai- és Strázsa-barlangnál, de mindenek előtt azok karbantartásáért folytattuk, továbbá fő feltáró tevékenységünk ez évben a Pilis-nyergi-viznyelőbarlang mélyitésével végeztük el.

A Sátorkő-pusztai-barlangot csoportunk már 23 éve kutatja. Az 1979. évben beomlott és ujranyitás során mintegy 10 m mélységig sikerült a lemélyitett és kiácsolt kutatóaknát helyreállitani, azonban az év végén az aknából kikerült és az ácsolatok mögött huzódó képlékeny agyag ismét megcsuszott és az ácsolatot összenyomta, az akna igy továbbra sem használható és ujranyitásáról le is mondtunk. Jelenleg a kutatóakna környékén lerakott régi bányafának és deszkának a kiszállitásával foglalkozunk.

A Pilis-nyergi-viznyelőbarlangban április hótól októberig végeztünk feltáró munkát és felszállitottunk 125 fővel 385 munkaóra keretében 650 vödör törmeléket és a mélyitéssel mintegy 12 m-t haladtunk lefelé, ahol már kettéágazik a járat és a járatot eltömő anyag már nagy darab kövekből áll, amelyek összetörése és kiszállitása nagy nehézséggel jár. Itt felujitottuk a lejárati akna felett a dobos hajtásu kézi vitlát /a barlang alsó részén a mélybevezető járatba drótkötél szállitást létesitettünk, és egyes helyeken omlás elleni biztositást szolgáló ácsolatot épitettünk be, továbbá a lejárati akna keretácsolataira további magasitó keretácsolatot tettünk.

A Cholnoky Jenő Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Szerk: Dr. Veress Márton

A teljes jelentés tartalomjegyzéke

1. A csoport élete, tevékenysége /Veress M./
2. Kutatómunka
2.1. Részterületek kutatása
2.1.1. A Hárskuti-fennsik kutatása
2.1.1.1. Adatgyüjtés
2.1.1.1.1. Geofizikai vizsgálatok /Veress M./
2.1.1.1.2. Laza üledékek vizsgálata
2.1.1.1.2.1. Kiegészitő megjegyzések az Öregfolyás baloldali vizgyüjtőterületén előforduló viznyelők komplex térképeinek földtani részéhez /Futó J./
2.1.1.1.2.2. A Hu-1 jelü viznyelő további kutatása
2.1.1.1.2.3. Löszvizsgálatok nem karsztosodó térszinen /Roith M./
2.1.1.1.2.4. Kutatógödrös szondázás az Égett-hegy egyik hosszanti beroskadásában /Roith M./
2.1.1.1.3. Morfológiai adatgyüjtés /Veress M./
2.1.1.3.1. Megfigyelések
2.1.1.3.1.1. Terepbejárások a Hajagon
2.1.1.1.3.1.1. 1. Augusztin-tanya környéke
2.1.1.1.3.1.1.2. A Mester-Hajag karsztosodó tetőrészlete

2.1.1.1.3.1.2. Asszimetrikus beroskadások
2.1.1.1.3.1.3. Működés
2.1.1.1.3.2. A változások mérései
2.1.1.1.2.2.1. Mélységmérések
2.1.1.1.3.2.1.1. Cövektelepitések
2.1.1.1.3.3. Karsztmorfológiai térképezés
2.1.1.1.2.3.1. Homód-árki beroskadáscsoport térképezése
2.1.1.1.3.3.1.1. A beroskadások általános és morfológiai jellemzése
2.1.1.1.3.3.1.2. A Homód-árki és az Öregfolyás vizgyüjtőjének előforduló beroskadások összehasonlitása néhány tekintetben
2.1.1.1.3.3.1.3. A tektonika szerepe a beroskadáscsoport kialakulásában
2.1.1.1.3.3.1.4. Néhány megjegyzés a terület karsztosodásához
2.1.1.1.3.3.2. Kiegészitő megjegyzések az Öregfolyás baloldali vizgyütőjén előforduló viznyelők komplex térképeinek morfológiai részéhez
2.1.1.1.4. Hidrológia /Veress M./
2.1.1.1.5. Hótakaró tanulmányozása
2.1.1.1.5.1. Néhány viznyelő vizgyüjtőterületének hótérképe 1981-ben /Futó J./
2.1.1.1.5.2. Viznyelők hótakarójának néhány jellegzetessége /Veress M./
2.1.1.2. Feltáró munka
2.1.1.2.1. Összefoglaló jellemzés a Cholnoky Jenő-viznyelőbarlang /H-1/ kutatásáról /Nagy T./
2.1.1.2.2. A Gyenes-pusztai-12. jelü viznyelőbarlang /Gy-12/ kutatásának összefoglalása /Jakab I./
2.1.1.2.3. A Klein-puszta 1. jelü viznyelő /K-1/ kutatásának összefoglalása /Somogyvári R./
2.1.1.2.4. Jelentés a G-5/a jelü viznyelőbarlangban folytatott kutatómunkáról
2.1.1.2.4.1. Feltáró munka /Schneidler J./
2.1.1.2.4.2. A feltárt viznyelőbarlang leirása /Veress M./
2.1.2. A Kőris-hegy és környékének kutatása /Veress M./
2.1.2.1. A felszini megfigyelések tapasztalatai
2.1.2.2. Barlangokra vonatkozó megfigyelések tapasztalatai
2.1.3. Kab-hegy kutatása
2.1.3.1. Adatgyüjtés
2.1.3.1.1. Az M-1 és M-2 beroskadásrendszer laza üledékeinek vizsgálata /Futó J./
2.1.3.1.2. Morfológia
2.1.3.1.2.1. A Kab-hegy É-i oldllának karsztmorfológiai jellemzése /Gyurmann Cs./
2.1.3.1.2.1.1. Zsófia-puszta környékének karsztmorfológiai leirása
2.1.3.1.2.1 Az Ördög-árok környékének karsztmorfológiai leirása
2.1.3.1.2.2. Kiegészitő megjegyzések az M-1 és M-2 rendszerek komplex térképeinek morfológiai részéhez /Veress M./
2.1.3.1.2.2.1. Az M-1 jelü beroskadásrendszer
2.1.3.1.2.2.2. Az M-2 jelü beroskadásrendszer
2.1.3.1.2.2.2. A rendszer térképezése és rövid jellemzése
2.1.3.1.2.2.2.2. Tömegmozgások a rendszerben
2.1.3.2. Feltáró munka /Gyurmann Cs./
2.1.3.2.1. Összefoglaló jelentés a Bujó-lik viznyelőbarlang kutatásáról
2.1.3.2.2. Összefoglaló jelentés a Macska-lik viznyelőbarlang kutatásáról
2.1.3.2.3. Az M-1 jelü viznyelő kutatása
2.2. Összehasonlitó vizsgálatok /Veress M./
2.2.1. Hajdani üregrendszerek az Északi-Bakony középső részén

2.2.2. A felszini karsztos formák néhány jellemző tulajdonsága
2.2.3.3. A relativ karsztosodás mértékének vizsgálata
2.2.4. Eltérő magasságu tönkfelszinek karsztosodásának kérdései az Északi-Bakony keleti részén
2.3. A kutatások összefoglalása /Veress M./
3. Jugoszláviai utibeszámoló 1981. augusztus 12-24. /Futó É./
I-X Táblázat
Függelék
Irodalomjegyzék
Fotók
Térképek

Kutató munka

A csoport immár több éve - de a tárgy évben is - több területen folytatott munkája alapján lehetőség nyilik bizonyos összehasonlitások elvégzésére. Ezért külön részben foglalkozunk az egyes konkrét területekre vonatkozó kutatások ismertetésével, ill. az egyes területek karsztosodási viszonyainak összevetéséből származó eredmények bemutatásával.

A csoport az utóbbi években a Hárskuti-fennsikra, ill. Kab-hegyre koncentrálta a kutatásait. 1981-ben ujabb területek bevonására is sor került. Igy bizonyos tekintetben ujra vizsgálása történt a Csesznek környéki területnek és megkezdődött a Kőris-hegy, ill. tágabb értelembe vett környékének /Cuha és Gerence-patakok közti terület/ felderitése és a karsztosodásra vonatkozó adatainak a gyüjtése.

A Hárskuti-fennsik kutatása

Az adatgyüjtés kiterjedt a terület felépitő kőzeteinek és a karsztos formák morfológiájának vizsgálatára, hidrológiai és csapadék /hó/ adatok gyüjtésére.

Geofizikai vizsgálat /Veress M./

Korábban /Veress M. 1980./ kimutattuk, hogy az Öreg-folyás egyik völgyszakasza alatt a mészkőfekü zárt mélyedést képez. A területen a mészkőfekü jobb megismerése érdekében, felkérésünkre az Eötvös Lóránt Tudományegyetem Geofizikai Tanszéke vertikális elektromos szondázást végzett /vizsgálatot végezte Dövényi P./ időhiány és a müszer hibája miatt csak egy mérési sorozat elvégzésére volt mód. A méréssorozat Klein-puszta magasságában az Öreg-folyás völgyére közel merőleges irányban történt. Az első szondázás a meder mellett közvetlenül, majd innen 180 m-re, végül utóbbitól 520 m-re történt.

A mérések alapján megállapitható, hogy az Öreg-folyás medrétől távolodva egyre mélyebbre kerül a mészkőfekü. A kevés adat alapján a fekü térbeli jellegére nem vonható le következtetés. Az adatok alapján kialakitható fekühelyzet esetleg részének tekinthető egy nagyobb kiterjedésü zárt, fedett mészkő térszinnek.

Laza üledékek vizsgálata

Az idevonatkozó vizsgálatok viznyelők üledékeire, ill. a nem roskadozott térszin löszös anyagaira vonatkoztak. Az anyag jelentős része még feldolgozás alatt van.

A Hu-1. jelü viznyelő további kutatása

A Hu-1. jelü viznyelő laza üledékkitöltésében az előző években finoman rétegzett agyag-homok összletet fedeztünk fel. Ennek további kutatását a nyári táborok során végeztük /18., 19. 20. ábrák/.Több kutatóárkot mélyitettünk a viznyelőben.

Az árkok falán végig követhető volt a váltakozó rétegekből felépülő összlet, azonban a nyelő széle felé kivékonyodott, majd kiékelődött a felszinre. Az összlet mindenütt

/kisebb eltérésekkel/ kb. 10° dőléssel lejt a nyelő központja felé. A felette települő réteg lencseszerűen boritja az összletet és mielőtt a nyelő oldalát elérné kiékelődik. A viznyelőkből vett minta feldolgozása folyamatban van.

Összefoglalva megállapitható, hogy a viznyelők általános rétegsora a következő. A felszinen lévő talajosodó, vagy tiszta lösz már kis mélységben vályogosodik, agyagosodik. 1 m-es mélységben pedig már majdnem tiszta agyag jelenik meg, amely általában a szálkőzet törmelékes felszinére települ. A vályogosodó lösznek kettős szerepe van a viznyelő kialakulásában, fejlődésében.

a/ Vizzáróként megakadályozza a csapadék függőleges leszivárgását, de elősegiti oldalirányu elfolyását a nyelő járatában azzal, hogy a felszin alatt ez az agyagos réteg a beroskadások középpontja felé lejt. Igy a csapadék koncentráltan egy helyen jut be a karsztosodó kőzetbe, általában valamilyen törés vagy törésvonalak metszésvonala mellett.

b/ Az agyag másik szerepe, amelyre már előző évben is rámutattunk, csuszópályaként, nedves állapotban elősegiti a talaj, ill. a laza üledékek mozgását a nyelőtölcséren belül. Az eddig vizsgált viznyelők döntő többségében az agyagos rétegek mindig a legmélyebb pont felé dőltek tölcsérszerűen, felettük befelé rendszerint kivastagodó talajjal vagy lösz-szerü anyagokkal.

Összefoglaló jellemzés a Cholnoky Jenő-viznyelőbarlang /H-1/ kutatásáról

A nyelő a Hárskuti-fennsik kissé kiemelt részén felsőtriász dachstein mészkő határán nyilik. Nagy, szabálytalanul megnyult nyelő, kétszintes, alja elkeskenyedik, a felső szint hordalék, a szálban álló kőzetből vizszintesen egy járat indul, mely jelenleg részben kitöltött.

A nyelő bontását 1978-ban kezdtük meg a bejáratot borító nagymennyiségü szemét és talaj kitermelésével. Ötnapos munkával sikerült feltárni egy néhány méter hosszu szakaszt, amelyet fel is térképeztünk.

A következő évben a barlangot előző állapotához képest eltömődöttebben találtuk. Néhány napos munkával sikerült bejutnunk a tavaly feltárt szakaszba. Ezt követően a lemélyitett rész másik végében folytattuk a munkát, és kisebb üregbe jutottunk, amely összefügg az előző járattal. A további bontást abbahagytuk, mert a sok omladék miatt biztositani kellett az addig feltárt részt.

1980-ban sajnos ujra a beosuszott anyag kitermelésével kellett kezdenünk a munkát. Ezután egy 4 m-es függőleges aknába jutottunk, melynek alja kis teremben végződik. A barlangot, mivel a feltárás közben eléggé átalakult, ujratérképeztük és ujra biztositottuk a bejáratot. Ennek ellenére a nyelőoldalban ujabb suvadások történtek. A leosuszó anyag olyan mennyiségü, hogy nem tudjuk jelenleg a bejáratot biztositani. 1981-ben néhány napos munka után a nyelőoldal anyagai munka közben is mozgásba jöttek, igy a munkát be kellett fejezni.

Ezért a barlang bontását egyelőre befejezettnek tekintjük, de amennyiben sikerült kutgyürüket szerezni, feltétlenül érdemes továbbfolytatni a feltárást.

A Gyenes-pusztai-12. jelü viznyelőbarlang /Gy-12/ kutatásának összefoglalása

A Gyenes-pusztai-12. jelü viznyelőbarlang az Öreg-folyás bal partján az Öreg-folyás szintje felett kb. 70 m-rel a völgyoldalban helyezkedik el. A nyelő felett nagykiterjedésü szántóföld található, mely az anyagbehordás kiváltó oka. A viznyelőt 1977-ben az Alba Regia barlangkutató csoport is megbontotta, de ennek a nyelőben semmi nyoma nem volt megtalálható.

Feltáró munkát 1979-ben 1980 és 1981-ben végeztünk. Legjelentősebb előrehaladást 1979-ben értünk el, 1980-ban főleg az egyik mellékjárat kibontásával kisérleteztünk. 1981-ben csak kevés előrehaladást értünk el, egy nagy kőtömb teljesen lezárta a járatot.

A feltáró munka során a bontást a nagyobbik tölcsérben kezdtük meg, ahol a felsőbb összetörődött törmelék kitermelése után, lazán összeállt kőtömbök eltávolitásával emberderék nagyságu járat indult lefelé. Ezen bekuszva 2 m függőleges járat, majd egy 5 m-es ferde szakaszba jutottunk. A ferde járat végén egy szükületen át egy függőleges aknába jutottunk, melynek alját agyagos törmelék töltötte ki. Ahhoz, hogy itt bonthassunk ácsolással biztosittuk a bejáratot, amit véséssel kitágitottunk.

Az előző ferde szakasz alját borító agyagba ágyazódott törmeléket eltávolitottuk és igy egy másik függőleges aknát mélyitettünk az álfenékre. A kitermelt anyagot a másik tölcsérből vezető járatba helyeztük el, amit később a felszinről bontás utján megpróbáltunk kiszedni, de nem jártunk sikerrel. A bontás eredményeként egy olyan aknaszerü viznyelőbarlangot tártunk fel, melynek két szemközti oldala valószinü, hogy szálkőzet. Harmadik oldalán a két tömb összeér, mig negyedik oldala agyagba ágyazott törmelék.

A viznyelőbarlang alsójura mészkőben keletkezett, törésvonal mentén. A falakon sik helyen kismértékü oldási nyomok figyelhetők meg, formakincsében alapvetően az omlások jellemzők.

A viznyelőbarlang jelenleg 22 m hosszu, legmélyebb pontja 16 m-re van a felszintől. Az álfenék bontása továbbra is biztatónak látszik, de egyelőre technikai felkészültségünket meghaladja. A barlangbejáratot az esetleges balesetek elkerülése végett fagerencákkal lezártuk.

A Klein-puszta 1. jelü viznyelő /K-1/ kutatásának összefoglalása

A viznyelő jelentős nagyságu, hozzá jelentős völgy vezet, vizgyüjtője legnagyobb a fennsikon. Sajnos jelentős mértékben feltöltődött laza anyagokkal. Már a veszprémi barlangkutató csoport is feltárást kisérelt meg benne /Markó L. 1960./, aminek azonban a feltöltés minden nyomát eltüntette.

A feltáró munka két nyári táborban folyt a viznyelőben. 1979-ben a kitöltésben képződött beroskadásból vezető járat mentén végeztünk bontást. Több méter előrehaladás után is azonban kitöltésben haladtunk. Az egyre nagyobb kőtömbök kiemelése ugyanekkor egyre megoldhatatlanabb lett a rájuk települt laza anyagok miatt. Igy bár egy keskeny járat folytatódott itt felhagytunk a további bontással.

1980-ban viznyelő medrében egy járat nyilt meg, még ebben az évben a járat mentén aknát mélyitettünk. Azonban a járat hamarosan eltünt a kitöltésben, a viz valószinüleg müködéskor elszivárgott. Még ugyanezen évben a meder végében a kitöltésben egy ujabb aknát alakitottunk ki, azonban itt sem sikerült számottevő járatra bukkanni.

1981-ben a viznyelőben már nem is folytattunk feltáró kutatást. A viznyelő valószinüleg annyira feltöltődött, hogy a jövőben nem érdemes ezen a helyen feltáró kutatás próbálkozni.

/α G-5/ a. jelü viznyelőbarlangban folytatott kutató munka

A viznyelő a Gombás-puszta melletti beroskadássor legfejlettebb tagja. A beroskadássor a Hajag lábánál helyezkedik el. A viznyelő több éves megfigyeléseink alapján igen aktivnak tünt, bár vizgyüjtőterülete nem volt számottevő számos alkalommal és ilyenkor hosszu ideig működött. Meredekebb sziklás K-i oldalában jókora omladékos járat vezetett a felszin alá.

Az összegyüjtött adatok alapján a viznyelőt érdemesnek tartottuk kutatásra. Feltáró munka a nyári tábor alatt folyt. A feltárt szakasz hossza meghaladja a 25 m-t, mélysége kb. 13 m.

A G-5/a jelü viznyelőbarlangban a jövőben tovább szándékozzuk folytatni a feltáró munkát. Bár a barlang bejárati szakasza omladékos, a több rész alacsony és igy a feltáró munkának sok nehézsége van, az előrehaladás viszonylag könnyü a járat kismértékü kitöltése miatt. Nagyon reménykeltő az, hogy közvetlen közelében több olyan kisebb viznyelő is van, amelyek szintén elég gyakran mutatnak aktivitást.

A viznyelőbarlang felső meredek szakasza egy felszinre harapódzódó omladékos kürtő. Fő része réteglap mentén kialakult széles, lapos járat, mely a teremből két ágban folytatódik. Ezen a szakaszon a mennyezet blokkos, rácsosan repedezett. A falakon rengeteg kipreparálódott ősmaradvány. A barlang egészére az oldásos /a falakon mikro oldásos nyomok/ és az omladékos formakincs a jellemző. Feltöltődése nem számottevő besodort kavicsok még a mennyezet repedéseibe beszorultan is megfigyelhetők.

A barlang réteglap mentén oldással /a barlang iránya és a rétegek dőlési iránya, a barlapg aljzat és a rétegek dőlése megegyezik/ alakult ki /VIII. táblázat/. Egyes részein csapás mentén oldódtak, ill. oldódnak. Általában egész hosszában megfigyelhető a fokozatos szélesedés /kétoldalt a járatnak nincs határozott elvégződése/. A befolyó és visszaduzzadó viz valószinüleg ebben szerepet játszhat, ugy, hogy kitöltve a már kialakult járatot, oldalt mozog a rétegek között.

A viznyelő kialakulása és a barlang kialakulása között szoros kapcsolat lehet. A réteglap mentén történt kioldódás következtében a felszin beroskadozott. A roskadozás megegyezett a rétegek helyzetével /anyag hiánya réteglap menténi oldással állt elő/, amely egyik oldalán meredek, a másik oldalán lankás oldalu beroskadás kialakulását eredményezte.

Kőris-hegy és környékének kutatása

A megfigyeléseket a felszini és felszin alatti formakincs szerint csoportositva irjuk le. A területen több bejárás is történt, alább az összegyüjtött megfigyeléseket foglaljuk össze.

A Tündér-major melletti beroskadások szántóföldes környezetü jellegtelen képződmények. Figyelemre méltóbbak a Som-hegy és Kőris-hegy közti nyeregben az országuttól Nyra eső Sz-2. jelü viznyelő, amely igen összetett beroskadás és a Kisszépalma-pusztai viznyelők. Továbbá a Lókut mellett megtalált Ká-3. jelzésü viznyelő,amely völgytalpon képződött.

A Ká-3. jelü viznyelő lapos, széles, lankás oldalu völgynek a talpán alakult ki. A völgy karsztosodásának sajátossága, hogy a völgytalp már mindkét irányban a viznyelő felé lejt, függetlenül a völgy általános lejtésétől. Mivel a völgytalpon számottevő meder nem vágódott vissza viznyelőtől ez azt jelenti, hogy a völgytalp beroskadozása a viznyelőn tul is folyamatban van.

A Kisszépalma-pusztai viznyelő keskeny, meredek oldalu és kanyargós lefutásu völgyben képződött. Legfigyelemre méltóbb a völgytalp sik jellege, mely biztosan mutatja annak nagymértékü feltöltődését. A viznyelő járatai a völgytalp mészkőkibuvásán alakultak ki.

Bár a két völgy alaktanilag és igy fejlődéstörténetileg is nagyon eltérő, közös jellemzőjük, hogy az egyenetlen mészkőfeküre vastagon települt laza anyagban alakulta ki. A völgy mélyülésével a völgytalp ahol elérte a mészkőfekü kiemelkedéseit a karsztos kőzet felszinre bukkanásával elkezdődött a völgy ezen szakaszának karsztosodása.

A Fenyőfő közelében dolomiton megtalált lefolyástalan mélyedés valószinüleg nem jelenlegi karsztos forma.

A terepbejárások során néhány barlang tanulmányozására is sor került. A tanulmányozott barlangok néhány általánosabb tulajdonsága a következő. A barlangok tetőhelyzetü üregek. Az egyes tönkrögök felszinéhez közeliek és peremi helyzetüek. Előterüket omlással elveszitették /Odvaskői barlangok/, általában erőteljesen pusztuló formakincset mutatnak. Kialakulásukat a földtani viszonyok erőteljesen megszabták. Emlitésre méltó ilyen szempontból az Odvaskői-sziklaüreg, mely valószinüleg vetőbreccsa mentén oldódott ki. Továbbá az Odvaskői-barlang, amelynek primér alakja réteglapok mentén kioldódott /főleg főggőleges kiterjedésü kisebb üregek, majd törésvonalak mentén /főleg vizszintes irányban/ egyetlen nagyobb üreggé egyesültek. Ahol a réteglapokat a törésvonalak mentszottók, mind fő gyengeségi öv környékén függőlegesen a legjobban oldódott a kőzet. Ez négy kupolás /kürtő/ kialakulását eredményezte.

Igen bonyolult a Pörgöl-hegyi-barlang fejlődése, ahol a koveredési korrózió eredményeként létrejött üstöket mészkiválás töltötte ki, jelezve a barlang fejlődésében beállt változást.

Igen sajátságos a helyzete környezetéhez képest a Gerence-pusztai-barlangnak és a Hódoséri átjáróbarlangnak. Előbbi a Gerencével párhuzamos helyzetü átjáróbarlang maradványa egyrészt azért érdemel emlitést, mert helyzete mutatja, hogy kialakulásához nem sok köze lehetett a helyi erózióbázisnak, másrészt azért, mert a völgyoldal lepusztulásával nyilt a felszinre. Megmaradását a völgyoldalból kiproparálódó sziklafalnak köszönheti. Fejlődéstörténeti szempontból igen jelentős üreg.

A Hódoséri átjáró a felszin areális lepusztulásával nyilt fel, jelenléte arra utal, hogy a felszinhez közel nagyjából vizszintes helyzetü üregek is kialakulhatnak vagy kialakulhattak. A felette elhelyezkedő elpusztult kisebb-nagyobb üregekkel együtt szintén fontos fejlődéstörténeti formaegyüttes. H rom helyen is elpusztult maradványokat sikerült találni /a már emlitett Hódoséri átjáró felett, a Hódosér völgyében és a Pápalátókő alatt/.

A Hódosér sziklafalában látható képződmények közvetlenül a meder melletti sziklafalban láthatók egyrészt függőleges kürtőmaradványok /a kürtő jelleg világosan felismerhető/, másrészt egy olyan maradvány is fellelhető a sziklafal alsó részén, amelynek belseje elboritott mészkiválással, jelezve az üreg karsztos eredetét.

Jelentés a Bujó-lik viznyelőbarlang kutatásáról

A barlang kutatását 3 irányban folytattuk. Az egyik irány a barlang végén lévő omladékhegy bontása. Feltételezésünk szerint ez az omladékhegy torlaszolta el a továbbvezető régi járatot. Ezt 1980-ban több helyen megbontottuk, de a nagyméretü, 2-3 m átmérőjü kőtömbök mindenhol elzárták a továbbjutást. 1981-ben az év végén sikerült találni egy olyan helyet, ahol a bontást reménytkeltően folytatni lehetett.

A másik munkahely a barlang végpontján lévő szifon volt. Itt 1980-ban és 1981-ben alacsony vizállásnál próbálkoztunk a kutatással. 1981. szeptember 12-én viszonylag alacsony vizállásnál kimerült a vizet belőle, valamint kimertük az iszapot is. Ujra megkiséreltük a továbbjutást, amely most sem járt eredménnyel, akárcsak 1980-ban a szifon után 12 m-re lévő szükület miatt.

A 3. munkahely a barlang mellékágában volt. Itt 1981-ben a vizfolyással szemben haladva sikerült mintegy 6-8 m hosszu uj szakaszt feltárni, amelynek térképét a barlang egészének térképével közöljük majd.

Jelentés a Macska-lik-viznyelőbarlang kutatásáról

A barlang a Kab-hegy É-i oldalán alakult ki eocén mészkőben. Elsőként Bertalan K. /1938/ kutatta 1935-ben, majd Markó L. /1963-1965/ vezette Veszprémi Barlangkutató Csoport 1960-65. között.

Csoportunk 1979-ben kezdte kutatni a barlangot. Ekkor a barlang 22 m hosszu volt, ebből 3 méter a mellékjárat hossza, mélysége 9 m volt. Az első évben 13 m hosszu uj szakaszt sikerült kibontani a barlangban, de a 3 m átmérőjü kürtőt csak részben bontottuk ki. 1980-ban hóolvadáskor mintegy 6-7 m³ hordalék került a barlangba. Még ebben az évben a kürtőt megtisztitottuk a kitöltéstől és elértük a kürtő aljából kiinduló folyosót, amely a felső folyosó alatt huzódik.

1981-ben megkezdtük a kürtő aljából kiinduló folyosó bontását, amelyet mintegy 5 m hosszan sikerült kibontani. A kibontott anyag mennyisége az év folyamán bemosott hordalék ismételt kiszállitásával együtt 800 vödör /kb. 8 m³/ volt. A kibontott anyag tulnyomó része szürke agyag, benne mészkő és bazalt törmelék. Jelenleg a barlang hossza 41 m, mélysége 20 m.

1981-ben vizsgált barlangok néhány adata

Gombás-puszta -5/a jelü viznyelőbarlang /G-5/a:

Helyzete: viznyelőben nyilik
Jellege: viznyelőbarlang /feltárt/
Tengerszint feletti magassága: 465,5 m
Szélességi indexe: 1,48 /átlag/
Morfológiai adatok: alaktani tekintetben három részre különithető: a bejárat és a terem közötti szakasz, a terem, a teremtől a járható szakasz végéig.
1. Meredek, szük, kerek, omladékos járat, ill. járatok. 2. A ferde helyzetü omladékos terem, amely két irányban fejlődött /a barlang irányában és arra merőlegesen/, a mennyezet tömbökre különült el, a tömböket elválasztó repedések, ill. hasadékok iránya egymásra merőleges, igy négyzetes tömböket fognak közre, a hasadékok között bemosott kaviesok, a falakon oldásos eredetü mikroformák, az ilyen felületek helyenként igen gazdagok ősmaradványokban, amelyeknek koménycbb váza kiproparálódva pozitiv oldásos formákat ad. 3. Két járattal folytatódik a barlang, amelyek laposak, kétoldalt a járható részeken tul több méteres a kiterjedésük, de vertikális irányban néhány cm-esre szükülnek.

Genetikai megjegyzések: az egyes barlangszakasz valószinüleg egy felszinre harapódzódó kürtő /ezzel a járat átharántolta a rétegeket/ omlásokkal átalakitott maradványa /a primér formákat átalakitották az omlások/ a második és harmadik barlangszakasz rétegek mentén alakult ki /ezen barlangrész iránya megegyezik a bezáró rétegek dőlési irányával, ill. a barlang padozott dőlése a bezáró rétegek dőlésével/, feltehetően a barlang egyetlen réteg kioldásával alakult ki, amig azonban a második barlangszakasz csapás mentén fokozottabban kifejlődött /eredményeként itt helyi omlások a terem lejtését annyira megváltoztatták, hogy némi eltérést mutat a bezáró rétegek helyzetéhez képest/, a harmadik barlangszakasz oldása elsősorban dőlésirány mentén ment végbe, azonban a folyosók oldalt elhelyezkedő részei arra utalnak, hogy a réteglap menténi oldódás csapásirányban is végbemegy, ill. a dőlésirányu járat kialakulása után /primér oldódás/ a csapásirányu oldódás /vagy a dőlésirányu járat fokozatos kiszélesedése oldódással/ jelenlegi is intenziven folyik. Bizonyitéka, hogy a két dőlésirányu járat között több nem járható összeköttetés van.

Tönkölös-hegyi Likaskő

Helyzete: tetőhelyzetü sasbérc pusztuló peremén, tetőhelyzetben

Jellege: sziklaodu

Tengerszint feletti magassága: 450 m /topográfiai térképről/

Morfológiai és földtani adatok: előtere /közel sik felszinü, két kutatógödörrel /Varrók S. 1954/, leomlott kőtömbökkel, a barlangot magába foglaló sziklafalban /triász koru dolomit/ mennyezetüket vesztett termek, ill.ebből kiágazó járat, a sziklafalon kb. nyugatnak dőlő 4-5 cm vastagságu rétegek /rétegezettség gyenge, a barlang belsejében nem látható/, a kupolás bejárat felső részén látható 0-180° irányu, ferde helyzetü törés elvégződésénél /a bejárattól kb. 2 m-re/, erre közel merőlegesen /62°-242°- egy másik törés, mely oldással kiszélesitett és szintén ferde helyzetü, a barlang terme kupolás, befelé gyorsan alacsonyodik, a mennyezeten és falakon számos üst, amelyek ugy tünik a mészkőben kialakult üstökkel szemben mélyek /átmérőjük kb. 2-3 dm, de akad köztük olyan is, ahol 0,5x0,5 m átmérőhöz kb. 0,7 m-es mélység tartozik/, a barlang végében a padozaton néhány mm-es, ill. cm-es nagyságu mészkőkiválások.

Genetikai megjegyzések: keveredési korrózióval törésvonal mentén kialakult nagyobb üreg maradványa /előtere, valamint a mennyezetét vesztett terem és járat a tönkfelszin peremének lepusztulásával nyerte el mai formáját/

Elnevezése: Likaskő /Bertalan K. 1938/

Pörgöl-hegyi-barlang

Helyzete: tetőhelyzetbe kiemelt és exhumált tönkös sasbérc peremén eróziós völgy oldalában

Tengerszint feletti magassága: 370 m /topográfiai térképről/

Morfológia, földtani adatok: bejárata /alsó része valószinüleg réteglap/ folytatásában kétoldalt sziklapárkány, amely a majdnem függőleges, sziklás völgyoldalnál végződik, bejáratánál és a terem elején is a mennyezet sik, majd beljebb a terem keresztmetszete fokozatosan háromszög alaku lesz, bejáratánál középen egy majdnem függőleges irányu törésvonal, a teremből három számottevő kürtő, ill. ilyen jellegü folyosó ágazik el, a terem végében lévő, amelynek teteje és oldala osztályozatlan törmelékkel, fagyökerekkel, ill. omladékkal boritott, alatta a padozaton törmelékhalom, oldalt a falnál egy jól fejlett cseppkövet majdnem teljesen elboritott, a törmelékhalom anyaga jórészt megmaradt, a barlangban folyó ásatás során /Roska M. 1954./ az elejét átmetszették, igy szin e feltárásban látható. Ennek anyaga felül omladék és mésztufa, összecementált sarkos mészkőtörmelék és kavics, tovább lefelé egyre több a finom vörös szinü anyag, sarkos néhány cm-es kőtörmelékkel, elszórva kaviosokkal, a termen tul folytatódó barlangszakaszban az előbbinél egy nagyobb kürtő, alatta a padozaton vöröses talajos anyag /félig leásva/, benne gyökér, itt a barlang bezáró kőzetében réteghatár látható, a barlang termében több helyen is láthatók cseppkőlefolyások, függőcseppkövek.

Genetikai megjegyzések: a barlang törés-, ill. réteg mentén oldódott ki /főleg csapásirányban/, erre vertikálisan több kürtő is képződött, melyek vizet vezettek, a mostani teremben ekkor még keveredési korrózió /feltehetően ez csak ugy mehetett végbe, ha a barlang teljesen zárt volt/, majd cseppkőkéződés folyt /a karsztvizszint süllyedésével a fedőrétegek szivárgó cseppkővizeiből/, később a Száraz-Gerence bevágódásával az üreg fokozatosan feltáródott, amelyet az üstökbe rakódott mésztufa jelez /ekkor még az üregen karsztviz áramolhatott keresztül, valószinülog egy ideig forrásbarlang volt/, a felnyilás a vörösos szinü összlet alapján /Varrók S. 1955/ a würm glaciális elején mehetett végbe /a kitöltés faunájának fokozatos gazdagodása szintén fokozatos feltárulásra utal/, a barlangot magába foglaló tönk felszinének pusztulásával a terem kürtője a felszinig omladozott /Vértes L. 1965 szerint teljesen a felszinre nyilt/, s ezután még hosszabb ideig viz áramolhatott a barlangban, mivel még az omladék felső része is mésztufával összece-

mentált /amely származhatott a megsérült kürtőn keresztül a felszinről vagy karsztvizből/, a jelenre teljesen szárazzá, inaktivvá vált /feltehetően kürtője omlásokkal elzáródott/.

Elnevezései: Száraz-Gerence-barlangja /Bertalan K. 1938/,
Pörgöl-hegyi-barlang /Roska M. 1954/.

Gerence-pusztai-barlang

Helyzete: a Gerence völgyoldalában a patakra merőlegesen huzódó szirtet harántolja át
Jellege: pusztuló, átjáró barlang
Szélességi indexe: 0,25
Morfológiai adatok: a völgyoldal kiemelkedő sziklafalát vizszintes településü, vastag /kb. 2 m-es/ rétegek alkotják, /a sziklafal erősen pusztul/, az ebben képződött átjáróbarlangnak már a mennyezete is csak részben van meg, ez a mennyezet a legfelső réteg anyaga, de attól már repedésekkel elkülönülő, részben tömbökre különült /nem felülről zuhant jelenlegi helyére, mivel felfelé elkeskenyedik az omlásos rész/, a középső részben képződött az átmenő barlang felső keskeny, hasadék jellegü része, a legalsó részben annak alsó kiszélesedő része, déli vége hirtelen végződik, északi azonban fokozatosan szélesedve megy át a sziklafalba, igy itt egy mennyezetét vesztett rész világosan felismerhető, a járat közepén egy kisebb sziklalépcső.

Genetikai megjegyzések: az oldással kialakult üreg a völgyoldal pusztulásával felszinre nyilt, a sziklafal kiproparálódásával átmenő barlanggá alakult, majd a szirt pusztulásával fokozatosan felvette jelenlegi romos jellegét.

Elnevezése: mint fent

Odvaskői-barlang

Helyzete: tetőhelyzetbe kiemelt és exhumált tönkös sasbércen egy szirt oldalában, lényegében eróziós völgy oldalában
Jellege: sziklaodu
Szélességi indexe: 3,1 /átlag/
Morfológiai adatok: lapos terem, néhány rövidebb, kiágazó járattal, a mennyezeten kettő ives lefutásu törésvonal /irányuk kb. 30-210°/ és valószinüleg ezekre közel merőleges két réteglap /a bezáró kőzet rétegeinek dőlésiránya kb. 20°, dőlésszöge a barlangon kivül kb. 60°/ látható a törésvonalak és réteglapok metszéspontjai közelében, a mennyezet boltozatos jelleget ölt, ill. négy vakkürtőbe megy át, a falakon sok helyen mészkiválások, ill. 1-2 cm-es tömegesen előforduló függőcseppkövek, bejárata /az itt kibukkanó rétegfejek karrosodnak/, előtte nagy mélyedés, a barlangban két kutatógödör van.

Genetikai megjegyzések: réteglapok mentén valószinüleg több üreg alakult /ahol a réteglapok jól kivehetők, a mennyezeten a barlang kiszélesedik, vagy kiágazása van/, az üregek előbb külön-külön fejlődve/, ezért boltozatos jellegü, a réteglapok felé a mennyezet emelkedik/ végül a törésvonalak irányában növekedve egyetlen üreggé alakultak, melynek igy iránya immár a törési iránnyal lesz közel megegyező. /A két földtani adottság együttes hatását bizonyitja, hogy a réteglapok és törésvonalak metszéspontjaiban vakkürtők alakultak ki./ Ezt követően a térszin pusztulásával felszinre nyilott üregcsoport maradványa.

Elnevezése: Odvaskői-barlang /Bertalan K. 1938/

Odvaskői-sziklaüreg:

Helyzete: tetőhelyzetbe kiemelt és exhumált tönkös sasbércen egy szirtoldalban, eróziós völgy oldalában

Jellege: csőszerü, átjáró barlang

Szélességi indexe: 0,58 /átlag/

Morfológiai adatok: átmenő barlang, északi bejárata a beszakadás alján nyiló vertikális járat, déli bejárata meredek, sziklás oldalra néző szük, itt a bejárattól kb. 1 m-ig a mennyezet omladékos és gyökerekkel átjárt, a felszinen a barlangtól nyugatra ferde sziklafelület emelkedik, ettől keletre a barlang felett a déli bejárat felé egy egyre mélyebb hosszanti beroskadás a felszinen, majd tovább keletre a sziklás térszin valamivel magasabb lesz, az északi bejárat után a barlagnak van egy kiszélesedő része, de egyébként egyetlen megnyult folyosó /egy helyen nyugatra az Odvaskői-barlang felé kiágazó eltömődött járat mennyezetén /a kiszélesedő résznél oldalt is/ sarkos, osztályozatlan /1-2 cm-től az 1-2 dm-ig terjedő átmérője a darabok nagysága/ kőzet különül el a bezáró kőzettől, a mennyezethez közel a nyugati oldalán fent egy törésvonal vagy vetődés vonala, mely a barlang keleti oldalán lent folytatódik.

Genetikai megjegyzések: feltehetően vető mentén kioldódott üreg /mennyezetének kőzetanyaga valószinüleg dörzsbreccsa/, majd a terület pusztulásával felszinre nyilott üregcsoport maradványa, északi bejáratánál a völgyoldal lepusztulása váltotta ki a felnyilást, itt a mennyezet erősen pusztul, az omlások következtében a fels n roskadozik.

Odvaskői-kőfülke

Helyzete: tetőhelyzetbe kiemelt és exhumált tönkös sasbércen egy szirt oldalában

Jellege: csőszerü barlang

Szélességi indexe: 1,48 /átlag/

Morfológiai adatok: egyetlen tágas csőszerü folyosó, bejárata előtti sik előterét kétoldalt sziklafalak határolják, amelyek a barlang oldalfalainak folytatásai, a jelenlegi bejáratnál két törés metszi egymást /egyik a barlang irányával közel meg gyező, 113-293°/, a másik erre merőleges. A 113-293° irányu törésvonal a barlang mennyezetén kelet felé néz néhány dm-re eltolódik, a barlangban néhány helyen mészkiválások, amelyek sok és apró képződményből állnak.

Genetikai megjegyzések: a törésvonalak metszéspontjában kioldódott, majd a völgybevágódás hatására felnyilott üregcsoport maradványa,felnyilás után mennyezete folyamatosan pusztul.

Hódoséri átjáró /Lyukaskő/

Helyzete: tetőhelyzetbe kiemelt és félig exhumált tönkös sasbércen egy szirtben

Jellege: átjáró barlang

Morfológiai adatok: környezetétől elkülönült szirtben egyetlen folyosó, ahol az északi és déli bejáratok hármas elágazást mutatnak, a folyosó keresztmetszetben félkört ad /valószinüleg ez csak a feltöltés miatt van igy, mert az oldalfalak a padozat felé kissé összetartanak/, északabbi részén laposabbak a keresztmetszetek, mint a déli folyosó részen, a folyosóban az üstök dél felé mind nagyságban, mind számban fogynak /a folyosószakasz északi részén az üstök olyan közel esnek egymáshoz, hogy köztük néhány helyen csak keskeny sziklatarajok láthatók/, az északi bejáratnál a sziklafalon östük, oldalát veszitett függőleges, karsztos járat, déli végénél egy járatnak vagy teremnek a maradványa, a barlangot magába foglaló szirt teteje sziklafalakkal határolt terület /teremmaradvány/, a sziklafalat több helyen járatmaradványok szakitják meg, a szirt nyugati oldalában több üst, részben elpusztult függőleges karsztos járat, hiányos vagy mennyezetüket teljesen elvesztett járatok maradványai.

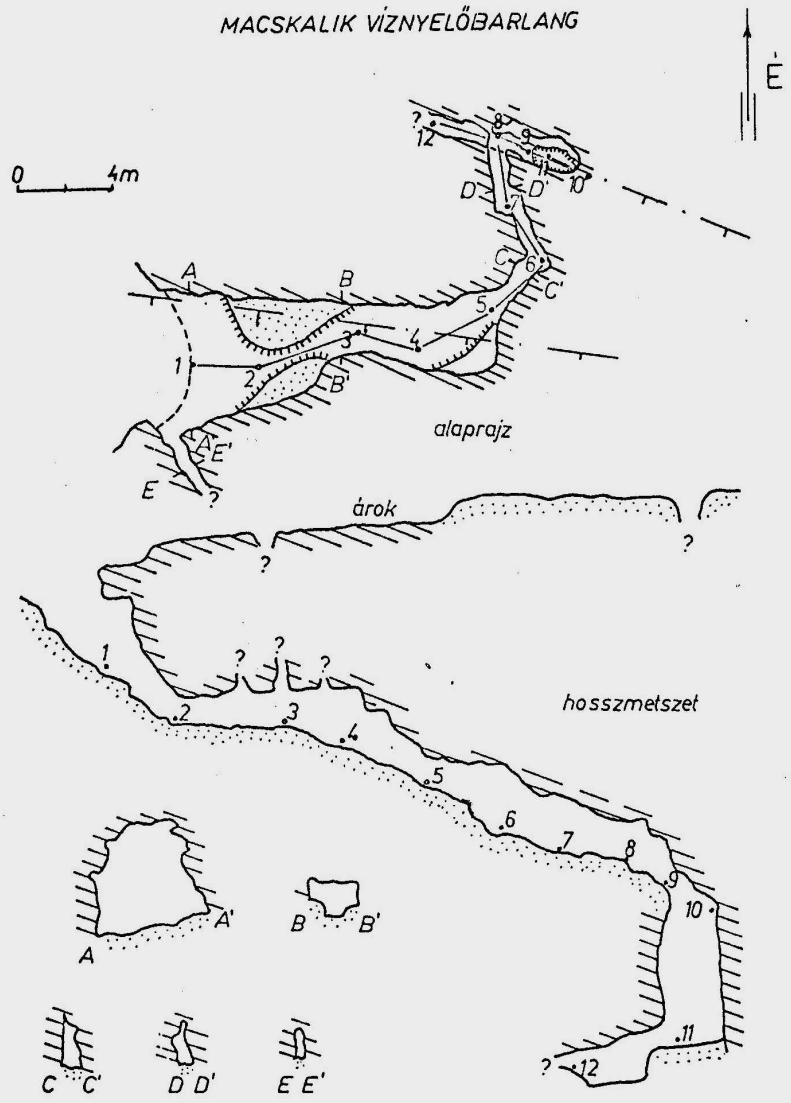

KÉSZÍTETTE:
Csáky I. Gyurman Cs. Kalóz L.
Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

GOMBÁS-PUSZTA I-5/A JELŰ VÍZNYELŐBARLANG

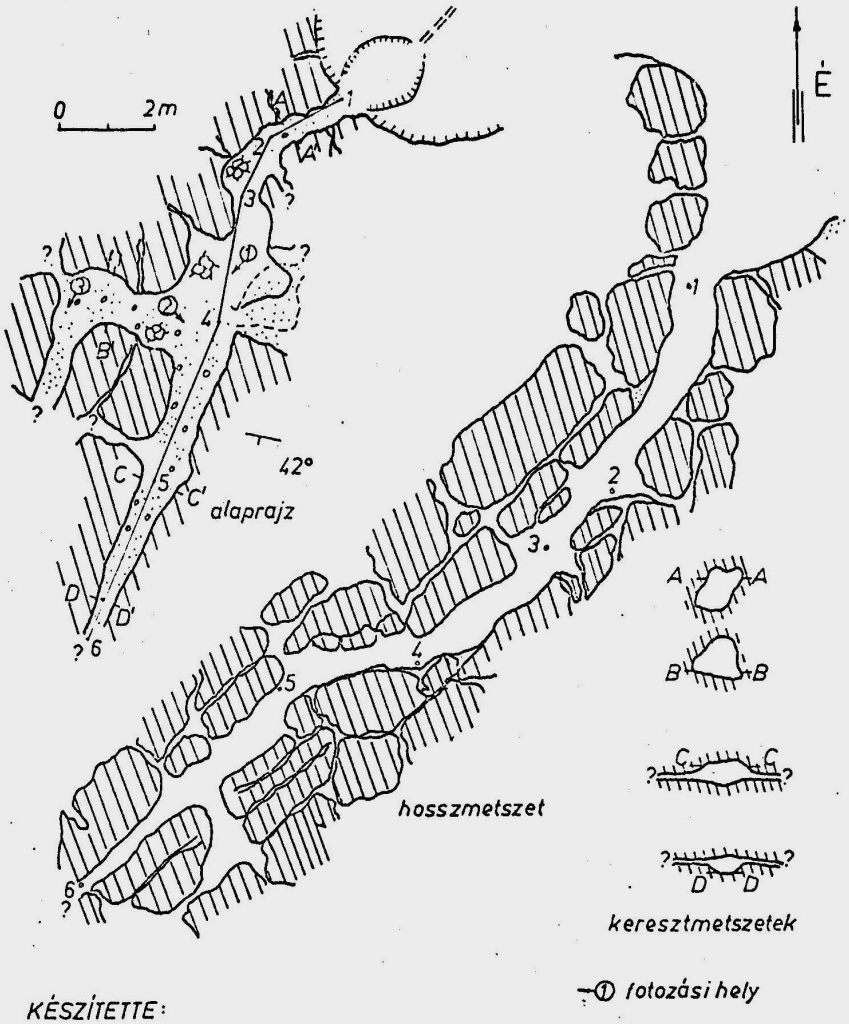

KÉSZÍTETTE:

Futó J. Schneider J. Tóth L.

Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

GERENCE-PUSZTAI BARLANG

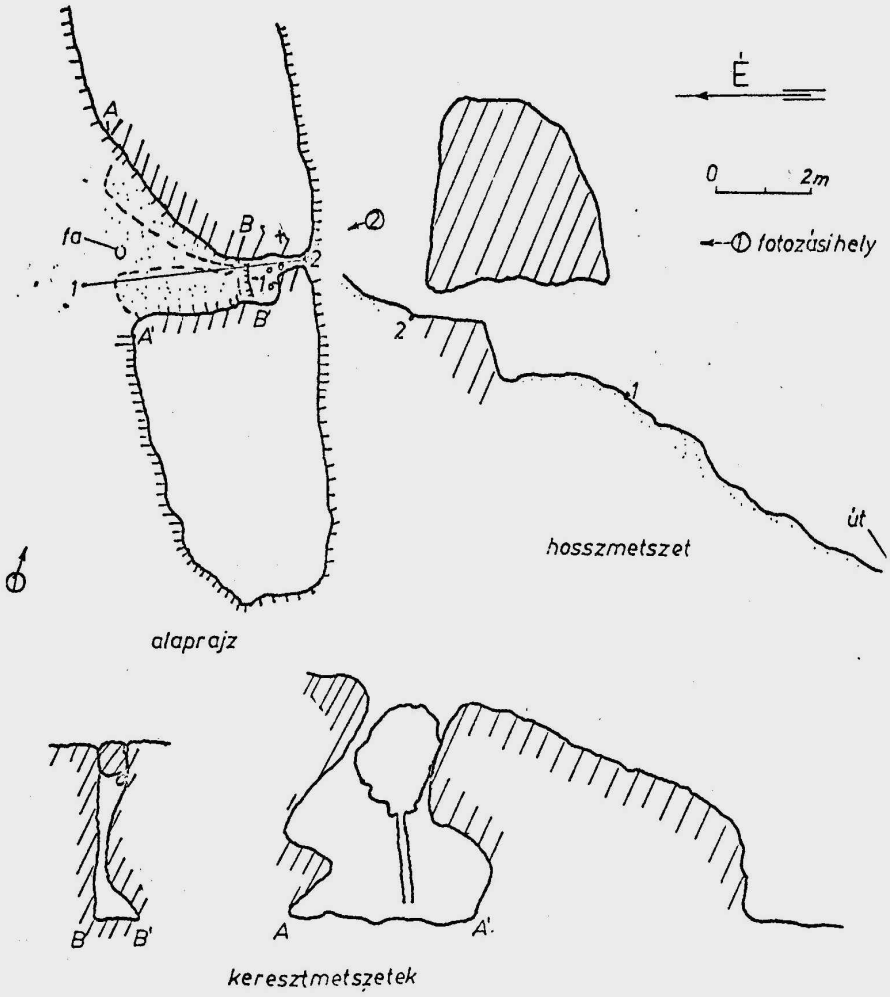

KÉSZÍTETTE:

Mizerák B. Mizerák Á. Tóth L.

Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

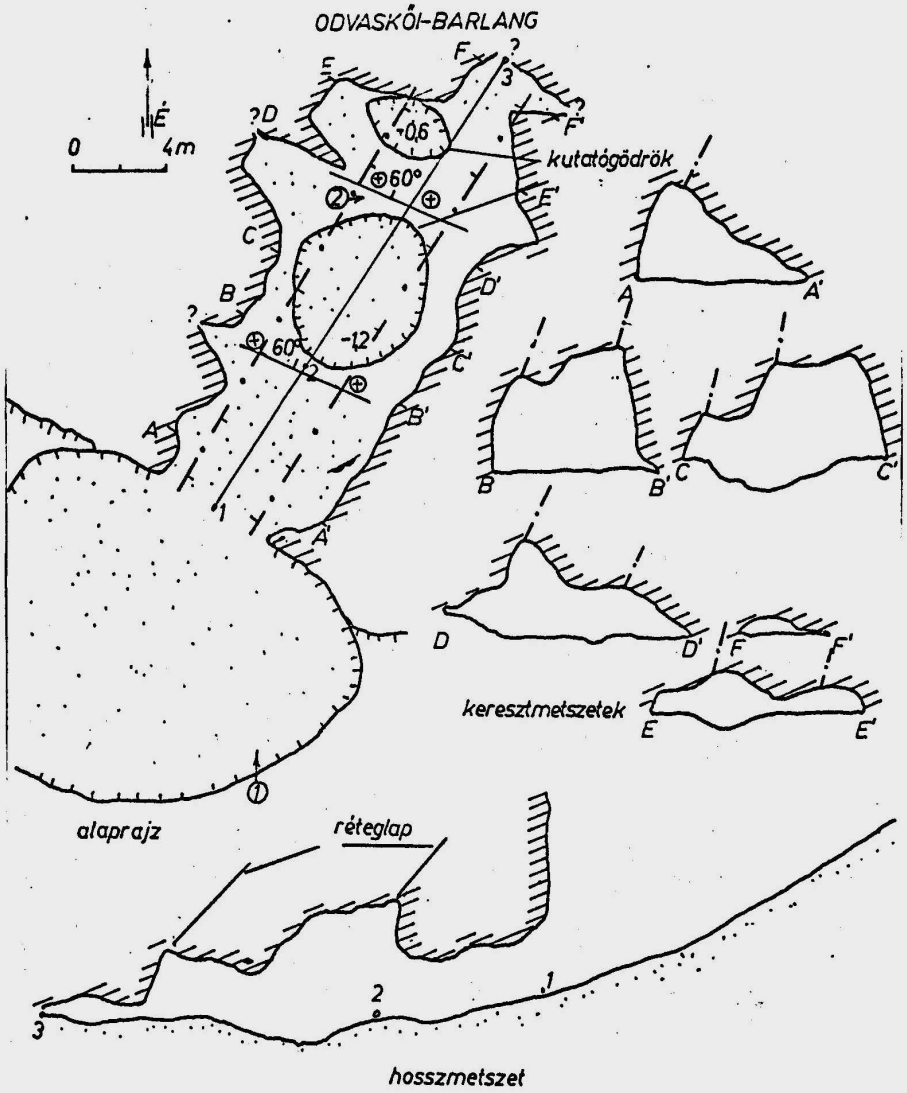

KÉSZÍTETTE:

Báznai B. Mizerák Á. Tóth L. Veress M.

Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

① fotazási hely

ODVASKŐI KŐFÜLKE

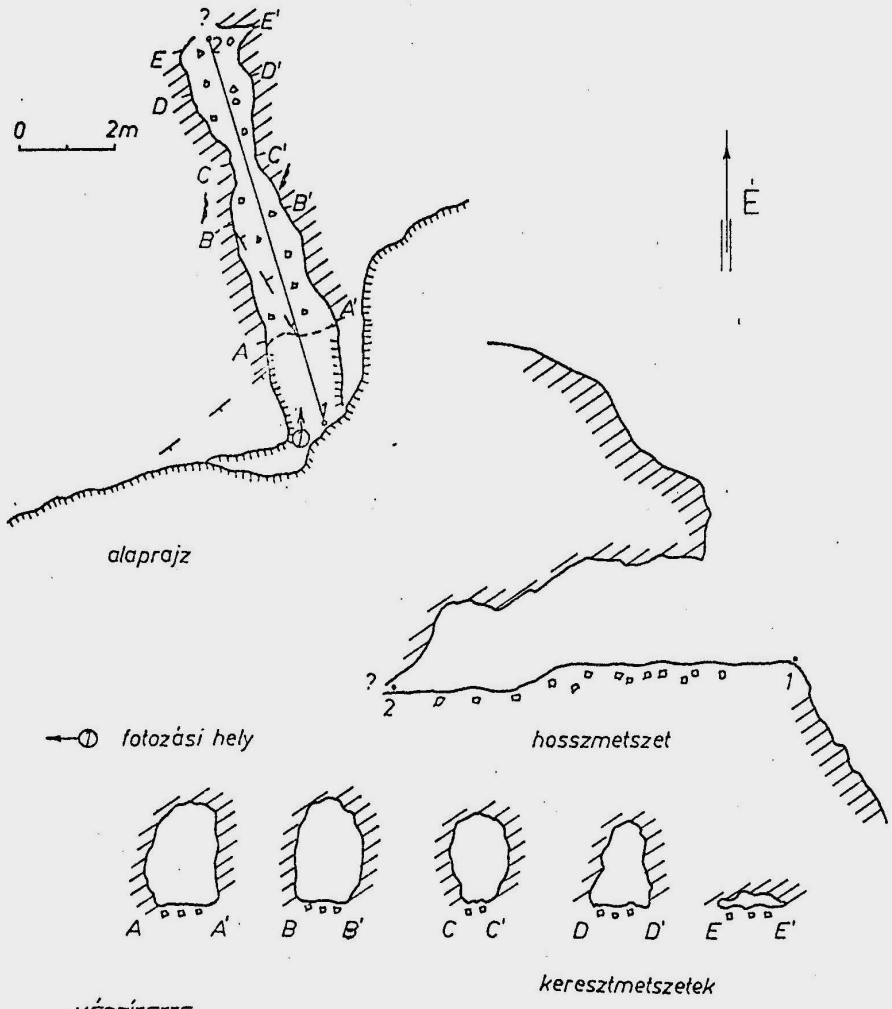

KÉSZÍTETTE:

Báznai B. Mizerák Á. Tóth L.

Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

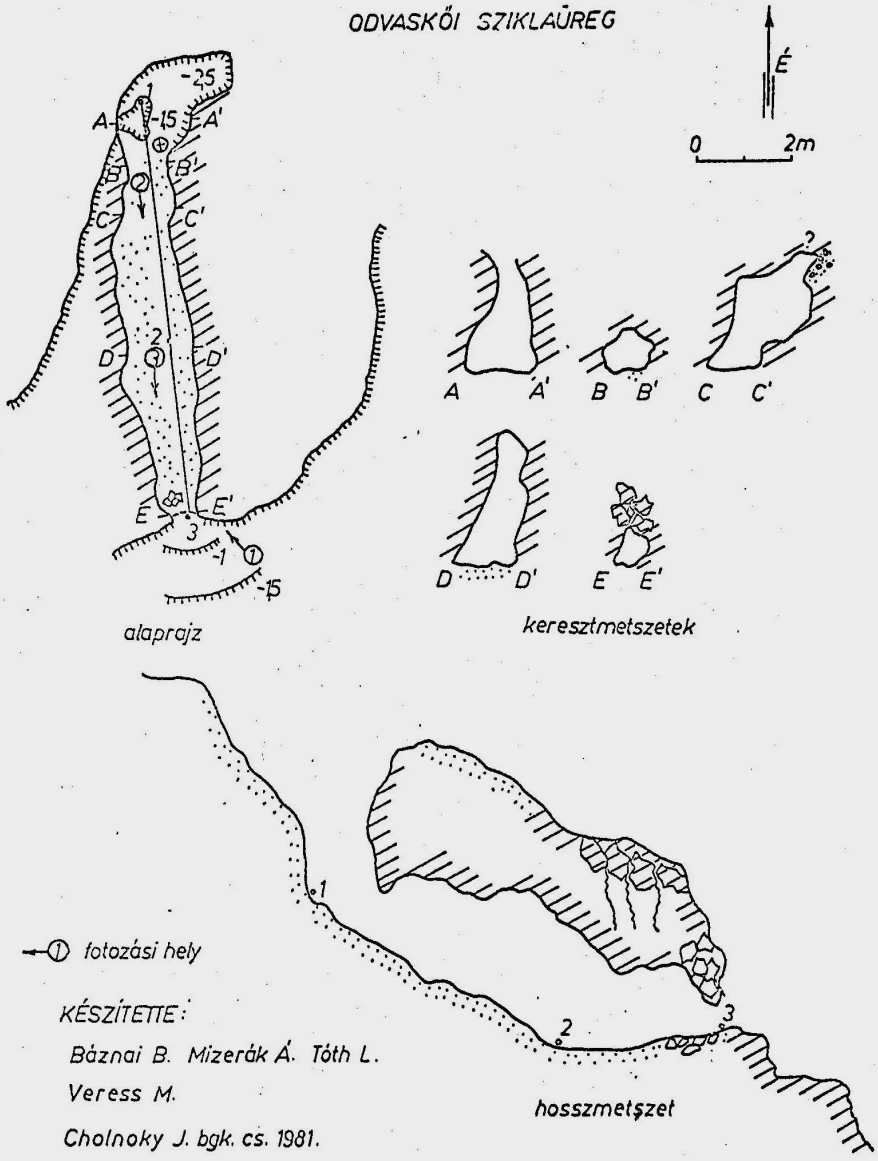
ODVASKŐI SZIKLAÜREG
É
0
2m
-25
-15
A
A'
B
B'
C
C'
D
D'
E
E'
1
2
3
-1
-15
alaprajz
keresztmetszetek
fotozási hely
KÉSZÍTETTE:
Báznai B. Mizerák Á. Tóth L.
Veress M.
Cholnoky J. bgk. cs. 1981.
hosszmetszet

AZ M-1 JELŰ VÍZNYELŐBARLANG

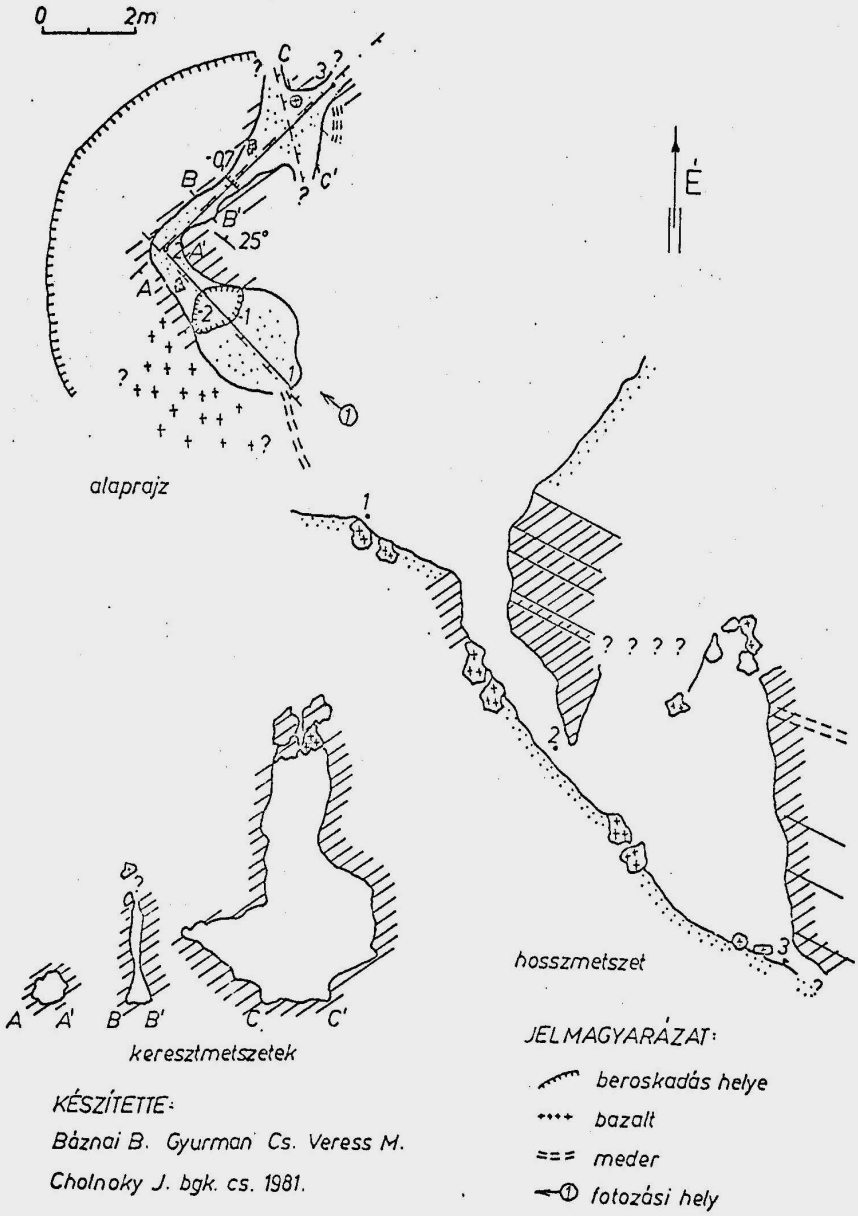

KÉSZÍTETTE:
Báznai B. Gyurman Cs. Veress M.
Cholnoky J. bgk. cs. 1981.

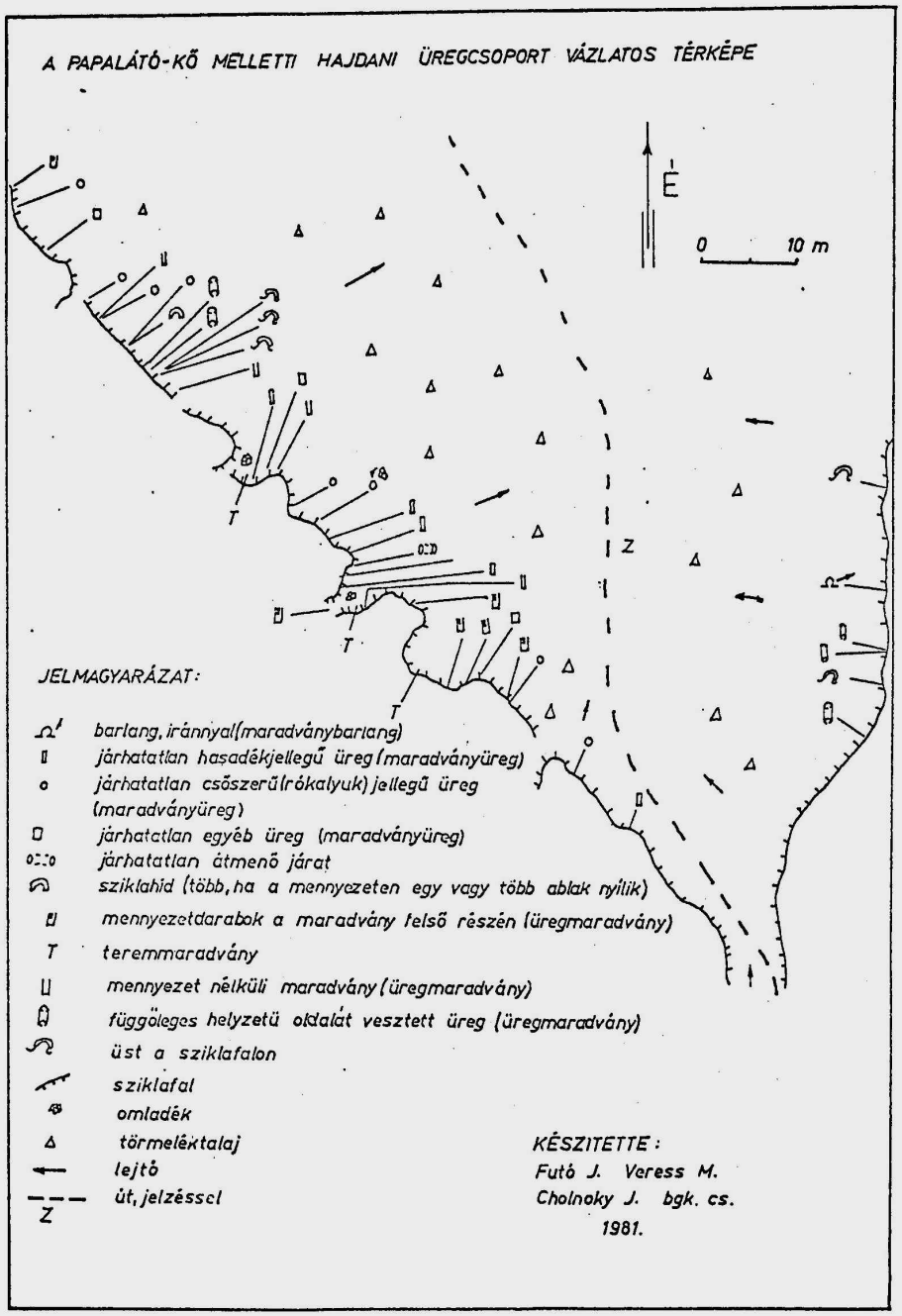
A PAPALÁTÓ-KŐ MELLETTI HAJDANI ÜREGCSOPORT VÁZLATOS TÉRKÉPE
E
0 10 m
T
T
T
Z
JELMAGYARÁZAT:
barlang, irránnyal (maradványbarlang)
járhatatlan hasadékjellegű üreg (maradványüreg)
járhatatlan csőszerű (rókalyuk) jellegű üreg (maradványüreg)
járhatatlan egyéb üreg (maradványüreg)
járhatatlan átmenő járat
sziklahíd (több, ha a mennyezeten egy vagy több ablak nyílik)
mennyezetdarabok a maradvány felső részén (üregmaradvány)
T teremmaradvány
mennyezet nélküli maradvány (üregmaradvány)
függőleges helyzetű oldalát vesztett üreg (üregmaradvány)
üst a sziklafalon
sziklafal
omladék
törmeléktalaj
lejtő
Z út, jelzéssel
KÉSZITETTE:
Futó J. Veress M.
Cholnoky J. bgk. cs.
1981.

Genetikai megjegyzések: a Hódoséri átjáró /akárcsak a szirt többi hajdani ürege/ a szirt üregcsoportja a terület felületi lepusztulásával zömmel megsemmisült, a barlang mint maradvány a felszinre nyilt.

Kab-hegyi bazaltbánya barlangja

Helyzete: táblás jellegü bazalt térszinen

Jellege: lávabuborék barlang ?

Morfológiai adatok: mintegy 2-3 m átmérőjü, 1-2 m mély beszakadás /alján kőtömbök/, ebből déli irányban kb. 3-4 m hosszu lapos terem ágazik ki, amelynek alját viz tölti ki. Lapos mennyezetén a bazalt lyukacsos /hólyagos?/, északi irányban kb. 8-10 m hosszu folyosó ágazik ki a beszakadt részből, a folyosó alját szintén viz tölti ki, a folyosóban ácsolási nyomok vannak.

Genetikai megjegyzések: feltehetően a lávában kialakult gázbuborék ürege a felszin beomlásával a felszinre nyilt, azonban az emberi beavatkozással is számolni kell mai formájának kialakulásában.

M-1 jelü viznyelőbarlang

Helyzete: viznyelőben nyilik

Jellege: viznyelőbarlang

Szélességi indexe: 0,4 /átlag/

Morfológiai és földtani adatok: ovális bejárata függőleges, omladékos szakaszban folytatódik /1 barlangszakasz/, melynek nyugati oldalát bazalt tömbök, keleti oldalát jól rétegzett eocén koru mészkő alkotja/ a rétegek vastagsága lefelé nő, ezt követi egy ferde, szük folyosó /2 barlangszakasz/, melynek mennyezete fokozatosan vékony hasadékba megy át és felfelé az oldásos formakincs egyre meghatározóbb lesz /mennyezete nem látszik/, a folyosó egy teremszerü kürtőbe megy át /harmadik barlangszakasz/, amelynek mennyezete omladékos /az omladékban bazaltdarabok/, a kürtő zöme egy kb. 3 m-es rétegben alakult ki, a réteg a kürtő két oldalán nem egyforma nagyságu, a kürtőből négy irányban hasadék jellegü járatok ágaznak ki, falán oldásos nyomok és igen sok ősmaradvány.

Genetikai megjegyzések: az 1 barlangszakasz kőzethatáron /vagy annak közelében/ és törésvonal mentén /135-315°/ oldással /főleg vertikális irányban / és omlással kialakult függőleges járat, a 2 barlangszakasz réteglap /réteg dőlésiránya: 45°, dőlésszöge 25°/ és törésvonal /45-225°/ mentén oldódott ki, a 3 barlangszakasz törésvonalak metszéspontjában oldódott ki, a kürtő bezáró kőzetének elmozdulása valószinüleg az üregesedés után következett be, kialakulása független lehetett az 1 barlangszakasztól /mennyezetén a bazaltdarabok felülről kerülhettek ide/ ennek alapján az is feltételezhető, hogy a két kürtős barlangszakasz közti kapcsolat az utóbb kialakuló ferde folyosó/ 2 barlangszakasz kialakulásával ment végbe, csak az utóbbi folyamat után nő az eróziónak a szerepe a barlang fejlődésében.

Az FTSK Barlangkutató Szakosztály 1981. évi jelentése

Szerk: Vidics Zoltánné

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke

Az 1981. évi munkaterv
A munkaterv végrehajtásának értékelése
A feltáró tevékenység ismertetése
Barlangi üledékek és képződmények vizsgálata
Ujlaki-kőfejtő őslénytani leletanyaga
Szemlő-hegy befalazott üregei
4760 kataszteri egység
Csoporttevékenység
Előadások vázlata
Lejtszög méréshibáinak vizsgálata
Minták gyüjteménye
Leány-barlang geológiai vizsgálata
Lukács-fürdő hévizkut üregei
Alapfoku barlangjáró tanfolyam tematikája
Összefoglalás /fejezetenként/

Szakosztályunk a már hagyományos Égerszög-Teresztenye térségében megrendezésre kerülő nyári táborát idén augusztus 8-23-ig tartotta meg.

Danca-barlang /Égerszög/

Legtöbb munkát a Danca-barlang uj részének feltárásával és annak felmérésével töltöttük el. A nyári tábor résztvevői, legtöbben fiatalok és soványak lévén, alkalmasnak bizonyultak a barlang kevésbé tágas szakaszainak leküzdéséhez. A nyári tábor ideje alatt 159 métert sikerült előrehaladni. Ez a méret természetesen csak a haladásirányon végigvezetett poligon hossza. A feltáró munkával egyidőben megkezdtük az uj szakasz felmérését is, egyelőre csak alaprajzi poligonvonal formájában. Ennek a szakasznak jellegzetes formája, hogy zömmel töredezett kőzetben haladó patakmeder, kuszó járatok, melyeket kerülő járatok, termek és kürtők tesznek változatosság. Képződményekben nem bővelkedik, de helyenként cseppkőlefolyások, zászlók, kis oszlopocskák találhatók a felsőbb részeken. Különösen szépek a 8-10 m magasra felnyuló kürtők. Az uj részben a fehértől a feketéig minden szin megtalálható. A felsőbb részek szinesebbek, világosabbak, de a járat alsó részén a fekete szin dominál. A fekete szinről annyit, hogy vizzel lemosható, kenhető anyag, mert az aktiv részeken, ahol a patak, vagy a lefolyó vizek érik, ott nem telepszik meg, vagy rátelepszik, de lemosódik róla. A barlang élővilága: a régi részben helyenként található állati ürülék, mely som és cseresznyemagot tartalmaz. Az uj részben a Kürtős-teremhez vezető egyik átjáróban több ilyen ürülékkupac található. Itt a felső teremből a patakmederhez vezető lejtőn a talaj teljesen döngölt, az állatok gyakori járásuk alkalmával lábukkal teljesen letaposták, feltehetőleg a barlang beljebbi részein lévő kuckóikat a medren keresztül érik el. A Fürdőszoba előtti nagy terem felső részének talaján levő hasadékban egy csontvázat /valószinüleg borz/ találtunk. A Szaunában lévő vizben /IX. 13-án/ egy 6-7 cm hosszu barna hátu, világos hasu és egy 12-13 cm hosszuságu varangyosbékát láttunk. A Szauna vizében és az Előszoba kis tócsájában 1 cm hosszuságu rákok /?/ élnek.

A nyári tábor végén a Szauna vizmagassága a főtétől számitva 12-15 cm volt, tekintettel arra, hogy senki nem volt erre felkészülve igy a munkát abbahagytuk. Itt a járatmagasság 45-50 cm! Nagy elhatározás után szeptember 13-án a gumimatracos tutajozás mellett döntöttünk, tekintettel arra, hogy nem ismertük a további szakasz talajszintjét. Matraccal együtt megfürödve jutottunk tovább. Ekkor a Szauna bejáratánál mért vizmagasság a főtétől mérve 20-22 cm volt. Kellően lehütve mértük fel a Szifonig terjedő szakaszt /48 m/. Itt leküzdhetetlen akadály állt előttünk. Egy ovális medence körben szálkő. Itt rövidesen nem megyünk tovább!

A barlang Szauna utáni szakasza a legszebb, itt már nem olyan töredezett a kőzet, repedések mentén oldás és koptatás utján kialakult járat. Ezen a részen is van egy kis kuszó rész, de van egy igen szép terem is, melynek egyik falát kb. 10 méter magasságig gyönyörü cseppkőlefolyás boritja. A következő alkalommal /X. 3-án/ a Szifon vizmélységének megállapitása következett, ekkor a vizmélység 2 méter volt. A falat körbetapogatva a viz alatt ugy észleltem, hogy egybefüggő szálkőfal, alul, mint egy kehely oldala ugy hajlik befelé. Törmelékkőzetet nem észleltem benne. Egy helyen azonban 50-60 cm széles szabad járatot észleltem. A járat főtéje felett ekkor a vizmagasság kb. 80 cm volt. Novemberben folytatva tevékenységünket, pontositottuk a Viktória-teremből az Omladék-terem felé vezető járat felmérését és felmértük a barlang eddig vezető szakaszát a járatmagasság szempontjából. Igy készült el a járatmagassági poligonvázlat. Nagy szükség volt a magassági poligonvázlat elkészitésére, mert éreztük, hogy kereszteznünk kell rövidesen a barlang már régen ismert Omladék-termét /Omladék-lejtő/. Ez a szakasz a nevéből is adódóan omladékos, erősen töredezett kőzethalmaz, jobb ilyen helyen az óvatosság. Végül /mármint az 1981-es évben/ XII. 28-31-ig a barlang teljes eddig ismert régi és uj részének részletes feltérképezését végeztük el. Ekkor a Szaunában már csak sár volt, a Szifon vizmagassága is 60-65 cm-t apadt. A minden ember által járható rész feltérképezése során megállapitható lett a barlang tényleges hossza, mely az 500 métert meghaladja. Az alaprajzi poligonvázlatot 1:10000 méretarányban is elkészitettük, a felszini térképre ráhelyezve megállapitható, hogy a barlang a Névtelen-nyelő felé tart, de az összefüggést még bizonyitani kell. Érhetnek még meglepetések. Véleményünk szerint nem kizárt annak a lehetősége, hogy a barlangnak van még egy járata, amely a Gyökérkuti-forrás vizét vezeti végig. Természetesen ennek megállapitásához szükséges a megfigyelő kutatómunka további folytatása.

Néhány szót hadd emlitsek a kutatókról is. Az uj rész feltáró munkáiban Kovács Péter és Vidics Zoltán végeztek nagyon kitartó becsületes munkát. Az alaprajzi poligonvázlatot a barlang bejáratától az 1. végpontig Libisch Károly mérte fel Sass Péter és Nemcsics Csongor segitségével. A régi résznél Miskovszky Zoltán is közremüködött. Az 1. végponttól a Szaunáig Lukács Erika mérte fel Vidics Zoltán segitségével. A Szaunától a Szifonig Vidics Zoltánné mérte fel Horváth Károly és Kovács Péter segitségével. A járatmagassági poligonvázlat felmérését Libisch Károly végezte László Gergely, Vidics Zotlán és Vidics Zoltánné segitségével. Az egész barlangot átfogó térképezést Lukács László készitette Demsa Miklós, Lukács Erika, Lukács Lászlóné és Vidics Zoltánné segitségével.

Szabadság-barlang /Égerszög/

Az 1981. év folyamán három alkalommal /IV. 4., IV. 18., V. 1./ végeztünk feltáró tevékenységet a Pokol végpontját, a Kis Kuszoda után levő szakaszban. Feladatunk a kb. 50 cm átmérőjü mésztufa dugó átvésése. Minden centiméter előrehaladásért meg kell küzdeni, ez nem is lenne baj. Probléma a levegő áramlási iránya; mindhárom alkalommal a bontási helytől a barlang még ismeretlen szakasza felé irányult. Az elhasznált levegő a kis átmérőjü lyukon nem tud elég hatékonyan cserélődni, igy a munkát 2-3 óra eltel-

tével abba kellett hagyni. A nyári tábor alatt /VIII. 10-16./ tervezett föld alatti tábort nem tudtuk megszervezni, mert a szükséges kutatógárda fele külhoni turán volt, a másik fele lebetegedett. Ebben az időben viszont a levegő áramlása megfelelő irányu volt. Jövőben tehát ebben az időben kell megszervezni a szükséges bontási munkát, lehetőleg föld alatti tábor keretében.

A Szabadság-barlang vizgyüjtőterületén levő Vadetetős-töbörben levő két már 1978-ban megbontott feltételezett viznyelő közül az egyik /mely a kecskekut irányához közelebb esik/ valóban viznyelőként müködik. A nyelő további eltömődésének megakadályozása céljából kiácsoltuk. Az alját 80 cm mélyen megbontottuk, a kitermelt anyag falevél és erdőtalaj keveréke. A nyelő oldalát féloldalt beékelődött kőzet, másik oldalát agyag képezi. Fontos lehet ennek a nyelőnek további megfigyelése, és esetleg a kitöltésnek további bontása, mert a Szabadság-barlang eddig még ismeretlen része fölött helyezkedik el.

A Vadetetős-töbör melletti töbörben, ahol 3 esetleg 4 nyelő helyezkedik el, az egyik nyelőben borzok laknak és rendszeresen takaritják a behordott agyagot, a szerszám nélkül dolgozó állatoktól van mit tanulni a nagy ésszel rendelkező barlangkutatóknak. Az állatkák által kigörgetett gombócok 8-10 centiméter átmérőjüek. Ezen a helyen nem kivánunk bontani, a barlang szellőző nyilását az ott lakók ugyis biztositják. A Kecske-kut feletti Eső-eresz teteje beszakadt és az egész belseje átrendeződött.

A Darázs-barlang, mely évekkel ezelőtt földcsuszamlás miatt teljesen eltömődött, jelenleg egy 13 cm átmérőjü lyukon viznyelőként müködik.

A Patkós-barlang Kürtős-termének teteje felszakadt, csak néhány gyökér és falevél fedi. Tervezzük a lyuk befedését még a tavaszi legeltetés megkezdése előtt.

A Vizetes melletti Ácsolt-kutatóhely magas vizállást mutatott egész évben. Az év folyamán 5 alkalommal néztük meg, remélve a viz leapadását. Sajnos a kutatóhelyből ugy látszik kut lett. Fagerendákkal van lefedve, veszélytelen.

A Veszettárpás-töbörben a régi kutató aknától kb. 15 méterre egy uj kutatógödör mélyitését kezdtük meg. A munka még teljesen kezdeti stádiumban van.

Hosszu-hegyi Háromlyuku-zsomboly

A már hagyományos Hosszu-hegyi táborunkat 1981. junius 25- augusztus 8-ig rendeztük meg. Átlagosan 8-10 fő kutató részvételével müködött a tábor.

A kutatás jelenlegi szintjén csontmaradványok keresgélésének nincs nagy szerepe, mert gyakorlatilag csak 2-3 csontmaradványt, töredéket találtunk az egész tábor ideje alatt. Főhangsuly a zsomboly további mélyitésén volt. Az idei évben 25 tonna kőzet és agyagkitöltés felszinre szállitását végeztük el. Hozzávetőlegesen 1,6-1,8 méterrel mélyitettük a barlangot. Ebben az évben csak a Medve-lyukkal átellenes részt mélyitettük.

1982. julius 24-től augusztus 9-ig tervezzük táborunkat. További mélyitést tervezünk, valamint a Medve-lyuk bővitését. Fontos feladatunk a munkakörülmények technikai eszközökkel való segitése, igy valószinüleg uj emelőberendezés kerül bevetésre az uj Honda-aggregátor mellett.

/ Tatár Árpád Róbert/

Francia-bánya barlangja /Rémó-barlang/ Budai-hegység

A barlangban főleg feltáró munkát végeztünk, négy alkalommal 33 munkaórát dolgoztunk lent. Eleinte a már ismert járatok biztonságossá tétele volt a célunk. A régi gát - ami a kitermelt törmeléket tartotta - már teljesen elkorhadt, a leomlott anyag jórészt eltömte a Kuszoda bejáratát. A helyben levő nagyobb kőtömbök felhasználásával egy uj gátat épitettünk. A kőgát épitése véleményünk szerint célszerübb, mint a faácsolat, mert nem korhad el.

A gát elkészültével együtt bejutottunk a kuszodába is, amin átpréselődve megállapitottuk, hogy a Városterv barlangkutatói teljesen jogosan hagytak fel a további kutatással. Az egész járatot kitöltő anyag kihordása innen nehezen oldható meg. A kőzet 3-5 cm széles, kalcitos hasadékából vigan fujó huzat nemcsak itt, hanem a Kuszoda bejárata előtti kis terem hasadékaiból is gunyolódik a kutatókkal.

A huzatos végpontokon feladva a reményt a Kereszt-folyosó Ny-i végénél kezdtünk bontani, abból a feltevésből kiindulva, hogy a szabad járatot - ahonnan a huzat is jön - előbb-utóbb kereszteznünk kell. Az uj munkahelyen az előrehaladás nagyon lassu, mert csak egy ember tudja egyszerre a laza, agyagos kitöltődést fejteni a hasadékból. Az üledékben sok baritérből letört, tenyérnyi darabot és átkovásodott tömböt találni.

Többször végeztünk hőmérsékletmérést a barlang különböző pontjain. Megdöbbenéssel tapasztaltuk a feltünően alacsony értékeket, melyek megmagyarázták a lent tartózkodó kutatók "hüvös hangulatát". Feltételezzük, hogy a téli, erős, befelé huzó légáramlás által lehütött sziklák okozzák a megfigyelt hideget.

A különösen alacsony hőmérsékletből arra lehet következtetni, hogy egy nagyobb járatrendszerhez tartoznak a már ismert szakaszok, ami - különösen a Pál-völgy-barlang növekedésére gondolva - indokolja a további kutatást.

Az FTSK solymári csoportjának jelentése az 1981. évi munkáról

Az 1981-es évben a Solymári-barlang térképezését a "Körfolyosó" járataiban folytattuk. Nagyon hosszadalmas, komoly munkát igényelt e rész felmérése, hiszen helyenként - hasonlóan a "Kigyó-ut" járataihoz - egymás feletti járatok hol egybeeső, hol külön elágazó folyosók, fülkék sorai követték egymást. Két - három szint előfordulása szinte természetes ezen a szakaszon. Helyenként sok nehézséget okozott a"fix-pontok" elhelyezése is, mivel vigyáznunk kellett a gyakran előforduló cseppkőlefolyások épségére is.

E képződményeket nem akartuk a "fix-pontok" vésésével megrongálni, ezért nagyon körültekintően, többszöri próbálgatással kerestük meg azt a helyet, ahol a lehető legkevesebb kárt okozzuk.

Felmértük teljes egészében a "Tücsök-terem" járatait is. A járat összhossza a teremmel együtt 40-50 m között van, ami nem hosszu ugyan, de mérése mégis hosszabbnak tünik, mint a "Fehér-terem" járatának 250 m-es szakasza. A "Tücsök-terem"-hez vezető járatban igen nehezen járható szük folyosók és törések hátráltatták a mérést és az előrejutást is.

Megkezdtük a "Vörös-terem" felé vezető ut mérését is. Körülbelül a felénél tartunk jelenleg.

A térkép összeszerkesztését ugy végeztük, hogy egy-egy szakasz általában egy fekvő helyzetü A3 méretü lapra kerüljön. Igy az egyes lapok füzetszerüen összefüzhetők lesznek. A lapokon az északi irány mindig szigoruan azonos irányba mutat, amely irányt minden lapon bejelöltünk. Az egyes lapokat megszámoztuk, s később a térkép /atlasz/ első lapján fogjuk külön feltüntetni, hogy melyik lapon a barlang melyik szakaszát ábrázoltuk.

Most csak alaprajzokat készitettünk, de kiteritett hosszmetszet, valamint a jellemző helyeken keresztmetszet elkészitéséhez is megvannak a felmérések. Ahol ezek megrajzolása indokolt, az is el fog készülni.

Minden térképlapon a járatok az előző, illetve utána következő lappal átfedéssel készültek a könnyebb használhatóság érdekében, és mindenhol ráirtuk, hogy a folyosó folytatásai melyik lapon találhatók. A térképlapok sorolása olyan, hogy az elején a barlang fő járatának tekinthető rész végigkövethető a két bejárat, nevezetesen a "Fő-bejárat" és "Pipa" között. A további lapokon azok már felmért és felszerkesztett járatok szerepelnek, amelyek ebből - a részben önkényesen kiválasztott - "fő" járatból indulnak ki. Ezen járatok is az indulási pontjuktól a végükig, vagy a főjáratba való visszacsatlakozásukig követhetők. Például a "Kis-körut" néven ismert járat a "Cirkusz"-ból indul és a "Labirintus"-teremben csatlakozik vissza a "Fő-bejárat" - "Pipa" utvonalra.

A járatokba és termekbe mindenhol belerajzoltuk a méréskor használt poligon-pontokat és -vonalakat. Elgondolásunk szerint az egyes járatokat a "Fő-bejárattól" kiindulva meg fogjuk számozni, mégpedig az országos uthálózatok jelöléséhez hasonló módon, és a járat számát fogjuk beirni a poligon-pontokhoz. A számozás gerincéül, mint már emlitettük, önkényesen, de a barlang kellő ismeretében a "Fő-bejárat" - "Pipa" utvonalat választottuk. A végleges formát és számozást azonban csak a teljes térkép felszerkesztése után lehet elkésziteni, most tehát a leadott lapokon ezek a számok nem szerepelnek.

A járatok számozása és a térképlapok megfelelő sorrendbe szervezésével reméljük kiküszöbölni azt a hátrányt, amit az okoz, hogy nem tudjuk a teljes barlangrendszert /a terjedelem és a több egymás feletti szint miatt/ egy lapon, összefüggően ábrázolni.

Nézetünk szerint a választott ábrázolási megoldást segit eloszlatni azt a tévhitet, miszerint a solymári-barlang "feltérképezhetetlen".

A barlang több pontján végeztünk hőmérséklet-méréseket. A méréseket folyamatosan különböző felszini időjárási viszonyok mellett végeztük és az itt közölt eredmények a sok mérés átlagolt értékei, illetve egy olyan hőmérséklet-tartomány, amelybe a legtöbb mérési eredmény esett.

Mérés helye	hőmérséklet /C°/
Lépcső alja	7,8 - 8,0
Cirkusz	7,9 - 8,1
Labirintus	8,1
Farkas-terem	8,1 - 8,2
Kigyó-ut első szakasza	8,3 - 8,5
Kigyó-ut belső szakasza	8,5 - 8,6
Lófej-terem	8,5 - 8,6
Kinai fal - Sivatag	8,8 - 9,2
Pokol	9,0- 9,1
Sas szárnya körül	8,9 - 9,1
Guánó-terem	9,0 /átlagosan/
Fehér-terem járata	9,2 - 9,5
Fehér-terem	9,2
Óriás termi kuszoda	9,0 - 9,1
Óriás-terem	8,9 - 9,1
ITE-terem	8,8 - 9,0
Törmelékes-folyosó	8,9 - 9,0
Ipoly-terem, Ferde-terem	8,9 - 9,1
Kulissza-folyosó	8,9 - 9,1
Anonymus-terem	8,9 - 9,1
Cseppkő-folyosó	9,0

A Főbejárati előtér hőmérséklete függ a külső hőmérséklettől, igy a különböző évszakokban mértünk.

nyáron: általában	12,0 - 14 C°
télen: külső Ø C°	1,0 - 2,0 C°
-5 C° alatt	-1,0 - 3,0 C° között alakul

A -5 C° alatti külső hőmérséklet esetén a csepegésekből az előtérben jégcsapok is képződnek.

A "Pipa" /II. bejárat/ és III. bejárat környéke szintén a külső időjárás függvénye. Méréseinket csepegésméréssel bővitve továbbfolytatjuk, hogy tökéletesebb adatokkal tudjunk szolgálni.

/Hartig Miklós/

Ferencvárosi Természetbarátok Sportkör DELFIN Könnyűbuvár Szakosztályának kutatási jelentése 1981-ről

Szerk: Kalinovits Sándor és Kollár K. Attila

Kutató-feltáró tevékenység a Molnár János-barlangban

A barlang középső és alsó szintjének részletes felmérése már két éve folyik. Az 1980. évi beszámolónkban kimeritően foglalkoztunk a munka leirásával és a felmerült nehézségekkel is. Tulajdonképpen az ott leirtak - jelentős vizmélység, igen zavaros viz - miatt ezt a munkát a mai napig sem sikerült befejezni.

A térképezés során az Óriás-terem aljzatát képező hatalmas kőzettömb alatt, eddig ismeretlen hasadékot fedeztünk fel. A bejárat akkora volt, hogy azon keresztül légzőkészülékkel átjutni lehetetlen volt. Bontással sikerült a hasadék száját annyira kitágitani, hogy átjárhatóvá vált. A járat mintegy hat méter hosszon vált ismertté, mert a jelentős mennyiségü üledék a továbbjutást meggátolta.

Felmérése után valószinüsiteni lehet, hogy a -36 méter mélységben huzódó István-teremmel van kapcsolatban. A járatban felkavart iszap rövid idő mulva jelentkezik a terem egyik oldaljáratában.

Folytattuk a Melegvizes-ág bontását is. Aránylag sok törmelék eltávolitása után elértük, hogy az eddig csak sejtett, illetve kézzel kitapogatott hasadékba be lehet nézni és az első métere már járható is. A járat annyira szük, hogy további bontása csak a buvártechnika megváltoztatása után folytatható. Ebben az évben vezetékes levegőellátás

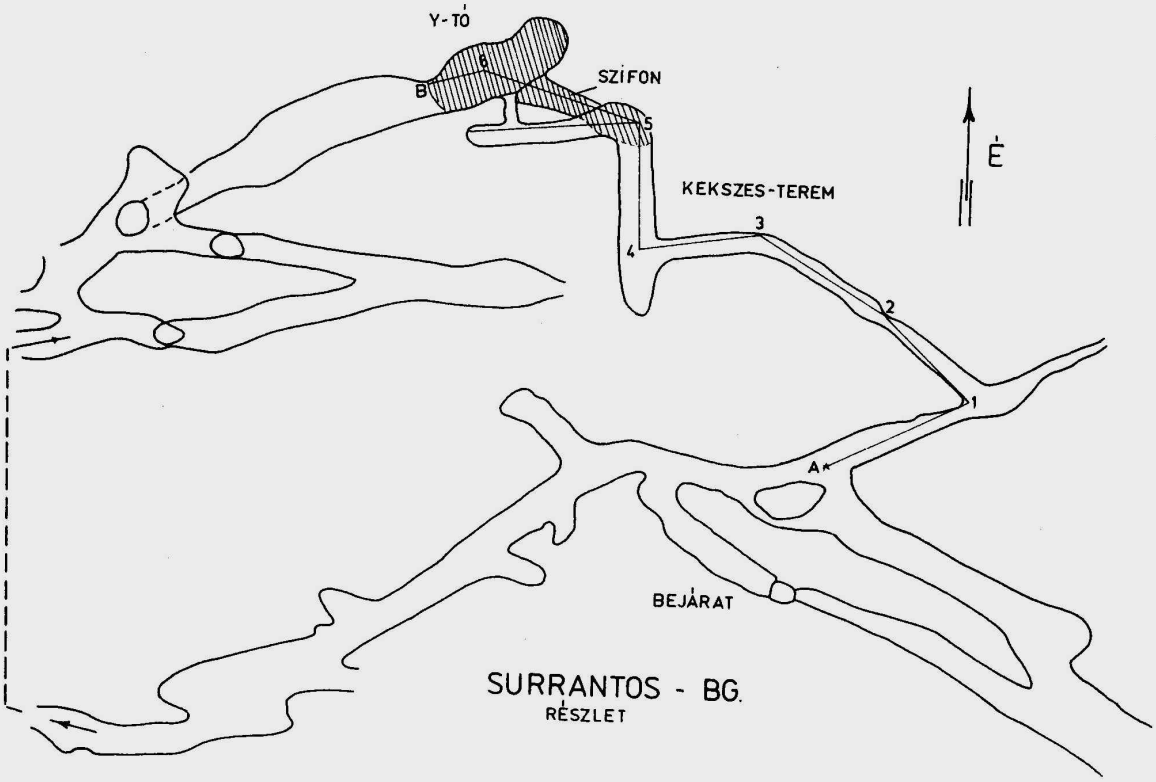

mellett kivánjuk a munkát folytatni.

Feltáró tevékenység, Surrantós-barlang /Esztramos/

Az Esztramosi-barlangcsoport, Surrantós-barlangjában sikerült ebben az évben a legjelentősebb eredményt elérni.

Már az elmult évi jelentésünkben is szerepelt, hogy 1981. január 5-én Kovács Péter sikeres szifonátuszást hajtott végre a Surrantós-barlang Ypszilon-tavából. Mintegy 15 m-es viz alatti szakasz bejárása után, levegős járatban emelkedett a felszinre, ahol vezetőkötelét rögzitette.

A merülés lebonyolitása olyan nagy fizikai megterhelést jelentett a buvár és segitői részére, hogy akkor a további részletes vizsgálatot elvégezni nem tudtuk. Ehhez ismerni kell, hogy a merülés helye a barlang legtávolabbi, igen nehezen megközelithető helyén volt. Legnagyobb nehézséget az igen sulyos és terjedelmes felszerelés szállitása okozta.

A tapasztalatok alapján elhatároztuk, hogy a következő merülést három nap alatt - felszerelés szállitás, merülés, felszerelés kiszállitás - hajtjuk végre.

Erre az akcióra november 5-7. közötti időben került sor. Mivel a megismerni kivánt szifon hosszát és sajátosságait már ismertük, elégségesnek látszott kis ürtartalmu - 2x4 literes 200 Atm nyomásu - készülékek használata. Igy a felszerelés legkényesebb - robbanásveszélyes - darabjainak szállitása jelentősen könnyebb. A szintbeli akadályoknál a 6 fős szállitó csoport elegendőnek bizonyult, mig a jelentős függőlegos szállitáshoz kötélpályát terveztünk és szereltünk fel. A gondos előkészület következtében a két buvár felszerelésének beszállitása, a tervezettnél rövidebb idő alatt sikerült. Másnap csak a merülés lebonyolitására kellett koncentrálni.

Kalinovits Sándor és Kollár K. Attila vállalkozott a szifon átuszására és a mögötte levő levegős járat felderitésére. A merülés kezdetétől számitott 7. percben jutottak át a szifonon, majd az egyik buvár felszerelését lerakva elindult a száraz járat felderitésére. Hamarosan kiderült, hogy ismert szakaszba, a bejárat közelében levő Kekszes-terembe jutottak. Értesitve a szifon tulsó oldalán várakozókat, megkezdték a részletes vizsgálatot és térképezést.

Több helyen sikerült felszinre emelkedni, sőt egy hasadékon keresztül a szifon mögött várakozókkal beszélni is.

Lipcsei Tibor vállalkozott, hogy megkeresi ezt a hasadékot, hátha szárazon is megkerülhető a szifon. A kisérlet sikerrel járt. A tavak alacsony vizállása esetén ez a szifon egy kerülőjáraton keresztül szárazon is átjárható. Igy a merülés befejezése után ezen az uton juttattuk felszerelésünket a felszinre.

A szifon legyőzésével nemcsak a barlang ismert járatainak hossza növekedett, hanem a meglevő térképünk is ellenőrizhetővé vált.

A térképmellékleten "A" és "B" ponttal jelölt térképezési végpontokat az ujonnan felmért szakasszal összekötve sikerült az eddigi méréseket ellenőrizni. Megállapitottuk, hogy a poligon záródása 60 cm hibával következett be. Ez a mérési hiba igen csekély a térképezett szakasz hosszának és bonyolultságának ismeretében.

Feltáró tevékenység, Rákóczi-barlang /Esztramos/

Ebben az évben is folytattuk a barlang viz alatti részeinek kutatását, minden jelentősebb eredmény nélkül. A hely és a viz alatti kutatási módszerek ismeretében ez a negativ eredmény is jelentőséggel bir. Tudjuk, illetve megtudtuk, hogy az általunk vizsgált helyen nincs lehetőség ujabb járatok feltárására, igy a további kutatást máshol

kell folytatni. Kutató-feltáró merüléseinket a 2. sz. tó egyik kutjában végeztük.

A felderitő merülések során ismét lehetőség nyilt barlangi buvárkodásban járatlan buvárok képzésére. Igy idén is többen ismerkedtek a barlangi buvárkodás rejtelmeivel.

Folytattuk a barlang genetikai kutatását is. Ezzel a munkával még csak a megfigyelési és adatgyüjtési fázisban vagyunk, igy eredményekről korai lenne beszámolni. Valószinünek látszik, hogy a barlang kialakulásának több fázisát sikerült bizonyitani és dokumentálni. Ezeket a vizsgálatokat az 1982-es évben is folytatni kivánjuk, hogy elegendő adat álljon rendelkezésre a részletes genetikai leirás elkészitéséhez.

Jelentés

a Gépipari Spartacus SE. "Lóczy Lajos" Barlangkutató Csoport 1981-ben végzett munkájáról

Lator-forrásbarlang

Ebben az évben a barlang hosszát számottevően nem sikerült növelni. Elkészitettük a barlang fixpontos térképét, melyből egyértelmüen kiderülnek azok a bontási helyek, melyektől továbbjutást várhatunk. A 2. sz. mesterséges aknabejárat ácsolatát rendszeresen ellenőriztük, gombamentesitettük. Az akna köré betonozott övárkot épitettünk a DRV-vel egyeztetett és a kutatási engedélyünkben rögzitett megállapodások alapján. A forrásból rendszeresen vizmintákat vettünk, melynek müszeres vizsgálata és kiértékelése tőlünk független okokból ezideig nem sikerült.

Szilveszter-barlang

Mivel az 1980-as táborunk sikerrel végződött ebben az objektumban, 1981-ben továbbkutattuk a barlangot. A végpont kutatását azonban fel kellett függesztenünk, mivel az átbontott agyagszifon megtelt vizzel, és a mögötte lévő teremben levegőhiány miatt a bontás igen nehézzé vált. Ezért a munkát más irányban folytattuk azzal a céllal, hogy a szifon mögé juturk. A további feltárás során azonban bebizonyosodott, hogy a járatok a bejárat előtti sziklafaltól indulnak ki koncentrikus körivek mentén. A továbbjutás igy kizárólag az 1980-ban elért végponton lehetséges.

Csiga-hegyi Borz-lyuk

A tavaly elkezdett feltárást folytattuk a bejárattól jobbra eső teremben, melynek szük méretei miatt mindössze 2 métert tudtunk előrejutni.

Galuska-völgyi töbör

Ebben az objektumban nyári táborunk során próbabontást végeztünk. A munka során erdei talajból kb. 3 köbmétert bontottunk ki, de szálkövet nem sikerült érni. A próbabontást tovább kivánjuk folytatni.

A Hajnóczy József Barlangkutató Csoport 1981. évi tevékenysége

Szerk: Varga Csaba

Barlangkutató Csoportunk 1981-ben ünnepelte a Hajnóczy-barlang felfedezésének 10. évfordulóját. E 10 esztendő alatt a Hajnóczy-barlang hossza - feltáró munkánk eredményeként - 1135 m-re nőtt. A jubileumi évet ugy kivántuk emlékezetessé tenni, hogy jelentős előrelépést terveztünk a feltárásban. Ugy véltük, hogy erre minden lehetőségünk meg lesz, mivel három helyen akartunk feltáró tevékenységet folytatni.

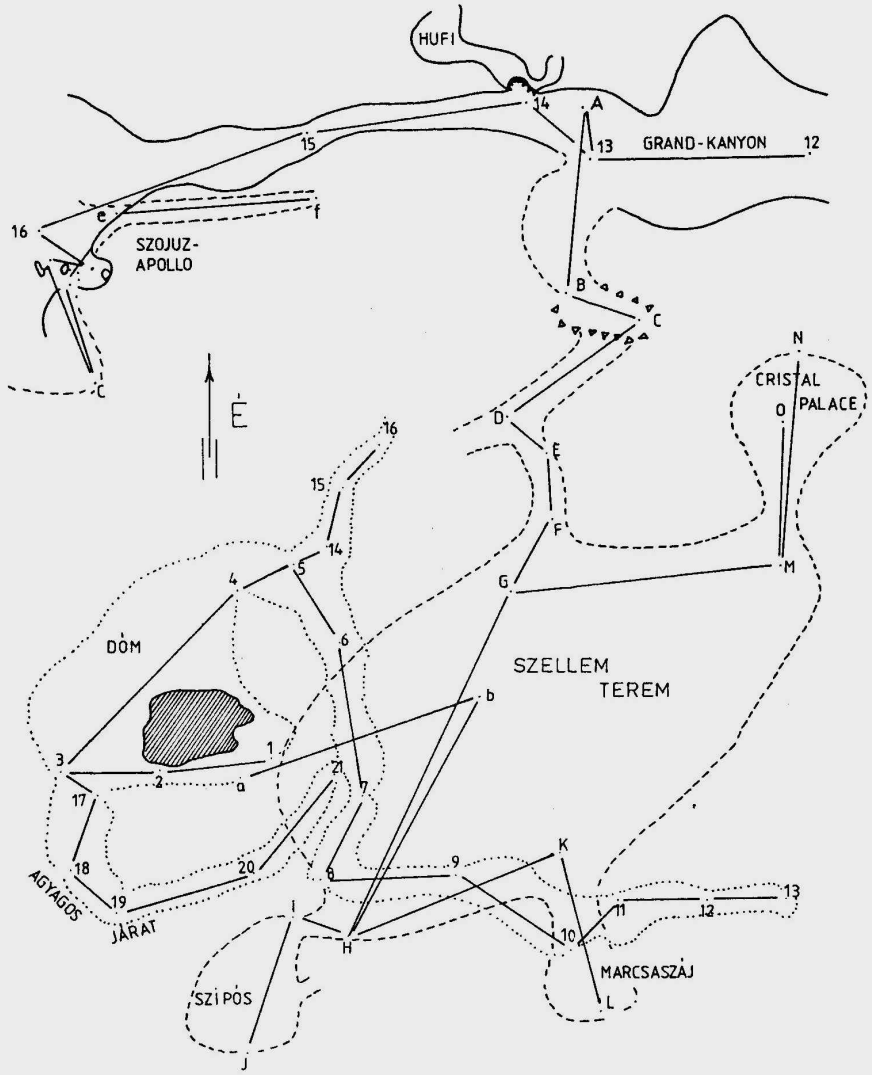

A „JUBILEUMI ÁG" FELMÉRT POLIGONJA

Miként azt előre sejtettük a Galéria NY-i végénél csak igen óvatosan és nagy nehézségek árán lehetett továbbhaladni, szinte minden centiméterért megküzdve. Egyszerre mindössze egy ember dolgozhatott a tulajdonképpeni bontásnál, a többiek pedig a "liftezésben", a kitermelt anyag elszállításában vettek részt. Az "elődolgozót" 10-15 percenként váltották. Sajnos a váltás is eléggé időigényes tevékenység volt "helyszüke" miatt.

Mindezek miatt e munkahelyen a haladást mindösszo 6-8 m-re tehetjük, de a reményt nem adjuk fel. 1982-ben ismét jubileumi év következik: ekkor lesz a XX. Odorvári Kutató Tábor ...

Igéretet kaptunk barlangkutató társainktól, hogy segitenek a Szojuz-Apolló kimászásában. Nem csalatkoztunk társainkban, eljöttek és kimászták a nekünk tul nehéz falat. Nehéz köösülmények között sikerült a IV-V-ös falat leküzdeniök, mintegy 2-3 órás megfeszitett munkával. Mivel a visszajövetel sem tünt leányálomnak, igy nem került sor a mérésre, tehát csak bec ülni lehet - mintegy 20 m-re azt a magasságot, amellyel igy megnövekedett a Grand Kanyon, Komszomol, Tsitsogó találkozási pontjánál lévő vertikum. Összességében az eddig mért 86 m-hez még kb. 20 m-t számolhatunk, igy pillanatnyilag a Hajnóczy-barlang legnagyobb "á pic" mélysége 100-105 m-re tehető.

Bár a továbbjutás utja a Szojuz-Apolló kimászásával nem nyilt meg, mégis sikerült jelentős méretü járatrendszert feltárni.

Elkezdtük a barlang legmélyebb pontján lévő /-117 m/ agyagszifon bontását. Eddig az volt a fő akadály, hogy a szifon megközelitése igencsak próbára tett bennünket, de ereszkedő és mászóeszközök alkalmazásával mind a le-, mind a feljövetel ideje és nehézsége jelentősen csökkent.

Két három fős csoport dolgozott itt egy-egy müszakot. Sajnos a két müszak alatt az intenziv kitermeléstől annyira eliszaposodott a munkaterület, hogy a további munka veszélyossé és értelmetlenné vált.

A szifon ugyanis egy -30°-os lejtésü keskeny járat alján van, ahonnan a kitermelt higfolyós, agyagos iszapot csak a lejtőn lehet deponálni, ahonnan a viz rövidebb, az iszap némiképp hosszabb idő után, - de a következő müszak elejére biztosan - visszafolyik. Egyhangu döntéssel a munkát itt abbahagytuk.

A "Balás Anna" cintóriumban tervezett munkáról letettünk, mivel ugy véltük, kár lenne néhány méteres továbbhaladásért a barlang egyik legszebb részét feltárási szinhellyé tenni. Ezután is legfeljebb csak fotók készitése céljából engedélyezünk oda látogatást, igen indokolt esetben, igen kis létszámban /max: 3 fő/.

Már az 1977. évi feltáró munkáról szóló jelentésben leirtuk, hogy a Grand Kanyon - Komszomol - Tsitsogó együttes képezi a barlang konvergálási zónáját. Az 1978. évi jelentésben, majd az azt követőkben mindig irtunk egy feltételezett járatról, amely a Labirintus felett, szükségképpen a Grand Kanyon felett huzódik.

Miután beszüntettük a barlang mélypontján lévő szifon bontását, ugy döntöttünk, hogy a Grand Kanyon tetején - csak akkumulátoros lámpával látható - kürtő megközelitésére teszünk kisérletet.

Az első mászást direktbe kezdtük, de miután ez nem sikerült, a standot áthelyezve haránt olva akartuk elérni a kürtőt, ami a közel függőleges falakkal határolt, 13-15 m magasan lévő, 3-6 m széles mennyezet közepén helyezkedik el. Az uj standnál felvilágitva féluton egy elég tisztességes nagyságu üregben tünt el lámpánk fénye. Gondoltuk menet közben majd ode is benézünk.

A második kisértelezőnek - Tornyi Lászlónak - sikerült feljutni az üregig, ahol egy eddig ismeretlen uj járat kezdetét fedezte fel. Miután Domján János és Varga Csaba is utána másztak, együtt járták be az ujonnan feltárult részt.

A Jubileumi-ág leirása

A Grand Kanyon 13-as pontjától lehet felmászni a Máris-kürtőbe, eredetileg innen akartuk elérni a Grand Kanyon mennyezetén lévő kürtő alját. Mind a mennyezeti kürtő, mind a Máris-kürtő a Grand Kanyonban lévő palatörmelékkupok anyagának bejutási helyeit jelölik.

A Máris-kürtő DK-i falán mászott fel Tornyi L., s a kürtő magasságának kb. 2/3-ánál érte el azt a nyilást, amely a későbbi Jubileumi-ágba vezetett.

A Szellem-terembe meredek falu, DNY-i irányu járat vezet, amely néhány m után D-i irányultságot vesz fel, s egy kisebb üregen keresztül lehet bekuszni a tulajdonképpeni Szellem-terembe. Nevét onnan kapta, hogy a bemászást követő szétnézéskor a terem ÉNY-i falán egy szellem alakot felidéző fehér cseppkőlefolyást pillantottunk meg. Mindössze ez az egy fehér képződmény van a terem sötét falán. E fal alatt - hasonlóan a Grand Kanyonhoz - hatalmas pala-mészkő törmelékkup huzódik a szemközti fal felé. Alkotóinak szöge 15-30° között változik.

A Szellem-terem DK-i fala mentén huzódik egy valamikori patakmedertorzó, amely DNY-D felé a Harcsaszájban, ÉK-É felé pedig a Cristal Palace-ban végződik. A patakmedeet alakitó vizmennyiségre utalnak a benne levő több tonnás szikladarabok erősen erodált felszinei.

A patakmaradvány egyik végét jelző Cristal Palace, nevéhez méltóan, kalcitkristályokkal bélelt kis üreg, melynek épségét ugy akarjuk megóvni, hogy csak a bejáratig megyünk, s onnan gyönyörködünk a nem mindennapos látványban.

Az üreg alját, oldalát, mennyezetét boritó kristályok nem tiszták, hanem egy valamikori elöntés nyomait viselik magukon, de igy is impozáns látványt nyujtanak. A kristálylapok alkotóinak hossza 2-6 cm között változik.

A másik véget jelentő Harcsaszájba egy agyaggáton átmászva lehet bejutni, ami meglehetősen akadályozza a további mászkálást, mivel a gátból elég sok a ruhán marad, s a bejárattól távolabbi részeken különböző szinekben játszó cseppkőképződmények diszitik az üreget.

A Harcsaszáj végéből meredek kürtő emelkedik, melynek kimászását addig halogatjuk, amig más helyen tovább lehet jutni, mivel mászás közben óhatatlanul összekoszolnánk a szép, tiszta cseppkőlefolyásokat.

A harmadik kis üreg a Szipós, amelyik a Szellem-terem DNY-i végén nyilik. Nevét a benne található rengeteg szalmacseppkőről kapta, amelyek nemcsak eredeti helyükön, hanem feltehetően saját sulyuktól leszakadva a járat alját is bőven beboritják.

A Szipós és a Harcsaszáj között van a Három grácia és a Hófehérke a törpéivel. A Három grácia fölött töméntelen mennyiségü szalma lóg a mennyezetről, most is vezetve a vizet, ami a karbidlámpás világitásunknál nem elhanyagolandó.

Összegezve: a Jubileumi-ág "földszinti" részét a Szellem-terem uralja, amely ÉNY-ról DK-re lejt, főként a benne felhalmozódott pala-mészkő törmelékkup jóvoltából. A teremből három kis üreg nyilik és e három kis üreg morfológiai képződményei merőben eltérnek egymástól. Magában a teremben mindössze két képződményegyüttes a Három grácia és a Hófehérke a törpéivel jelenti a diszt, az ékességet. A terem összességében ridog, kissé félelmetes, csak az üregekben megbujó szép képződmények enyhitik a zordságát.

A Szellem-terem ÉNY-i falán indultak el, majd a térképen 1-es ponttal jelzett bejárati fülkéhez értek a Jubileumi-ág kimászására induló barlangkutatók.

A mészóterepet vékony, enyhén nedves agyagréteg boritja, ami szerencsére nem nagyon csuszik. Feljebb haladva a cseppkődrapériák tövében kiváló fogások biztositották a haladást. A járat felső részén nyilt lehetőség szögelésre, sőt ott már szükségessé vált, egy áthajlás miatt.

A 3-as pontnál lehet bejutni a Dóm-ba, egy lejtős alapu terembe, melynek alján ismét törmelék található, rajta mintegy 10-12 m hosszu cseppkőlefolyás. A terem mennyezete karbidlámpa fényénél nem látható. A 4-es pont felé emelkedik a Dóm, egy cseppkőlefolyáson lehet felmászni.

Az 5-ös ponttól kezdődik és folytatódik egészen a 13-as pontig a Kürtöskalács, ami azért kapott ilyen "jóizü" nevet, mert a névadójához illően tekeredik, csavarodik és éppen ezért felettébb jólesik benne mászni. A járat leküzdését a benne levő erodált cseppkövek és cseppkőlefolyások teszik "könnyebbé". A mennyezeti részen több helyen lehet eróziós üstöket találni, amelyek a barlang ezen részén viszonylag ritkák. Az 5-13-ig terjedő szakasz emelkedő, mig az 5-16-os rész lefelé a Szellem-terem felé tart olyannyira, hogy le lehet ereszkedni a terembe.

Az "emeleti" rész legkellemetlenebb szakasza a Dóm 3-astól induló Agyagos-járat, amely elég meredek emelkedésü, jórészt kitöltve a korábbi részeken is emlitett erodált cseppkövekkel és törmelékkel. A 19-20-as pontok közötti rész egy szük taréj, ami csak lovaglóülésben küzdhető le, mindkét oldalán meredek szakadék. A 21-es pontnál ér véget az Agyagos-járat, de ez a legveszélyesebb része, ugyanis egy meggondolatlan mozdulattal egyből a Szellem-terembe lehet zuhanni kb. 15 m-t.

Az emeleti rész leirása Domján János információi alapján történt. A Jubileumi-ág feltárásával párhuzamosan végeztük a Little Kanyon kutatását. A Grand Kanyon 12-es pontjától indulva már korábban elkezdtük a Little Kanyon térképezését, de ekkor mindössze há rom törésig jutottunk. Az 1981. évi kutatás eredményeként jelentősen bővithettük térképünket.

A 12/c ponttól egészen a 12/j pontig a térképen látható irányultságu, keskeny, nehezen járható hasadékok képezik a Little Kanyon járatait. A j és k pontok között van egy teremszerü képződmény, ami négy hasadék találkozási pontjánál jött létre. Ennek megfelelően meredek falak határolják, becsült magassága 10-13 m.

A 12/l ponttól kezdődik az a kürtőszakasz, ami miatt a továbbiakban is folytatjuk itt a kutatást. Méréseink alapján e kürtőegyüttes teteje 6-8 m-rel van a Galéria NY-i vége fölött, ami arra enged következtetni, hogy talán két irányból is megközelithetjük a Labirintus feletti járatrendszert.

A feltáró tevékenység összegzése: ugy gondoljuk, hogy a tábor kezdetekor volt 1135 m-es barl nghossz 1488 m-re növelése önmagáért beszél.

Az <u>Odor-vári-hasadékbarlang</u> és a <u>Hajnóczy-barlang</u> közötti kapcsolat kideritése érdekében nagyarányu takarító munkába kezdtünk az Odor-vári-barlangban. A felszinhez legközelebb lévő Nagy-hasadékból napi 10-12 fős brigádok termelték az évtizedek alatt bedobált sziklákat, farönköket, egyeboket. Ezt a munkát 9 napon keresztül végeztük, sajnos lesujtó eredménnyel, ugyanis reméltük, hogy a takaritás után némileg közelebb kerülünk a kapcsolat nyitjához. Nem igy történt. A töménytelen mennyiségü bedobált anyag kitermelése után egyértelmüvé vált, hogy a Nagy-hasadékból nem valószinü a lejutás a Hajnóczy-barlangba.

E tevékenységünk után az Odor-vári-hasadékbarlangot vasajtóval lezártuk.

A Hajnóczy József-barlang 1981-ben felfedezett "Jubileumi-ág"-ának felmérési jegyzőkönyve.
A felmérést végezték: Domján János, Tornyi László, Virág István, Szücs Imre, Varga Csaba.
Kiindulási pont a Grand Kanyon 13-as pontja.

Pont	Irány	Lejtszög	Táv
13-13/A	É 351	+ 33,5°	254 cm
A - B	É 185	+ 32,40'	936 cm
B - C	É 287	+ 70°10'	930 cm
C - D	É 51	- 44°10'	945 cm
D - E	É 128	- 33°40'	266 cm
E - F	É 172°30'	- 40°	340 cm
F - G	É 206°	+ 24°20'	400 cm
G - H	É 19°20'	- 9°10'	1687 cm
H - I	É 283°20'	- 10°	434 cm
I - J	É 202°20'	- 2°30'	610 cm
H - K	É 68	- 4°10'	960 cm
K - L	É 171	+ 14°20'	700 cm
G - M	É 80	- 31°30'	1286 cm
M - N	É 2°30'	- 14°10'	947 cm
M - O	É 360	+ 47°30'	877 cm

A felmérés MOM gyártmányu függőkompasszal és függőivvel történt, a mérési pontok rögzitése falra vésett X-ekkel.

A mellékelt térképen a ------ al határolt részeket Varga Csaba, a .....al határolt részeket Domján János készitette.

A Hajnóczy József-barlang 1981-ben felfedezett "Jubileumi-ág"-ának felső szintjéről készült térkép jegyzőkönyve

A felmérés 1981. november 7-én készült Domján János irányitásával, Magyar Irén és Tornyi László közremüködésével. A pontok falra vésett jelzésekkel készültek, az iránymérés Bézard-féle tájolóval, a lejtszögmérés 1°-os osztásu szögmérővel. A távolságmérés feszitett műanyagzsinórral történt.

Pont	Irány	Lejtszög	Táv
1 - 2	44	+ 8°	465 cm
2 - 3	45	+ 3°	425 cm
3 - 4	7,5	+ 9°	1063 cm
4 - 5	11	+ 62°	550 cm

A fenti adatok a "Dóm" elnevezésü részre vonatkoznak.

Az alábbiakban a "Kürtöskalács" névvel illetett rész adatai következnek.

5 - 6	25	+ 45°	530 cm
6 - 7	29	+ 50°	1025 cm
7 - 8	35	+ 30°	490 cm
8 - 9	13	+ 15°	590 cm
9 - 10	21	+ 42°	775 cm
10 - 11	7	- 4°	300 cm
11 - 12	15	+ 33°	438 cm
12 - 13	18	+ 11°	330 cm

A fenti adatokból is kitünik, hogy eddig egy viszonylag meredek emelkedésü szakasz felmérése történt, a továbbiakban ugyanennek a járatnak a lefelé haladó része következik:

5 - 14	9	- 33°	200 cm
14 - 15	0	- 18°	270 cm
15 - 16	5	ø	230 cm

Az "Agyagos járat" felmérési adatai:

3 - 17	18	+ 15°	180 cm
17 - 18	31,5	+ 55°	620 cm
18 - 19	20	+ 30°	315 cm
19 - 20	10	+ 30°	660 cm
20 - 21	11,5	+ 25°	600 cm

A felső szint bekötése a "Szellem-terem" "H" pontjához az alábbiak szerint történt:

1 - a	10	ø	150 cm
a - b	12	- 60°	1800 cm
b - H	36	+ 5°	1170 cm

A "Little Kanyon" felmérésének jegyzőkönyve
Felmértók: az 1981. évi nyári táborban Miklós Gábor, Varga Csaba és Virág István.
A pontosító mérést végezték 1981. november 7-én Kondor István, Varga Csaba és Városi József.

Kiindulási pont a Grand Kanyon 12/c pontja.

Pont	Irány	Lejtszög	Táv
c - d	É 115	- 69°	638 cm
d - e	É 229	+ 6°	410 cm
e - f	É 237	+ 54°	395 cm
f - g	É 13	+ 58°	510 cm
g - h	É 272	+ 47°	1023 cm
h - i	É 265	+ 38°	728 cm
i - j	É 184	+ 57°	220 cm
j - k	É 307	+ 35°	810 cm
k - l	É 243	+ 27°	236 cm
l - m	É 292	+ 75°	511 cm
m - n	É 153	+ 80°	607 cm
n - o	É 67	+ 7°	250 cm
o - p	É 322	+ 75°	390 cm
p - p_1	É 312	+ 63°	500 cm
p - p_2	É 279	+ 82°	460 cm

A felmérés freibergi kompasszal történt, a szögmérést 1°-os beosztásu normál függőónos szögmérővel végeztük, mig a hosszmérést feszitett müanyagzsinórral mértük. A mellékelt térképkiegészitést készitette Varga Csaba.

A Herman Ottó Barlangkutató Szakcsoport 1981. évi jelentése

Hernádi Béla

Dorongósi-viznyelő

A dorongósi tisztás É-i részén található. A már évekkel ezelőtt megkezdett függőleges akna felülvizsgálatát végeztük el. A munkánk megkönnyitésére egy uj bontást kezdtünk el, hogy az akna tetején felhalmozódott törmeléket közvetlenül a felszinre tudjuk termelni. A régen kitermelt törmelék megfogásához egy törmelékfogó ácsolatot készitettünk. A viznyelő további bontására 10 napos nyári tábort tervezünk.

Bolhási-viznyelő

Legfontosabb feladatunknak tekintjük a részleges viztelenités helyett a lejárati szakasz teljes viztelenitését, ezt a forrás vizének csatornán keresztül történő elvezetésén tudjuk megoldani. Ezért megkezdtük a csatorna nyomvonalának kitüzését, szintezését. Elkészült a barlang leirása és a fotódokumentáció egy része, amit a barlangtérkép és a hiányzó fotódokumentáció elkészültekor közzé akarunk tenni. Ezt hátráltatja az előbbiek során már emlitett müszerhiány.

Hidrológiai vizsgálatot is végeztünk Jávor-kut térségében. 1981. évben ujabb 500 métert haladtunk előre. Uj járatot ismertünk meg a végponton lévő szifon átuszásával. A barlang még tovább folytatódik, a további előrehaladást tökéletes felszerelés hiányában későbbi időpontra tettük. Becsléseink szerint a viznyelő a Létrási-vizesbarlang hosszával megegyezik, vagy még hosszabb.

Jávorkuti-viznyelőbarlang /Jávor I./

A barlangban ismételten elvégeztük a korábban már elvégzett nyomjelzési munkát és kiegészitettük azt. Több barlangi kürtőt kimásztunk, de ez még eredményre nem vezetett.

Jávor-barlang

A végponton bontást végeztünk. Munkánkat zavarja az, hogy a lejárat nagyon töredezett és állandó mozgásban van a törmelék.

Borókás II. sz. barlang

A végponton sziklafalat véstünk, mintegy 2 méteres szakaszon, sikerült átjutni a szükületen, de ujabb szükületeket kell átvésni a továbbjutáshoz.

Borókás IV. sz. barlang

A végponton található vizes szifon vizszintingadozását regisztráljuk, amely még most is tart. A kiértékelés is tart.

Mészáros Károly-barlang

A csoport emlékhelye. Minden évben a megemlékezéskor turát vezetünk a barlangba. Bontása körülményes, mert rosszul szellőző barlang.

Kiskut-lápai-barlang /Borókás VI./

A barlangot mély hasadék jelöli. 20 méterig kibontottuk, a mélységben egy limonitos cementált kőrgeződést törtünk át. A barlang bontott része erősen beszükül. A barlangot később az erdészet, erdőirtás következtében bedózerolta. Igy a további munkálatokat addig szüneteltetjük, amig az erdészet ezen a területen tevékenykedik.

Szeleta-zsomboly

A csoport 1976-ban kezdett a bontáshoz és 1979-ben három évi kemény munka után sikerült bejutni a "vizszintes" járatrészbe, melynek mindkét vége bontható. A barlang ÉK-DNY-i irányu tektonikus hasadék. A barlang ék alaku, fokozatosan szélesedik. Fiatal tektonizációk is nyomon követhetők. Vizsgálatok jelenleg is folynak. A barlang kutatásának a megkezdéséhez elvégeztük a belétrázáshoz szükséges méréseket. 1981. juniusban az ÉK-i végpontot átbontva 30 méter uj hasadékban folytatódó és szifonban záruló járattal bővült a barlang.

A Honvéd Bottyán János SE. Denevér Barlangkutató Csoport kutatási jelentése 1981. évről

Sztarna Attila - Kulcsár Tibor - Kiszely János

A Hollóstetői-viznyelő környéke

A feltárást abban a reménybon kezdtük el, hogy a fellevegőzés helyén bejuthatunk a barlangjáratokba, mivel a viznyelőt több csoport bontotta már, de a bejutás nem sikerült - sőt évek óta a viznyelő szádája eltömődött, a viz által besodort törmelékkel. Utólagos megállapitás alapján még földcsuszás is lehetett a viznyelőben.

Az 1980. év elejétől a csoportunk a viznyelő szomszédságában talált fellevegőzés helyén elkezdte a feltárást. A feltárást gondos és alapos előkészületek után kezdtük meg. Május hónapban ugy előkészitettük, hogy 1980. évi nyári táborozás során jól haladhatunk a feltárással.

A munka kezdetén a csoport egyik fele a fellevegőzés helyén folytatta a feltárást, mig a másik rész a viznyelőtől kb. 130 m-re lévő inaktivvá vált un. kis barlangban folytatta a munkát. Az inaktiv un. kis barlangban a továbbjutást igen nehezitette az anyag tömörsége, valamint a helyszüke és a kitermelt törmelék kiszállitása az elkezdett munka nagyon lassan haladt - a feltárást 2-3 nap után felfüggesztettük, mivel erőinket a fellevegőzés helyén történt jelentős előrehaladás miatt szükséges volt átcsoportositani.

A fellevegőzés helyén történt feltárás során a megtalált cseppkőlefolyásos fal már biztos jel volt a továbbjutásra. Az 1980. évi tábor során kb. 10 m³ törmelékot és anyagot termeltünk ki, igy jutottunk be a barlangjáratba, amely elvezethet a feltételezett barlangrendszerbe. Az 1980. évi nyári tábor eredménye 9 méter mély kb. 17 m hosszu barlangjárat kibontása volt. A feltárt barlangjáratot a csoportról Hollóstetői Denevér-barlangnak neveztük el.

Az 1980. évben megkezdett munkát 1981. évben is folytattuk. A hollóstetői Denevér-barlangban. A jelenlegi barlangjárat végén egy mély, ferde kürtő képezi, melynek alján kőtörmelék van, a törmelék közötti résekből erős hideg és légáramlás tapasztalható.

A feltárást folytattuk még a téli hónapokban is egészen április közepéig, ekkor azonban a munkát fel kellett függeszteni, mivel a barlangjáratban lévő oldalsó kürtőből nagymennyiségü törmelék csuszott be a járatba. A kutatók biztonsága érdekében a feltárást 2 hónapra felfüggesztettük a barlangban.

1981. május végén tudtuk csak a munkát folytatni, amikor megfelelően biztositottuk a törmelék továbbcsuszását. Megkezdtük a törmelék kihordását, ez a munka több hónapig tartott, az év végére a törmeléket kitermeltük. Sajnos a tervezett 1981. évi nyári tábor személyi és időpontbeli problémák miatt elmaradt.

A Denevér-barlang járatában törmelékcsuszás miatt felfüggesztett munkálatok ideje alatt kezdtük el a Hollós-viznyelőbarlang eltömődött szádájának kibontását. A viznyelőbarlang teljesen eltömődött állapotban volt, a törmelék és hordalékkal töltött száda kibontását nagy erővel megkezdtük. A viznyelőbarlang felsőrészének régi ácsolatát kicseréltük, uj ácsolatot épitettünk be. 1981. év nyarára a viznyelőbarlang több mint 50 %-át kibontottuk - 1981 nyarán egy 4 napos mini kutatótábor keretében nagyon jól haladtunk, elértük az első akna végét. A viznyelőbarlang második aknaszádájának kibontásával lejutottunk a második akna aljára. 1981. év végére a viznyelőbarlangot megtisztitottuk és elértük az előttünk kutató csoportok által elért mélységet.

A viznyelőbarlang második aknájának alján egy nagy lapos kő zárja el a továbbjutást, ahonnan légáramlást érezni. A viznyelőbarlangot felmértük, igy a mérésünk alapján a viznyelőbarlang mélysége 13,6 m, hossza 16,8 m.

Az 1981. évi kutatómunkát a téli időjárás miatt be kellett fejezni, mivel a viznyelőbe folyó patak vize bef gyott, igy a további munka csak 1982. évben lehetséges.

A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1981. évi jelentése

Szerk: Lendvay Ákos

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke

1. Előtét - egy fotóval
2. Összeállitók névsora
3. Tartalom
4. 1981. évi munkaterv
5. I. Tárgyévi munkaterv
6. Törekvés-barlang átadási jegyzőkönyv
7. II. Feltáró tevékenység
8. Lengyel-barlang felmérési jegyzőkönyv /részlet/
9. III. Tudományos kutatás
10. Zárójelentés a Szőllősi-Arany-lyuk faunisztikai vizsgálatáról /Horváth Árpád/
11. Klimamérések
12. Jelentés a csontmaradványokról
13. IV. Térképek, jegyzőkönyvek
14. Kürtő-barlang /1 térképlap - 1 jegyzőkönyv/
15. Csontos-barlang /2 térképlap - 1 jegyzőkönyv/
16. Kálvária 1. sz. üreg /1 térképlap - 1 jegyzőkönyv/
17. Ajándék-barlang /1 térképlap - 1 jegyzőkönyv/
18. Füstös-barlang /2 térképlap - 2 jegyzőkönyv/
19. V. Csoporttevékenység, klubélet
20. Ezek mellékletei
21. VI. Függelék
22. Alapfoku tanfolyam tematikája
23. Alapfoku tanfolyam kérdései
24. Alapfoku tanfolyam segédanyaga
25. VII. Összefoglalás
26. 12 lapon összesen 24 db fotó
27. 1982. évi munkaterv

Feltáró tevékenység

A Lengyel-barlang felmérésének előkészitése, ill. felmérése közben a Guanó-terem környékén egy 6 és egy 7 m hosszu uj járat kibontása sikerült. Ugyanakkor előttünk ismeretlen, nyitott szakaszba tudtunk behatolni kisebb vésés árán, amely a Guanó-terem környéki omlásokban ér véget.

A Hajó alatti szakaszok vizsgálata során mintegy 2 órai bontás után 12-13 m hosszu, fokozatosan elszükülő járatba jutottunk. Feltárásra került tehát összesen 38-40 m hosszuságu járat.

Jobb híján itt jelentem a Lengyel-barlang fixpontozásának, felmérésének jelenlegi állását. Elhelyezésre került 40 fixpont - elsősorban réz vagy aluminium csavar - betonozva. A pontok a beton kötése után piros festékkel lettek jelölve. A fixpontok helyzete az un. Kinok utja mélységig bemérésre került, s mivel a felmérés nem szinkron halad a müszeres csoporttal, jegyzőkönyvezve lettek a müszeres mérés adatai. /1 lap melléklet/ Végsősoron tehát a fixpontok elhelyezése a Nehéz-terem - Hajó vonalában, a felmérés a Kinok utja feletti szakaszoknál tart.

A Hófehérke-barlang bejárati hasadéka még március elején, közepén valószinü suvadás miatt eltömődött. Kibontása tavaszi táborunk alatt történt. Ezt követően az un. "Gyilok-járó" vésésére forditottunk sok időt és energiát. Az alulról felfelé történő igen kemény kagylós mészkő vésése során törtek a vésők, vagy néhány nagyobb ütés után élüket vesztették. Végül is november végén, december elején Sólyom Frigyes, majd Lendvay Ákos is átjutott a szükületen. /Utóbbi "kihuzatása" másfél órai kemény munkával, több m³ "bőrfolytonossági hiány" létrejötte árán történt. És nem csendben .../

A jelenlegi mélypont igen biztató - sikerült kb. 6 méterrel lejjebb jutni - de a kibontandó anyag elhelyezése egyelőre probléma. A barlang 1981. decemberéig 30-31 méter mélységig lett feltárva, 24 méteres mélységig térképét már elkészitettük és leadtuk. Érdekességként emlitem, hogy 1981. december 20-án a Gyilok-járón levilágitva kb. 3 méter magasságu vizoszlopot láttunk. Ezt megelőzően 1978. julius 31-én Földi Tibor tapasztalt hasonlót: akkor nagyobb esőzés után 9 méteres vizoszlop töltötte ki a hasadékot. Ez egy hét alatt vonult le. A barlang kutatásánál tehát feltétlen óvatosság ajánlatos!

Szőllősi-Arany-lyuk

Feltáró kutatása a legmélyebb ponton folyt. A kialakitott depóhelyek a bontás intenzitása miatt már-már balesetveszélyesek. Kiemelésre került 412 vödör üledék. Pillanatnyilag ugy tünik, hogy további bontása balesetveszély nélkül csak ugy oldható meg, ha a Nagy Hasadék előtti, amugy is beomolni készülő terem tetejét megnyitjuk, s az anyagot kijuttatjuk a felszinre.

Törekvés-barlang

Dr. Kordos László ellenőrzése mellett nagyobb szabásu mintavételre került sor. Az un. "tanufal" felső részéből 15 zsák üledéket emeltünk ki. A rétegfejek tisztitása során kb. 2,5-3 m³ a mélypontra szóródott le, igy a feltáró munkát ennek eltávolitásával kellett kezdeni. A teljes keresztmetszetben meginduló munka során 6,5-7 m³ üledék került kiemelésre folyamatos ellenőrzés mellett. Jelenleg a legmélyebb ponton 2 hatalmas sziklatömb állja a kutatók utját.

Munkaterven felül végeztük a már 1979-ben megkezdett Ferenc-házi-I. és az idén megbontott Ferenc-házi-II. töbör bontását. Az I. sz. töbör bontása során eltávolitottak a kutatók két bontási helyről összesen 12,05 m³ tömör kitöltést, ebből 7 m³-t 1981-ben. A II. sz. töbör bontása 140-170 cm-es szelvényben, 4,6 méteres mélységig történt. Fel-

szinre került 11 m³ anyag.

A Róka-hegyi-barlang feltáró kutatását mérsékelt erővel folytattuk. Az eredeti felszintől 2 méter mélységben, bő keresztmetszetben történő bontás képződményekben gazdag falrészletet harántolt, a kitöltés pedig igen gazdag volt "hullott" képződményekben.

Az Ajándék-barlang előtti lejtős szakaszra további erőgyengitő depókat telepitettünk. Kitermelésre került k,5 m³ mészkőtörmelék.

Jegyzőkönyvrészlet

A Lengyel-barlang részletes felmérésének előkészitése, fixpontok elhelyezése, leirása, müszeres bemérése.

4-5 pont: 5. pont=rézosavar fűtőben betonozva, pirosra festve.
Bejárati akna alja
T: 6,03 m Lejtés: +9,5° Az: 24° /205°/
25° /205°/

5-6 pont: 6. pont=rézosavar aljazatba betonozva, pirosra festve.
Medve
Függőzés: 2,86 m

6-7 pont: 7. pont=rézosavar oseppkőlefolyásba betonozva oldalfalon, pirosra festve.
T: 2,05 m Lejtés: -8,5° Az: 56° /236°/
56° /235,5°/

7-8. pont: 8. pont=lelógó sziklanyelv repedésébe betonozott acél kampósszeg pirosra festve. A sziklanyelv főte felőli részén több megalódus metszet.
T: 1,30 m Lejtés: -25° Az: 158° /336°/
156° /336°/

8-9. pont: 9. pont=aljzati sziklába cementezett U alaku hajlitott acélszög pirosra festve.
T: 1,57 m Lejtés: -11,5° Az: 74° /253,5°/
76° /256°/ 74° /254°/

9-10. pont: 10. pont=oldalfalba betonozott rézosavar, pirosra festve. - Csomópont
T: 3,73 m Lejtés: +4° Az: 157° /337°/
157° /337,5°/

10-11. pont: 11. pont=sziklába betonozott rézosavar, pirosra festve.
T: 2,20 m Lejtés: -9° Az: 112° /292°/
112° /292°/

A bemérést végezték: Lendvay Ákosné, Lendvay Ákos, Gáspár József

Tudományos kutatás, feldolgozás, szakvélemények

Barlangbiológia: Horváth Árpád zárójelentése a Szőllősi-Arany-lyuk biológiai kutatásáról mellékelve. A dr. Loksa Imre egyetemi docens által is vizsgált és ellenőrzött anyagból olyan faj /Arrhopalites bifidus/ került elő, amely Európában eddig a bükki István-barlangon kivül kizárólag egy vestfáliai és egy ukrajnai barlangból ismert. Dr. Loksa Imre készséges segitségét ezuton is köszönjük.

A Lengyel-barlang 6 pontján december utolsó napjaiban rovarcsapdákat helyeztünk el.

A csapdák helye:

- 4 m Váró-terem
- 12 m Bejárati akna alja
- 27 m Guanó-terem teteje
- 33 m Guanó-terem
- 35 m Kinok utja
- 50 m Nehéz-terem

A csapdák anyagának felszedésére, az anyag vizsgálatára 1982. március elején kell sort keriteni.

Klimamérések

A méréseket Asman-féle pszichrométerrel végeztük a gerecsei Kőbánya-, Lengyel-, Hófehérke-, Törekvés-barlangokban és a Szőllősi-Arany-lyukban, valamint a Pilis-hegység területén található Róka-hegyi- és Ajándék-barlangokban. Összesen 18 alkalommal történt mérés. A Róka-hegyi-barlangba vezetett julius 18-19-i tura alkalmával szintén végeztünk méréseket. Sajnos a Csillag-hegyi HÉV állomáson elvesztettük a Kordos Lászlótól immár ötödik éve kölcsönkért müszert, s igy további méréseket 1981-ben már nem tudtunk végezni. Adatok mellékletként.

Leletmentés, mintavétel, ősmaradványok

A Törekvés-barlangban 1980-ban már történt kisebb mintavétel. 1981 áprilisában a MÁFI hathatós segitségével ujabb, ezuttal jelentős mennyiségü üledékminta kiemelésére került sor. A kiemelt anyag feldolgozása folyamatos, több évet vesz igénybe. A mintavételt 1982-ben a MÁFI felkérésére folytatjuk. Tatabánya-felső, Kálvária-hegy, Csontos-barbarlang előtti vizmosás: Sólyom Frigyes és Somorjai Tibor - szakosztályunk tagjai - jelentették, hogy a falban csontmaradványok láthatók, azok egy részét a környékbeli gyerekek már elhordták. A maradványok egy látványos darabja, egy óriásszarvas /Megaloceros sp./ aganos. Dr. Kordos László szakvéleménye szerint a lelőhely a rissz-würm interglaciális verbói szakaszába tartozik.

A fentieken felül anyagot szállitottunk a MÁFI-ba vizsgálat céljából a Törekvés-barlang alatti kisebb üregből, a Ferenc-házi II. sz. nyelőből és a Pisztoly-barlangból.

Csontos-barlang

A Kürtő-barlang alatt 3-3,5 méterrel található. Vizmosásszerü mély árokból nyilik. A 70-es évek elején Vajna György vezetésével ásatás folyt benne. Még csillepályát is kiépitettek a gyorsabb feltárás érdekében. Bejáratát faajtó védte, amely alatt bemászva a környékbeli gyerekek ölszámra hordták el az ősi csontokat. Ezek egyrészét mentették a MÁFI-ba a kőbányai kutatók. 1975 elején-közepén már a faajtó és az ácsolás eltünt, a mesterségesen kialakitott csillepálya-hely vizmosásszerü árokká alakult. Falából a lefolyó csapadék időről-időre ujabb maradványokat mos ki. 3-4 hónaponként érdemes leellenőrizni.

Állapota 1975-ben és 1976-ban is siralmas volt, 1979-80-ban már a környékbeliek a szemetet hordták a barlangba ...

Felmérése 1976 juniusában történt, fixpontjait 1981-ben piros festékkel jelöltük meg.

Felmérők: Tóth Ilona, Sólyom Frigyes, Lendvay Ákos

K - 0 /vékony fácska - acélszög pirosra festve/
Az: 10 /189/
10 /189/ T: 6,15 m
Lejtésszög: -35°

0 - 1 /acélszög pirosra festve/
Az: 124 /304/
124 /304/ T: 5,08 m
Lejtésszög: +15°

1 - 2 /acélszög pirosra festve/
Az: 215 /35/
214 /35/ T: 1,95 m
Lejtésszög: +15°

2 - 3 /acélszög pirosra festve/

3 - 4 /kizárólag pontos rajz miatt lett festve/

Megjegyzés: A Kürtő- és a Csontos-barlang egymáshoz viszonyitott helyzetét egy köztes pont beiktatásával mértük.

KO - K /fa - Észak a fa felé!/
Az: 241 /61/
241 /61/ T: 4,40 m
Lejtésszög: -16°

Felmérése függőkompasszal, fokivvel történt.

Dr. Kordos László a MÁFI megbizásából ellenőrző, leletmentő ásatást végzett 1975-76-ban. Véleménye szerint a lelőhely a rissz-würm interglaciális varbói szakaszába tartozik.

Tatabánya-felső, Kálvária-hegy Kürtő-barlang

A Kálvária-hegy tövében huzódó legszélső utca /Kinizsi/ felett mintegy 10 méterre, az uttól 15 méterre, sziklafal aljából nyilik. Törés mentén, hévizes hatásra un. nummulinás mészkőben alakult ki. Kora eocén. A nummulinák kőzetalkotó mennyiségben, helyenként domormüszerüen kipreparálva találhatók benne.

A törés függőleges kiterjedése szinte nagyobb, mint a vizszintes. Feltételezhetően mérete jóval nagyobb lehetett, egy része lepusztult. Bejárata előtt 1,4-2,5 méter mély vizmosás található, amelyből a Csontos-barlang nyilik.

Kutatta: a 30-as évek végén Schönviszky László, Barbie Lajos
a 70-es évek elején Vajna György, Lendvay Ákos, dr. Kordos László

Felmérése 1976 juniusában történt meg. Felmérők: Tóth Ilona, Sólyom Frigyes, Lendvay Ákos

Jegyzőkönyv

0 - 1: vasszög pirosra festve
Az: 347 /168/ T: 6,85
Lejtésszög: +23°

1 - 2: vasszög pirosra festve - visszafelé mérve!
Az: 164 /345/
164 /345/ T: 4,30
Lejtésszög: +32,5°

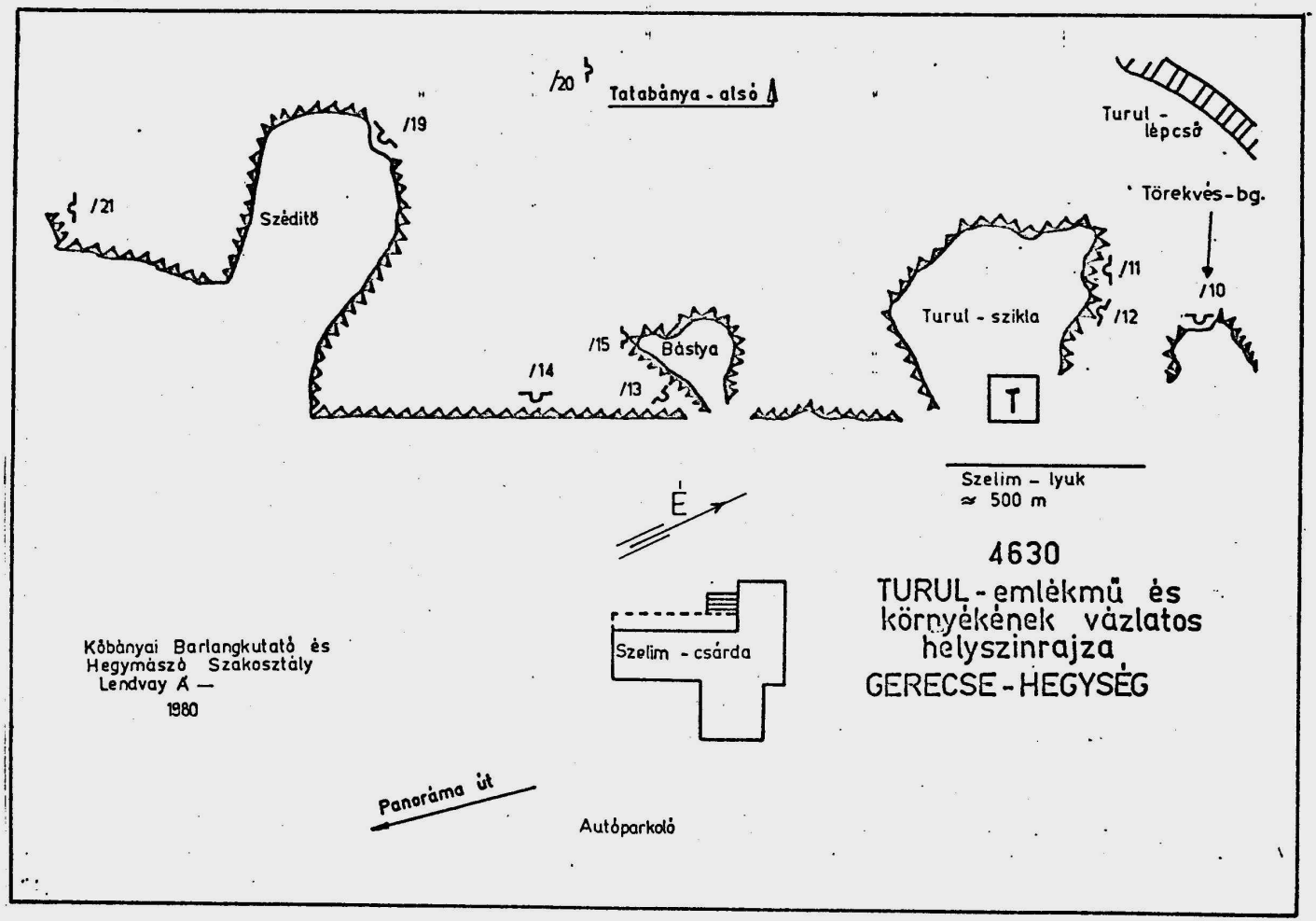
/20
Tatabánya - alsó
/19
/21
Széditő
Turul - lépcső
Törekvés-bg.
/11
/10
/12
Turul - szikla
/15
Bástya
/14
/13
T
Szelim - lyuk
≈ 500 m
É
4630
TURUL - emlékmű és
környékének vázlatos
helyszinrajza
GERECSE - HEGYSÉG
Szelim - csárda
Kőbányai Barlangkutató és
Hegymászó Szakosztály
Lendvay Á —
1980
Panoráma út
Autóparkoló

PILIS-HEGYSÉG

Ajándék-barlang

Felmérte: FÉNYES ELEK Barlangkutató és Hegymászó Sz.o.
Lendvay Ákos
Tóth Ilona
Hermann Béla
Gáspár József

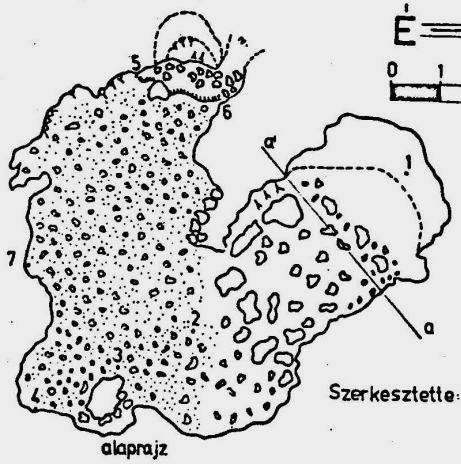

alaprajz

Szerkesztette: Lendvay Ákosné 1981. 12.

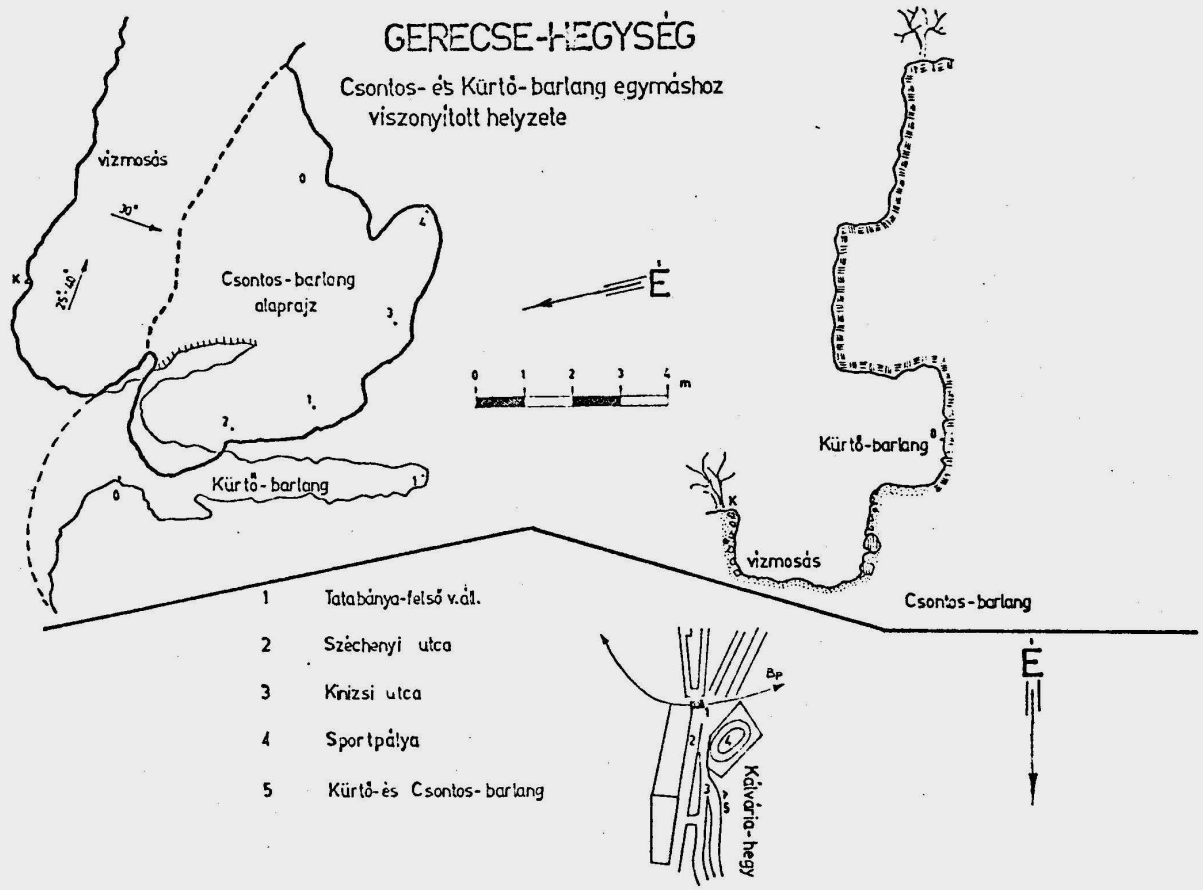
GERECSE-HEGYSÉG
Csontos- és Kürtő-barlang egymáshoz viszonyított helyzete
vizmosás
Csontos-barlang alaprajz
Kürtő-barlang
E
0 1 2 3 4 m
Kürtő-barlang
vizmosás
Csontos-barlang
E
1 Tatabánya-felső v.áll.
2 Széchenyi utca
3 Kinizsi utca
4 Sportpálya
5 Kürtő- és Csontos-barlang
Bp
Kálvária-hegy

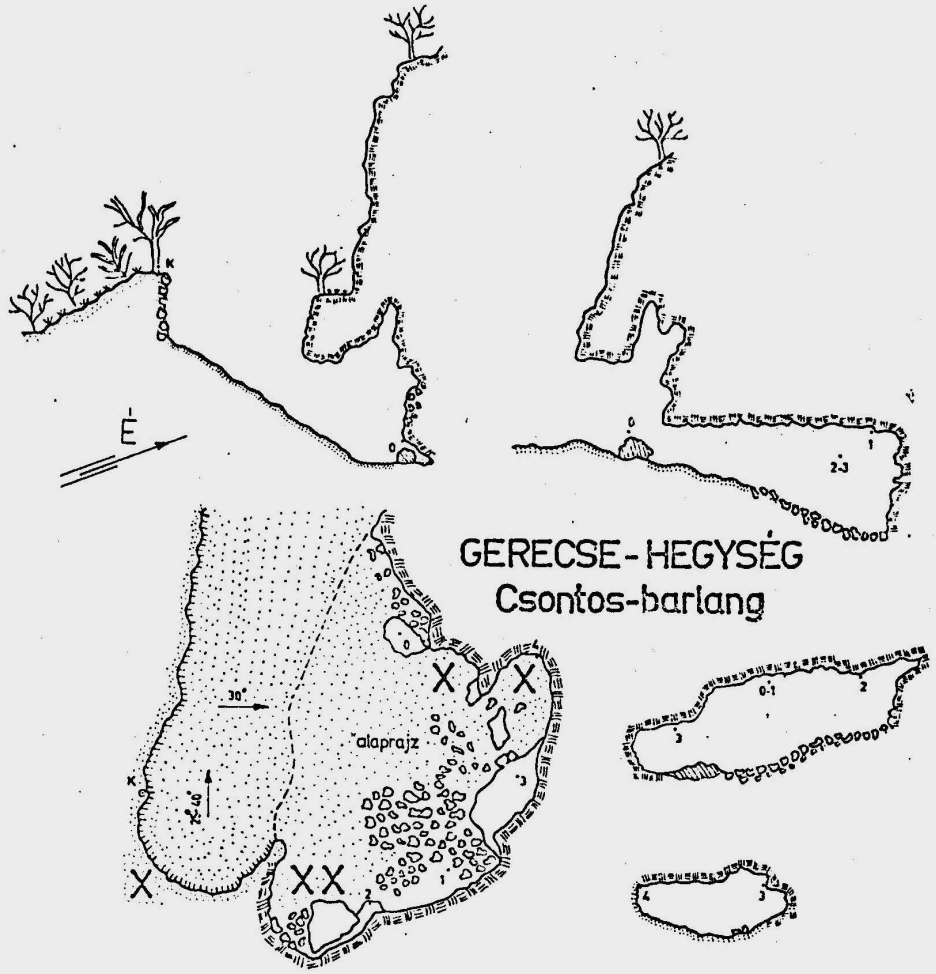

Felmérte: FÉNYES ELEK Barlangkutató és Hegymászó Sz.o.

Tóth Ilona
Lendvay Ákos
Sólyom Frigyes

X csontmaradványok lelőhelye

Szerkesztette: Lendvay Ákosné 1981.12.

0 1 2 3 4 m

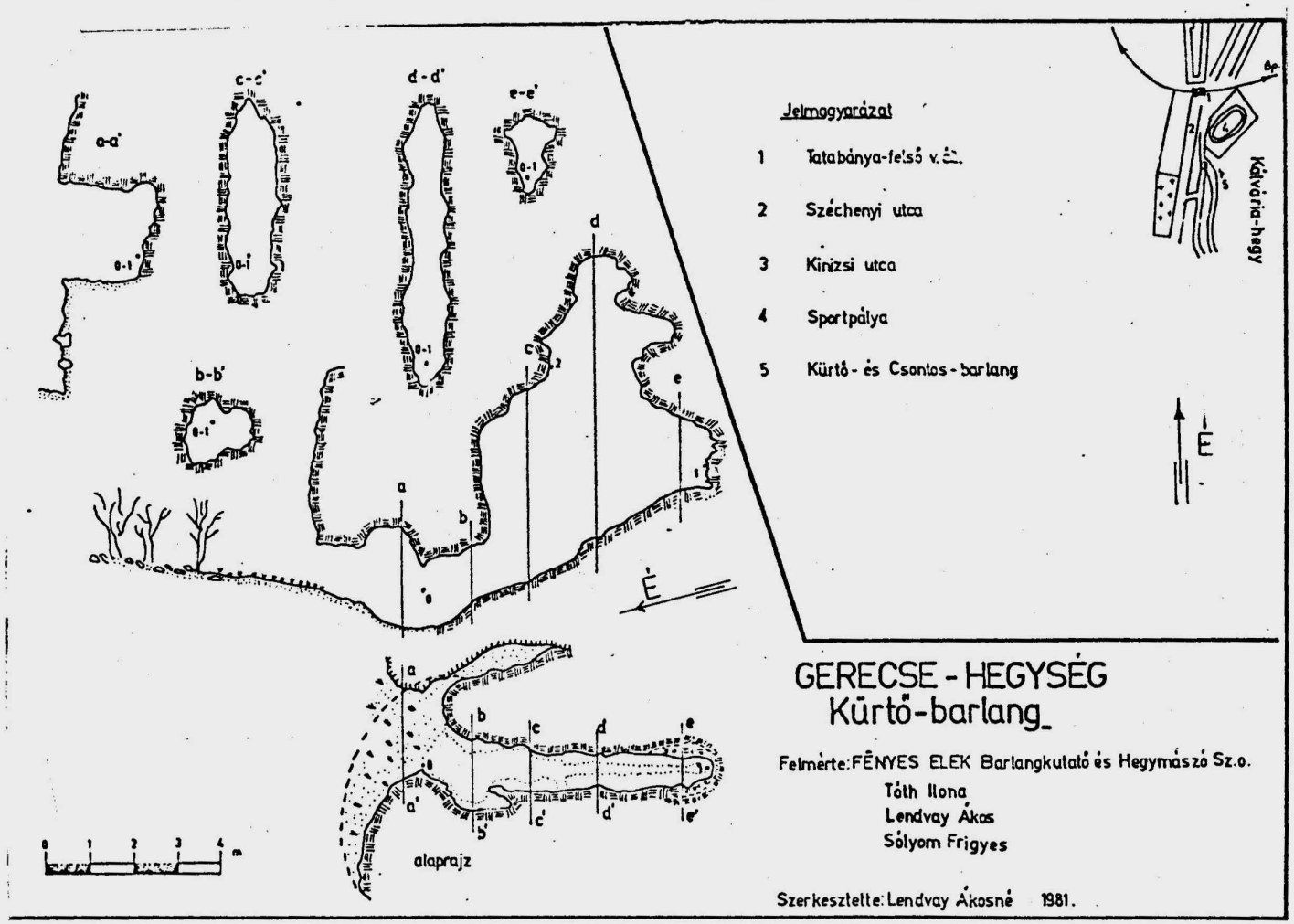
a-a'
b-b'
c-c'
d-d'
e-e'
alaprajz
0 1 2 3 4 m
Jelmagyarázat
1 Tatabánya-felső v.áll.
2 Széchenyi utca
3 Kinizsi utca
4 Sportpálya
5 Kürtő- és Csontos-barlang
Kálvária-hegy
GERECSE - HEGYSÉG
Kürtő-barlang
Felmérte: FÉNYES ELEK Barlangkutató és Hegymászó Sz.o.
Tóth Ilona
Lendvay Ákos
Sólyom Frigyes
Szerkesztette: Lendvay Ákosné 1981.

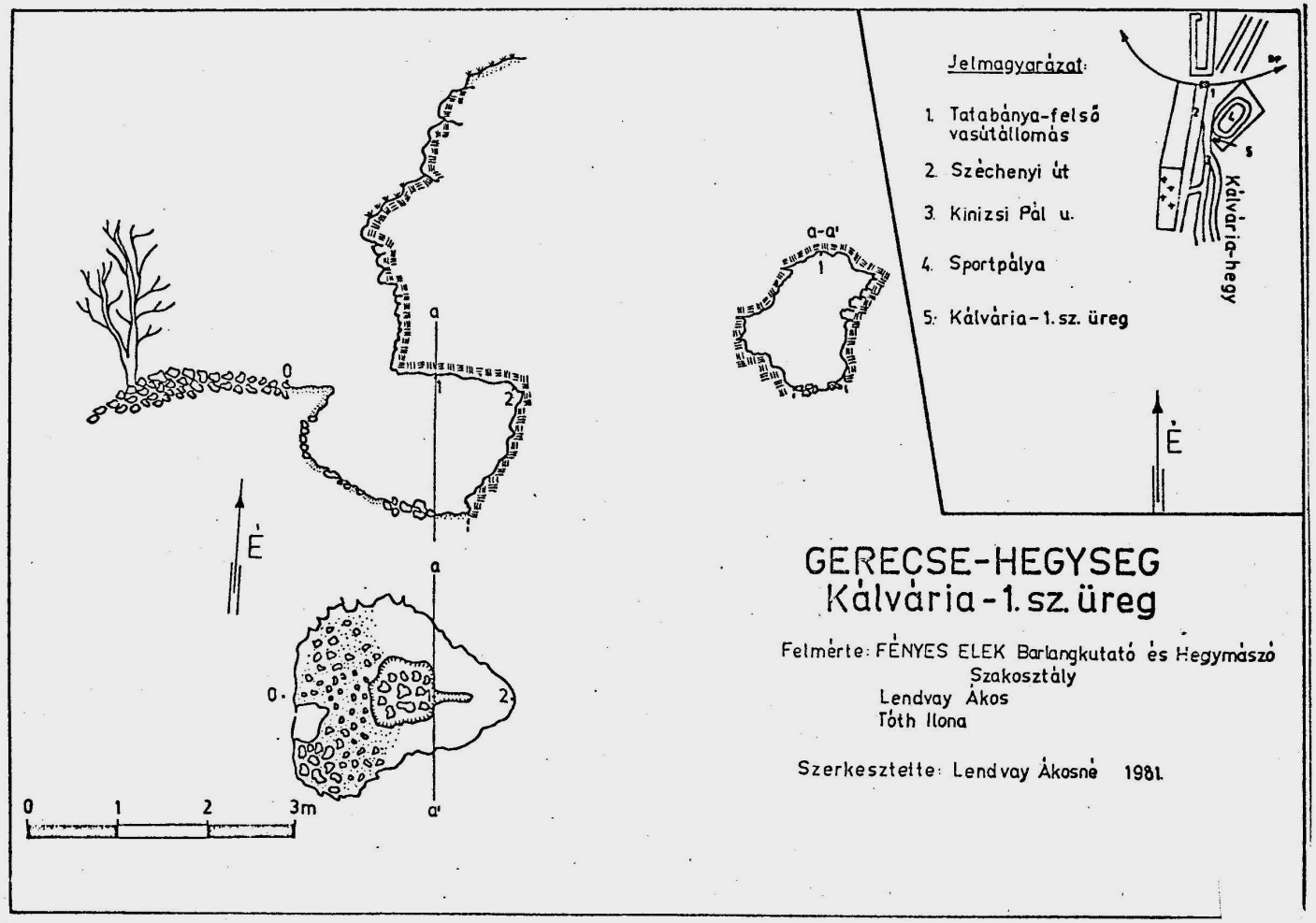
Jelmagyarázat:
1. Tatabánya-felső vasútállomás
2. Széchenyi út
3. Kinizsi Pál u.
4. Sportpálya
5. Kálvária-1. sz. üreg
Kálvária-hegy
É
a-a'
a
a'
0
1
2
3m
GERECSE-HEGYSEG
Kálvária-1. sz. üreg
Felmérte: FÉNYES ELEK Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály
Lendvay Ákos
Tóth Ilona
Szerkesztette: Lendvay Ákosné 1981.

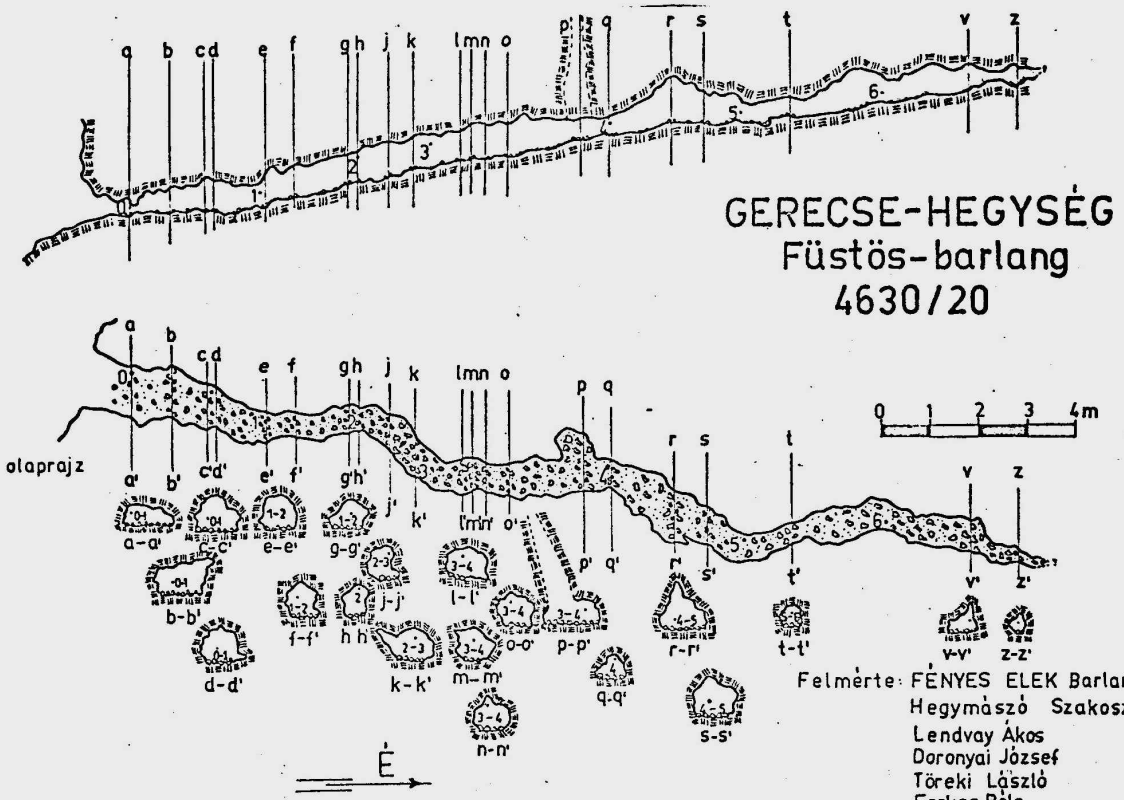

GERECSE-HEGYSÉG
Füstös-barlang
4630/20

Felmérte: FÉNYES ELEK Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály
Lendvay Ákos
Doronyai József
Töreki László
Farkas Béla
Tóth Ilona

Szerkesztette: Lendvay Ákosné 1982.12.

Keresztmetszetek:

a = 1 ponttól 0,5 m
c = c ponttól 2,4 m
b = c ponttól 1,2 m

A felmérés függőkompasszal és fokivvel történt.

Gerecse-hegység, Tatabánya-felső, Kálvária - 1.sz. üreg

A Kálvária-hegy tövében, a sportpálya területén a gondnoki lakás mellett található zöldségeskert felett 3 méterrel helyezkedik el. Kisebb, triász kori dachstein mészkőbe mélyülő üreg, amely jól látható függőleges törés mentén keletkezett. Fagyhatásra is tágult. Erősen törmelékes volt.
Felmérése 1976 juniusában történt, c pontját 1981-ben felujitottuk.

0 -1: /földbe vert karó kampós szeggel, fatőbe vert kampós szeg pirosra festve/
Az: 97° /227°/
97° /---/ T: 1,65 m Lejtésszög: +1°

1 -2: /kampósszeg pirosra festve/
Az: 102° /282°/ T: 0,86 m Lejtésszög: -12°

A felmérés függőkompasszal, fokivvel történt.

Megjegyzés: Belsejében mészgömböcskék, borsókő-szerü bevonat. Igen gyenge, alig látható - cseppkőlefolyás. 1975-ben a kataszteri szám sárga alapja fel lett festve, de a szám még nincs meghatározva. 1980-ban a kőbányai kutatók bontották.

Gerecse-hegység Füstös-barlang /4630/20/
/Felmérési jegyzőkönyv és rövid leirás/

A Turul-emlékmütől D-DNY-ra, kb. 60 méterre, de 38-40 méterrel alacsonyabb szinten nyilik. Szélessége 0,3-1,1 m, magassága 0,4 - 1,2 m között váltakozik. Lényegében egyetlen 20 m hosszu kuszójáratból áll. Belső szakasza 1964-65-ben érintetlen volt. Bejutni a bejáratot eltorlaszoló törmelék eltávolitása után volt lehetséges. 1968-ban már füstölési nyomokat észleltünk. Innen a Füstös-barlang név.

A felső triász-dachstein mészkőbe mélyülő barlang kialakulásában a tektonika játszotta a főszerepet, később az átfolyó vizek, bejáratát kifagyás tágitotta. 1968-ban 1. sz. Turul-lyuk néven térkép készült a barlangról.

Fontosabb irodalom:

1. Schönviszky László: A Gerecse-barlangjai Kézirat 1967 ? és /1975/
2. Vigh Gyula: A Gerecse barlangjai = Turisták Lapja 49. évf. p . 194-198. Bp. 1937. p. 198.
3. Lendvay Ákos: A Gerecse 4630-as kataszteri egysége Kézirat 1979.

Jegyzőkönyv
1976. IV. 8.

Felmérők: Töreki László, Doronyai József, Farkas Béla, Tóth Ilona, Lendvay Ákos
Megjegyzés: A bejárat felett, bal oldalon piros F.E. jelzés, közepén Á betü.

0 - 1 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 341 /160,30°/
340 /160/ T: 2,74 m Lejtésszög: +6°

1-2 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 356,40° /175,20°/
357° /174°/ T: 2,20 m Lejtésszög: +19°

2-3 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 328°20° /147,40°/
328° T: 1,56 Lejtésszög: + 9°

3-4 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 357,40° /178,20°/
358,40° /178,40°/ T: 3,80 m Lejtésszög: +6°

4-5 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 330° /155°/
340° /156°/
333° /160°/ T:275 m Lejtésszög: +4°

5-6 pont: /acélszög pirosra festve/
Az: 6,50° /186,20°/
6,40° /186,20°/ T: 3,00 m Lejtésszög: +7,30°

6. ponttól
Az: 345° T: 3,00 m Lejtésszög becsléssel

1-4 pontig függőkompasszal és fokivvel, 4-6 pont között fatokos bányakompasszal történt a mérés.

Pilis-hegység

Pilis-hegy, Ajándék-barlang
Felmérés: 1975. VI. 12-13. /fixpontok javitása 1977 márciusában/
Felmérte: Lendvay Ákos, Tóth Ilona, Hermann Béla, Gáspát József

0 - 1 pont: /bejárat feletti ácsolatba vert acélszög - kampósszög zöldre festve/
Függőzés: 4,40 m

1 - 2 pont: /kampós szög zöldre festve/
Az: 42° /222°/
43° /---/ T: 558 m Lejtésszög: -15°

2 - 3 pont: /kampósszög főtében zöldre festve/
Az: 19° /200°/
19° /199°/ T: 1,76 m Lejtésszög: +28,5°

3 - 4 pont: /oldalfal kampósszög zöldre festve/
Az: 21° /202°/
21° /202°/ T: 1,88 m Lejtésszög: +32°

4 - 5 pont: /acélszög zöldre festve/
Az: 172° /351°/
172° /351°/ T: 7,54 m Lejtésszög: -25,5°

5 - 6 pont: /oseppkőosap zöldre festve/
Az: 272,30° /94°/
274° /93°/ T: 1,75 m Lejtésszög: -14°

6 - 7 pont: /kampósszög zöldre festve/
Az: 34° /214°/
34° /215°/ T: 5,30 m Lejtésszög: +31°

2 - 5 pont:

Az: 152° /331°/

152° /331°/ T: 4,58 m Lejtésszög: -17,5°

Megjegyzés: A fixpontok eredetileg pirossal lettekjeelölve.

1977 elején lett zöldre átfestve.

A felmérés függőkompasszal, fokivvel történt.

A MÁFI Optimista Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Tóth Mihály

Csoportunk az 1981. évben komolyabb önálló feltáró munkát nem végzett. Több sikeres turát szerveztünk az István-lápai-barlangba, amelyek során folyamatosan több napot is töltöttünk a föld alatt. Bejártuk a Fekete-, a Szepesi-, és Létrási-vizesbarlangokat. A Király-zsomboly, a Kis-Mogyorós, Nagy-Mogyorós és a Nagyhársas-barlangok bejárása is igen sok értékes tapasztalattal szolgált számunkra.

A nyár folyamán sokat jártunk Alsó-hegyen. Végigjártuk a Vecsem-bükki-, az Almási- és a Széki-zsombolyokat, a Favágó-, Banán-, November 7.-, Keresztes-, Pötty-, Őz és számos kisebb zsombolyt és barlangot. Gyakran turáztunk a Mátyás-hegyi- és Ferenc-hegyi, a solymári Ördög-lyuk barlangokba és a Pilis-hegység más barlangjaiban.

Felkerestük még a Keselő-hegyi Megalódus-barlangokat és a Cserszegtomaji-kutbarlangot .

Jelentés a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület 1981. évi tevékenységéről

Gonda Gyula

A Kajla-béroi-zsomboly bontási munkájának folytatása

A jelenlegi végponton dolgoztunk. A Törökülésés-járat utáni lejtős járatban kb. 40 db 50 kg-os nylonzsák törmeléket halmoztunk fel téglakötésben, melyet ideiglenesen ácsolattal is megerősitettünk. A munka során egy betemetett függőleges cseppkőves aknát bontottunk ki kb. 6 méter mélységben, amelynek aljáról további lejtős járat indul, ennek teljes feltárása és feltérképezése további munkálatokat igényel.

Beszámoló a MÁV BVKH SC természetjáró szakosztály barlangkutató szakcsoportjának 1981. évi tevékenységéről

Lengyel János

A szakosztály 1981. évi folyamán alakult meg és megkapta az MKBT-től a csoport működési jogát.

Jelentősebb barlangkutatási események:

Bükk-hegység István-lápai-barlang

Térképezésében tevékenyen közreműködtünk, a munka irányitását és értékelését Szenthe István végezte. A barlang kiépitéséhez egyesületünk anyagi támogatásából további 50 méter vaslétrát épitettünk be /1980. év folyamán kb. 60 métert/, valamint a drótkötélhid költségeinek felét álltuk.

A Debreceni MHSZ Könnyűbuvár Szakosztállyal közösen több merülést hajtottunk végre a barlangban, melynek során a felszerelések transzportálásában vettünk részt. Az egyik

májusi merülés során Szenthe István a Keleti-ág végén 260 m mélységet ért el, és igy Magyarország legmélyebb barlangja az István-lápai-barlang lett. E tények igazolását Szenthe István birtokában levő térképpel lehet bizonyitani.

Kopasz-réti-viznyelők, beszakadások

Kopasz-réti beszakadásokban próbabontást végeztünk április hóban Szenthe István irányitásával. Később a beszakadás-sor legészakibb tagjában véltük eredményesnek a munkát. A nyári tábor végére az álfeneket átbontva kb. 30 méter mélységig jutottunk le. A bejárati részt kb. 15 méter mélységig ácsolattal biztositottuk. Az ácsolat alatt szálkőben folytatódott a járat, melyben jelentős csontmennyiséget találtunk. Szenthe István a Nemzeti Muzeumba adta be meghatározásra. A vizsgálat eredménye jégkorszaki leleteket mutatott.

A levegős járatba a bejutást követően az akna oldalában egy ablakot kitágitva egy párhuzamos, kb. 2 méter átmérőjü aknába jutottunk, melynek alját szintén törmelék dugó zárta le. A munkákat az őszi tábor folyamán folytattuk volna, de meglepve tapasztaltuk, hogy a bejárati ácsolat mögül az agyag kifolyt, és az ujonnan feltárt szakasz visszatömődött, a bejárat is életveszélyessé vált az ácsolat széthullása miatt.

Hármaskuti-viznyelőbarlang

Egy alkalommal folytattuk a bontását, és jelenleg a barlang mélysége 40 méter. A feltárt szakaszról térképet készitettünk Szenthe István irányitásával.

A Mecseki Karsztkutató Csoport jelentése az 1981. évről

Szerk: Rónaki László

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke

1. A munkaterv és teljesitése
2. A feltáró tevékenység
3. A tudományos kutatás
4. A csoport tevékenysége
5. Karsztobjektumok és egyéb barlangok 1981. évi kataszterezése
6. Az MKBT forráskataszterező munkabizottságának évi jelentése /Hellényi M./
7. A mecseki karsztforrások kataszterezése /Rónaki/
   Vizföldtani áttekintés
   A forrásnyilvántartás és a karsztforrások
   A mecseki karsztforrások nyilvántartása
   Az 1:10000 méretarányu forrástérképen feltüntetett karsztforrások jegyzéke
   Az 1:10000 méretarányu forrástérkép karsztos területén belül előforduló nem karsztos források és egyéb vizmegjelenések jegyzéke
8. Radonmérések a Pécs környéki barlangokban /Dr. Somogyi Gy./
9. Függelék
   Másolat a csoporttagok által készitett szakdolgozatról, ami a Hidrológiai Tájékoztató 1981. áprilisi számában jelent meg /A Mecsek-hegységi triász dolomitok karsztvizhidrológiai sajátosságai/
   Ujságcikkek kivágatai
   A MTESZ Baranya megyei Szervezetének tagjai által közzétett tudományos közlemények jegyzékéből szakterületünket érintő részletek
   A jelentés összefoglalása

Melléklet: A mecseki karszt vizgyüjtőterülete és környéke forrástérkép M=1:10000

Feltáró tevékenység

A csoport célja alakulása óta /1972. okt./ - mint az az alapszabályban is rögzitve van /ld. 1980. évi jelentésben melléklet/ - elsősorban a tudományos szintü karsztkutatás. Minden feltáró tevékenység kizárólag a kataszterezés céljait szolgáló munkálatokra szoritkozik. Ha ugyanis a térképezés során olyan karsztnyilások kataszteri felvételére kerül sor, melyek bejárata vagy végződése minimális bontással - a fosziliák és egyéb természeti értékek bolygatatlanságának biztositásával - célszerüen megvalósitható a barlang felmérés érdekében, akkor ezt a csoport elvégzi. Az ilynn célu kutatási engedélykérelem beterjesztése folyamatban van az OKTH felé. Az 1981. évi folyamán mindössze 64 munkaórát forditottunk ilyen jellegü munkavégzésre.

A mecseki karszt Vizfő vizgyüjtőjén a Vásáros-uti zsomboly előző évben közölt méretei jelentős, ujabb terek megismerésével gyarapodtak.

Tudományos kutatás

A karsztviz-megfigyelések tervszerü vizsgálata folyamatban van. Igy az Abaligeti-barlang vizhozam változásának regisztrálását 1971 óta végezzük a MÉV által rendelkezésünkre bocsátott eszközök felhasználásával. Ennek 1982. évi adatait kezelhető zsugoritásban itt mellékeljük.

A karsztvizek tricium tartalmának változását vizsgáló VITUKI programhoz kapcsolódva 1974 óta rendszeresen vizmintákat veszünk és juttatunk el dr. Dénes Györgynek.

A karsztvizszint folyamatos ingadozását is figyelemmel követjük, különös tekintettel a szeizmikus hatásokra /ld. előző évi jelentéseket/. Ez évben két esetben észleltünk egy figyelő furásban /A-4/ vizlengést. Igy február 24-én és december 19-én. Utóbbi a déli órák után 15 cm-es amplitudóval egy földrengés jól észlelhető hatása.

A geofizikai mérések közé tartozó radioaktivitás észlelés uj módszerét a nyomdetektoros alfa sugárzás megfigyelést mi is bevezettük területünkön dr. Somogyi György irányitásával, aki az eddigi eredmények összefoglalóját külön fejezetben adja. A mecseki barlangokban 8 nyomdetektor havonkénti cseréjével a rádium-emanáció /Radon/ változást vizsgáljuk.

Mint előző évi jelentésünkben csatolt publikációkban /Pécsi Müszaki Szemle/ még csak a tervezett mérésekről adtunk tájékoztatást azzal, hogy ezek a földrengés-előrejelzés problematikájának megoldásához is szolgáltathatnak adatokat, most már a mérések gyakorlati megvalósitásának első lépéseiről beszámolhatunk.

"A Mecsek turista térképe" uj, korszerü kivitelben 1979-ben került kiadásra. Ennek javitott változatát 1981-ben adták ki. Utóbbi a közremüködésünk folytán már tartalmazza a jelentősebb barlangokat is, valamint a mecseki források nagy részét. Ezzel merült fel az a gondolat, hogy célszerü lenne a mecseki források kataszterezését is kézbe venni, különös tekintettel a karsztforrások előfordulására. Ez az igény még inkább kidomborodott egy mecseki hidrogeológiai kirándulás vezető 1981-ben történt megirása közben, melyet a Miskolci Nehézipari Müszaki Egyetem jegyzeteként terveznek kiadni. Létrehoztuk az MKBT Déldunántuli Területi Szervezet forráskataszterező munkabizottságát Hellényi Miksa vezetésével. E munkabizottság tagjai különböző feladatrészeket vállaltak.

A meglévő forrásadatok felderitése és az irodalom felkutatása után nyilvánvalóvá vált, hogy igen nagy munkaerő ráforditást igénylő tevékenységbe fogtunk. Ez az eredetileg tervezett karszt-kataszterező munkát a karsztforrás kataszterezés felé tolta el. A mecseki karszt vizgyüjtőterületét magába foglaló 1:10000 méretarányu 120 km² felületet lefedő térképalapra valamennyi fellelhető vagy már kiapadt forrást igyekszünk feltüntetni. Ezek közül kellett kiválasztani a karsztforrásokat a vizföldtani ismeretek és részletes hely-

szini felvételek alapján. A végeredmény a térképről fotókicsinyitéssel készitett - csatolt ábrán megtekinthető. Az eredeti térkép fénymásolata mellékletként és a karsztforrás - kataszterezés eddigi eredményeit részleteiben rögzitő tanulmány a későbbi fejezetnél megtalálható.

A feltáró barlangkutatást segiti az a megfigyelés, hogy a h zatos barlang egyes szakaszain az aeroszol kicsapódás révén sajátságos képződmények találhatók. E légjáratok eltemetődése után a feltáró tevékenységnél valójában a keresett barlang folytatásának utját jelzik. Erről rövidesen a Karszt és Barlang 1981. II. kötetében közreadunk egy dolgozatot, melynek összefoglalóját szó szerint idézzük:
"A barlangi levegőből a parciális páranyomás csökkenése folytán kicsapódik a $CaCO_3$. Ezt az állapotot a keresztmetszet csökkenésével vagy a falfelületek bemélyedő alakzataival fellépő örvényléssel felgyorsuló áramlás váltja ki. Ilyen helyeken jellegzetes tüszerü és apró gömböket formázó képződmények találhatók. Az eltömődött barlangszakaszokban jól mutatják a hajdani huzat utját, tehát a barlangfeltárást segitő indikátorként kell ezeket számontartani."

A cikk illusztrációjaként két fotó szerepel a "Korall-zsomboly"-ból, de itt e jelentésben a "Vásáros-uti-zsomboly"-ban ugyan e tárgyban készitett további képeket mutatunk be. /Mindkét zsombolyról egyéb adatok a korábbi jelentéseinkben és a "Mecseki karszt" köteteiben megtalálhatók./

Megbizásos munkabizottság is dolgozott az 1980-ban kezdett munka befejezésén. Ennek zárójelentése Rónaki László - dr. Lorberer Árpád összeállitásában készült el: "A Pécsi Bőrgyár tüskésréti ipari vizellátási rendszerének hidrogeológiai vizsgálata" cimmel. Ebből egy térképmelléklet mutatunk be itt, ami a fedett szarmata karszt vizének áramlási utjáról ad képet. /Egyéb adatokat lásd 1980. évi jelentésben./

A karsztterületek kataszterezését terv szerint az Abaliget környékén terven felül a Beremendi rögön végeztük. Mint a forráskataszter tárgyalásánál már utaltunk arra, hogy a terven felül megemelt munkamennyiség nem tette lehetővé az Abaligeti-barlang vizgyüjtőjének teljes kataszteri feldolgozását, csak attól NY-ra határos terület bejárását és térképének elkészitését, valamint a barlangobjektumok felmérését, leirását. Ezt a témát - hasonlóan a karsztforrás kataszterezéséhez - külön fejezetben részletezzük. Végezetül még rá kell mutatni, hogy tagjaink a MTESZ különböző szakbizottságaiban és munkabizottságaiban tevékenykednek.

Karsztobjektumok és egyéb barlangok 1981. évi kataszterezése

1. NY-i Mecsek

Az 1981. év folyamán részletesen bejárt Kiskő-hegyi és Nyárási karsztterület az Abaligeti-barlang vizgyüjtének határától NY-ra és É-ra terül el.

"A Nyárási karszt" a Nyáras-völgytől D-re csaknem a Sás-völgyig terjed. Itt a völgyoldalban nyomozható az anizuszi karsztosodásra alkalmas mészkő feküje a talajtakaró alól kibuvó rétegfejekkel. A két völgy között kialakult szinklinálistól elkülönülve található a Kiskő-hegy nagyrészt miocén üledékekkel vastagon fedett mészkő tömbje, mely É-i irányu meredek dőlésü rétegeivel a hegy É-i oldalán kibuvásokban és a kőbánya falán tanulmányozható. Az átvizsgált terület ugyszólván mentes minden karsztformától. Csak a Kiskő-hegy É-i oldalán vannak kis elterjedésü, gyenge felszini karsztjelenségek. /Ezek helyét térképünkön bejelöltük./ Itt néhány sekély és kisterjedelmü töbör található.

A Mecsek egyéb karsztobjektumai a karsztviz megjelenések. Igy a karsztforrások kataszterezését külön fejezetben tárgyaljuk.

A Kiskő-hegy DK-i oldalán a miocén homokkőben vizmosás alakult ki, melytől É-ra azzal párhuzamosan a homokkő rétegek csapása mentén kipreparálódott rétegfejek sora látható. Ez kongeniás meszes homokkő, homokrétegekkel /M_2 1^h/δ= 190 - 230° dőlési irányval 40 - 50° dőléssel mintegy 400 m hosszuságban nyomozható. A sajátságos eróziós felszinen nem karsztos sziklaereszek, barlangocskák és egy nagyobb méretü árokban barlangrom maradványai vizsgálhatók.

A kiskő-hegyi homokkő üregek térképvázlatát és szelvényét,továbbá a képződményekről készitett fotódokumentációból néhány felvételt közlünk.

Az objektumok leirása:

Abaligeti-sziklaeresz homokkőben

A miocén laza kötésü, durvaszemü kaviosos homokkő, valamint kongeniás meszes homokkő és homokos mészkő váltakozó rétegei közül a puhább anyag erodálódásával a keményebb rétegfejek kipreparálódva az árokszerü mélyület D-i oldalán aláhajló meredek alakzatokat hoztak létre. E rétegek δ= 190/48° helyzetben itt 3 m hosszan 1 m-es aláhajlással sziklaereszt alkotnak.

Előzőtől mintegy 50 m-re K-re 3 m mélységig belátható rókalyukszerü barlang mélyül a laza homokkő rétegbe.

Előzőtől D-re δ= 190/40° helyzetü réteglap mentén 1 m mély 1 x 0,3 m méretü sziklafülke van szük, rókalyukszerü folytatással.

Továbbhaladva K-i irányban mohos sziklaomladék között nyilik a 6 m hosszu, lejtős 260/19° irányu 1 m magas és max. 1,5 m széles üregot képező barlang. Keresztmetszete a rétegdőlés irányában bővül. Az üregben sok pókot találtunk.

Barlang-romként irtuk le azt a sajátságos árokszerü alakzatot, ami a meredek rétegek között 20 m hosszan kipreparálódott. Mélysége a K-i terep dőlése folytán is a NY-i végén növekszik. A K-i végén az árok 1 m-es leszakadásától lejtősen folytatódik NY-felé, majd nagyobb talajlépcsővel kimélyül és a 23 m-nél fülkében végződik. Közben az árok D-i oldalon függőleges fala alatt még a 18 m-ben egy 230/42° irányu 1,5 m széles, 5 m hosszu barlangüreg található a δ= 170/60° homokkőrétegek között. A barlang és a fölötte lévő fülke mintegy 12 m'-es üregot jelent. Elképzelhető, hogy ez nem csupán természetes alakzat, hanem mesterségesen is növelték; esetleg homokkitermelés révén. Erre mutat az a tény, hogy ez a jelentős nagyságu árokszerü alakzat zárt, lefolyás nélküli. Megjegyzendő, hogy a topográfiai felvételen ettől DK-re 60 m-re forrást jelöltek, mely valójában már nem létezik - feltehetően eliszapolódott, vizfeltörésnek ma már nyoma sincs.

A mecseki karszcon az 1981. év folyamán más - korábban részletesen leirt - területen a Vizfő-forrás vizgyüjtén is felmértünk egy több szempontból is jelentős tovább feltárt zsombolyt. Ez a Vásáros-uti-zsomboly az előző évi jelentésünkben még 7 m mélységgel szerepelt. Az 1967 márciusában készitett térképen bejelölt bontott üreg / szük rés huzattal/ továbbmélyitésével jött létre a "Kenőcs akna" agyagos fallal, melyből a vizjárat mosott kövek között nagyméretü barlangterekbe vezet.

A mellékelt felmérési rajz-vázlat és a mérő poligon mentén szerkesztett szelvény alapján, továbbá a fotómellékletekből hü képet alkothatunk a barlangról. Itt alább közöljük a mérési adatokat és a barlang rövid leirását.

Az előző évben elkészült "A mecseki karszt II. rész /1980/ II. kötet" p. 121-121/a - 122 alatt a 7 m mélységig feltárt rész leirása megtalálható, igy annak ismétlését mellőzzük.

Az uj szakasz felmérését március 8-tól több leszállással 50 métert meghaladó poli-

gonhosszal Várhegyi András és Fentős Csaba tagtársakkal kezdtük, majd Király Gábor és Haramia Mária segitségével augusztusig végeztük. A bemért legmélyebb pont a felszintől 28,6 m. A felmérés még nem teljes, igy a mellékelt vázlat sem tekinthető végleges térképnek. A két kürtős zsomboly-terem felmérése és további részletmérések szükségesek. A bejárati nyilás bal oldali sziklaél dolina alji szintjénél vettük fel a "0" kiinduló pontot. Az alábbi adatok sorrendben: Poligon oldal a kezdő és befejező pont számával, ferde hossz, redukált hossza /c x cosα/, irányszög a mágneses északtól. A dőlés szög /ennek előjele szerint süllyedő vagy emelkedő/. Számitott szintkülönbség /c x sinα/ Leirás a végpontról és a poligon oldal mentén észlelt jellegzetességekről.

6-1 6,6 /3,78 m/ 145/-55° 5,40 m

Az elő üreg jobb oldali sziklafalának agyagos, hordalékos talpánál veszitett pont.

1-2 4,5 /4,34 m/ 90/-15° 1,16 m

A megbontott akna fölötti mennyezetnél a réteglap menti elválás kiálló sziklaéle

2-3 2,2 /0 m/ 0/-90° 2,2 m /függőzés/

Az agyagos oldalu "Kenőcs akna" falából kiálló kő, ami felett az akna felső pereme +1,4 m, mig ettől a talp -0,6 m

3-4 2,2 /1,9 m/ 218/-30° 1,1 m

A lejtős vizjárta, mosott folyosószerü, kb. 0,8 m széles és 1 m magas járatrész jobb oldali falánál veszitett pont.

4-5 5,3 /4,67 m/ 150/-28 2,48 m

A folyosószerü járat végén veszitett pont. Ettől balra folytatódik az üreg más jelleggel, de a két üreg között igen érdekes átbujó nyiláson a vékony sziklalemez tulsó oldalára lehet jutni.

5-6 Kb. 1,8 /1,8 m/ 28/0° 0 m

Az előző ponttal azonos magasságban a falon kiálló 20 cm-es stalagmit az átbujó nyilások között van, tehát a poligon irreális! Itt az üreg avenszerü tektonikus jellegü, kb. 4 m magas.

Innen kezdve az üregben kis cseppkövek és cseppkő folyások vannak.

A zegzugos üreg D-i vége is egy avenszerü kiszélesedő kb. 4-5 m magas felszakadás.

6-7 7,5 /4,3 m/ 142/-55° 6,14 m

Az üreg tisztára mosott kőzet felületén veszitett pont.

7-8 kb. 1,5 /1,5 m/ 250/0° 0 m

Az üregből a NY-i oldalon 0,4 m széles 1,0 m magas cseppkőfolyással boritott hasadékszerü átjáró mennyezetén középen még a bejárati rész magasabb részén egy 60 cm-es kissé tüskés felületü stalaktit hegyes vége a mérési pont. Az átjáróval szemben az üreg falán erőteljes borsókőszerü képződmények láthatók /huzat/

8-9 5,4 /3,47 m/ 188/-50° 4,13 m

A hasadék az átbujó után nagy kiterjedésü ikeraknába vezet, melynek szemben levő alján a továbbvezető lejárat fölött a falon veszitett pont. A poligon alatt az akna körszelvényü, sima talppal és rendkivül sok borsókőszerü képződménnyel, melyek karfiolszerüvé nőve megtévesztően hasonlitanak a hévizes képződményekhez. Az akna felső részén a réteglapok mentén kipreparálódások jó kapaszkodási lehetőséget biztositanak.

8-8/a 2,75 /2,16 m/ 200/-38° 1,69 m

A karfiol akna mellett a NY-i oldalon kiálló sziklaél D-i vége egy csucsos kő.

8/a-8/b 6,4 /5,54 m/ 270/-30° 3,2 m

A terem Ny-i végén a tavacskás torasz szintjével azonosan jellegzetes sziklaél csucsa. A tavacska ettől nyugatabbra a sziklafal tövében az állandó csepegés alatt vastag cseppkő kéreggel beboritott dudoros medencében van. A kettős felszakadásu mennyezet itt a "Kürtős-teremben kb. 10-15 m lehet. Kimászása komoly felszerelés-

9-10 2,95 /1,56 m/ 150/-58° 2,5 m
A borsóköves bebujó járat kanyarodásánál a jobb oldali falon veszitett pont.

10-11 2,9 /2,51 m/ 112/-30° 1,45 m

Itt átkuszóvá szükült szelvényen kell tovább mászni lábbal előre, majd hasadékszerü 1 m széles járat vezet egy teremszerü kiszélesedés felé. A vizmosta korrodált sötétszürke mészkő rétegeivel oldalt párkányosan korrodált. Itt veszitett pont. A sötétszürke mészkövön korrodált fehér cseppkőfolyások csipkés szalagjai feltünőek. Az átbujó nyilás után a sztalaktitok tüskés felületüek a huzattól árnyékos oldalon. /kifelé vezető irány!/
Ugyanigy a falakon látható cseppkőfolyásokon is felfedezhetők a huzat által keletkezett tüskék.

11-12 A tektonikus terem kiszélesedő üreg jobb oldali alján alacsony és szük vizjárat vezet tovább a réteglapok menti elválás között. Ennek a járatnak kezdetén a talpon jelöltük ki az utolsó veszitett pontot. A szük járat innen 0,4x0,6 m szelvényben kb. 5 m távolságban járhatatlanul elszükül. A 12. pontnál kitáguló üreg 4 m széles és a 120/80°-os litoklázis mentén kb. 4 m magasan felszakadt. A mészkő itt δ= 100/150 helyzetü.

2. A Villányi-hegység

Az 1980. évi jelentésben leirt Beremend 13. és 14. sz. barlangok /zsombolyok/ után 1981-ben ujabb zsomboly tárult fel a kőbánya +115-ös szintjén, mintegy 300 m-re ÉK-i irányban a 100-as szerinti "Nagy vizes barlang"-tól. Ennek felderitésére ápr. 4-én Peresztegi László, Tamássy Magdolna, Várhegyi András és Várhegyiné részvételével a helyszinre siettünk.

A robbantás révén a bányafalon megnyilt üreg sorszáma Beremend-15.

A mellékelt rajzon és fotókon mutatjuk be a hévizes barlangüreget. A robbantás miatt erősen megrepedezett mészkő lógó sziklatömbjei alatt ereszkedtünk le a függőleges, 10 m mélységig képződmény nélküli akna gömbös formákkal alakitott üregébe. Az É-i, a NY-i és a D-i oldalon lógó instabil sziklák fenyegető látványa óvatosságra int. Ezért kopogózni sem mertünk, inkább anélkül ereszkedtünk le, csak a hágcsó vonalában tisztitottuk meg a labilis kövektől a falat, amit a robbantások igen megviseltek.

A 10. m alatt törmelékhalomra lépve a tovább mélyülő gömbfülkék során lejjebb lehet menni. Innen már a falakon borsókő látható. A 13. méter mélységnél oldalt a "Borsókő fülke" teljes felülete ilyen képződményekkel boritott.

Ez alatt a bejárati küszöbtől 15 m mélyen két kürtő mélybevezető folytatását zárja el a behullott kőtörmelék. Megbontása rendkivül veszélyes, igy ettől eltekintettünk. A zsomboly egy 10°-os csapásu K-i dőlésü csaknem függőleges tektonika /100/85°/ mentén alakult ki. Minden bizonnyal a +100-as abszolut magasságu szint alá vezet az eltömődött járat folytatása.

A Nehézipari Müszaki Egyetem Karszthidrológiai Szakcsoportjának jelentése az 1981. évi tevékenységről

Nagy Tibor

Tevékenységünk főleg felszini és barlangi turázásokra, barlangi fotózásra és egyéb, karbantartó jellegü munkákra korlátozódott.

A csoport vezetőségének kialakitott és a tagsággal egyeztetett véleménye az, hogy az elkövetkezendő időkben a csoport fejlődését legjobban ugy biztosithatjuk, ha a kutatási tevékenységben a tudományos munkára helyezzük a fő hangsulyt.

Óbudai Kinizsi Barlangkutató Csoport 1981. évi kutatási és turajelentése

Adamkó Péter

Mátyás-hegyi - terepbejárás

A Mátyás-hegyen 1981 nyarán kutatási engedély hiányában olyan tevékenységet végeztünk, mely nem engedély köteles. Igy terepbejárásaink során az Erdőhát ut felső szakaszán, a hétvégi házak felett egy barlangbejáratra utaló, a környék lakói által szeméttel telehordott üregre bukkantunk. A szemét eltávolitása után megállapitottuk, hogy eddig ismeretlen hévizes barlangbejáratot találtunk. 1982-ben kutatási engedély beszerzése után a barlangban feltáró kutatást tervezünk.

Látó-vagy Gugger-hegyi beszakadások

A Látó-hegyen többszöri részletes terepbejárás után az un. Árpád-kilátótól mintegy 70 m-re egy zsombolyra bukkantunk, a turistaut szélén, a kilátótól 300 m-re pedig egy beszakadásra. 1982-ben szintén a kutatási engedélytől függően a Látó-hegyen is feltáró kutatást tervezünk.

Pál-völgyi-barlang

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Budapesti Felügyelősége vezetőjének személyes engedélye alapján 1981 februárjában a Pál-völgyi-barlang ujonnan feltárt szakaszában látogatást tartottunk, nevezett barlang üzemvezetőjének és Kurucz József amatőr barlangkutatónak, az uj szakasz egyik feltárójának, társaságában.

Turánk folyamán az un. Tollas-terem felett elhelyezkedő törmeléklabirintusban erős huzatot éreztünk, a huzat utját követve, mindeféle feltáró kutatás nélkül mintegy 200 m uj, eddig ismeretlen barlangszakaszt tártunk fel és Kinizsi-labirintusnak neveztük el.

Ez időben a barlang kutatására egy barlangkutató csoportnak sem volt engedélye.

A Pannónia Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Szerk: Kardos László

Az Ujpalota Sport Egyesület U.S.E. Szilvássy Andor Barlnagkutató Csoport 1981-es éve eredményekben gazdagon telt el. Elsősorban a miskolci Herman Ottó barlangkutató csoporttal való együttmüködés eredménye, másrészt a kiválásuk után az aktiv, szélesebb körü kutató munka és nehezebb barlangi turákból állt. A Herman Ottó csoporttól 1981. május 4-én, azaz a Mészáros-Lantos emléktura után vált ketté a csoport. A szétválás adminisztrativ, szervezési okok miatt vált időszerüvé.

Tudományos kutatásaink, feltárásaink dokumentálása a kutatási kérelmek, területek alapján

Ujpalota-barlangcsoport

Nevüket az U.S.E. barlangkutatói adták. Számozásuk megtalálási sorrendben történt. A négy barlang morfológiailag hasonlónak tekinthető, ugyanabban a kőzetben /Répáshutai mészkő/ egymáshoz viszonylag közel találhatók. A felszini formációk e barlangok környékén azonosak. Mind a négy barlang a Balla-bérc gerincén alakult ki, mind függőleges bejáratu.

Ujpalota I. sz. barlang

A Balla-bérc tetején a háromszögelési ponttól keletre mintegy 100 m-re található. A barlang répáshutai mészkőben képződött. /Triász, ladini emelet/ A barlang északi irány felé huzódik egy tektonikus repedés mentén. A szinklinális közelében nyilik. Lejtős járattal indul. /A Palota 2-es barlangnál is megfigyelhető az észak-déli kiterjedés./ A barlang elején szükebb, majd egyre tágasabb, jól lehet közlekedni benne. Hossza 30 m.

A barlangot 1980-ban találtuk terepbejárás során, az évben 1 m-t süllyesztettünk a végénél.
Megfigyelések: jó szellőzési képesség

Ez évben főleg a térképét és fotódokumentációját készitettük el. Hőmérsékletet mértünk, miszerint átlag hőmérséklete 9,50 °C.

Ujpalota II.sz. barlang

A Balla-bérc tetején, a háromszögelési ponttól DK-i irányban 50 m-re található. A barlang répáshutai mészkőben /triász, ladini emelet/ nyilik, a szinklinális mellett. A barlang É-D-i kiterjedésü, 2,5x1 m-es beszakadással indul. A barlangra lapos, széles, kerek kiterjedésü termek jellemzőek, melyeknek alját többnyire nagyméretü kövek, törmelék /görgeteg/ tölti ki, és azok között vezetnek a további járatok. A barlangot nehezebben lehet bejárni, mint az 1-est, mivel sok szükület van benne és lapos termek. Hossza közel 100 m, mélysége 21 m.

1980-ban nyári tábor alkalmával találtuk a barlangot. A tábor alkalmával szinte a mostani állapotig feltártuk. Az omladékban igen sok biztonsági óvintézkedést, tevékenységet kellett kifejteni.

Ez évben ujra elkészitettük térképét egy pontosabb kivitelben. Némi előrehaladás volt, de csak néhány méter. Főleg a hőmérsékleti tényezőket figyeltük, mivel a barlang igen omladékos és sok helyen lehetne bontani, igy a huzat azaz a hőmérsékleti különbségekből akartuk a továbbjutás lehetőségét megállapitani.

Megjegyzendő: A mult évben is a megfigyelések alapján sikerült a további létező járatokat a gyakorlatban feltárni.

Ezek alapján az ez évi mérési adatok:

2. poligon mérési pontnál = 19 °C
4. poligon mérési pontnál = 10 °C
12. poligon mérési pontnál = 8,5 °C
13. poligon mérési pont mellett = 9 °C
16. poligon mérési pontnál = 9,5 °C

Ujpalota III. sz. barlang

Az Ujpalota 1-es barlang felett mintegy 20 m-re 165° irányban található a barlangüreg. É-ÉNY-i irányban, repedés mentén alakult ki a barlang. Mintegy 2 m mély és 4,5 m hosszu. A barlangot szintén 1980-ban találtuk az 1., 2. és 4. számu barlangokkal együtt. A barlangban próbabontásokat végeztünk, a modern technika eszközeivel, miután a további munkálkodásokat értelmetlennek láttuk, igy a feltárást befejeztük. A barlangot lefedtük gerendákkal, hogy ember, állat bele ne essen.

Ujpalota IV. sz. barlang

Az Ujpalota 3-as barlangtól 6 m-re található 155°-ra. A barlang répáshutai mészkőben /triász, ladini emelet/ képződött. Iránya É-ÉNY, három kis repedés mentén alakult ki. A barlang 2 m mély, alapterülete 1,5 x 1 m 20°-os lejtéssel. Adatai a 3-as számu barlangéval meg gyeznek.

Széndioxidos-barlang

A Balla-barlang felett kb. 5o m-re a gerincen található. Nevét a régi megtalálóktól vettük át. A barlang répáshutai mészkőben nyilt /triász, ladini emelet/. Mivel söt t-szürke palaössz"tre tolódott rá, igy nagyobb barlang kialakulása nem lehetséges.

A barlang déli irányba huzódik. Az elején kis, lapos terem van, majd szük járat vezet tovább. A vége felé emeletes járat alakult ki, majd végül felfelé elszükülő kürtő van. Az emeletes járat alatt puha, porhanyós, humuszos föld kitöltés van. A barlang viszonylag jól járható. Hossza 20 m.

A barlangot ideiglenesen Balla-lyuknak neveztük el, de az azonositás után természetesen eredeti nevét kapta.

Kopasz-lyuk

Répáshuta és a Balla-völgy határán, az uttörőház vonalában a domb oldalában mintegy 50 m-re található a barlang. Répáshutai mészkőben T_1 alakult ki, egy vető sik mentén, e sik mentén még van egy pár kisebb, de jelentéktelen lyuk.

Kimondottan szük, lapos, poros barlang. Nevét az akkor katonai szolgálatra bevonuló barátunkról és kezdő fiatal barlangos társáról kapta. Hossza 12 m.

3 km-es barlang

A Balla-völgyben lefelé a 3. km-nél balra egy kis oldalvölgyben felfelé 35 m-re található a barlang. A 3-as kilométerkőről neveztük el. Répáshutai mészkőben alakult ki. Fekvése ÉNY-i. Az elején kis teremmel indul, majd egy kis átbujó alaguton 10 m-es kürtővel folytatódik, majd lejtős járat után kis terembe jutunk, ahol egy felfelé menő eltömődött járat indul, lent pedig az eltömődött továbbmenő járatok találhatók. Hossza 25 m.

Ez évi nyári táborunk során 4 leszállást hajtottunk végre a barlangban. Ebből 3 kutatómunka jellegü, 1 pedig térképező akció volt. Az alsó szintet 1,5 m-rel lejjebb süllyesztettük, s igy két egymással ellentétes kelet-nyugati irányu járat kezdetét találtuk. A további feltárásra sajnos idő hiányában már nem volt alkalmunk.

Poros-barlang

Tovább lefelé a Balla-völgyben a kb. a Prézli-barlang és Lakó-barlang közötti távon, szintén a jobb oldalon fent 20 m-re találjuk a barlangot. A barlang répáshutai mészkőben T_1 alakult ki. Iránya D-Dk. A barlang egyetlen kis járatból és egy kis poros teremből áll, amiről a nevét kapta. Hossza 18 m. A barlangot terepbejárás közben a Ganz-Mávag barlangkutató csoport találta 1970-ben.

Prézli-barlang /= Varangy-barlang/

A Balla-völgyben lefelé a 4. km-kőn tul közvetlen az ut mellett kis sziklafal alatt található a lyuk, a sziklára festett kék jelzéstől 3 m-re.

A barlang répáshutai mészkőben T_1 alakult ki. D-DNY-i irányban az utra merőlegesen fekszik a barlang. Szük, vékony járatból áll. Hossza 19 m. A barlang létét régóta tudják, mivel közvetlen az ut mellett van.

Lakó-barlang /= Balla-völgyi-sziklaüreg/

A Csunya-völgy és Balla-völgy találkozásától visszafelé a Balla-völgyön 100 m-nyire fent jobb oldalon 15 m-re található a barlang. Nevét lakhatósága miatt kapta. A barlang répáshutai mészkőben T_1 képződött. É-NY-i irányu, vető sikok mentén képződött, tulajdonképpen egy nagy teremből áll. Hossza 10 m. Kutató munkáink során lakhelyül szolgált, igy lett a neve Lakó-barlang.

Békás-viznyelőbarlang

A Balla-völgy és Csunya-völgy találkozásánál, de még a Balla-völgyi részen, jobb oldalt az ut szélén található. Nevét a benne lévő békákról kapta.

A barlang répáshutai mészkőben T_1 és feltevésem szerint már a sötétszürke palaöszlet, tüzköves mészkő határán nyilott. A barlang északi irány felé halad a patakmeder alá. Bővebb információ az ez évi feltárás rovatban található a 4. pontban. Régi hossz 25 m, mélysége 13 m.

A barlang a régi Vámőrség barlangkutatói találták meg, később a Ganz Mávag OSC, USE barlangkutatói kutatták.

Julius 11-12-én hétvégi akció keretében feltártuk a Savanyu-termet. Az augusztus 10-30. közötti nyári tábor alkalmával a továbbjutást ez időszakra terveztük modern technikai eszközök igénybevételével, mégpedig a nagy terem oldalában lévő kis lyukon keresztül reméltük, ellentétben a munkaterv szerinti szint-süllyesztéssel. A továbbjutáshoz végül is mégsem kellett agregátor, skil furó, hanem simán, egyszerüen, bár igen nehézkesen, bebujtunk a lyukon. Ezután 15 m-t haladtunk lefelé, melyből 10 m volt egybefüggő kürtő. Alul kis teremben iszapos anyag elszürődésen megálltunk. Itt a szürődés felett, emberfejnyi nagyságban átvéstük a falat és kis termet, tavat találtunk. Ezután elkezdtük a visszavonulást, mivel az energiánk kezdett kifogyni. A kis alagutat francia barátunkról /aki többször beszorult/ Daniel tunnel-nek neveztük, a kürtőt pedig Öröm-kürtőnek.

Szeptember 25-27-i hétvégén ujra lementünk a barlangba, amelynek során ujabb eredményeket értünk el. Ketten átbujtunk a Daniel tunnelon, miután a felszini óvintézkedéseket megtettük, és a kürtő alatti teremben alapbázist létesitettünk. Az iszapos anyag elszürődés felett a már az előzőekben kibontott kis ablakot kiszélesitettük, ugy, hogy be lehessen férni a kis termecskébe. Ezuttal nem volt már meg a kis tó, mivel leszivárgott, helyette az alatta levő szinte hig /folyós/ iszapot találtuk. A kis termecskében egy Vakond-csontvázat találtunk, e miatt, avagy a csoport jelképes jelvényéről és a kis termecskébe a szinte vakond ásó tevékenységet igénylő munkából adódóan a termet Vakond-teremnek neveztük el. A további vizsgálódás során a bebujással szemben a termecske másik oldalán ujabb iszapos anyag beszüremlést vettünk észre.

Megállapitottuk, hogy a Vakond-terem valószinü az eredeti nyelője a barlangnak, mivel mind a két oldalról arra felé huzódik az iszapos agyag, a teremben pedig el lehet süllyedni benne. Az Öröm-kürtő teljesen lekoptatott, korrodált falakból áll, ami időszakos vizközlekedésre enged következtetni. A Vakond-terembe bebujva a további jára-

tot megpiszkáltuk, s ott ujabb felfelé irányuló nagyobb termet pillantottunk meg. Az ujabb barlangtérképet megalkotva és összevetve a felszini térképpel arra a megállapitásra jutottunk, hogy a barlang valószinüen a völgy mentén felfelé a patak alatt fog huzódni továbbra is a répáshutai mészkőben.

Barlangvédelem szempontjából igen fontos volt a bejáratot ujfent lefedni, mivel az állandóan eltünik, s viszont az uton elvonuló emberek, állatok igen könnyen beleeshetnek.

Kapu-barlang

A Csunya-völgy elején, ha a Balla-völgyből indulunk ki bal oldalt fent 15 m-re található, közvetlen a gerinc mentén. A barlang répáshutai mészkőben T_1 alakult ki, ÉNY-i fekvésü. A Kapu-barlang nevet a természetes formációju, a szálkőhöz tartozó, a barlang előtt lévő kapu formáról kapta, amely egyben feltünő ismertetője a barlangnak. A barlang kis kiterjedésü, igy bejáráshoz nem kell semmilyen segédeszköz.

Csunya-völgyi 1. sz. barlang

A Csunya-völgyben a Balla-völgy kezdetétől 30 m-re bal oldalt fent 15 m-re található. A Kapu-barlangtól a legelső lyuk. A barlang répáshutai mészkőben T_1 van. ÉNY-i fekvésü. Kis kiterjedésü barlang. Előtte kutatóárok található. A N^o1, N^o2, N^o3 barlangok egyszinten található. Hossza 6 m. A Ganz Mávag barlangkutató csoport már felmérte 1973-ban.

Csunya-völgyi 2. sz. barlang

Az 1. sz. barlangtól 10 m-re található. Répáshutai mészkőben T_1 képződött. ÉNY-i fekvésü. Jellegzetessége az alaprajza Y alaku. N^o1 barlanghoz viszonyitva a kiterjedése nagyobb, előtte szintén kutatóárok található. Hossza 25 m. A Ganz Mávag 1973-ban felmérte, de nem publikálta, legalábbis nem találtunk róla semmit.

Csunya-völgyi 3. sz. barlang

Az 1. és 2. sz. barlangoktól 20 m-re található. Répáshutai mészkőben T_1 képződött. ÉNY-i fekvésü. Kis, szük járatból áll, a barlang előtt szintén kutatóárok. Hossza 16 m. A Ganz Mávag 1973-ban felmérte.

Koporsós-viznyelőbarlang

A Gyertyán-völgyben a Balla-völgy felől Dorongos felé haladva a régi temető után található. A név is innen adódott. A barlang répáshutai mészkő és tüzköves mészkő határán képződött. A hasadék iránya megegyezik az ut irányával, azaz É-ÉNY-i irányu. A barlang patakmeder alatt képződött leharapódzás, ami a meder alatti folyás funkcióját tölti be. Mélysége 10 m. Az OSC barlangkutató csoport 1974-1980. közötti találta meg és kutatta folyamatosan.

Talpas /Kiss Hopp/-viznyelőbarlang

A Gyertyán-völgy /egyik oldalvölgyének/ erdészeti utjának, amely jobbra meredeken visz fel Lator felé, kb. a Gyertyán-völgyi uttól 3 km-re nyilik az ut jobb oldalán egy dolinában. Nevét egyoztettük a Herman Ottó csoporttal, igy az ő elnevezésüknél maradva Talpas-barlangnak hivjuk.

Répáshutai jól karsztosodó /T_1/ mészkőben képződött. É-ÉK-i kiterjedésü. A barlang dolina alján nyilik, ácsolat, majd szálkő, s kürőben folytatódik az aljáig. Mélysége -30 m. A barlangot a Herman Ottó és a Szilvássy Andor barlangkutató csoport találta meg, függetlenül egymástól. 1980-ban közösen is kutatták, kis véséssel -10 m-rel növelték a barlangot.

ÚJPALOTA 1. BARLANG ALAPRAJZI TÉRKÉPVÁZLATA

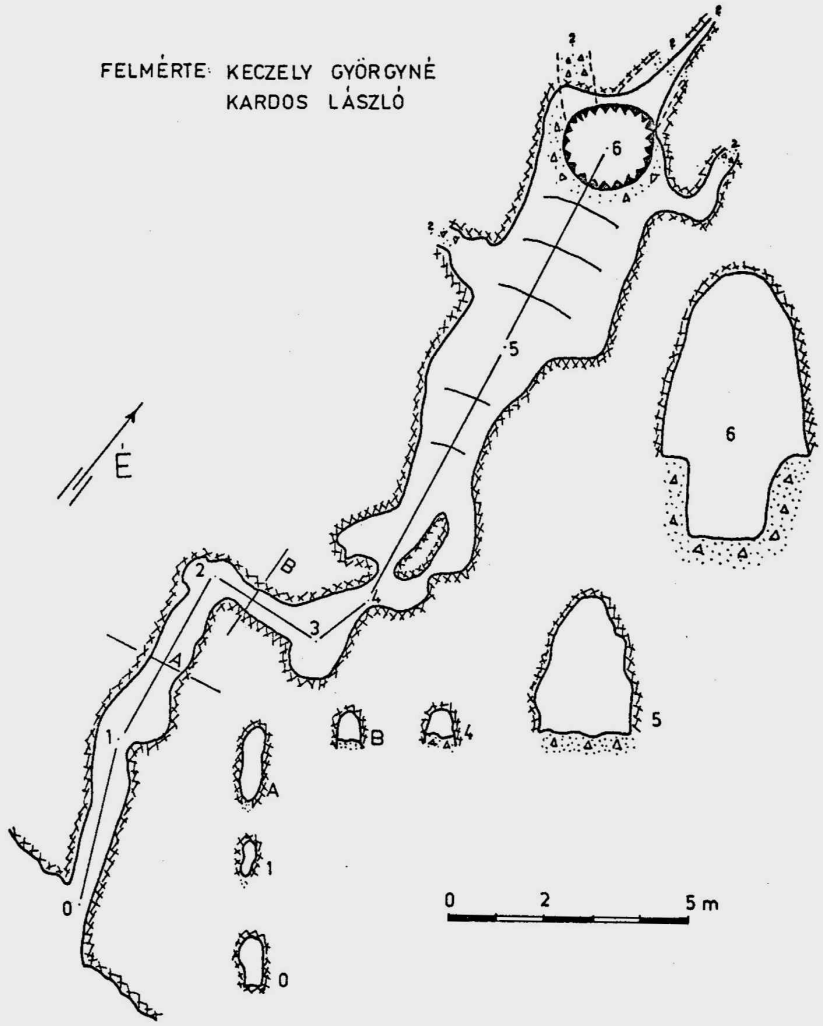

ÚJPALOTA 2. BARLANG ALAPRAJZI TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KECZELY GYÖRGYNÉ
MISKOLCI ALADÁRNÉ
KARDOS LÁSZLÓ

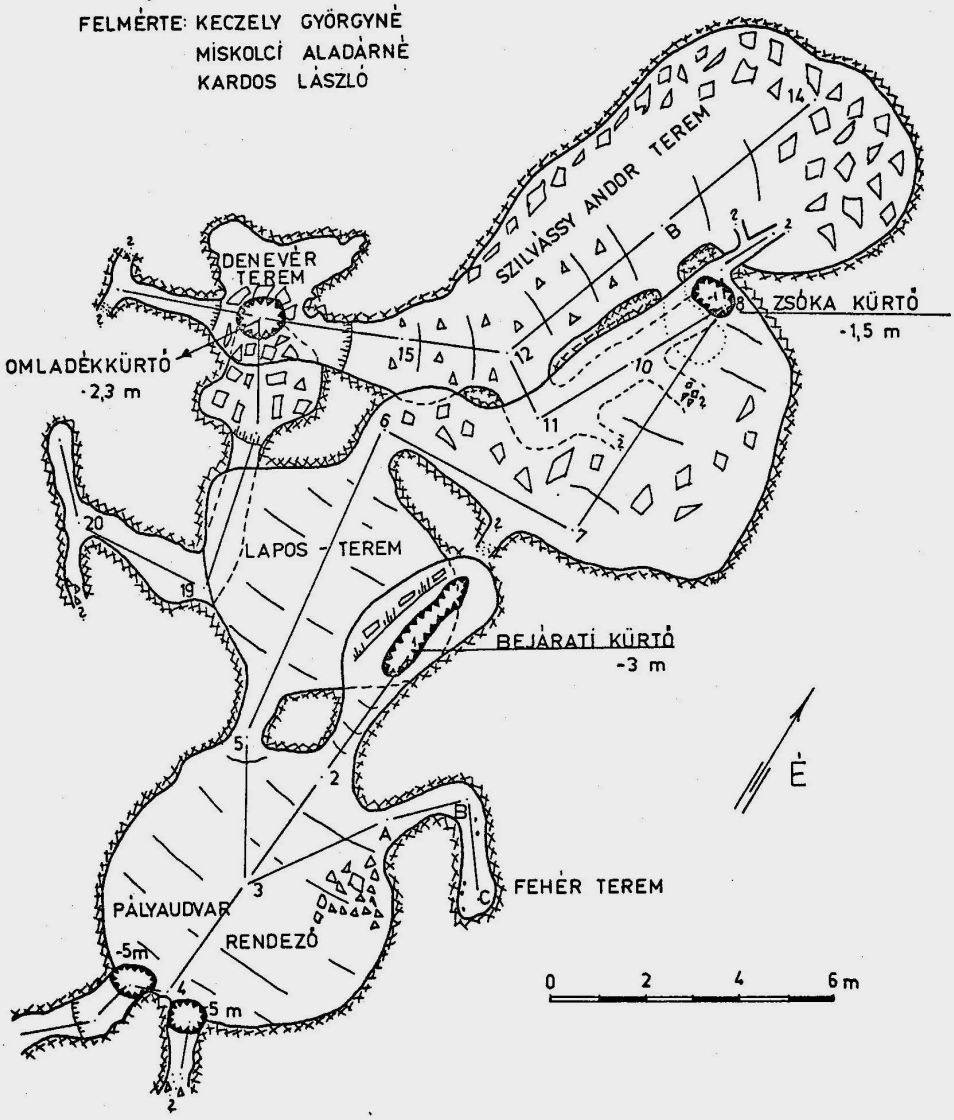

ÚJPALOTA 3-4 BARLANG TÉRKÉPVÁZLAT

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

0 4 10 m

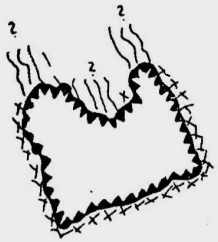

3 bg. alaprajz

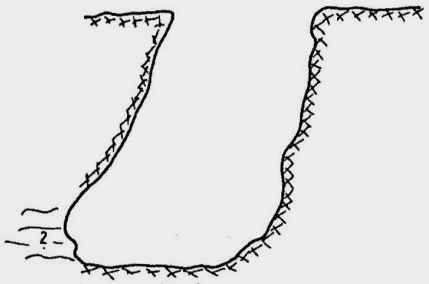

hosszmetszet

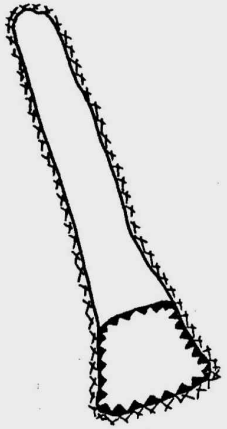

4 bg alaprajz

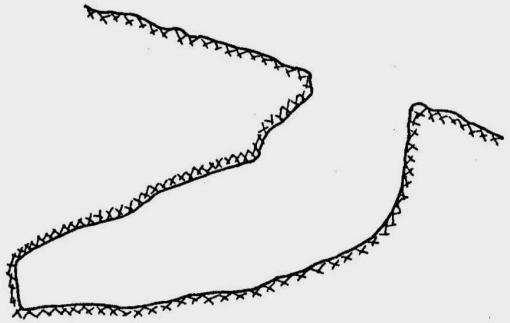

hosszmetszet

BÉKÁS - VÍZNYELŐ BARLANG ALAPRAJZI TÉRKÉPVÁZLATA

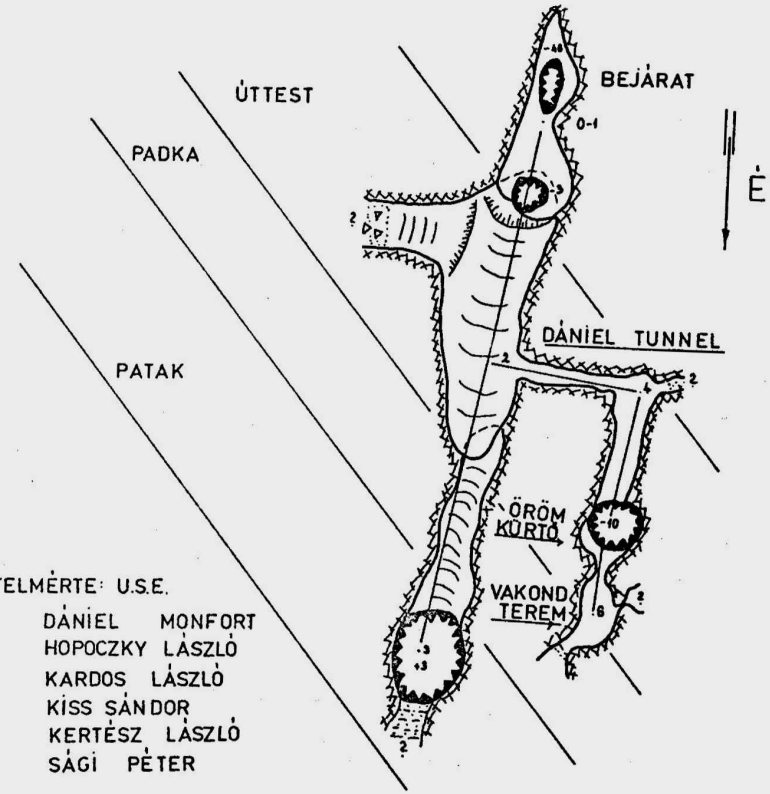

FELMÉRTE: U.S.E.
DÁNIEL MONFORT
HOPOCZKY LÁSZLÓ
KARDOS LÁSZLÓ
KISS SÁNDOR
KERTÉSZ LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

0 2 5m

SZÉNDIOXIDOS BARLANG ALAPRAJZI TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KECZELY GYÖRGYNÉ
KARDOS LÁSZLÓ

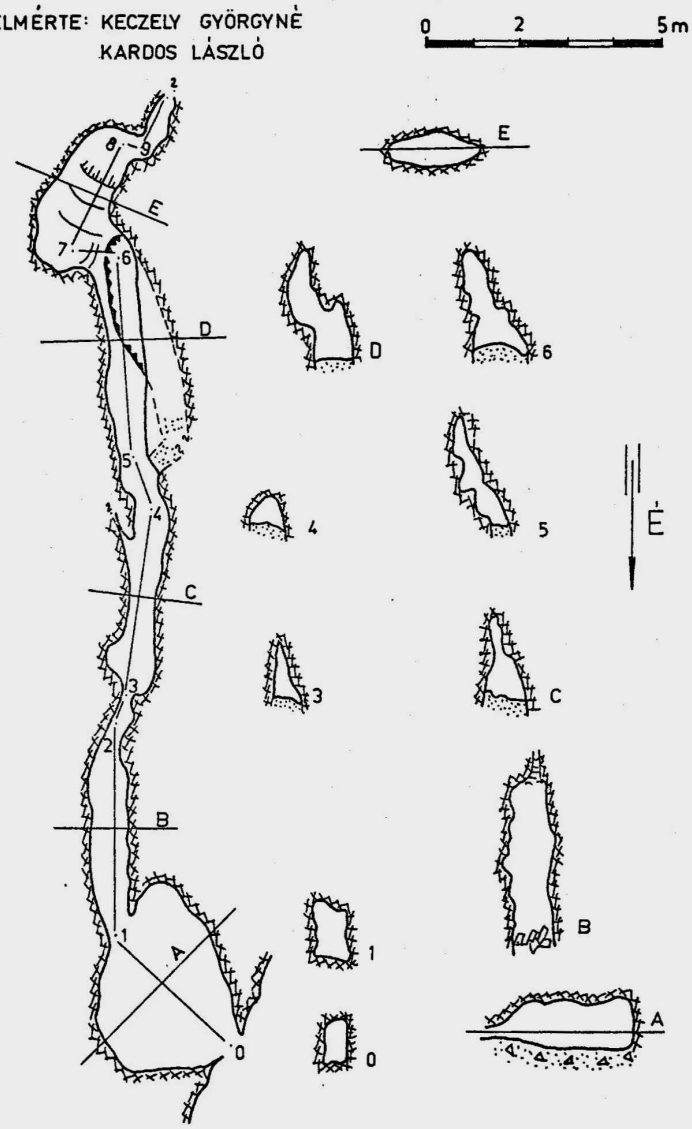

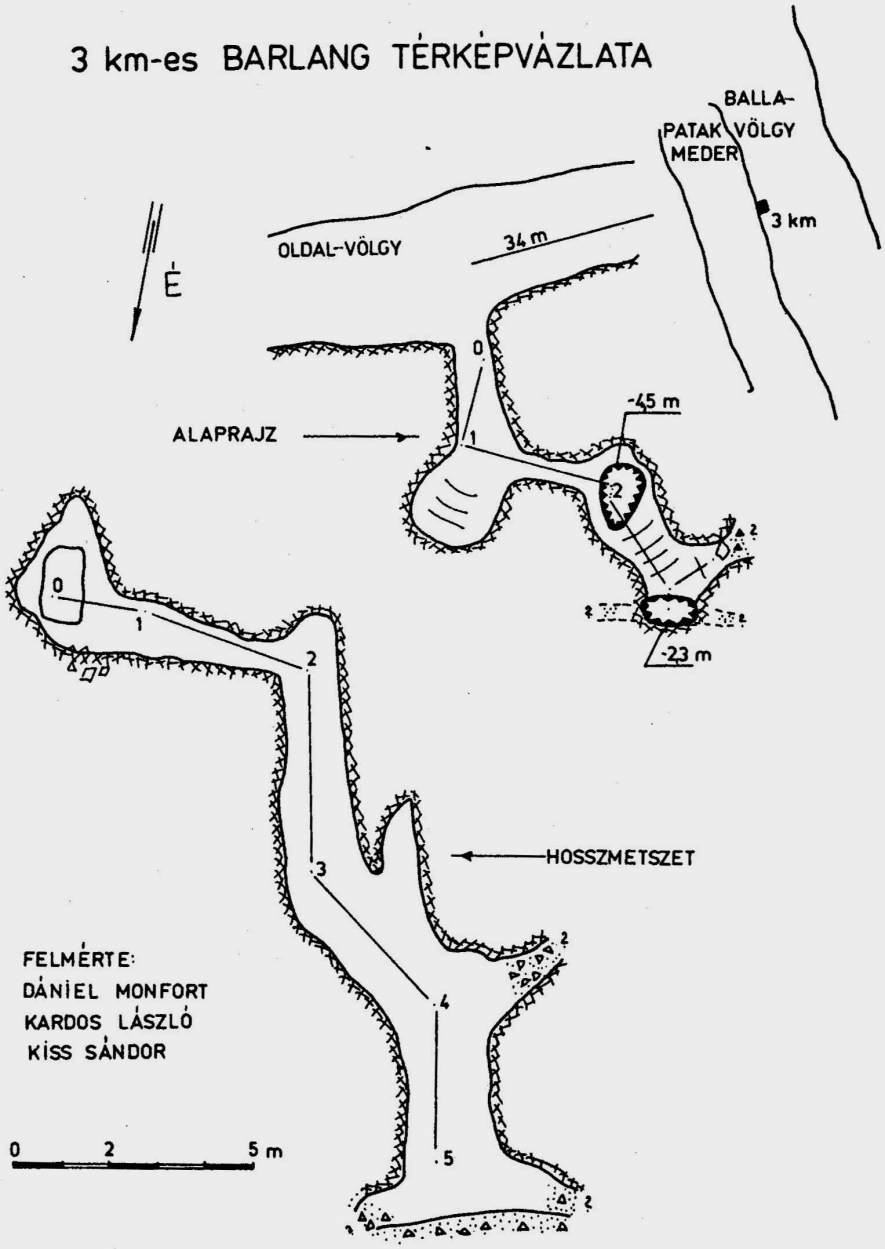
3 km-es BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA
BALLA-
PATAK VÖLGY
MEDER
3 km
OLDAL-VÖLGY
34 m
É
0
-45 m
ALAPRAJZ
1
2
0
1
2
-23 m
HOSSZMETSZET
3
4
5
FELMÉRTE:
DÁNIEL MONFORT
KARDOS LÁSZLÓ
KISS SÁNDOR
0
2
5 m

PRÉZLI-BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

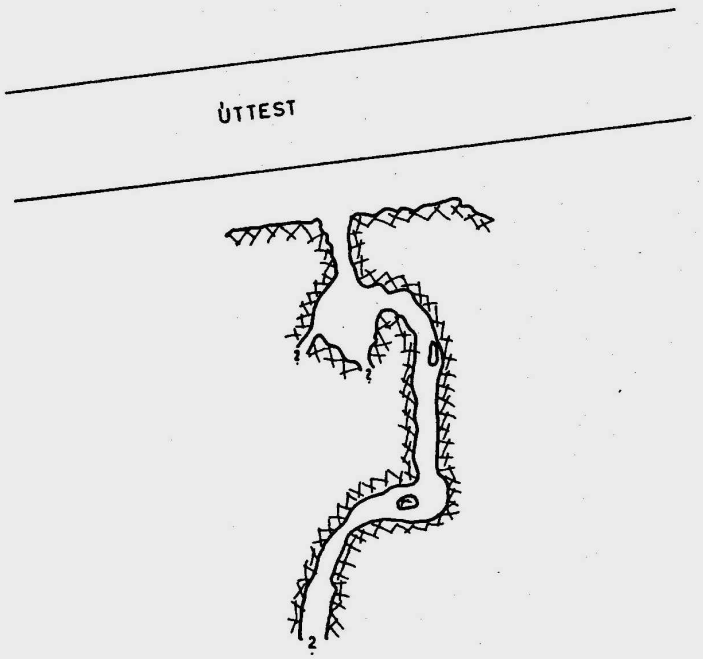

POROS-BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

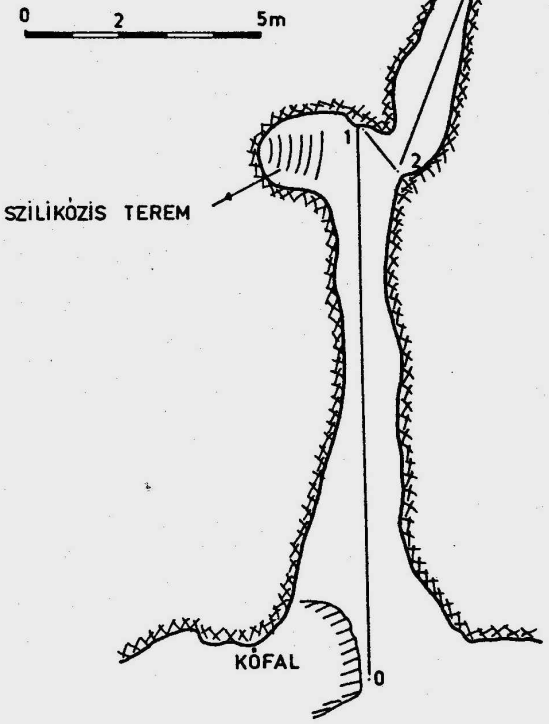

KAPU-BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

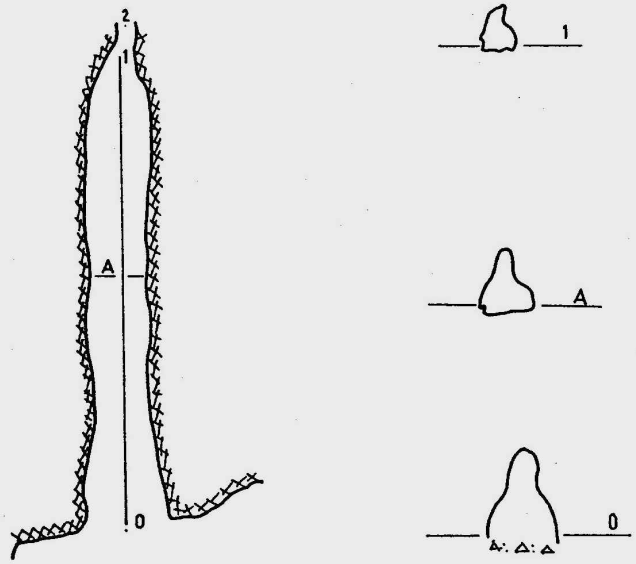

LAKÓ-BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

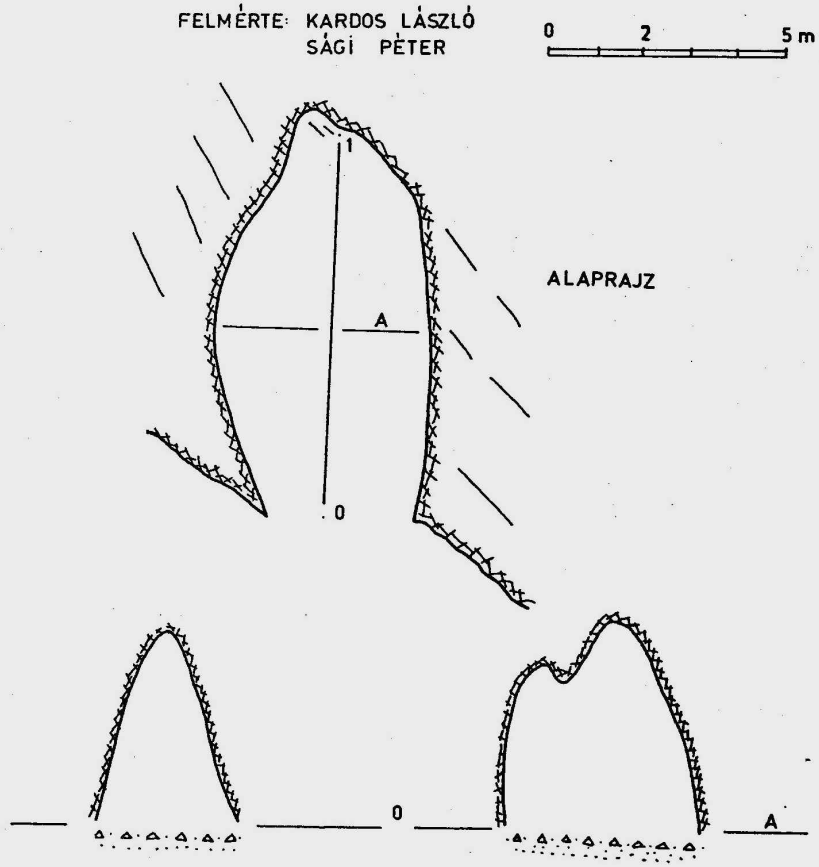

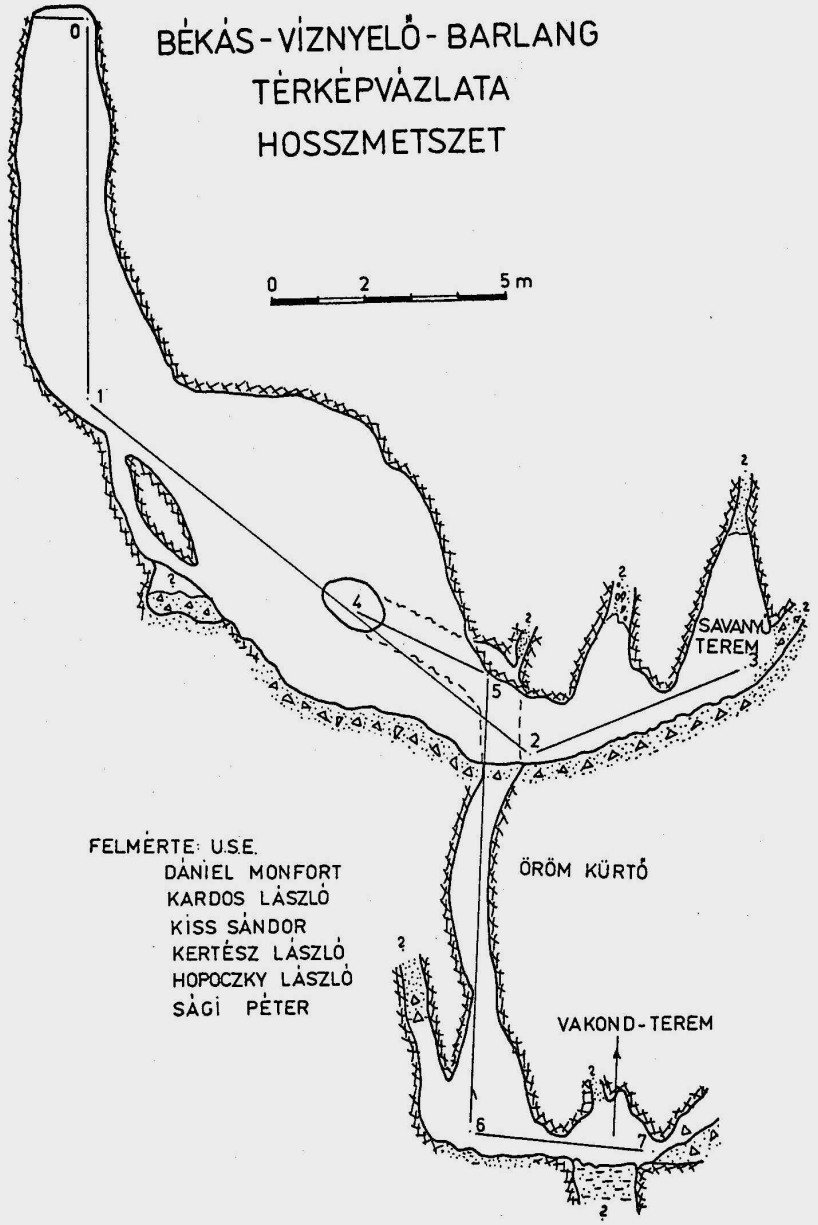
BÉKÁS-VÍZNYELŐ-BARLANG
TÉRKÉPVÁZLATA
HOSSZMETSZET
0 2 5 m
SAVANYÚ TEREM
ÖRÖM KÜRTŐ
VAKOND-TEREM
FELMÉRTE: U.S.E.
DÁNIEL MONFORT
KARDOS LÁSZLÓ
KISS SÁNDOR
KERTÉSZ LÁSZLÓ
HOPOCZKY LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

KOPORSOS - VÍZNYELŐ-BARLANG TÉRKÉPVÁZLATA

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLO
SÁGI PÉTER

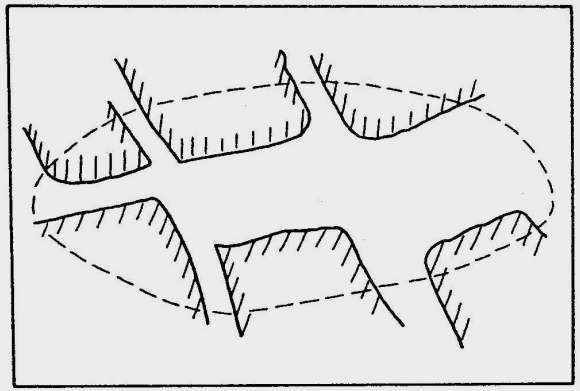

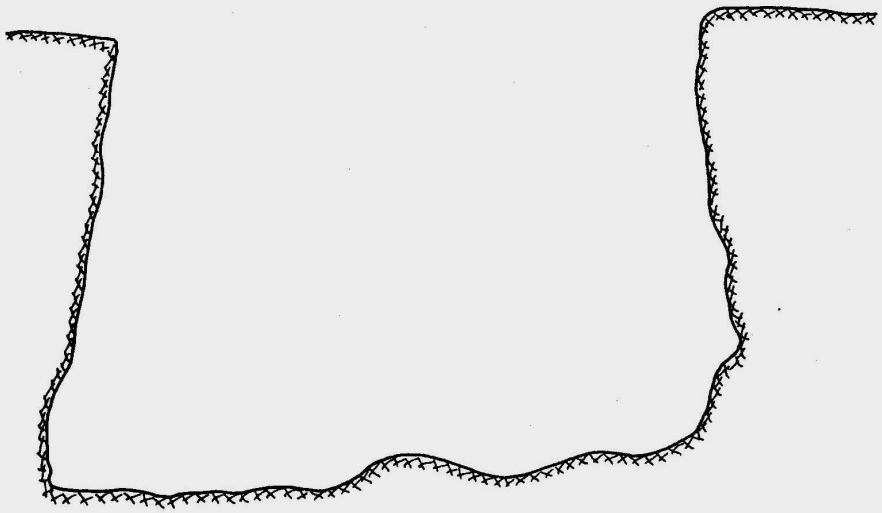

BALLABÉRC

UJPALOTAI - BG CSOPORT

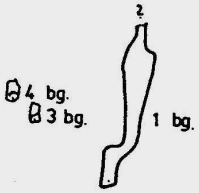

KOPASZ-LYUK ALAPRAJZI TÉRKÉPVÁZLATA

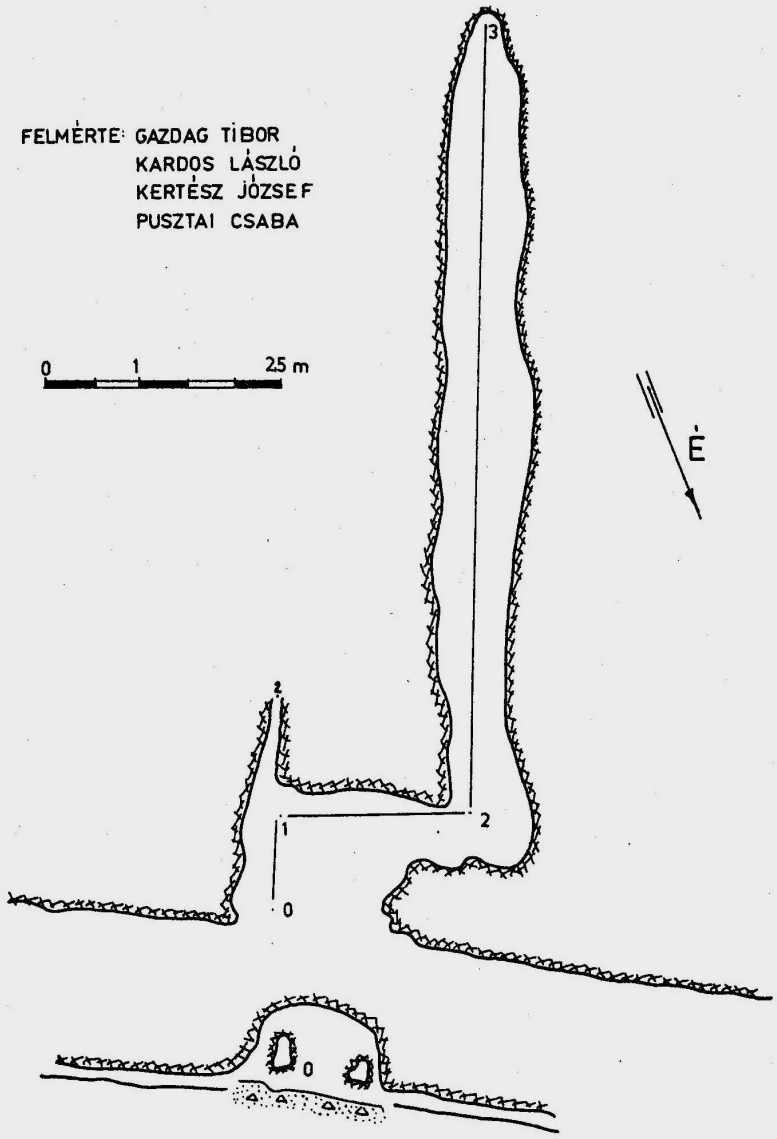

CSÚNYA-VÖLGYI 1. sz. BARLANG

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

0 1 2,5 m

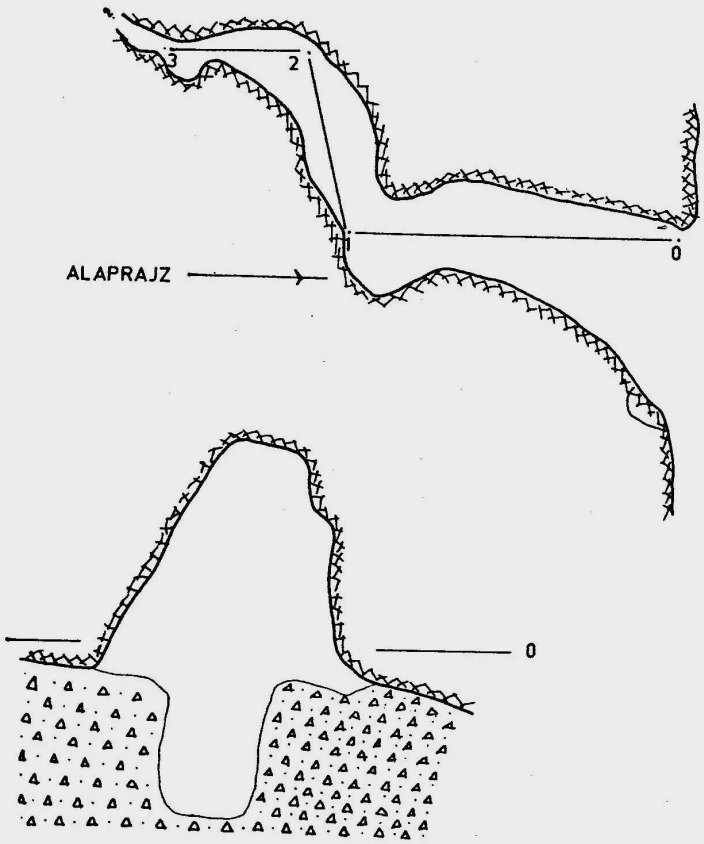

CSÚNYA-VÖLGYI 2. sz. BARLANG

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

0 2 5 m

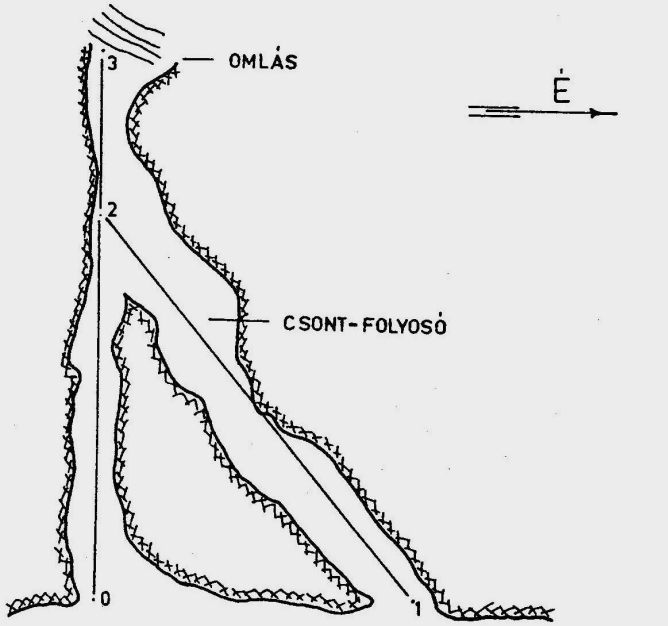

CSÚNYA-VÖLGYI 3. sz. BARLANG

FELMÉRTE: KARDOS LÁSZLÓ
SÁGI PÉTER

0 2 5 m

É

OMLADÉK

FERDE TEREM

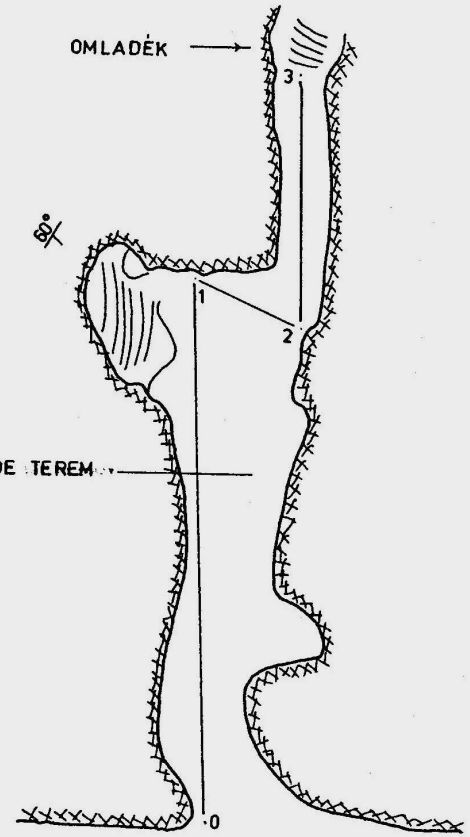

TALPAS -/KISS HOPP/ VÍZNYELŐ-BARLANG

FELMÉRTE: KECZELY GYÖRGYNÉ
MISKOLCI ALADÁRNÉ
KARDOS LÁSZLÓ

0 4 10 m

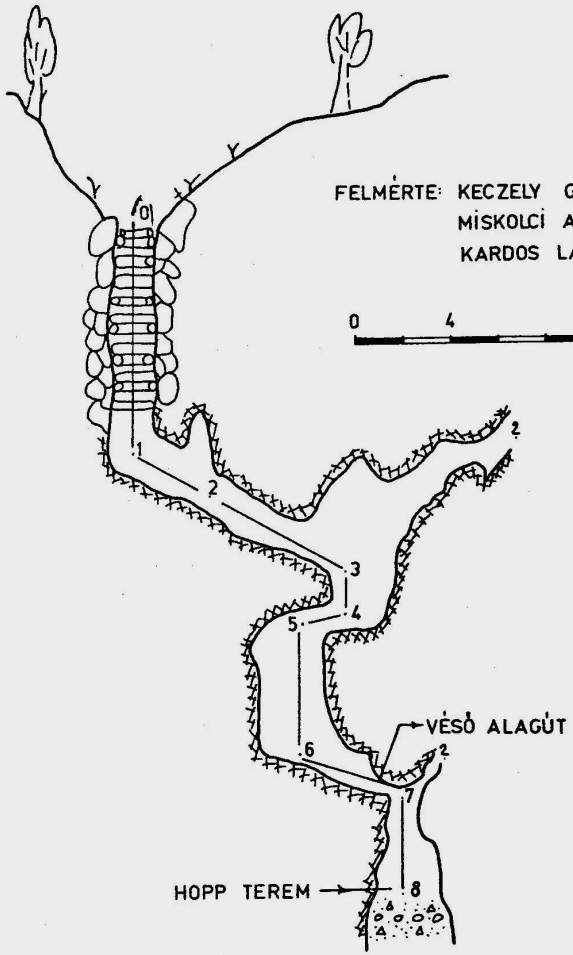

VÉSŐ ALAGÚT

HOPP TEREM

KÁLMÁN - RÉTI - ZSOMBOLY TÉRKÉPVÁZLATA

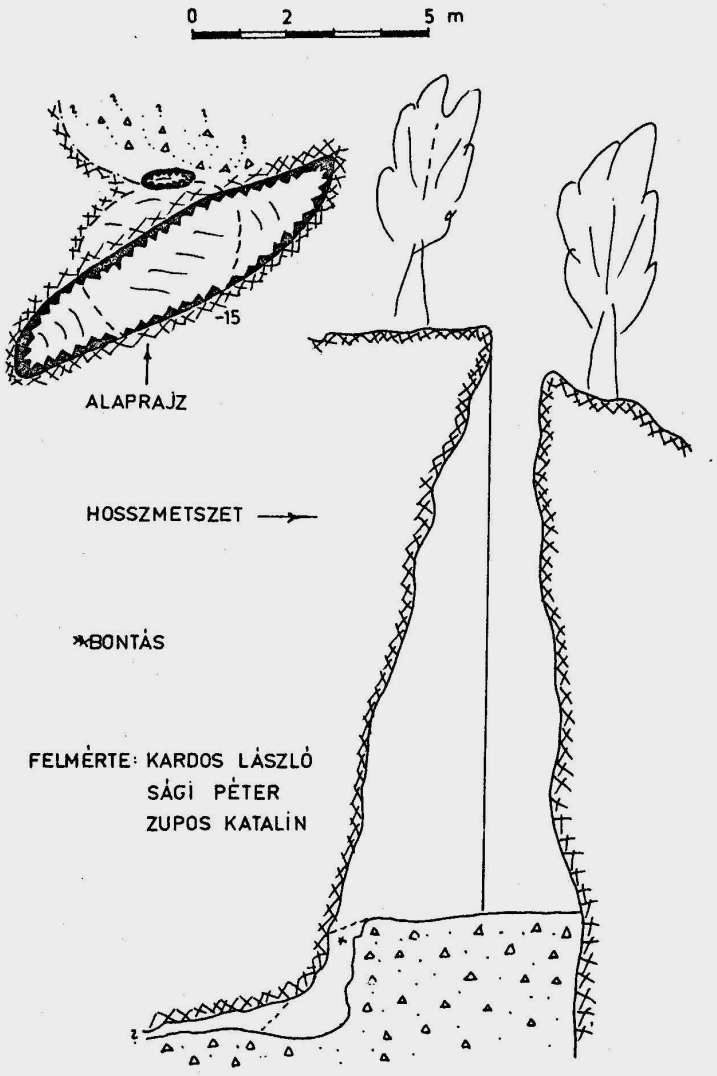

Ez évben csoportunk kezelte tovább, nyári táborunk alatt 2 leszállást hajtottunk végre, amelyeknek során elkészitettük a biztonsági ácsolatot és ujra felmértük a barlangot.

A Papp Ferenc Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Berhidai Tamás- Cser Ferenc - Holl Balázs

A környék hidrogeológiájának pontosabb vizsgálata szükségessé tette, hogy megismerjük a terület földtanát is. Idén egy több éves program keretében megkeztük a környék geológiai feldolgozását.

Vizfakadás-barlang

A barlang helye: a 15/3 és a 15/4 határkő között féluton, a határköveket összekötő egyenesre merőlegesen 10 m-re K-re. Feltehetőleg a Milada-barlang - Lednice-barlang - Babot-kut rendszer tagja. Tektonikus repedés mentén függőlegesen kialakult barlang. A repedés fő iránya É-ÉNY 350°, amely megegyezik a néhány méterrel arrébb /K-re/ a felszinen is jól látható törés irányvonalával. Időszakosan aktiv árvizi forrásszáj, nagyobb esőzések után hozama általában 15 l/sec.

A barlang jelenlegi végpontján a hasadék alját teljes egészében viz tölti ki. A járat a viz alatt függőlegesen, lefelé szélesedve folytatódik. A vizszint felett a repedés É-i felében az agyagkitöltés hasadékaiból 1981 augusztusában erős vizcsobogás volt hallható.

A barlangot 1978-ban a Jósvafői Kutató Állomás dolgozói kezdték bontani. 1981 tavaszától kezdve Berhidai Tamás és Holl Balázs bontották egyre nehezebb munkakörülmények között, mig 1981 augusztusában bejutottak a levegős járatba.

A barlang megtekintéséhez sisak, világitóeszköz és barlangos ruha szükséges. Gyakorlatlanabb barlangászoknak ajánlott a kötél használata. Nagyon nehéz barlang.

Róka-lyuk

Helye: 34. sz. dolina oldalában levő szálkőkibuvás aljában. A barlang nedves, agyagos törmelékkel eredetileg teljesen kitöltött, főleg vizszintes, valószinüleg eltömődött forrásbarlang. Hossza 12 m, magassága 50 és 150 cm között változik. A bezáró kőzet középső triász koru, sötétszürke szinü, vastagpados településü mészkő. A barlang oldalágának bontásával, ahonnan általában erős huzat jön, feltehetőleg a Musztán-barlang rendszerébe tudunk bejutni, amennyiben az nincsen teljesen kitöltve agyaggal.

A Róka-lyuk bejárásához világitóeszköz és barlangos ruha szükséges. A barlang térképe megjelent a Beszámoló a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1976. évi tevékenységéről cimü kiadványban. A térképet Berhidai Tamás készitette.

Róka-lyuk barlang felmérési adatai

pont	irány	dőlésszög	távolság
1-2	46,5	0	215
2-3	47,5	15	120
3-4	44,5	0	82
4-5	47,5	0	110
5-6	43,5	-27	157

6-7	48,5	65	109
7-8	38,5	36	100
8-9	59,5	49	91
9-10	35,5	12	66
10-11	36,5	16	69
11-12	33,5	42	107
12-13	35,5	35	127
13-14	35,3	39	176
14-15	39,5	28	155
15-16	57,5		

G.B.S.-barlang

Helye: a 35. sz. dolina oldalában lévő szálkőkibuvás aljában. A középső triász koru, világosszürke szinü, vastagpados mészkőkibuvásban több helyen található lefelé induló, törmelékkel kitöltött, oldott falu repedés. Ezek bontása könnyünek igérkezik. Egy itt történő belyukadás esetén a Musztáng-barlang eddig még ismeretlen rendszerébe juthatnánk be.

Szarvasól-barlang

Helye: a 18/10 határkőtől DNY-ra levő második dolina oldalában található szálkőkibuvás alján nyilik a barlang. Bejárata nagyméretü, szélessége 6 m, magassága 8 m, a felette levő sziklafal magassága 10 m. Tengerszint feletti magassága 490 m. Bejárata valószinüleg a történelem előtti idő óta nyitott. Valószinü, hogy az ősmeber számára már lakóhelyül szolgálhatott. A barlang összhosszusága 32 m. A bejárati rész /15 m/ a Csarnok /10 m/ és balra egy szük átbujón keresztül egy kisebb terem alkotja a barlangot. A barlang felett a kőzetvastagság sehol nem haladja meg a 10 m-t. A cseppkőképződmények fejletlenek. A bejárattal szemben levő falon és mennyezeten igen erős csepegés észlelhető, melyből a tél folyamán jelentős jégcseppkövek alakulnak ki.

A barlang középső triász wettersteini mészkőben alakult ki. Jellege patakos barlangra utal. A barlang előtti beszakadás a barlang régi irányát tüzi ki.

A barlang bontása feltételezéseink szerint a Musztáng-barlangnál használt felszerelés üzembehelyezését tenné szükségessé. Ezt jelenleg nem tartjuk célravezető megoldásnak. Belyukadás esetén egy eddig még valószinüleg ismeretlen barlangrendszerbe juthatnánk be. A barlang bejárásához világitóeszközre van szükség.

Zöld Kőevő-barlang

Helye: a Nagyoldal oldalában a Szelce-völgyet keresztező kerités kanyarulatától 200 m-re ÉNY-ra. Nehéz megtalálni, jellemző tájékozódási pont a közelében nincs. A barlang a felszinen is követhető tektonikus vonal mentén kialakult függőleges repedés. Alját részben törmelék tölti ki, a köztük levő réseken azonban nem lehet lemenni, annyira szükek. A továbbjutás csak a törmelék bontásával válna esetleg lehetővé. Bezáró kőzet a Nagyoldal fő tömegét alkotó középső triász koru mészkő.

A barlang megtekintéséhez lámpa és sisak szükséges. Gyakorlatlanabb barlangászoknak ajánlott a kötélhágcsó használata. A barlang sikeres bontása esetén a Kossuth-barlang - Kuriszlán-barlang rendszerébe juthatnánk be.

Gergés-lápai-viznyelőbarlang

Helye: a Gerge bérc és a Köves bérc között levő nagy uvala NY-i oldalában található legnagyobb bokorcsoport alján nyilik a barlang. 21 m mély, függőleges hasadékbarlang, amely nagyobb esők után elnyelte az uvalában összegyült vizet. A hasadék hosszusága

1-12 m, szélessége 0,2-2 m. 1977 nyarán bontották ki a tatabányai geológiai technikum diákjai. 1981-ben Holl Balázs, Barbidal Tamás és Turtogin Elek bontással még több métert továbbjutottak. Bezáró kőzete a területre jellemző középső triász, világos szürke, vastagpados mészkő. A barlang jelenlegi végpontján az akna alját h g, vizes agyag tölti ki, de kisebb repedésekből időszakosan erős huzat érezhető. Egy esetleges belyukadás esetén a Kuriszlán-barlang - Kossuth-barlang-rendszer eddig még ismeretlen rendszerébe juthatnánk be. A barlang bejárásához világitóeszköz, sisak, barlangos ruha és kötélhágcsó szükséges. Nehéz barlang.

A Gergős-lápai-viznyelőbarlang felmérési adatai:

pont	irány	dőlésszög	távolság
1-2	0	függőleges	636 cm
2-3	256	46	93
3-4	0	függőleges	205
4-5	125	vizszintes	42
5-6	0	függőleges	135
6-7	230	24	55
7-8	0	függőleges	407
8-9	0	függőleges	278
9-10	298	vizszintes	128
10-11	0	függőleges	358
11-12	244	10	100

A Mátyás-hegyi-barlang térképezése

Csoportunk 1981 májusában kezdte meg a budai Mátyás-hegyi-barlang térképezését. A munkát a következők tették szükségessé:

A rendelkezésünkre álló két térkép /Jaskó S., Vid Ö./ pontjainak mindhárom koordinátája jelentősen eltér egymástól. Amennyiben az azonos méretarányu két térképet egymásra helyezzük, a különbség szembetünő. Ezenkivül a barlang több járata pontatlanul, vagy egyáltalán nincsen feltüntetve a térképen.

A Bekey Imre Gábor barlangkutató csoport a Pál-völgyi-barlang ÉK-i részén, a Kőhidterem labirintusos omladékában az Alba Regia barlangkutató csoporttal közösen uj barlangszakaszt fedezett fel. Az uj szakasz mélysége 160 m tszf., amely nagyjából megegyezik a Mátyás-hegyi-barlang Meteor-ágának mélységével, és azt 20-25 m-re megközeliti. A két barlangág jellemző iránya /ÉK-DNY/ és kőzete /eocén nummulinás mészkő/ is megegyezik egymással. Ez tette szükségessé a Mátyás-hegyi-barlang pontos térképének elkészitését, melynek segitségével nagy biztonsággal megállapitható az a hely, ahol némi bontással lehetővé válna a két barlang feltételezett összefüggésének megállapitása.

A munkát a Szinház-teremig végeztük el, itt a további térképezési munkálatokat átvette tőlünk Kárpát József, s mi a Szemlő-hegyi-barlang egyes járatainak a mérését kezdtük el.

A térképezés több problémát vetett fel, melyeknek egy része még feldolgozás alatt áll, ám többet már megoldottunk.

A térképezést MOM függőkompasszal és lejtszögmérővel végeztük. A méréshez a régebbi térképezések során berakott fixpontokat használtuk fel, habár ezek elhelyezése sok kivánnivalót von maga után, és kérdésessé teszi az ezen pontok felhasználásával készitett térképek pontosságát is. /A pontok közé kifeszitett poligonzsinór több helyen erősen felfekszik a falra. Ezeken a helyeken arrébb raktuk a pontokat./ Az eddig fel nem

mért járatokban a pontokat HILTI szöggel jelöltük.

A poligonhosszokat mindkét irányból megmértük, s a mérés után rögtön megszerkesztettük a mért szakasz térképét. Azt összevetettük az eddig megismert térképekkel, s ha eltérés mutatkozott, másnap a kérdéses szakaszt ujra végigmértük.

Mátyás-hegyi-barlang szerkesztési adatai:

pontszám	vizszintes távolság	pontok egymáshoz viszonyitott mélysége	pontok 0-hoz viszonyitott mélysége	irányszög
0-1	896,34	- 283,13	- 283,13	138-00
1-2	1173,65	- 461,13	744,26	222-30
2-3	810,88	58,55	685,71	225-40
3-4	1335,48	- 385,00	1070,71	100-00
4-5	784,98	4,11	1066,60	114-00
5-6	137,75	64,23	1002,37	354-40
6-7	641,97	- 108,00	1110,37	93-00
7-8	815,35	- 87,13	1197,50	56-30
8-9	154,27	38,46	1159,04	32-20
9-10	376,91	7,89	1151,15	92-40
10-11	495,24	118,25	1031,90	80-00
11-12	537,69	- 468,23	1500,13	116-20
12-13	574,13	- 181,02	1681,15	81-30
13-14	444,79	- 230,56	1911,71	114-10
14-15	857,17	- 477,09	2388,80	232-00
15-16	1152,77	129,30	2259,50	167-20
16-17	681,28	- 262,20	2521,70	114-30
17-18	888,38	- 53,55	2576,25	51-20
18-19	751,98	5,24	2570,01	80-40
19-20	351,97	- 198,32	2768,33	160-30
20-21	643,01	50,60	2717,73	133-10
21-22	158,50	58,63	2659,10	173-00
22-23	648,80	265,43	2393,67	212-30
23-24	736,61	- 187,07	2580,74	239-50
24-25	857,08	- 147,88	2728,62	110-10
25-26	1185,15	- 258,40	2987,07	241-30
26-27	1274,62	- 137,34	3124,36	256-20
27-28	616,05	99,22	3025,14	264-50
28-29	1043,80	20,04	3005,10	310-20
29-30	1029,43	- 167,65	3172,75	244-40
30-31	744,87	150,86	3021,89	305-40
31-32	710,17	- 164,60	3186,49	259-40

A PAPP FERENC BARLANGKUTATÓ CSOPORT KUTATÁSI TERÜLETÉNEK ÉNY-I RÉSZÉN TALÁLHATÓ BARLANGOK

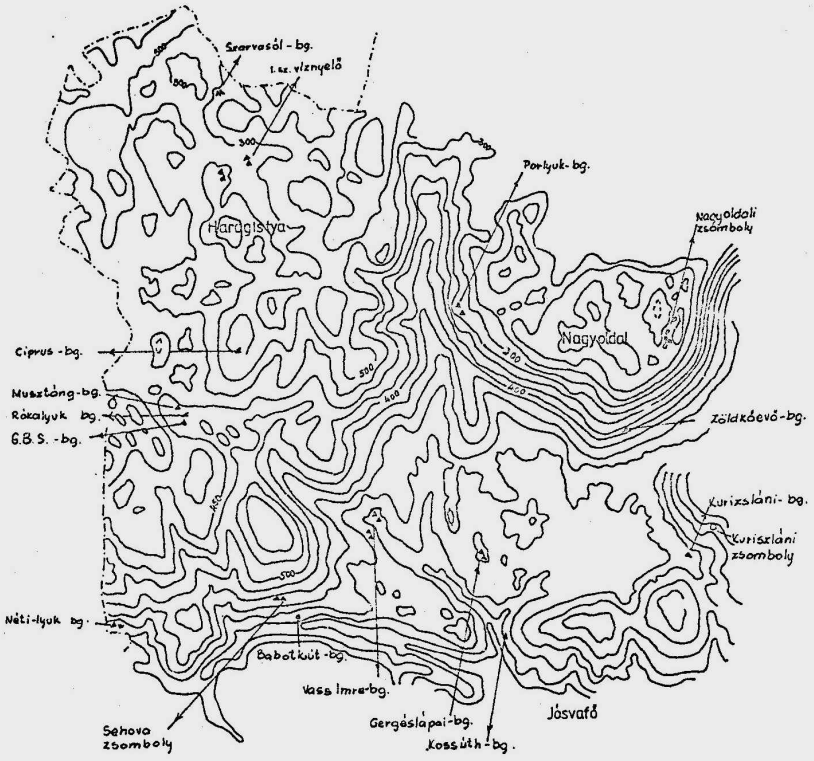

VÍZFAKADÁS - BARLANG

FÜGGŐLEGES HOSSZSZELVÉNY

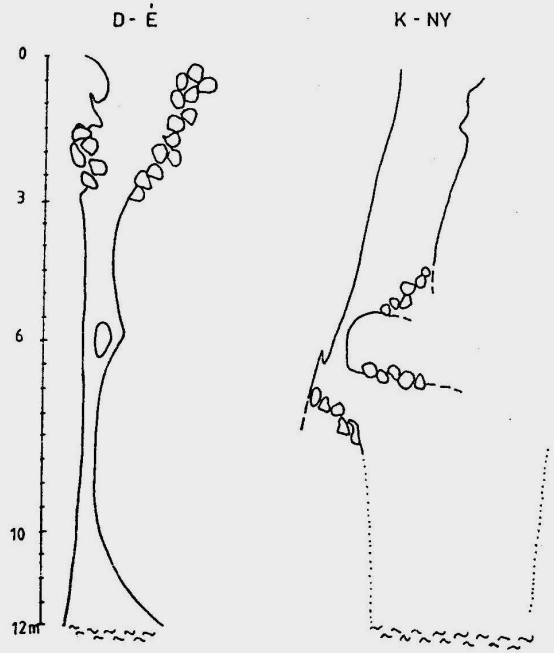

É - ÉNY 350°

É - ÉK 75°

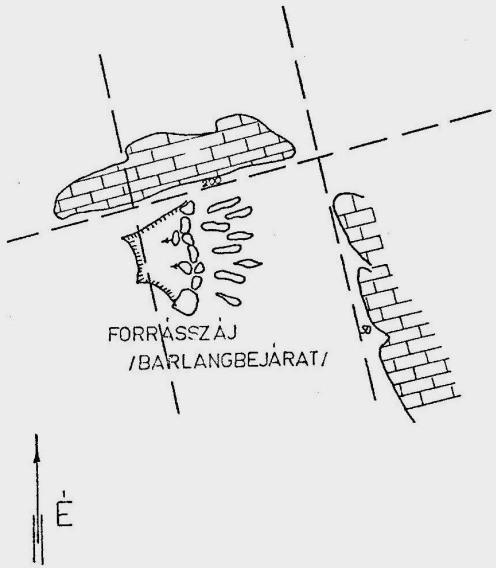

0 2 5 m

VÍZFAKADÁS - BARLANG

TEKTONIKAI VÁZLAT

G.B.S. BARLANG FELSZÍNI TÉRKÉP

TEKTONIKAI VÁZLAT

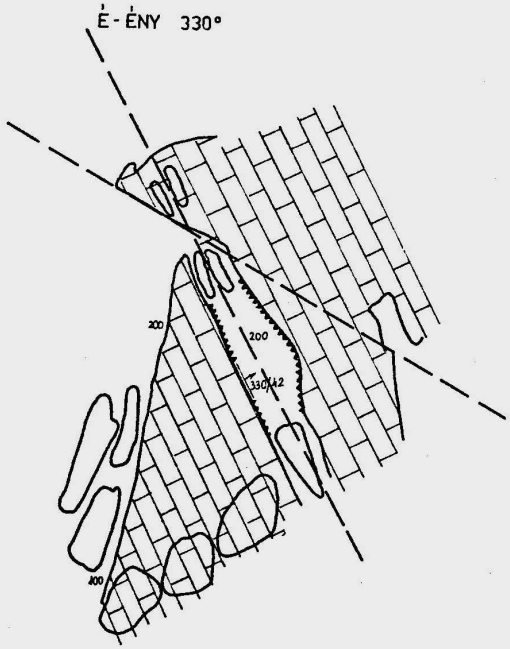

RÓKALYUK - BARLANG

VÍZSZINTES VETÜLET

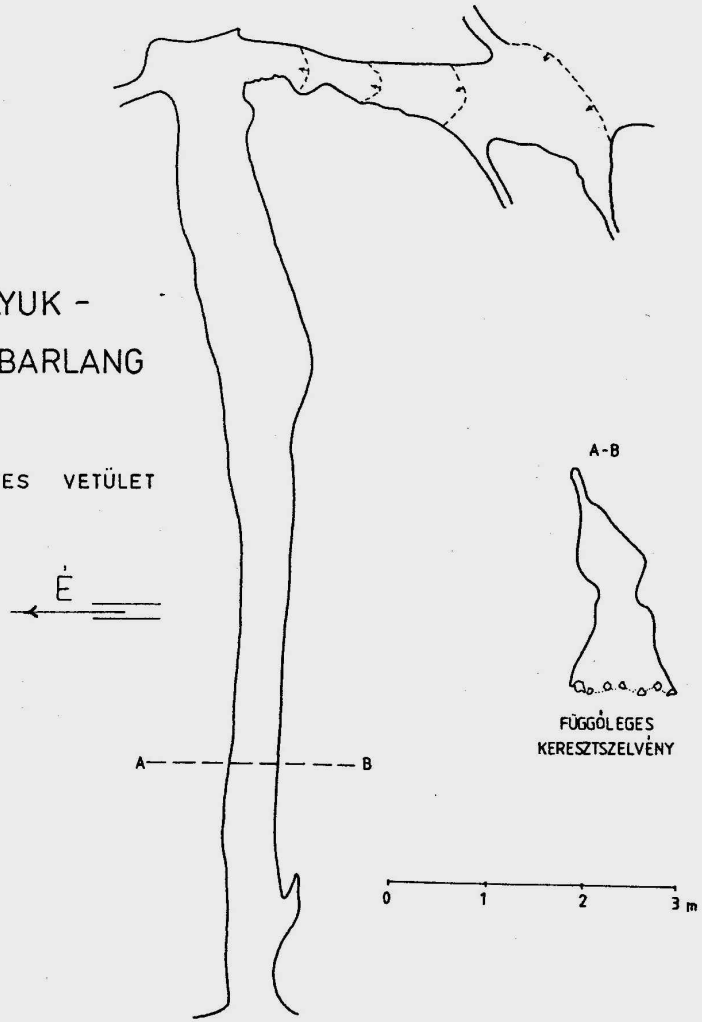

ZÖLD KŐEVŐ BARLANG

FÜGGŐLEGES SZELVÉNY

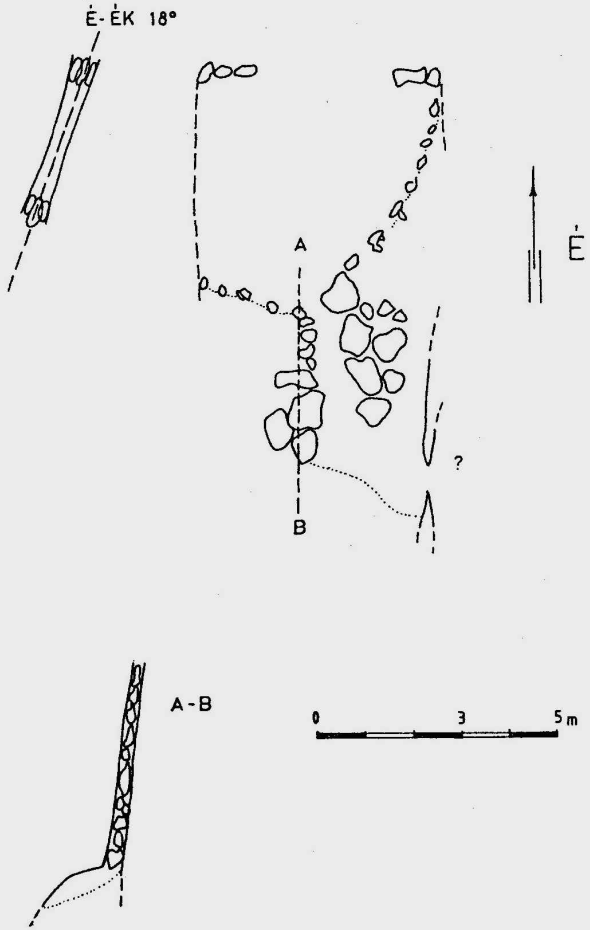

SZARVASÓL BARLANG

VÍZSZINTES VETÜLET

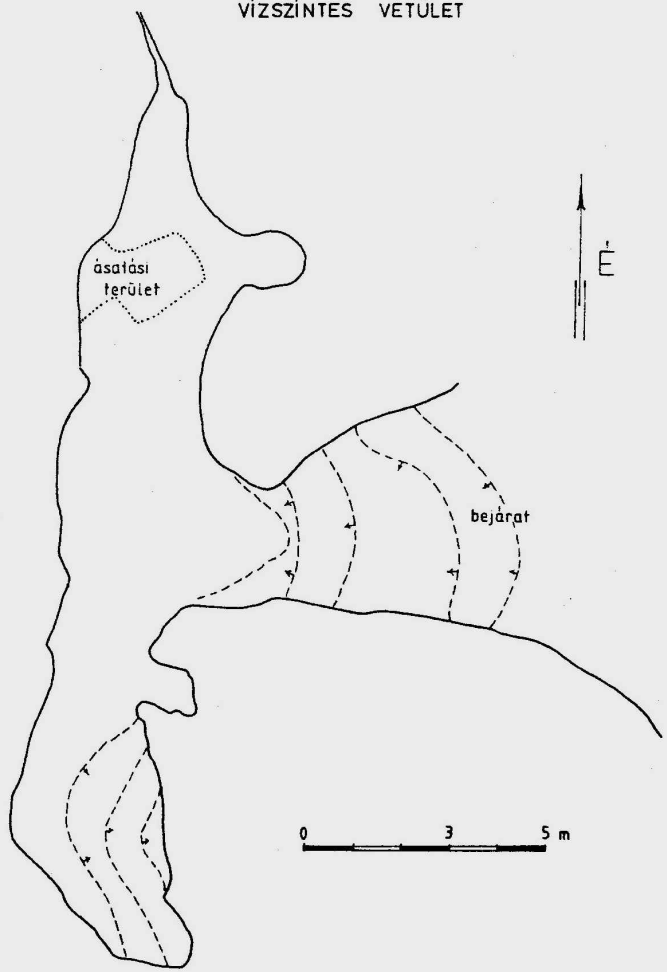

GERGÉSLÁPA VÍZNYELŐBARLANG

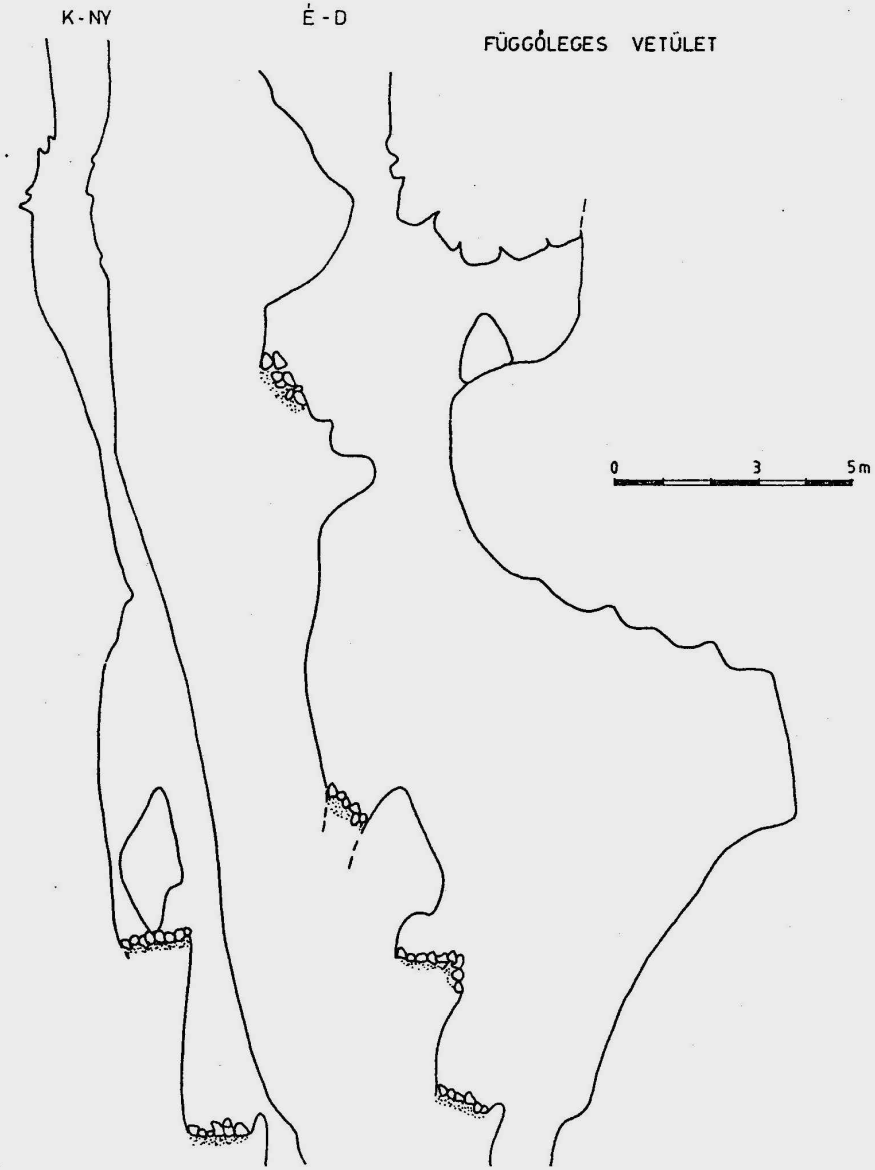

GERGESLÁPAI VÍZNYELŐBARLANG

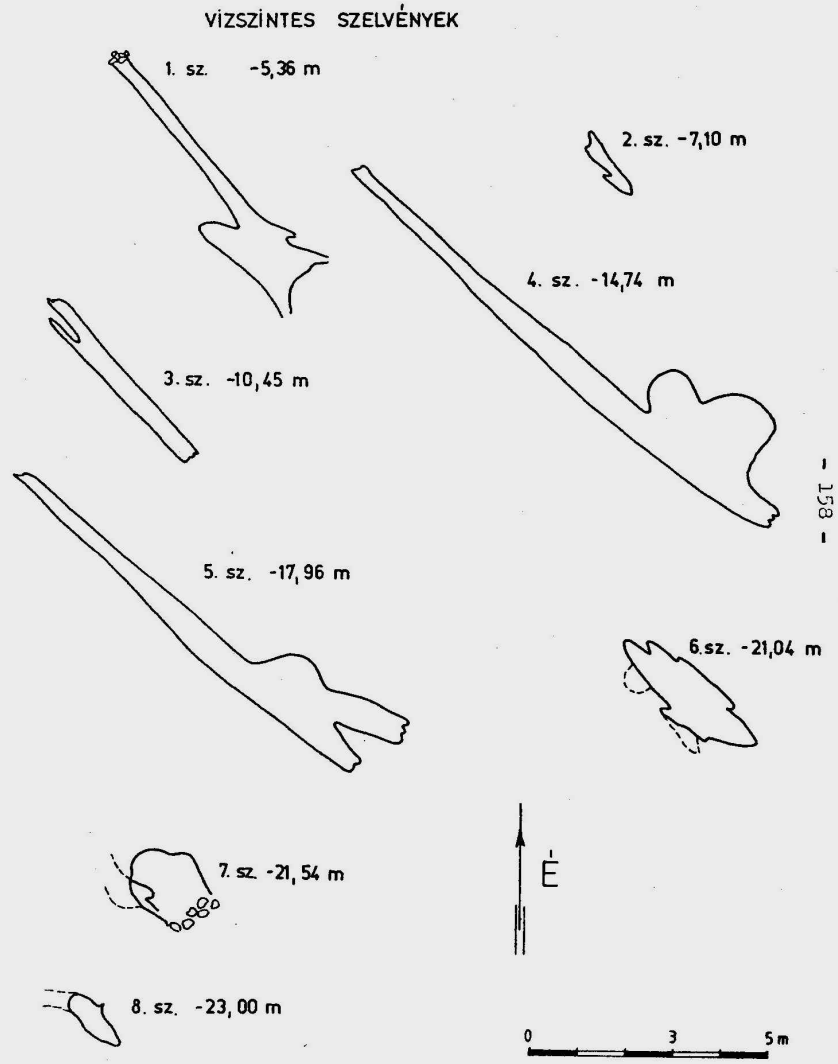

MÁTYÁSHEGYI - BARLANG

MÉRTE: BERHIDAI - HOLL

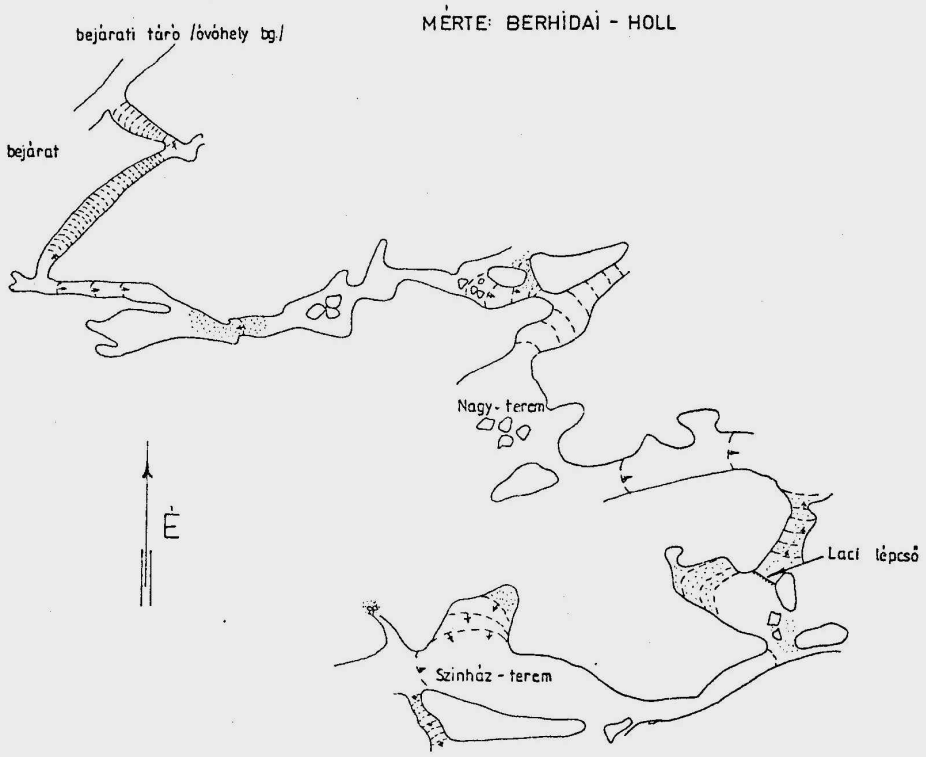

Beszámoló a tatabányai Bányász Müvelődési és Oktatási Központ "Vértes László" Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1981. évi tevékenységéről

Szerk.: Juhász Márton

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke:

Bevezető
Vértes László-barlang
Hapci-barlang
Szendo-barlang
Veres-hegyi-barlang
Keselő-hegyi-barlang
Keselő-hegyi 2. sz. barlang
Keselő-hegyi 4. sz. barlang
Keselő-hegyi 5. sz. barlang
Keselő-hegyi 6. sz. barlang
Keselő-hegyi 7. sz. barlang
Keselő-hegyi 8. sz. barlang
Pisznice-barlang
Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang
4621. sz. barlangkataszteri terület
4650. . barlangkataszteri terület
Kutató táborok
Turák
Klubélet

Beszámolónk az 1981. január 4- 1982. január 3. között eltelt időszak /két téli tábor közötti idő/ barlangkutatási, illetve ehhez kapcsolódó csoporttevékenységünket tárgyalja.

Vértes László-barlang

Rendszeresen figyeltük a szifon vizszintjét, max. 5-10 cm-es ingadozásokat észleltünk. A száraz nyári időszakban /augusztusban/ próbaszivattyuzást végeztünk, de a vizszintet igy is csak 50 cm-rel tudtuk süllyeszteni. Igy a végpont továbbra is hozzáférhetetlen, itt a munkát be is fejeztük. A korülőág feltárására irányuló kisebb próbabontások nem jártak eredménnyel. Ezek után a beépitett felszereléseket kiszereltük, a barlangot kitakaritottuk. Elvégeztük a bejárat karbantartását, a vasszerkezetek festését. A barlangról részletes fotódokumentációt készitettünk.

Klimamérések egyszer, julius 18-án történtek, Assmann-féle aspirációs pszichrométorrel.

Felszin		24,6	-	19,9
I. terem	- 6 m	8,6	-	8,4
Hasadék-terem	- 16 m	8,5	-	8,2
Lebujó alatt	- 25 m	8,4	-	8,3
Nagy hasadék	- 35 m	8,5	-	8,5
Nagy-terem	- 41 m	9,1	-	9,1
Travi-terem	- 52 m	9,0	-	9,0
Szifon-terem	- 59 m	9,2	-	9,2

A barlang kutatását befejezettnek nyilvánitottuk, a kutatási zárójelentést elkészitettük.

Hapci-barlang

Folytattuk a bejárati akna bontását. Kb. 6 m³ anyag kitermelésével 4 m-rel süllyesztettük a szintet, igy a barlang mélysége az év végén 14 m. A kibontott kitöltés továbbra is gyengén agyagos lösz, melyben elszórtan nagy kalcittömbök találhatók. A hasadékjellegü akna 0,5-1,5 m széles, 1,5-2 m hosszu szelvényben - szálkőtől szálkőig - lett bontva. Alul 0,3 m szélességig szükül össze, de a kitöltés helyzete alapján valószinü, hogy az eddig függőleges akna ezután már csak enyhe lejtéssel folytatódik.

Szende-barlang

Kora tavasszal a hóolvadás nagymennyiségü vize erősen megrongálta a kutatóakna ácsolatát. A javitási munkák közben egy felhőszakadást követően az akna teljesen beomlott. Megkezdtük az ujrabontást, kb. 5 m³ törmeléket termeltünk ki, de ez sem járt eredménynyel, a munkahely életveszélyesen omladékos állapota miatt a munkát leállitottuk.

A barlang kutatását befejezettnek nyilvánitottuk, a kutatási zárójelentést elkészitettük.

Veres-hegyi-barlang

Befejeztük a Bejárati-terem kitisztitását, kb. 5 m³ kőtörmelékes agyag kibontásával a bejárat alatt 8 m-rel 6 m²-es járószintet alakitottunk ki. Az ÉK-i ág középső részének bougróját eredmény nélkül bontottuk, a vörösagyagos kőtörmelék eltávolitása után a szük, világos kékeszöld, helyenként vöröses elszineződésü agyaggal kitöltött járat járhatatlanná szükült. Az Iker-terem NY-i oldalában próbagödröt mélyitottünk. A szálkőfal mellett haladva kevés állott felületü kőtörmelékot tartalmazó guánót tártunk fel 1,5 m vastagságig.

A Fehér-teremből kb. 18 m³ anyagot termeltünk ki. Az eltávolitott kitöltés bolygatott, valószinüleg áthalmozott humuszos, agyagos, enyhén guanós kőtörmelék, melyben szórványosan csontmaradványok és cseréptöredékek is előfordultak. A csontmaradványok az alábbi fajoktól származnak:

Bos sp. - marhaféle
Cervus elaphus - szarvas
Ovis seu Capra - juh vagy kecske
Equus caballus - ló
Vulpes vulpes - róka
Canis sp. - kutya
Aves sp. - madár
Homo sapiens - ember
Capreolus capreolus - őz
Capra sp. - kecske
Lepus sp. - nyul

A cseréptöredékek a tatai Kuny Domonkos Muzeum vizsgálata szerint középkoriak és ujkoriak. Ezek alapján a csontmaradványok kora is erre az időszakra tehető.

A Fehér-termet és az ÉK-i ágat összekötő kuszoda kitisztitása közben figyeltünk fel arra, hogy a járat eddig bontásra érdemtelennek hitt pontján keskeny repedés indul. Ezt megbontva kb. 1 m³ agyagos-kőtörmelékes kitöltés eltávolitása után függőlegesen lefelé induló, majd ÉK-re elhajló szük, lefelé fokozatosan táguló aknába jutottunk, melynek jelenlegi mélysége 9 m. Innen D-i irányu, meredeken felfelé törő járat indul,

mely a Fehér-terem alá vezet. Ebben nagymennyiségü kőtörmelék halmozódott fel, mely jelenleg még lehetetlenné teszi a talppont biztatónak igérkező megbontását. Erre csak a Fehér-terem és a törmeléklejtő kitisztitása után lesz lehetőség.

Az uj szakaszban jellemzőek a gyengén fejlett gömbüstös formák. A falakat nagy felületeken borsókő boritja. A borsókövek borsó-babszem nagyságuak, eredetileg fehérek, de általában vörösagyagtól szinezettek. Rajtuk sokszor visszaoldódási felületek figyelhetők meg, ezeken jól látszik a gömbhéjas szerkezet. A talppont közelében törmelékben lévő öklömnyi kalcitképződményen baritkristályokra bukkantunk. Ennek fennőtt kristályai 2-5 mm élhosszuságuak, 0,5-1 mm vastagok, szintelen, áttetsző táblácskák. A barit előfordulása egyértelmüen bizonyitja, hogy a barlang fejlődésében a hévizek is szerepet játszottak. Ugyanitt a kitöltés felszinéről néhány csont is előkerült. Ezek egy nyul /Lepus sp./ maradványai. A barlang csontleleteit dr. Kordos László határozta meg.

Az uj szakaszt állandósitott pontokról függőkompasszal és fokivvel felmértük. Hosszusága 20 m. Klimamérések a barlangban kéthetenként történtek 10 mérési ponton. Ezek alapján a barlang átlaghőmérséklete 9,7 °C, a páratartalom 98 %. Szeptember végén lettünk figyelmesek a barlang nehéz levegőjére. Ettől kezdve mértük a Fehér-terem levegőjének CO_2 tartalmát. Ez 0,2-1,6 % között ingadozott. Az uj szakasz feltárásával a teremben a CO_2 minimálisra csökkent, a barlang uj mélypontján viszont 1,6 % értéket is tapasztaltunk.

A Veres-hegyi-barlangban 1981-ben végzett klimamérések adatai. /A mérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel történtek./H=hőmérséklet, °C, P=relativ páratartalom, %/

	01.18.		02.01.		02.15.		03.01.	
	H	P	H	P	H	P	H	P
1. Felszin	5,4	73	2,8	80	0,2	98	1,3	93
2. Bejárat	6,9	98	6,7	90	6,0	96	2,5	97
3. Bejárati-terem	7,1	98	7,8	97	7,2	98	7,6	95
4. Fehér-terem eleje	8,1	98	8,2	98	8,0	95	8,9	98
5. Fehér-terem vége	8,0	98	8,2	98	8,3	95	8,8	98
6. Iker-terem eleje	8,6	100	8,5	98	8,5	98	8,0	98
7. Iker-terem vége	8,9	98	8,3	98	8,6	95	8,0	98
8. ÉK-i ág közepe	8,7	98	8,9	98	9,0	92	8,6	94
9. ÉK-i ág vége	11,1	98	11,1	98	11,0	95	10,4	98
10. NY-i ág eleje	9,5	98	9,9	96	9,8	95	9,1	96
11. NY-i ág vége	9,3	98	9,8	91	9,7	95	9,8	98

	03.15.		03.29.		04.12.		04.26.		05.10.		05.24.	
1.	6,3	77	7,7	72	15,0	62	16,1	65	14,7	72	19,2	85
2.	7,2	92	8,0	95	9,3	98	10,0	98	10,8	97	11,0	97
3.	7,8	97	8,5	94	9,2	98	8,3	98	9,2	98	9,2	98
4.	8,5	98	9,3	95	8,3	98	8,3	98	8,7	98	8,9	98
5.	8,7	98	8,4	95	8,5	98	8,9	98	8,9	98	9,0	100
6.	8,1	98	8,1	98	8,7	98	8,3	98	8,5	98	8,8	100
7.	8,1	98	8,0	98	9,2	98	8,3	98	8,9	98	8,9	98
8.	8,5	98	8,5	98	9,2	98	9,2	98	9,2	98	9,2	98
9.	10,8	98	10,0	98	10,8	98	11,0	98	10,0	98	10,2	100
10.	8,9	98	8,7	98	10,0	98	9,2	98	9,3	98	10,0	98
11.	9,4	98	8,9	98	10,2	98	10,5	98	10,0	98	10,8	98

	06.07.		06.21.		07.05.		07.19.		08.02.		08.16.	
1.	20,5	75	15,7	86	20,0	55	19,5	49	19,3	51	15,3	55
2.	11,5	98	11,3	98	12,7	98	13,9	98	12,0	98	12,1	98
3.	9,3	98	9,8	98	9,3	98	9,8	98	10,2	98	10,0	98
4.	9,3	98	9,2	98	9,5	98	9,5	98	9,8	98	10,0	98
5.	9,2	98	9,2	98	10,0	98	10,0	98	10,4	98	9,8	98
6.	8,9	98	9,8	98	10,2	98	10,2	98	10,4	98	10,4	98
7.	9,2	98	9,5	98	10,0	98	10,0	98	10,2	98	10,4	98
8.	9,3	98	8,5	98	8,9	98	8,9	98	9,3	98	9,3	98
9.	9,5	98	9,5	98	9,5	98	9,3	98	9,2	98	10,4	98
10.	10,0	98	11,2	98	9,2	98	9,8	98	10,2	98	10,4	98
11.	11,2	98	11,2	98	12,0	98	11,6	98	11,6	98	12,0	98

	09.17.		10.02.		10.15.		10.31.		11.13.		11.27.	
1.	12,7	79	14,0	89	10,0	98	10,9	72	6,3	74	2,0	100
2.	12,1	96	13,7	98	11,0	98	11,0	94	10,3	95	9,6	100
3.	10,9	94	11,0	96	10,6	98	10,6	98	10,7	93	9,5	98
4.	10,1	98	10,5	99	11,2	100	10,4	98	10,3	95	9,6	100
5.	9,8	99	10,5	96	10,0	100	10,9	99	10,0	98	10,6	100
6.	11,0	99	11,2	100	11,0	100	10,8	100	10,6	100	10,4	100
7.	10,4	99	10,8	100	11,0	100	10,4	100	10,4	100	10,4	100
8.	9,8	96	11,0	98	10,0	100	9,8	100	10,0	100	10,6	98
9.	10,2	98	10,8	100	10,2	100	11,2	100	10,8	98	10,2	98
10.	11,4	93	11,0	100	11,4	100	12,0	98	10,8	98	11,0	98
11.	11,7	94	12,4	93	12,0	100	12,0	100	11,8	100	10,8	100

	12.12.		12.24.	
1.	2,4	100	-0,5	-
2.	8,0	100	7,5	98
3.	8,0	100	8,7	98
4.	9,3	98	8,6	99
5.	9,3	98	8,7	99
6.	10,2	100	9,6	100
7.	9,8	98	9,2	100
8.	9,5	98	9,6	100
9.	10,0	100	10,3	100
10.	10,8	98	11,2	95

	Tavaszi		Nyári		Őszi		Téli		Éves átlag	
1.										
2.	8,4	96	12,1	98	11,3	97	7,0	96	9,7	97
3.	8,7	97	9,7	98	10,5	96	7,8	98	9,1	97
4.	8,7	98	9,5	98	10,3	98	8,4	98	9,2	98
5.	8,8	98	9,8	98	10,1	99	8,5	98	9,3	98
6.	8,4	98	10,0	98	10,8	100	9,1	99	9,6	99
7.	8,5	98	9,9	98	10,5	100	9,0	98	9,5	98
8.	8,9	97	9,0	98	10,2	98	9,3	98	9,3	98
9.	10,6	98	9,6	98	10,6	98	10,7	98	10,4	98
10.	9,3	98	10,1	98	11,3	98	10,2	96	10,2	98
11.	9,9	98	11,6	98	11,8	98	10,2	96	10,9	98

A Veres-hegyi-barlangban 1981. évben végzett 240 mérés alapján:

- a barlang	tavaszi átlaghőmérséklete	9,0 °C,	páratartalma	98 %
- "	nyári	"	10,1	"	98
- "	őszi	"	10,7	"	98
- "	téli	"	9,0	"	97
- "	éves	"	9,7	"	98

A Veres-hegyi-barlangban 1981. évben végzett CO_2 mérések eredményei:

10.18.	Fehér-terem	1,6 %
10.31.	"	1,4
11.13.	"	0,2
11.27.	"	0,2
12.12.	"	0,8
12.24.	"	0,2
	Uj szakasz	1,6

Koselő-hegyi-barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II. Triászbányája 2. szintjének É-i részében található barlang kutatásába már az elmult években bekapcsolódtunk.

Ez évi munkánk itt a további feltáró kutatási irányok meghatározására, annak előkészitésére irányult. Többször részletesen bejártuk az ÉK-i ágat, megállapitottuk, hogy ujabb feltárásokra csak ennek alsó részében van lehetőség. Ez nehezen megközelithető, sáros, agyagos szakasz, ezért a nehezebben járható aknákban hágcsókat helyeztünk el, máshol vezetőköteleket épitettünk be. A feltárómunkát 1982 tavaszán kezdjük.

Keselő-hegyi 2. sz. barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II. Triászbányája 2. szintjének É-i bányafalában nyiló táróban található. Bejárata a táró 124 m-ében, annak K-i oldalában nyilik, 230 m tszf. magasságban. Az előző években a Geológiai Szakközépiskola barlangkutatói 25 m mélységig tárták fel. Először a barlang meredek, omlásveszélyes törmeléklejtőinek biztositását kellett elvégeznünk, ezt négy ácsolat beépitésével oldottuk meg. Ezután kezdhettük meg a végponti törmelékdugó bontását. Az agyagos, löszös kőtörmelékből álló dugó 6 m vastagnak bizonyult, kb. 12 m³-nyi anyag kibontásával sikerült áttörnünk. A kitermelt anyagot az ácsolatok mögé depóztuk. Az akna aljából enyhén lejtő szük járat nyilt, melyben egy rendkivül kellemetlen szükület is található. Ez a járat 6 m után egy tágas aknába csatlakozik. Ennek alját ujabb törmelékdugó képezi, jelenleg itt folyik a bontás. Ezt a munkát nagyon megnehezíti, hogy a kibontott anyagot a szükületen kell átszállitanunk, mivel lent nincs depózási lehetőség.

A bontási pont felett tágas kürtő nyilik, melyet 12 m-ig, teljes magasságig sikerült kimásznunk. A kürtő oldalában 4 m-es magasságban vizszintes járat nyilik. Ez 12 m hosszu, belőle két kürtő indul, melyek 14 m és 5 m magasak.

Az ujonnan feltárt szakaszok iránya megegyezik a barlang főhasadékának irányával. A járatok hasadékjellegüek, kialakulásukban a tektonika játszotta a döntő szerepet. A kőzet - dachsteini mészkő - erősen zuzott, a falakon nagy felületeken vetőbreccsa, egy kisebb melléküregben kb. 1,5 m²-es kiváló megtartásu vetőtükör figyelhető meg. A falak csipkésre korrodáltak. A korróziós felületeken erősen roncsolt aragonitképződ-

mények /borsókövek/ vannak. Ezzel a barlang fejlődésének egy periódusát egyértelmüen azonosithatjuk: két korróziós fázis között melegvizes hatás érte.

A szükebb járatok falain több helyen is letompult eróziós üstök látszanak. Ugyanosak eróziós hatásra vall, hogy a kitöltésben nagy számban találtunk 1-2 cm-es kvarokaviosokat. Ezek származási helye még ismeretlen.

Feltáró munkánk a barlang felső szakaszában is sikeres volt. A bejárat feletti, eddig 7 m magasságig ismert kürtőben 24 m magasságig tudtunk feljutni. A kürtő falai erősen korrodáltak, omladékosak. 18-20 m-től az addig egységes járat több ágra oszlik és omladékban folytatódik. Néhány méterre megközeliti a felszint, a törmelék között friss löszbemosódások találhatók.

Megkezdtük a barlang felmérését. A poligon pontjainak állandósitása megtörtént, a részletmérések jelenleg is folynak. Az 1981. évi feltárások hosszusága 85 m, ezzel a barlang összhosszusága kb. 150 m. Szintkülönbsége +24 m és -32 m, összesen 56 m.

Keselő-hegyi 4. sz. barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II. Triászbányája 2. szintjének É-i bányafalában nyiló tárban található. Bejárata a tár 134. méterében, annak NY-i oldalában nyilik, 230 m tszf. magasságban.

Fiatal kutatóink egy csoportja lett figyelmes arra, hogy a tár falában nyiló tenyérnyi vastag, 30-40 cm hosszuságu repedésben légmozgás észlelhető. Bevilágitva a kis résbo, annak végződése nem látszott. Viszonylag könnyen sikerült a rés körüli repedezett mészkövet annyira kibontanunk, hogy ember számára járható nyilás keletkezett. Ezen bebujva, meredek omladékkupra felkapaszkodva felül tágas, magasba törő kürtő látszott. Az omladék belső oldalán lemászva a kőtömbök között egy keskeny akna nyilása sötétlett. Az ide bedobott kövek esése alapján ennek mélységét 15-20 m-re becsültük. A felette lévő omladék veszélyessége miatt ide ekkor még nem tudtunk lejutni. A bejárati nyilást tovább bővitettük, majd a tárba szállitottuk ki az omladékkup - a kürtőből származó - kb. 10 m³-nyi anyagát. Ennek eredményeként a bejárat után egy kis lejtős terem alakult ki, ennek alsó pontjáról nyilik az akna. Itt most már biztonságosan leereszkedve 25 m-os mélységet értünk el. Az akna keskeny hasadékszájjal indul, néhány méter után azonban 2-2,5 m átmérőjüre tágul, 20 m-es mélységtől ismét összeszükül. Alsó 4 méterében nehezen járható, szük hasadék, melynek alját törmelék alkotja. Itt folyik most a bontás. A kürtőt is sikerült kimásznunk. Kb. 25 m-es magasságban összeszükülve, omladékban végződik.

A Keselő-hegyi 4. sz. barlang alapvetően hasonlit a 2. sz. barlanghoz. Törésvonal mentén keletkezett, genetikai bélyegeik is egyezőek. Korrodált falain megtalálhatók a borsókövek pusztuló maradványai. Kitöltésanyaguk azonos.

A barlang felmérése még nem fejeződött be. Összhosszusága kb. 60 m, szintkülönbsége kb. +25 m és -25 m, összesen kb. 50 m.

Keselő-hegyi 5. sz. barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II. Triászbányája 2. szintjének É-i bányafalában nyiló tárban található. Bejárata a tár 131. méterében, annak mennyezetében nyilik, 234 m tszf. magasságban.

A barlang felső triász mészkőben, ÉK-DNY irányu törésvonal mentén alakult ki. Járatai vertikális jellegüek, a törési sikban kialakult szük, nyujtott szilvamag keresztmetszetü kürtőkből, aknákból állnak. A falak képződménymentesek, erősen korrodáltak, csuszós korombevonattal boritottak. Kitöltése elhanyagolható mennyiségü kő-

törmelék. Az üregben életnyomokat nem észleltünk. A barlang felmérése függőkompaszszal és fokivvel történt, vesztett pontokról. Magassága 14 m, összhosszusága 24 m.

Keselő-hegyi 6. sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy NY-i oldalában, a Kőbánya Üzem I. Triászbányájának É-i részén, a bányaudvar szintjében, 271,5 m tszf. magasságban nyilik.

A bejáratnál 2,5 m hosszu, 0,2-0,5 m széles hasadék 6 m mélységig járható, itt járhatatlanná szükül, de a sulyzott kötelet még kb. 30 m mélységig tudtuk akadálytalanul leengedni. A hasadék felső triász mészkőben, ÉNY-DK irányu törés mentén alakult ki. Falai erősen korrodáltak, képződménymentesek. Kitöltése kevés beékelődött kőtörmelék.

A barlang vázlatos felmérése kézikompasszal történt, vesztett pontokról. Járható hosszusága /=mélysége/ 6 m.

Keselő-hegyi 7. sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy NY-i oldalában, a Kőbánya Üzem I. Triászbányájának középső részén található. A bányaudvar szintje felett 2 m-rel nyilik, 274 m tszf. magasságban. Bejárata erősen omladékos, 1,1 m széles, 0,7 m magas.

A barlang egy 7 m hosszu, 3-4 m széles, 1-3 m magas teremből, egy 1-1,5 m széles, 0,3-0,7 m magas, 12 m hosszu, befelé emelkedő kuszodából, egy 4 m átmérőjü, 1-4 m magas teremből és néhány rövid mellékjáratból áll. Felső triász mészkőben alakult ki, belső kupolái jól cementált vetőbrecsát tárnak fel. A falakon uralkodóan eróziós kagylós bemélyedések láthatók, kisebb foltokban erősen roncsolt kalcit-arabonit képződmények, szórványosan elaggott cseppkövek is vannak. Kitöltése a bejárat közelében kőtörmelékes agyagos lösz, a belső részen barna agyag. Élővilága szegényes, a bejáratközelnen szunyogok, pókok élnek.

A barlang felmérése függőkompasszal és fokivvel történt, vesztett pontokról. Főjárata 22 m hosszu, összhosszusága a mellékjáratokkal 38,4 m.

Keselő-hegyi 8. sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy Ny-i oldalában, a Kőbánya Üzem I. Triászbányájának középső részén található. Bejárati nyilása 0,5 m széles, 0,8 m magas. Omladékban nyilik, a bányaudvar szintje felett 5 m-rel, 277 m tszf. magasságban, nehezen észrevehető helyen.

A felső triász mészkőben kialakult üreg kisebb termekből, kürtőkből és ezeket összekötő szük, hasadékjellegü járatokból áll. A bányamüvelés robbantásainak hatására a kőzet összetöredezett, az üregben kőzetmozgások, omlások történtek, az eredeti formák csak részben rekonstruálhatók. Az épen maradt felületeken gömbfülkés formák, eróziós üstök ismerhetők fel. A falakat foltokban mállott, sok helyen sérült kalcitkéreg fedi. Egy gömbös beugróban jól fejlett fennőtt kalcit-aragonit kristálycsoport látható. A belső szakaszban sérült borsókő és cseppkőképződmények is megfigyelhetők. Az üreg kitöltését az omlások kőtörmeléke alkotja. A barlang felmérése kézikompasszal történt, vesztett pontokról. Felmért hossza 25 m, több veszélyesen omladékos járata nem lett felmérve, ezek hossza kb. 10-15 m.

Pisznice-barlang 1981. évi kutatás

Az 1980. év utolsó napjaiban történt sikeres feltárás nagy lendületet adott a további kutatásnak. Az 1981. évben rendszeresen hétvégi munkaturákon és két kutatótábor során végeztünk itt munkát. Az uj szakaszt - mivel feltárása az Ujpalota Sportegyesület kutatóival közösen történt - Palota-ágnak neveztük el. Bejáratát a képződmények

védelmének érdekében lezártuk. A járatokat tüzetesen átvizsgáltuk, egy próbabontást végeztünk, de további barlangszakaszokba már nem tudtunk bejutni. Ezt követően elkészítettük az ág leirását, térkép- és fotódokumentációját.

Ásvány- és kőzetmintákat vettünk /ezek vizsgálata még folyamatban van/, a talált csontmaradványokat a MÁFI-ba adtuk le.

A barlang Fő-folyosójában és a K-i mellékágban hat ponton végeztünk próbabontást, de mindenhol eredménytelenül. Három bontásunk szük, függőleges forrásosatornába haladt. Ezek mindegyike járhatatlanná szükült, de a folytatódó járatok, az ezeken keresztül tapasztalható légmozgás igazolták az alsó szinti járatok létezésére vonatkozó elképzeléseinket.

Miután a barlang belső szakaszaiból nem sikerült az alsó járatot elérnünk, elhatároztuk, hogy ezt a Bejárati-teremből kiséreljük meg. Itt közvetlenül a bejáratnál ismertünk egy rövid alsó szinti járatot, s feltételeztük, hogy ezzel párhuzamosan a Főfolyosó alatt is húzódik egy járat. Első lépcsőben az eddig néhány méterig járható alsó kuszoda kibontását végeztük el. Ezt kb. 20 m³ anyag kitermelésével 28 m hosszban tártuk fel. A kitöltés szintjét 0,8-1,2 m vastagságban süllyesztettük, az anyagot kerekekre szerelt tejesdoboz majd kötélpálya segitségével a felszinre szállitottuk. A folyosó igy 0,8-1,5 m magas, 0,8-2,5 m széles, középső részén a felette húzódó II. szinti NY-i mellékággal egy keskeny kürtőn keresztül összenyilik, vége szálkőben teljesen ellaposodik. Falait borsókövek, ritkábban apró cseppkövek diszitik. Az eltávolitott kitöltés felső rétege befelé fokozatosan elvékonyodó kőzet- és ásványtörmelékes, guánós humusz volt, melyből nagy számban kerültek elő csontmaradványok és cseréptöredékek. Ez alatt sárgás szinü kőtörmelékes agyagos lösz található. A 23. m-től a talpat már szálkő alkotta.

Ezt követően a Bejárati-terem talpszintjének süllyesztését kezdtük meg. Eddig kb. 20 m³ anyagot termeltünk ki innen, de még hatalmas mennyiségü kitöltés eltávolitására lesz szükség.

Egy kutatóárok mélyitése során lehetőségünk nyilt a terem üledékeinek vizsgálatára. Az itt feltárt rétegsor a következő:

1. Kőtörmelékes humusz. A rétegsor legfelső tagja 0,1-1 m vastag, rétegzetlen. Vegyesanyagu kőtörmeléket /dachsteini - és jura mészkő, lublinit/, csontmaradványokat, cseréptöredékeket tartalmaz.

2. Kőtörmelékes lösz. 0,5-1,5 m vastag, rétegzetlen. A lösz sárga, sárgásbarna, enyhén agyagos. A kőtörmeléket uralkodóan dachsteini mészkő 5-20 cm-es szögletes - valószinüleg kifagyásos eredetü - darabjai alkotják.

3. Agyagos lösz. Világosbarna, kb. 1 m vastagságu. Kevés apró kőtörmeléket és lefelé egyre nagyobb számban előforduló 5-10 cm-es lublinitdarabkákat tartalmau. Az anyagban helyenként kemény, kalcittal átjárt gumók vannak, melyekben 1-2 mm-es kékeszöld agyagszemcsék találhatók. Ez az agyagtipus eddig csak a barlang belső szakaszaiban volt ismert. E réteg települési helyzete és néhány rossz megtartásu, meghatározhatatlan csontmaradványa alapján valószinüleg pleisztocén koru.

4. Kalcitbreccsa. Fakóvörös alaptónusu, 15-20 cm vastag, szabálytalan településü. A breccsás jellegü vörös kalcit kötőanyagban apró mészkőszemcsék, lublinitgumók, kékeszöld agyag gumói vannak. A törési felületeken néhány rendkivüli jó megtartásu, üde törésü csont látszik. Ezek meghatározása még nem történt meg. A réteg alsó felületére 1-5 cm vastagságu borsókő települ.

5. Lublinit. Fehér, helyenként kisebb foltokban, szemcsékben feketés elszineződéssel. Ismeretlen vastagságu.

Az 1-3. rétegek bemosódással kerültek a terembe. A barlang belseje felé 6-8°-os dőléssel lejtenek. Ilyen helyzetben csak egy alsó, a jelenleg ismert bejárat szintje alatt 3-4 m-rel lévő barlangszájon keresztül szállitva kerülhettek.

A barlangból előkerült kerámia-anyag vizsgálata a tatai Kuny Domonkos Muzeumban történt. Ezek kora lelőhelyek szerint a következő:

- a barlang előtere: őskor, középkor, ujkor
- Bejárati-terem: középkor, ujkor
- alsó járat: bronzkor, árpád-kor, középkor, ujkor
- Ny-i mellékjárat: bronzkor, középkor

Rendszeresen figyeltük és számláltuk a barlang denevéreit. A hajdan hatalmas denevérállományról hires barlangban ma már csak néhány állat él. A nyári időszakban 6-8, télen 10-12 példányt figyeltünk meg. Ezek a Főfolyosó és a K-i mellékjárat magasabb kupoláiban tanyáznak. Egyik tavaszi ellenőrzésünkkor elszomoritó látványt nyujtott az a 4-5 szétroncsolt denevértetem, melyeket a Főfolyosó D-i kupolájában találtunk. Sajnos sokszor szinte döbbenetes a barlangot illetéktelenül látogatók vandalizmusa!

Klimamérések a barlangban 1981-ben 3 alkalommal történtek, 21 mérési ponton. Ezek adatait külön táblázatban adjuk meg. Az OKTH-val és a MKBT-vel történt egyeztetés alapján az év végén a barlang Főfolyosóját a bejárattól számitott 19. m-ben lezártuk. Reméljük, ezzel a barlang védelmének kérdése megoldódott.

Tavaszi kutatótáborunkon került sor a Palota-ág felmérésére és a régi szakaszokat tartalmazó munkatérképünk ellenőrzésére. Ez a munka Kárpát József /OKTH/ vezetésével készült el. A mérések szerint a Palota-ág hossza 131 m /poligon = 118 m, mellékjáratok = 13 m/, a barlang összhosszusága 406 m.

Palota-ág

Az 1980-as év utolsó napjaiban feltárt Palota-ág a Főfolyosó Iker-járatának kupolás végéből nyilik. Rácsal lezárt szük bejárata után 1,5-2,5 m széles, 0,8-1,5 m magas, befelé enyhén lejtő folyosóval indul, mely 14 m után kis terembe torkollik. A folyosó képződményekben rendkivül gazdag. Ezek gyakorisága és mérete befelé növekszik, kisebb területen vizsgálva is változatos képet mutat. Az összeolvadt gömbüstök alkotta menynyezet elől csaknem képződménymentes, simára koptatott, csak néhány foltban található itt vékony lublinitbevonat. A mállott, gyengén korrodált kőzetfelszinből kipreparálódott vékony kalcittellérek domborodnak ki. Beljebb foltokban majd nagy összefüggő felületeken kisebb sztalaktitok és heliktitek láthatók. A cseppkövek 5-10, max. 25-30 cm hosszuak, karcsuak, szinük sárgás, barnás vagy piszkosfehér. A heliktitek általában 2-3 cm-esek, 1-4 tömzsi, horgasan görbülő elágazásból állanak. Szinük piszkosfehér, felületük matt, néhol a kiszáradás következtében végződésük lepattogzott. A folyosó bal /NY-i/ oldalát 0,6 m magasságig borsókőbevonat boritja. A max. borsószemnagyságu, sárgásbarna szinü gömböcskéken visszaoldódási nyomok figyelhetők meg. A jobb oldalon rétegrésből kifejlődő gazdag cseppkődrapéria képződött. A lefolyásokat 5-15 cm-es sztalaktitok, 1-2 cm-es heliktitek tarkitják. Alattuk a talajt piszkosbarna borsókő vagy cseppkőréteg fedi. Ez összetöredezett, az aljzattól elvált és felpuposodott. Rajta gyakoriak a letört, bekalcitosodott cseppkődarabok. A repedésekben sok denevércsont található, innen a hely elnevezése: "Denevértemető". A folyosó kitöltése kevés guanós kőzet- és ásványtörmelék. Belőle elszórtan sztalagmitok emelkednek ki. A legnagyobb a 10 cm-es átmérőt, 60 cm-es magasságot is eléri. A törmelék alatt 5-50 cm

vastagságban hófehér, felül laza, lefelé keményedő lublinit, majd vékony foltokban kékeszöld anyag található. Ez utóbbi már a szálkőre települ.

A folyosó után 7 m hosszu, 1,5-3 m széles, 2,5-4 m magas, jólfejl tt gömbfülkék összeolvadásából kialakult terem, az un. Elágazás-terem következik. Itt a járat kettéágazik, alsó és felső szintben folytatódik. A terem falait alul erősen koptatott borsókő, feljebb lublinitkéreg boritja. A magasabb kupolákban előbukkan a szálkő. A felső rész rendkivüli mértékben korrodált, szinte szivacsszerü. Ennek a lyukacsos, az ép kőzettől sokszor nagy felületeken elváló képződménynek a szerkezetét sürü, szabálytalan lefutásu kalcittelérek biztositják. A terem látványossága a gömbfülkebekapcsolódások változatossága és az egyik alsó gömbfülkében képződött cseppkőcsoport. A szép sztalaktitokon, sztalagmitokon és zászlókon a felettük lévő párkány guánóhalmán átszivárgó, foszforsavban gazdag viz rozsdaszerü roncsolási formákat hozott létre.

A terem felső végéből induló felső szinti járat 0,8-1,5 m magas, 1-2 m széles, befelé enyhén lejtő gömbfülkelánccból áll, belőle egy nagyobb kupola nyilik. Mennyezete simára csszzolt, gyengén korrodált. Bal oldalát gyengén, jobb oldalát erősen koptatott borsókő fedi. 10 m után a Palota-ág legnagyobb termébe vezet, melyet a feltárók után Tizek-termének nevezünk. A Tizek-terme 10 m hosszu, 2-5 m széles, 1,5-5 m magas, kupolája 8 m-ig nyulik fel. Gömbfülkés formák jellemzik, de hátsó részén a mennyezetet már réteglap alkotja. A terem közepén nagy kupola nyilik, ebből nyulik le a barlang legnagyobb sztalaktitcsoportja. 1-1,5 m hosszu függőcseppkövek, kisebb zászlók, melyek alatt a talpon 5-30 cm vastag, 20-50 cm magas sztalagmitok képződtek. A kupola falait is gazdag cseppkőlefolyás fedi, ebből elszórtan kisebb sztalagmitok állnak ki. A kupola kivételével a terembon kevés a cseppkő, a déli sarok alsó részében láthatók még borsóköves cseppkövek. A falak gyengén korrodáltak, a kőzetfelszinből több helyen kékeszöld anyag 1-10 cm-es, szabálytalan alaku kipreparálódott zárványai emelkednek ki. A kitöltés agyagos ásvány- és mállott kőtörmelék, mely az Elágazás-terem - Tizek-terme szakaszon magas guanótartalmu. Ezen a szakaszon a falakat puha világosbarna agyagos lepel fedi. Ebben sürü párhuzamos barázdák láthatók, melyek valószinüleg denevérekre vadászó ragadozók /róka?/ karomnyomai. A Tizek-termének É-i folytatásaként tágas folyosó indul, mely befelé enyhén lejt és fokozatosan szükül, 27 m hosszban járható. Kezdete 1-2 m széles, 1,5-2 m magas, belső szakasza 0,5-1,5 m széles, 0,5-1 m magas csőszerü járat. Oldalfalain felismerhetők a gömbüstös formák, mennyezete réteglaphoz kötődik, ezen több ponton leszakadási nyomok látszanak. Középső szakaszán a talpon a hasadékjelleg dominál. A falakat piszkosfehér lublinit boritja, alul fehér vagy sárgásbarna, max. borsószem nagyságu borsókővel. A borsókő általában a kőzetből kiemelkedő kalcittelérekre telepszik. A cseppkövek ritkábbak. 5-20 cm-es sztalaktitok, 1-5 cm-es szalmák, a kisebb kupolákban apró heliktitek, a végpont előtt 10-40 cm-es sztalagmitok találhatók. Szinük sárga vagy piszkosbarna. A mennyezeten előbukkanó kőzet erősen korrodált, mállott, képződménymentes. A folyosó kitöltése kőzet- és ásványtörmelék és kékeszöld agyag. A felső ág végpontját törmelékkel kitöltött, elcseppkövesedett lapitó alkotja.

A Palota-ág alsó szinti járata az Elágazás-terem mélypontjáról nyilik. Bebujója 1 m széles, 0,3-0,5 m magas, a talpból kiemelkedő 10-30 cm-es sztalagmitok tagolják. Kezdete 0,4 m széles kényelmetlen kuszoda, mely befelé fokozatosan águl és 15 m után kisebb terembe vezet. A kuszoda falait gömbüstök alkotják, alsó részükön apró borsókőbevonattal. A mennyezet képződménymentes, simára koptatott, mállott.

A termecske 1,5-2 m széles, 10 m hosszu, 2-5 m magas, benne a tektonikai hatás egyértelmüen felismerhető. Ezt a talpba vágódó markáns hasadék jól szemlélteti. A

falak felül kopárak, lefelé fokozatosan növekszik a borsókő szerepe, alul rendkivül szép bevonat, 10-50 cemes borsóköves cseppkövek láthatók. Ez a barlang egyik legszebb szakasza.

A terem után az ág még 20 m hosszban járható. A 0,4-1 m széles, 0,6-1,5 m magas kuszoda falai képződménymentesek, erőteljes gömbüstös formákkal tagoltak. A falfelületek mállottak. Az alsó szint kitöltése elől guánóból, beljebb kevés kőzet- és ásványtörmelékből, foltokban kékeszöld anyagból áll.

A Palota-ág kis eltéréssel a barlang többi szakaszának fő irányát követi, közel É-D irányu. Enyhe lejtését a kőzetdőlés határozza meg. Tektonikai irányitottsága csak kisebb szakaszokon állapitható meg egyértelmüen.

A felmérés szerint az ág hossza mellékjárataival együtt 131 m.

Pisznice-barlang 1981. évi klimamérések adatai./A mérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel történtek. A hőmérséklet-adatok °C-ban megadva./

	04.04.	06.20.	10.04.
1. Külszin	10,6	19,7	12,7
2. Bejárati-terem	8,4	10,3	12,1
3. NY-i folyosó közepe	6,3	9,5	11,9
4. NY-i folyosó vége	7,9	10,0	11,3
5. Főfolyosó a létra alatt	7,7	10,5	11,5
6. Létra melletti kuszoda	9,1	10,8	11,0
7. Kupola a létra fölött	8,7	10,3	11,7
8. Főfolyosó a nagy cseppkőnél	8,9	10,0	10,2
9. Főfolyosó az átjáró után	10,0	10,9	10,0
10. Főfolyosó D-i kupola	10,5	10,1	10,4
12. Főfolyosó Iker-járat	10,0	10,2	9,7
13. Főfolyosó forráscsat.	10,1	9,7	10,0
14. Főfolyosó létrás kupola	10,1	10,3	9,8
15. Főfolyosó, hasadék előtt	10,1	10,2	9,8
16. Főfolyosó végpontja	10,1	10,2	9,7
17. K-i folyosó alsó járata	10,3	10,5	10,0
18. K-i folyosó felső vége	10,5	10,1	10,2
19. Palota-ág elágazás	10,0	10,1	10,0
20. Palota-ág,Tizek-terme	10,0	9,9	9,6
21. Palota-ág, felső végpont	10,0	11,7	11,0
22. Palota-ág, alsó végpont	9,7	11,1	10,1

A páratartalom a bejárati szakaszban 79-100 % között ingadozott, a barlang belső részén /a létra után/ 95-100 %, átlagosan 98 %.

Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang

Csoportunk 1981 tavaszán kezdte meg a barlang kutatását. A barlang a szakirodalomban ugyan már szerepel, de emlitései szükszavuak, gyakran téves adatokat közölnek, ezért az alábbiakban részletesen ismertetjük.

A barlang Dunaszentmiklós határában, a községtől DK-re kb. 2,5 km-re, a Hosszu-vontató-hegy D-i oldalában található, kb. 400 m tszf. magasságban. Közelebbi tájékozódási pontja a Vontatói-vadászház romja, ettől 400 m-re ÉK-re van.

A 452 m magas Hosszu-vontató rögöt felső-triász vastagpados dachsteini mészkő

GERECSE-HEGYSÉG 4630/32. VERES-HEGYI-BARLANG

1981. évi munkatérkép

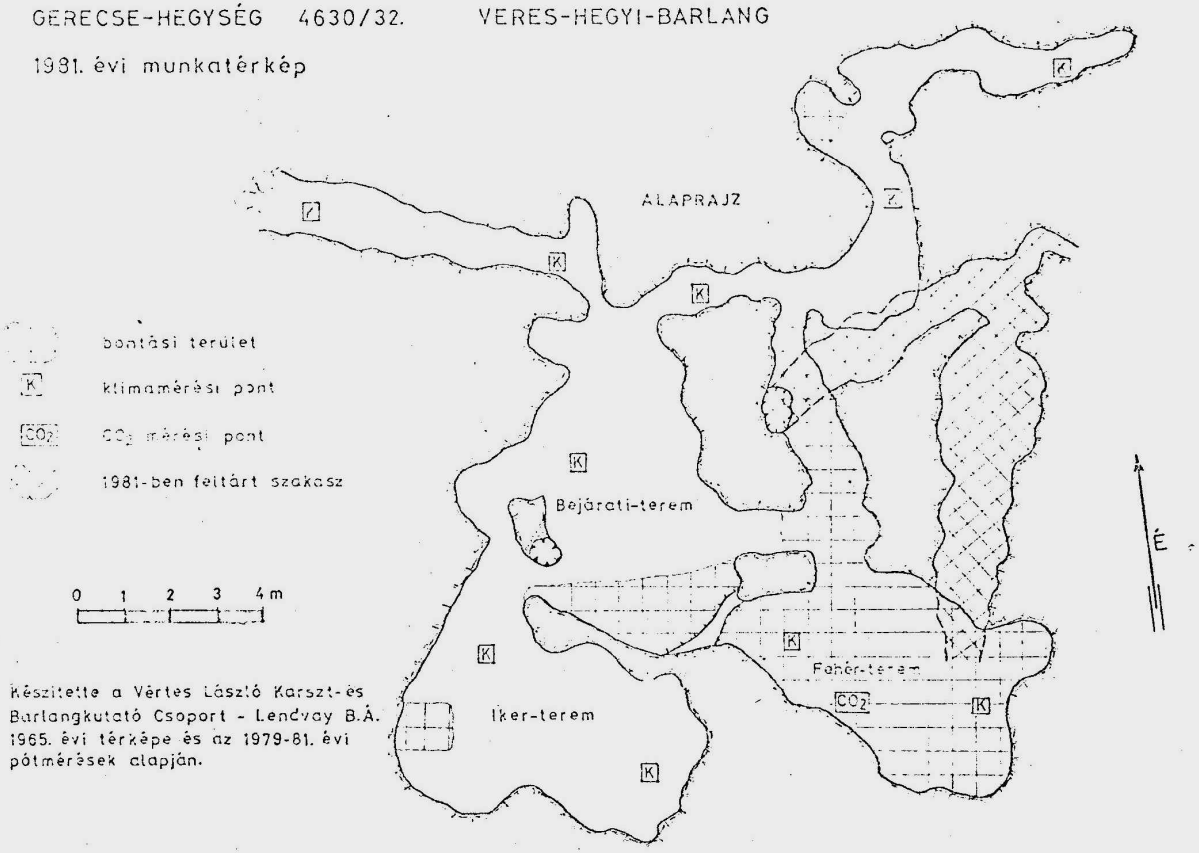

Készítette a Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport - Lendvay B.Á. 1965. évi térképe és az 1979-81. évi pótmérések alapján.

GERECSE-HEGYSÉG 4630/32.

VERES-HEGYI-BARLANG

1981-ben feltárt szakasza

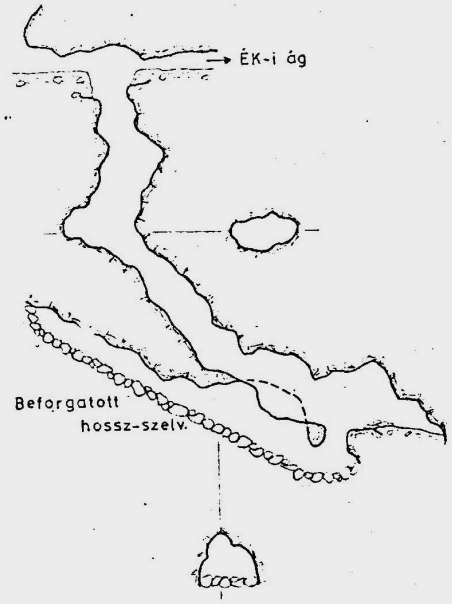

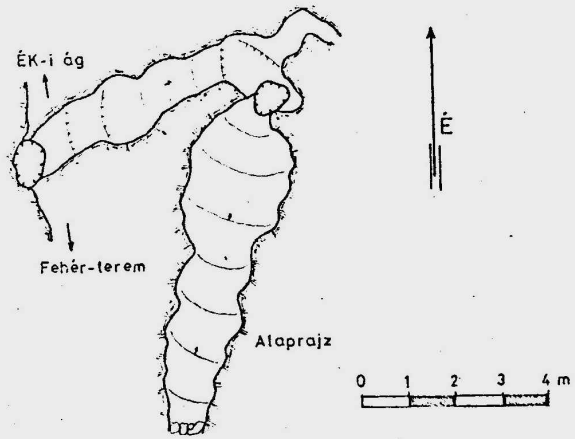

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981. 11. 13.
Juhász M., Puskás S.
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI 5.sz. BARLANG

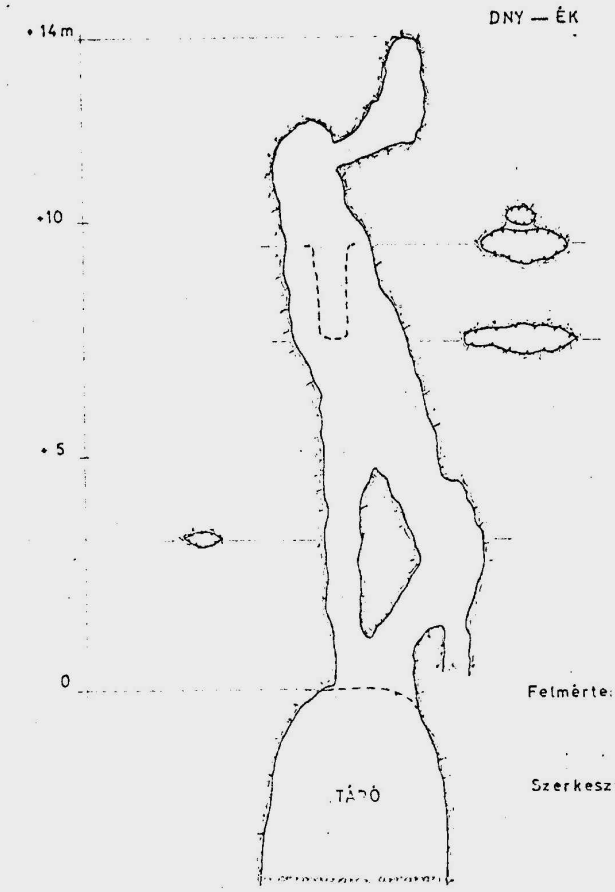

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport 1981.11.29.
Heitz F., Pál V., Puskás S.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI 6.sz. BARLANG

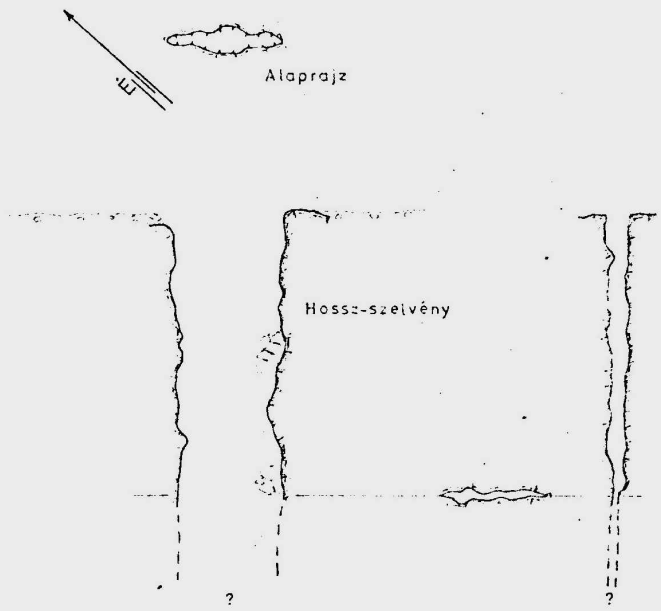

0 1 2 3 4m

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport 1981.12.13.

Juhász M., Pataki K.

Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI [illegible] BARLANG

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport 1981 11 22.
Gulyás F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

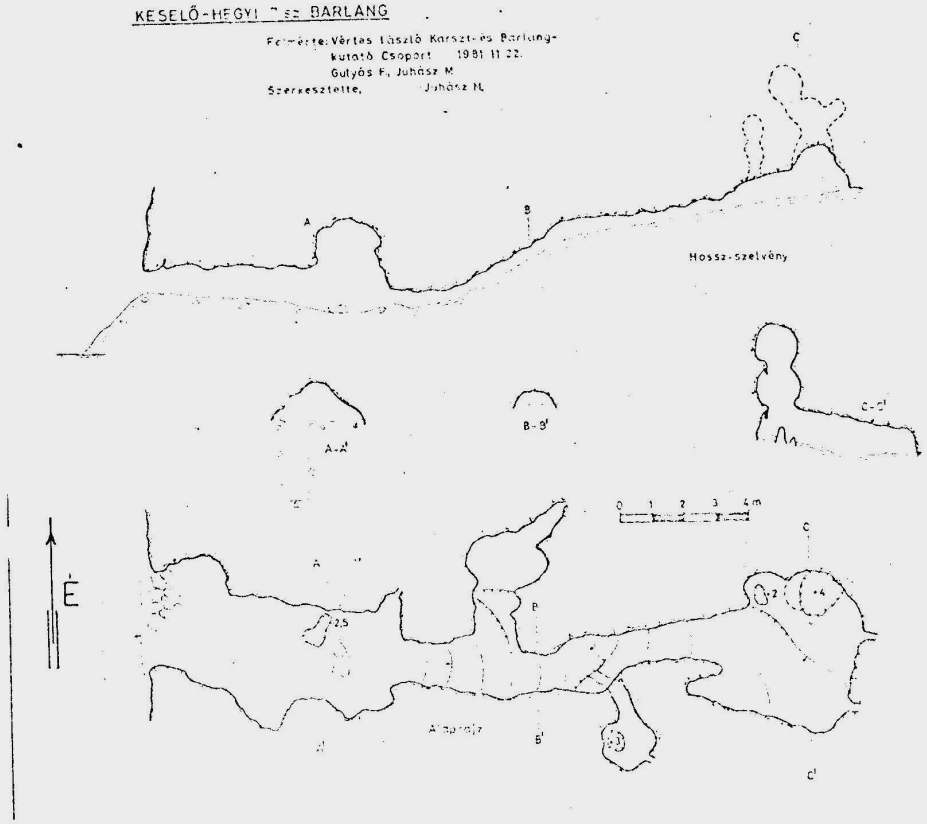

GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI 8.sz. BARLANG

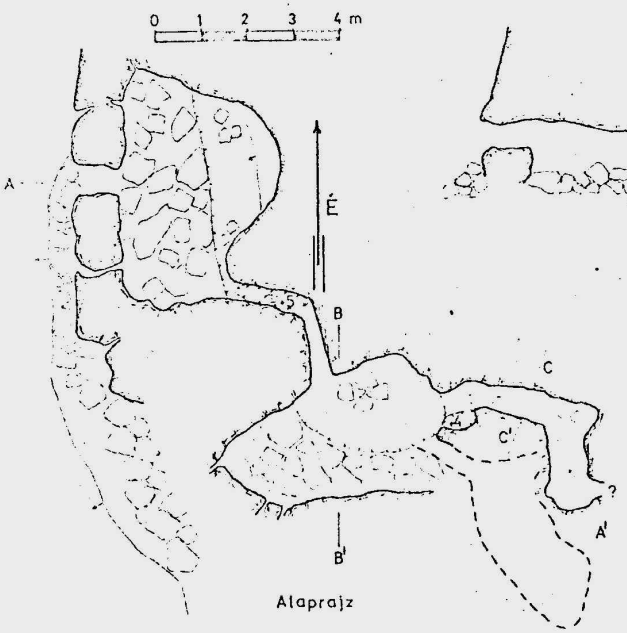

Alaprajz

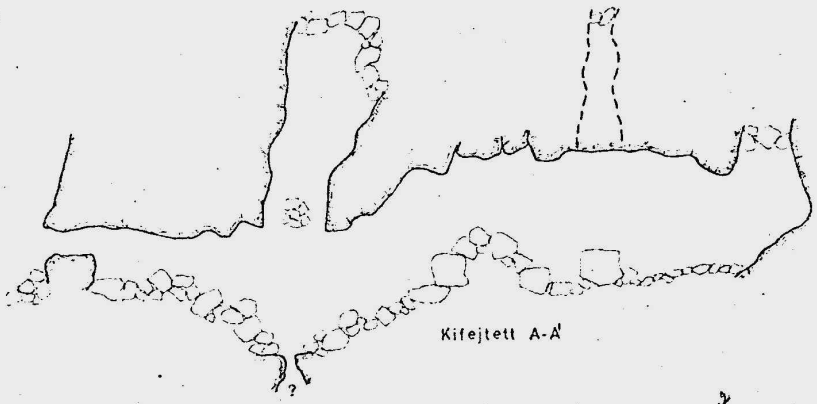

Kifejtett A-A'

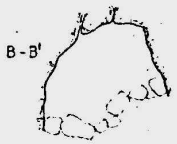

B-B'

C-C'

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.13.
Juhász M., Pataki K.

Szerkesztette. Juhász M.

A PISZNICE BARLANG

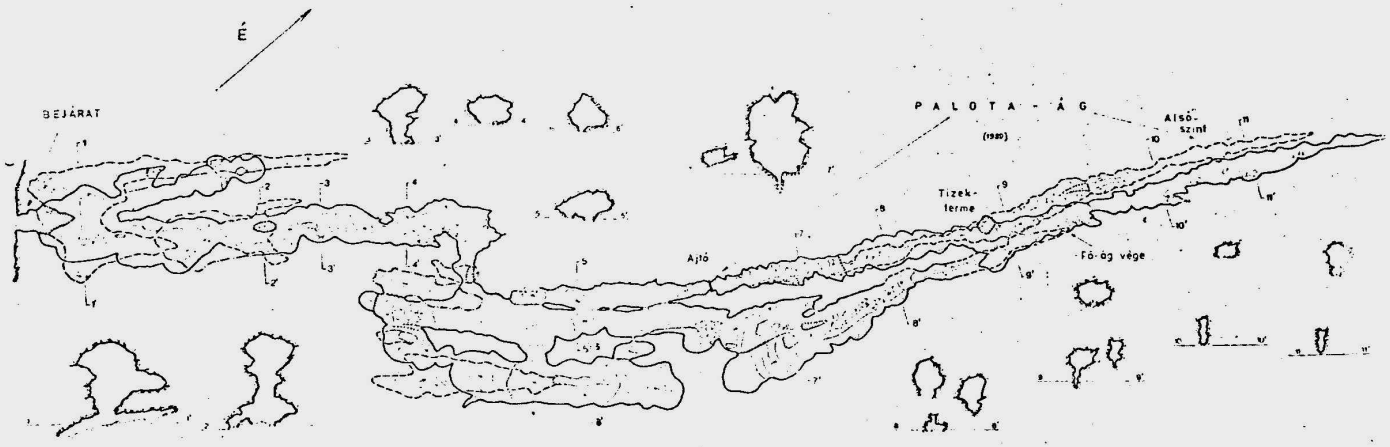

A PALOTA-ÁG KITERÍTETT HOSSZELVÉNYE

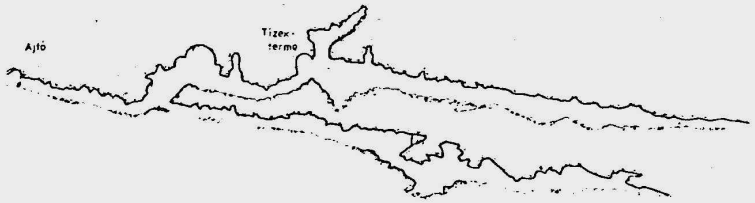

JELMAGYARÁZAT:

- járatkontúr
- alsó szint
- felső szint
- akna v kürtő
- csepkő
- letörés
- rézsű
- lejtő
- guanó
- vizenyős rész

A Kadić Otokár által szerkesztett, majd Juhász Márton által kiegészített térképet felújította, és az új szakaszokat felmérte 1981-ben Karpát József a Vértes László csoport közreműködésével

Szerkesztette ... Karpát József KVI Barlangtani Osztály

1981

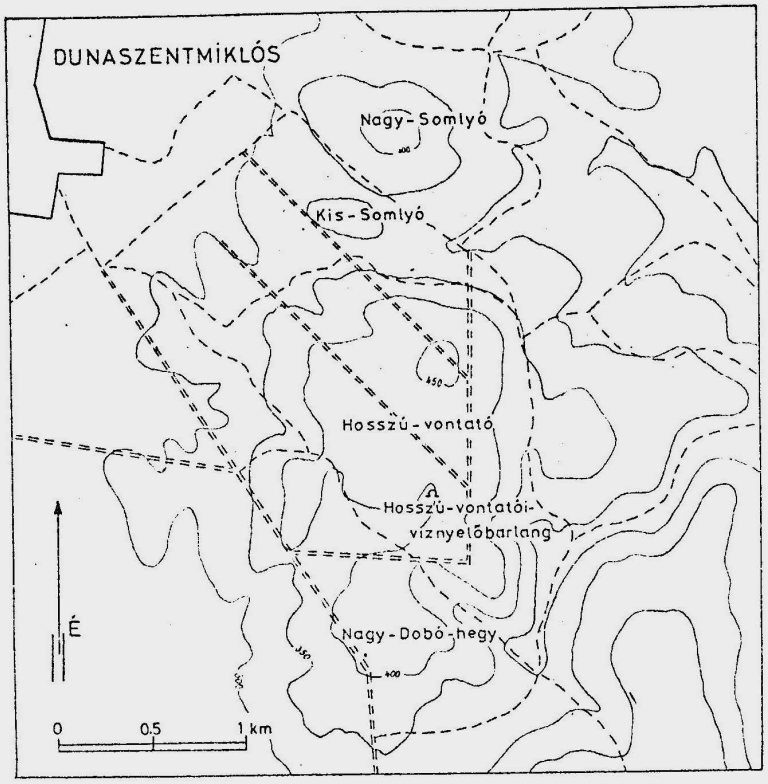

GERECSE-HEGYSÉG 4640.

HOSSZÚ-VONTATÓI-VÍZNYELŐBARLANG helyszínrajza

JELMAGYARÁZAT:
- ----- földút
- ===== nyiladék
- szintvonal
- barlang

VÉRTES LÁSZLÓ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ CSOPORT, 1981.

GERECSE-HEGYSÉG 4640/

HOSSZÚ-VONTATÓI-VIZNYELŐBARLANG

1981. 03. 15.-i állapot

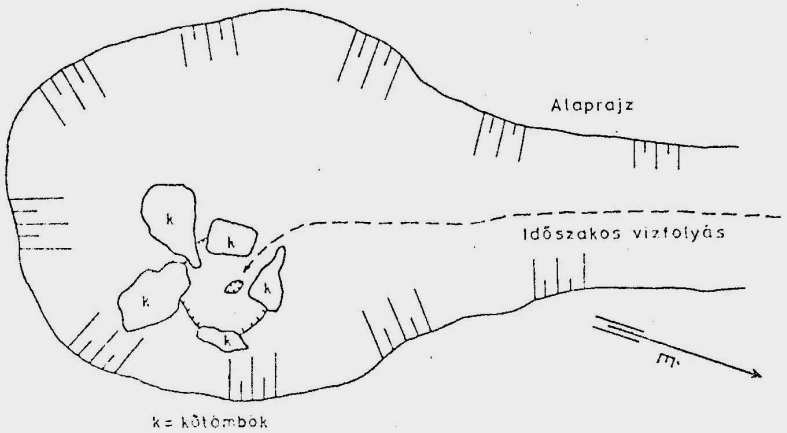

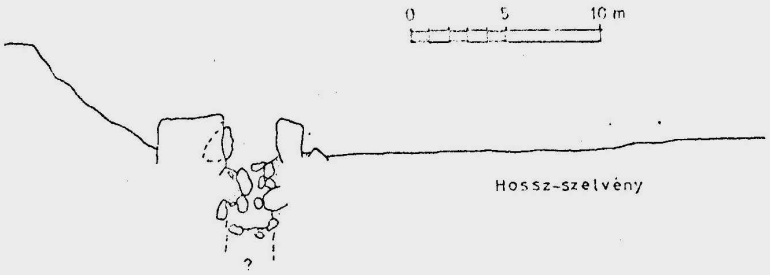

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport
Jánoska P, Lőrinc L.
Szerkesztette. Juhász M.

alkotja. A rög az É-i és NY-i oldalon meredeken letörik, a K-i és D-i oldalon enyhe lejtésü, fennsikszerü. A fennsikot tektonikai vonalakhoz kötött, jól fejlett eróziós völgyek tagolják. A mészkőfelszint kb. 350-380 m magasságig lösz, agyagos lösz, a magasabban fekvő területen erdei talaj boritja, kisebb kavicsfoltok is megfigyelhetők.

A csucs közeléből D-re induló völgy közel 0,5 km hosszuságban követhető, kb. 400 m magasságban a Hosszu-vontatói-viznyelőbarlanggal végződik. Az itt kialakult dolina 20-25 m széles, 6-8 m mély. Meredek, tölcsérszerü, oldalain és alján a mészkő a felszinre bukkan. A viznyelő időszakosan aktiv, hóolvadás, nagyobb esőzés után kb. 0,8-1 km² nagyságu terület vizét vezeti le.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlangtól DNY-ra 140 m-re, a vadászházhoz vezető földut K-i oldalán, attól 15 m-re, kb. 380 m tszf. magasságban található egy kisebb, ugyancsak időszakosan aktiv viznyelő is. Kb. 10 m átmérőjü, 5 m mély meredek dolina, amelyhez D-felől rövid patakmeder csatlakozik. Valószinüleg idősebb a Hosszu-vontatói-viznyelőbarlangnál, vizgyüjtőterületének nagyrészét annak kialakulásával vesztette el. Jelenleg el van tömődve.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang az irodalomban először 1931-ben CRAMER-KOLB-VIGH német nyelven Berlinben megjelent munkájában szerepel. Magyarul első izben VIGH GY. ismerteti a Turisták Lapjában 1937-ben. Mindkét müben mindössze néhány soros ismertetés van csak, melyekben a szerzők a viznyelő eltömődött állapotáról számolnak be. A v zgyüjtőterület nagyságát rendkivül tévesen több km²-esnek becsülik fel.

Az ezt követő irodalmi emlitések az előző két munkára támaszkodnak. KADIĆ O., JAKUCS L. és KESSLER H. átveszik a hibás adatot is. HOLÉNYI L. Gerecse utikalauzában és LÁNG S. geomorfológiai tanulmányában csak utalnak a viznyelő létezésére.

A barlang feltáró kutatására először 1958-59-ben került sor. A Vörös Meteor barlangkutatói ekkor megbontották mindkét nyelőt, de a nagymennyiségü omladék, a hatalmas beszakadt kőtömbök miatt csakhamar beszüntették a munkát. Erről a Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztatóban DÉNES GY. számot be. LENDVAY Á. szerint 1974-ben a Fényes Elek Barlangkutató Szakosztály tagjai is próbálkoztak a barlangba történő bejutással, de szintén eredmény nélkül. BERTALAN K. kéziratos feljegyzése szerint a kőbányai kutatók 4 méteres mélységet értek el.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang megtalálható BERTALAN K. és SCHŐNVISZKY L. barlangkataszteri és bibliográfiai anyagában is.

Ujabban KUBASSEK J. és MÓGA J. foglalkozott a terület - 4640. sz. kataszteri egység - barlangjainak feldolgozásával. 1976-ban elkészült kataszteri munkájukban a két nyelő helyét felcserélik, tévesen a kisebbet helyezik a völgy magasabb szakaszába. A bejáratot eltömődöttnek irják le, ez az 1981 tavaszi állapotnak is megfelel.

1981. évi kutatás

Kora tavasszal a területet aprólékosan bejártuk, a nyelők vizgyüjtő területét pontosan behatároltuk. Elkészitettük a barlang helyszinrajzát és a tavaszi állapotnak megfelelő térképét. A feltáró kutatás áprilistól szeptemberig 8, egyenként 2-3 napos munkatura, és egy 9 napos kutatótábor alkalmával történt. A bontás kezdetekor a dolina alján hatalmas kőtömbök között egy 0,5x0,4 m-es nyelőlyuk volt, melyet nagyrészben avar és fatörmelék tömött el. Ezt kibontva egy szük, omladék közt lefelé vezető járatba jutottunk, mely 3 m mélységig volt járható. A talp itt már teljes egészében, humusszal és omladékkal volt kitöltve. Megállapitottuk, hogy itt a bontás lehetetlen, csak a felszinről teljes szelvényben, suálkőtől-szálkőig mélyitett kutatóakna kihajtása járhat eredménnyel.

A 4 x 5 m-es szelvényü akna 2 m után érte el a szálkövet. Innen a kb. 4 x 1,5 m-es járatot tovább bontva az idei munkák befejezéséig 14 m-es mélységet értünk el. Ehhez kb. 80 m³ anyagot kellett a felszinre szállitanunk. A legtöbb nehézséget a nyelőszájnál lévő 0,5-2 m³-es és az akna falairól teljesen leoldódott, helyben maradt 0,5-1,5 m³-es sziklatömbök szétverése és kiszállitása jelentette. A barlang kitöltése e kőtömbök mellett agyagos humusz és apróbb kőtörmelék. 6 m-es mélységtől a kitöltésben gyaran észleltünk kvarckavicsokat is. Az alsóbb szakaszból több csontmaradvány is lőkerült, ezeket dr. Kordos László határozta meg:

Aves indet. - madár
Cricetus cricetus - hörcsög
Lepus europaeus - mezei nyul
Canis sp. - kutyaféle
Vu pes vulpes - róka
Capreolus capreolus - őz
Bos sp. - marha
Sus crofa - disznó
Equus caballus - ló

A csontok fiatalok, a közelmultban kerülhettek a barlangba. 10 m után uralkodóvá vált a mosott kőtörmelék, melyben már szük légteres szakaszok is voltak. 11 m-es mélsségben egy nyitott oldalágra bukkantunk. A rövid, meredeken felfelé vezető járat falai tisztára mosottak, korrodáltak, ujjbenyomatszerü mélyedésekkel, apró taréjokkal tarkitottak. A járat tetejét összeékelődött kőtömbök alkotják. Itt az egyik hozzáférhetetlen beugróban a kövek közé ékelődött nagyméretü csontok látszanak.

A barlang felső szakasza ÉNY-DK irányu hasadék mentén alakult ki. Ez 10 m után fokozatosan összeszükül és a járatszelvény egy közel É-D irányu kereszttörésre helyeződik át. E mentén fejlődött ki az előbb emlitett mellékjárat is, mely valószinüleg inaktiv rányelő.

A végpont jelenleg 14 m mélységben ebben a hasadékban van. A talpat laza, mosott kőtörmelék alkotja. A kőtörmelék résein ledobott kő esése 5-6 m-ig hallható.

Augusztus 1-én az esti órákban végzett mérések szerint a hőmérséklet a felszinen 18,6 °C, a nyelőszájnál 12,8 °C, -8 m-en 9,6 °C, -12 m-en 9,0 °C. A végpontnál erős huzat érezhető.

4621. sz. barlangkataszteri terület

Fábián-kői 1. sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalában, a sziklacsoport D-i részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 0,4-0,6 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. Befelé fokozatosan keskenyedő és ellaposodó üreg, mely 5 m hosszban járható, végén két járhatatlan ágra oszlik. NY-i oldalát két kőzetpillér árkádosan tagolja. Tipikus rétegrésbarlang. Falain jellemzőek a kifagyásos formák, csak belső részében találunk korróziós nyomokat. Itt néhány foltban apró mészgömböcskék is láthatók. Kitöltése kevés humusz és kőtörmelék. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fábián-kői 2. sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalát tagoló szakadékvölgy NY-i oldalában található, kb. 320 m tszf. magasságban.

Bejárata 1,5 m széles, 2,5 m magas, sziklafalban nyilik, a dachsteini mészkőszirt 6 m-es magasságában. A barlang ÉK-DNY-i törésvonal mentén képződött, befelé emelkedő és fokozatosan szükülő 4,5 m hosszu hasadékból áll,melynek mennyezetét összeékelődött kőtömbök alkotják. NY-i oldalán egy kiosiny, lapos mellékürege van. A falak korrodáltak, képződménymentesek. A barlang kitöltése kőtörmelékes humusz. Élővilága - néhány szunyog és pók, a falakon foltokban mohák, zuzmók - jelentéktelen.

Fábián-kői 3. sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalát tagoló szakadékvölgy NY-i oldalának alján, kb. 300 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas, a törmeléklejtő tetején, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. A barlang K-NY irányu törésvonal mentén képződött, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szükülő 4,5 m hosszu kuszodából áll, mely a végpontnál járhatatlanná szükülve még folytatódik. A falak gyengén korrodáltak, még jól kivehetők az egykori forrásmüködésre utaló eróziós üstök maradványai. A belső rész falait kis foltokban apró mészgömböcskék diszitik. A barlang kitöltése a bejáratnál kőtörmelékes humusz, beljebb humuszos, kőtörmelékes sárga agyag. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejárati sziklákon mohák, zuzmók élnek.

Fábián-kői 4. sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-iolldalában, a sziklacsoport középső részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 2-2,5 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. Réteglapok között alakult ki. Bejárati részében a kifagyásos, belül a korróziós formák az uralkodóak. Fokozatosan szükülő, közel vizszintes kuszodája 5 m hosszuságig járható. Falait elől apró mészgömböcskék, belül kisméretü elaggott cseppkövek diszitik. A barlang kitöltése kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Fehér-kői 1. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről második sziklacsoportjának alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 2 m széles, 2,5 m magas, meredek törmeléklejtő tetejéről, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. K-NY irányu törés mentén alakult ki. Közel szintes, enyén enyhén emelkedő 7 m hosszu, 1-1,8 m széles, átlagosan 1-1,5 m magas, de a törés mentén 3 m-ig felboltozódó üreg, mely valószinüleg forrásbarlang maradványa. A falakon letompult, roncsolt eróziós üstök maradványai láthatók, de az erősen tektonizált kőzetben a szögletes kifagyásos formák a jellemzőbbek. Néhol foltokban apró mészgömböcskék is találhaóók. Kitöltése elől humusz és kőtörmelék, belül sárga, vörösessárga kőtörmelékes agyag, melynek szerkezete áthalmozásra utal. A barlang élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fehér-kői 2. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről második sziklacsoportjának középső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,2 m széles, 1,5 m magas, dachsteini mészkő vastag padjában, keskeny párkány felett 2 m-rel nyilik. A 3,5 m hosszu, 0,8-1,2 m széles, befelé fokozatosan alacsonyodó üreg valószinüleg egykori forrásbarlang maradványa. Falain még felismerhetők a lapos eróziós üstök letompult maradványai. A falfelületek mállottak, gyengén korrodáltak. A mennyezeten foltokban apró mészgömböcskék láthatók. Az üreg kitöltése kőtörmelékes, löszös humusz, kis mennyiségü. Élővilága - szunyogok és pókok - jelentéktelen.

Fehér-kői 3. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának alsó részén, kb.355 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas. A dachsteini mészkő vastag padjában, a keskeny párkány felett 2 m-rel nyilik.

A barlang 5 m hosszu, É-D irányu törésvonal mentén alakult ki. A kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Szélessége 2-3,3 m, magassága általában 0,7 m, de a törés mentén középen 2,8 m magasságig is felboltozódik, a bejáratnál pedig lefelé indul egy szük hasadék. A falakon forrásmüködésre utaló lapos eróziós üstök maradványai ismerhetők fel, de ezeket már korróziós formák - apró csipkék, ujbenyomatok - tagolják. A barlang kitöltése a bejáratnál humusz, belül agyagos, kőtörmelékes lösz. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fehér-kői 4. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 6,5 m széles, 2 m magas. Keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. A barlang főfolyosója É-D irányu törésvonal mentén fejlődött ki. Ez 23 m hosszbnn járható, befelé enyhén lejtő és fokozatosan összeszükülő. Utolsó 6 métere szük eróziós csatorna, mely járhatatlanná szükülve még folytatódik. A folyosó 10. méterében NY-ra 6 m hosszu, 0,8-2 m széles, 0,3-0,5 m magas kuszoda nyilik,melyből D-re egy 6 m hosszu és egy 12 m hosszu járat indul. Ez utóbbi néhány m-re megközeliti a felszint, a törmeléken keresztül a fény is behatol. A barlang járatainak összhosszusága 47 m. Az üreg falain a bejáratnál a szögletes kifagyásos formák, belül az eróziós és korróziós formák keveredése a jellemző. A jólfejlett eróziós üstök elöl letompultak, de a NY-i járatban szép gömbfülkés kupolák is megfigyelhetők. A kőzetfelszin általában gyengén állott, apró ujbenyomatszerü korróziós formákkal. Több helyen kisméretü cseppkövek láthatók. Az üreg kitöltése a bejáratnál humuszos kőtörmelék, belül gyengén löszös kőtörmelékes humusz. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, a bejáratközeli falakon mohák, zuzmók élnek.

Fehér-kői 5. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának középső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,6 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. A bejáratot egy beszakadt kőtömb két részre osztja. Az üreg 2-4 m széles, 1-1,5 m magas, járható hosszusága 10 m. ÉK-DNY-i törés mentén fejlődött ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Bejáratközelben könnyen járható, hátsó része széles, lapos kuszoda, mely a már járhatatlan részen szük eróziós csatornában folytatódik. A barlang lapos mennyezetét réteglap alkotja, az oldalfalakon lapos, tálszerü bemélyedések figyelhetők meg, melyek egykori forrástevékenységre utalnak. A hátsó lapos szakaszban 1-5 cm-es cseppkövek látha ók. A barlang kitöltése felül kőtörmelék, alatta kőtörmelékes humusz. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejárati részen a falakat mohák, zuzmók boritják.

Fehér-kői 6. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának felső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,8 m széles, 1 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. Az üreg ÉK-DNY-i irányu törés mentén alakult ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Morfológiailag két jól elkülönithető szintre osztható. A felső szint 1,2-

1,7 m széles, lapos, de középen, a hasadék mentén felboltozódó 7 m hosszu kuszodából áll. Falain lapos, elmosódott eróziós üstök, néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek, foltokban apró mészgömböcskék figyelhetők meg. Az alsó szintet a barlang hosszvonalán végigfuto hasadék képezi. Ez felül 10-70 cm széles, lefelé fokozatosan tágul. Alsó részében jólfejlett eróziós üstök, szük csatornák alakultak ki. A két szint az egykori forrásbarlang szakaszos müködésére, az erózióbázis süllyedésére utal. A barlang kitöltése felül kevés humusz és kőtörmelék, az alsó hasadékban nagymennyiségü kőtörmelék, mely alatt humusz réteg látszik. Élővilága jelentéktelen, csak kevés szunyog, pók lakja. A bejárati sziklák mohásak, zuzmósak.

Fehér-kői 7. sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának felső részén, kb. 370 m tszf. magasságban található. Bejárata 0,8 m magas, 0,5 m széles, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. Az üreg 3-4 m széles, 7 m hosszu, 0,4-0,7 m magas, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. É-i oldala járhatatlanná laposodik. Főiránya K-NY-i, ez tektonikai vonal mentén alakult ki. NY-i végpontján összecementált kövek között további szük járata látható. A falakat néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek diszitik, a lapos üstszerü eróziós bemélyedések egykori forrástevékenységre utalnak. Az üreg erősen feltöltött, a kitöltés felszinének anyaga humusz és kőtörmelék. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, az É-i részben valószinüleg egy rókacsalád tanyázik.

Masina-völgyi-barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesut D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,8 m széles, 1,8 m magas, egy 4,5 m hosszu, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szükülő járatba vezet. Ez ÉNY-DK irányu vető mentén alakult ki. A végpontnál járhatatlanná szükülő, de folytatódó hasadékból légmozgás érezhető. A barlangban képződmények nincsenek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyitett formák. A kőzetfelszin gyengén mállott. Az üreg kitöltése kevés kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Masina-völgyi-hasadékbarlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesut D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,5-1 m széles, 4,5 m magas, egy 4 m hosszu, befelé emelkedő és fokozatosan szükülő járatba vezet. Ez K-NY irányu törésvonal mentén fejlődött ki. A hasadék dőlése 80°, e mentén 11 m magasságig járható. 5 m magasságban a bejárat felett É-ra, 8 m magasságban kis ablakkal NY-ra a felszinre nyilik. Falai képződménymentesek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyitett formák. A mennyezetet az összezáródó falak, ill. beékelődött kőtörmelék alkotja. Az üreg kitöltése kevés kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Hajduugratói 1. sz. barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesuttól D-re kb. 200 m-re, a Hajduugró sziklaszirtjének K-i oldalán emelkedő kisebb sziklacsoportban található kb. 280 m tszf. magasságban. Vastagpados dachsteini mészkőben kialakult többszintes üreg, erősen pusztuló maradványa. Magassága 8 m, összhosszusága 18 m. Falai gyengén korrodáltak, helyenként kagylós bemélyedések elmosódott nyomaival. Felső részén a kőzetfelszin erősen mállott. Képződményekben szegény, kisebb foltokban apró gömbös, korallszerü mészkiválások figyelhetők meg. Kitöltése humusz és kőtörmelék. Élővilága -

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FÁBIÁN-KŐI 1. sz. BARLANG

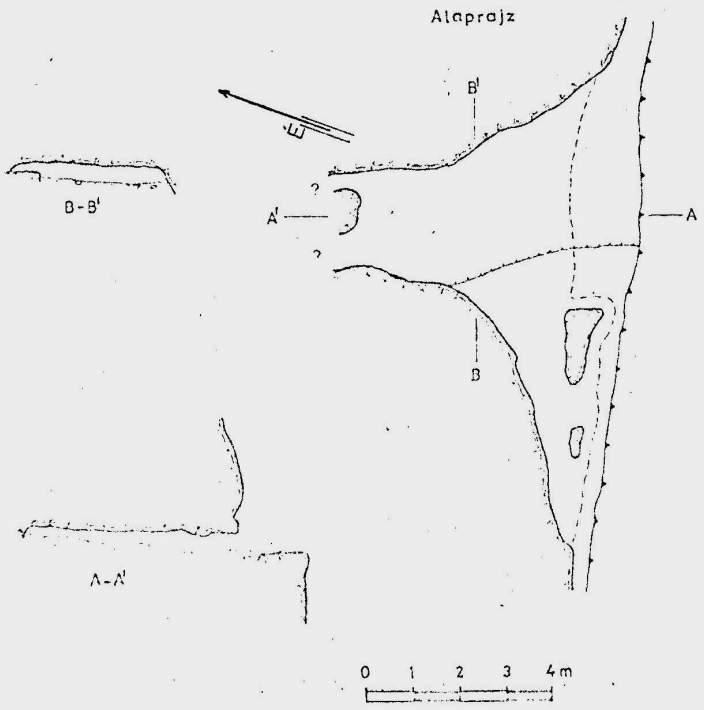

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FÁBIÁN-KŐI 2.sz. BARLANG

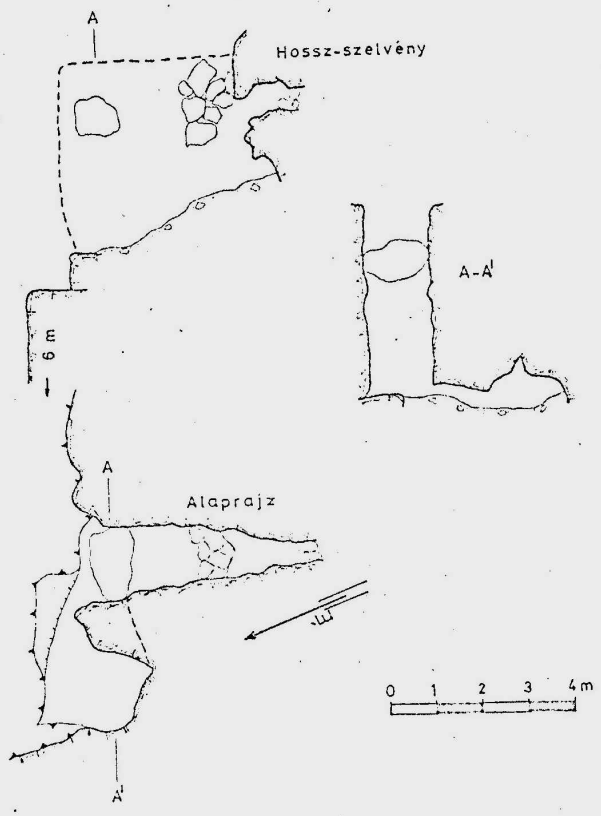

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FÁBIÁN-KŐI 3.sz. BARLANG

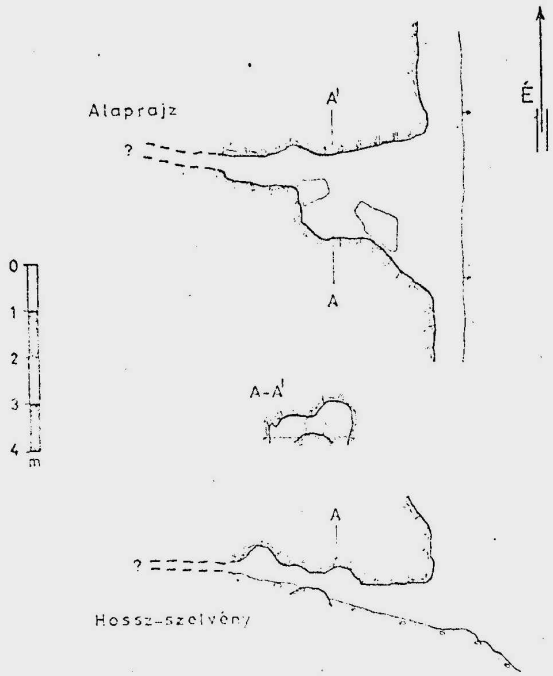

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FÁBIÁN-KŐI 4.sz. BARLANG

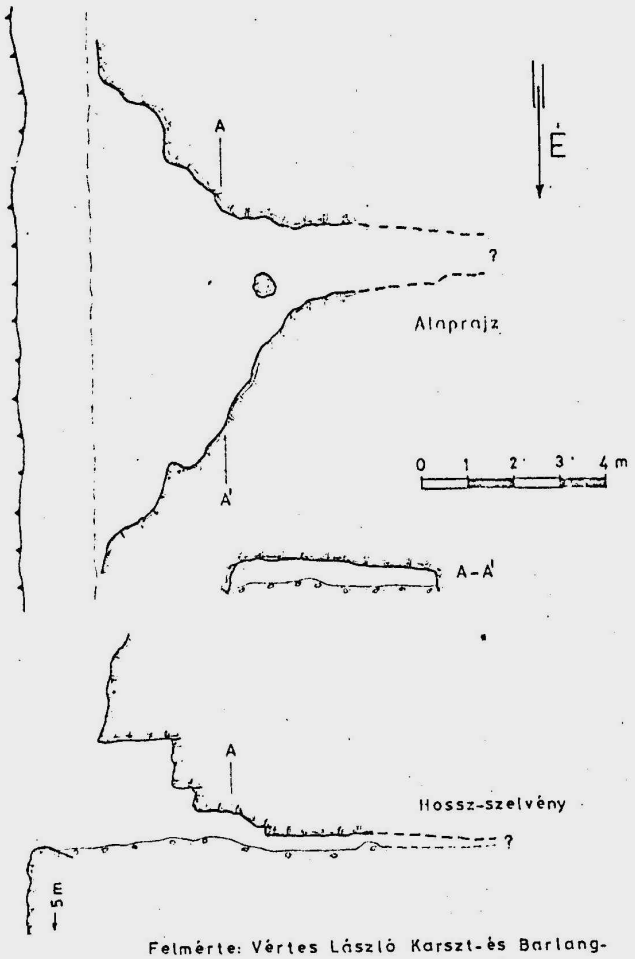

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981. 09. 12.
Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 1.sz. BARLANG

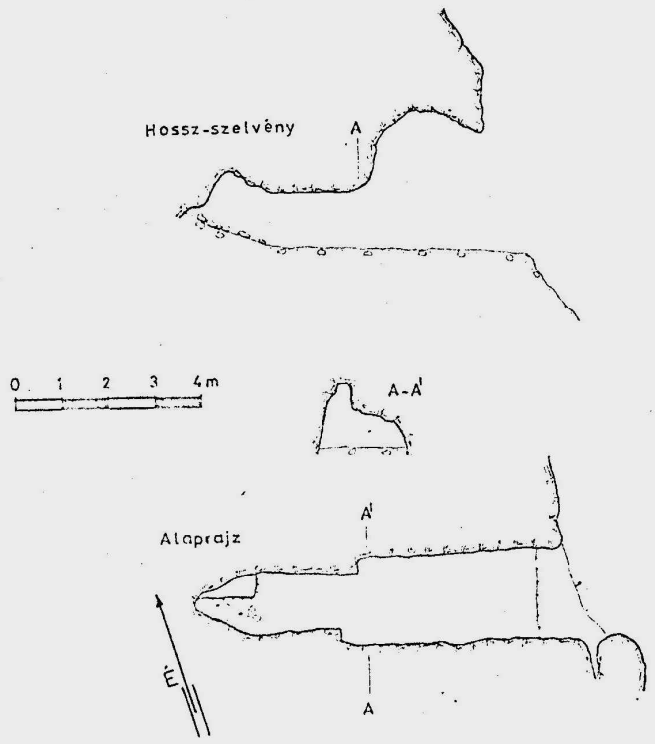

Felmérte. Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1991.09.19.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 2.sz. BARLANG

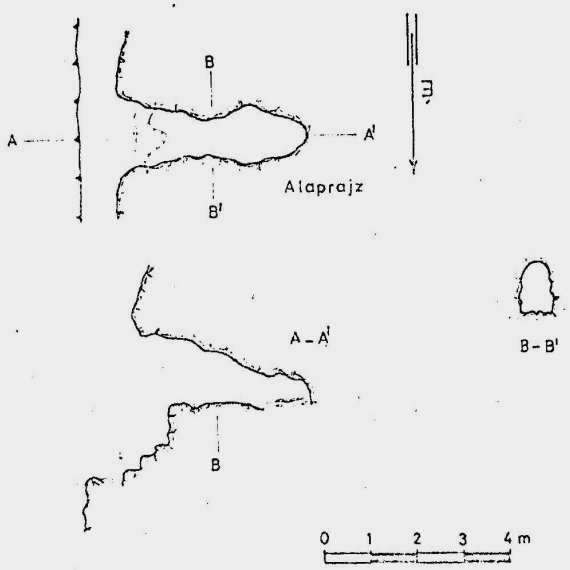

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.26.
Herceg G., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 3.sz. BARLANG

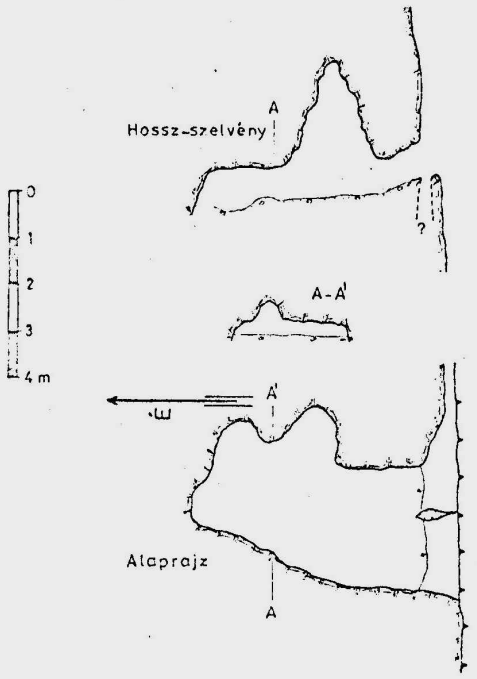

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.27.
Farkas J., Juhász M.
Szerkesztette Juhász M.

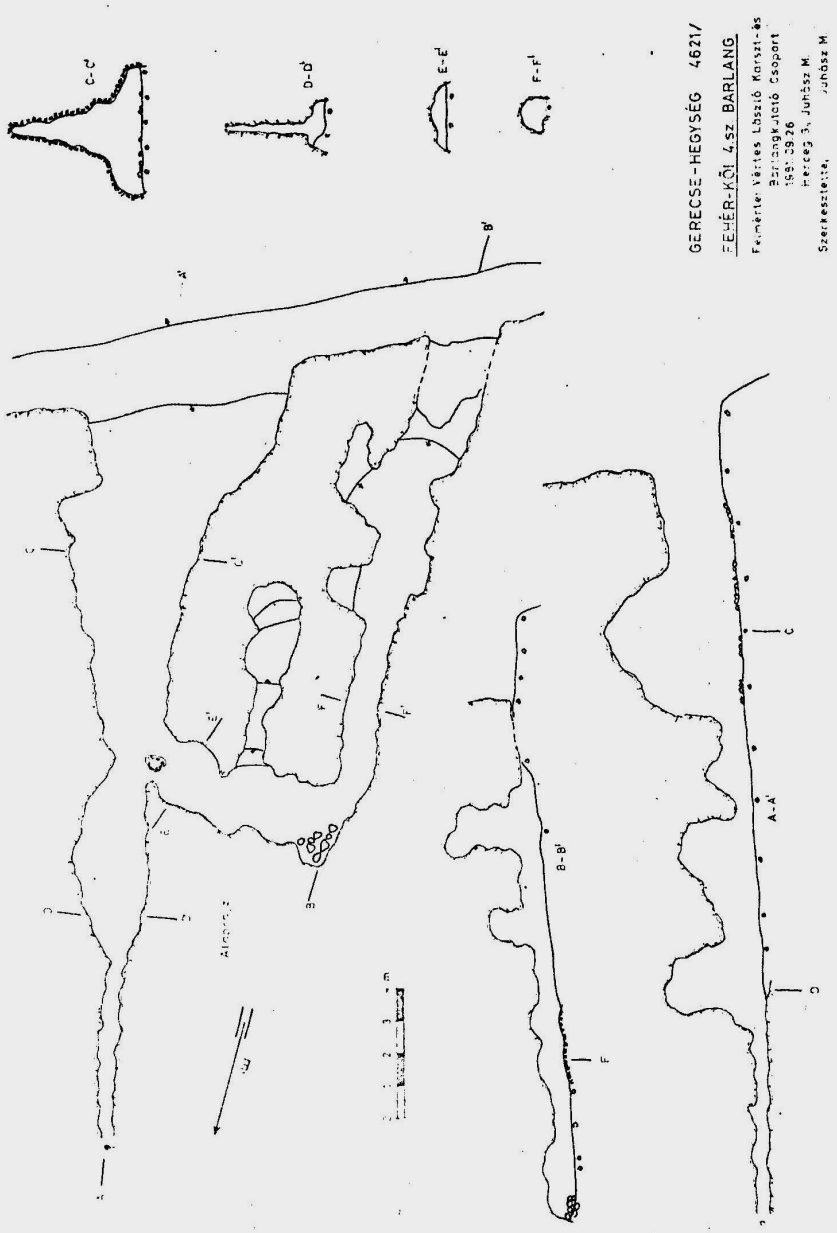
GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 4.sz. BARLANG
Felmérte: Vértes László Karszt- és
Barlangkutató Csoport
1991.09.26
Hercegy 3, Juhász M.
Szerkesztette: Juhász M.
C-C'
D-D'
E-E'
F-F'
B'
A-A'
B-B'
C
D
E
F
B
Alaprajz
É
0 1 2 3 4 5 m

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 5.sz. BARLANG

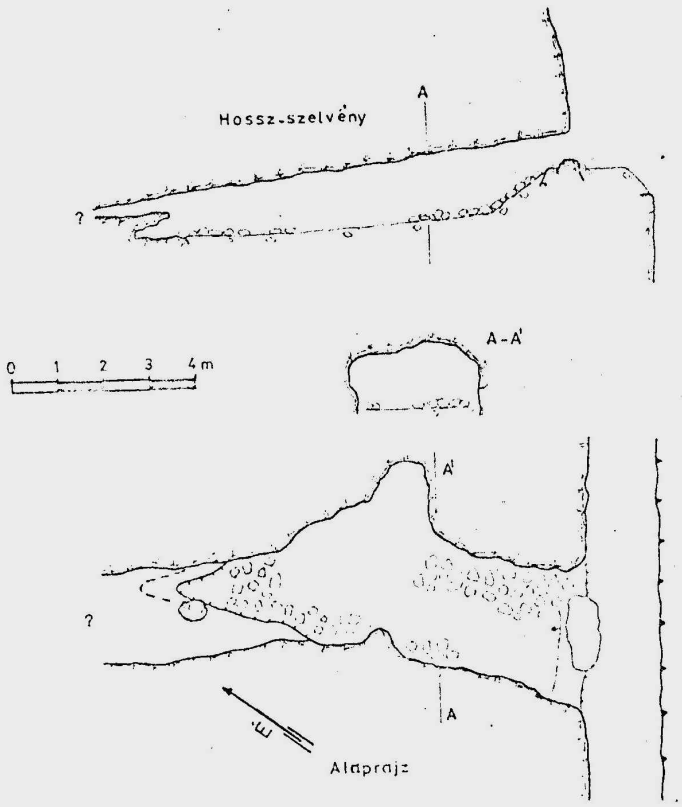

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.27.
Farkas J, Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 6.sz. BARLANG

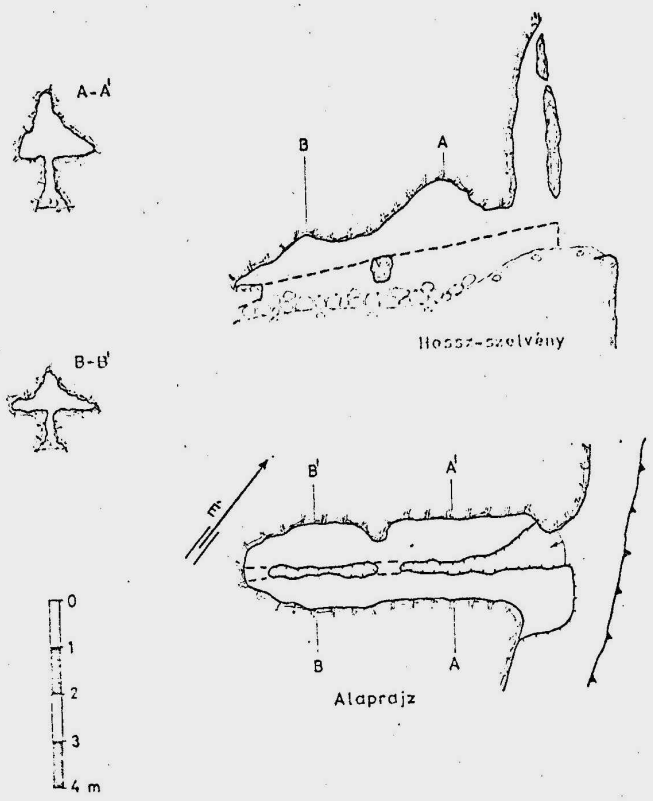

Felmérte: Vértes László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.09.19.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette. Juhász M.

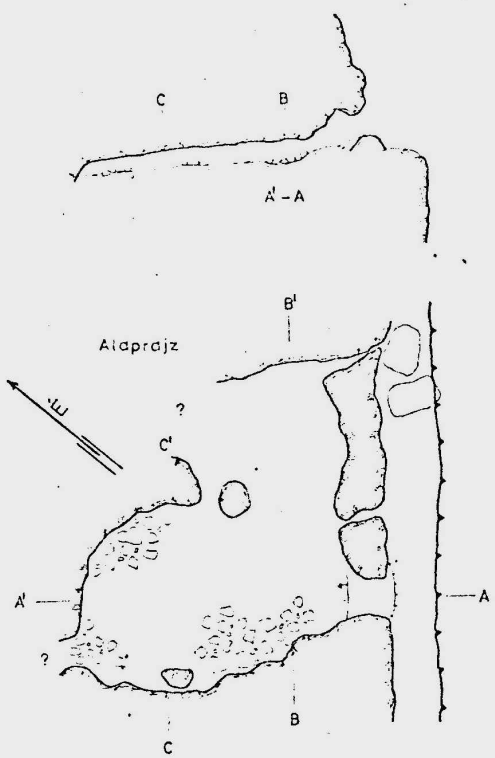

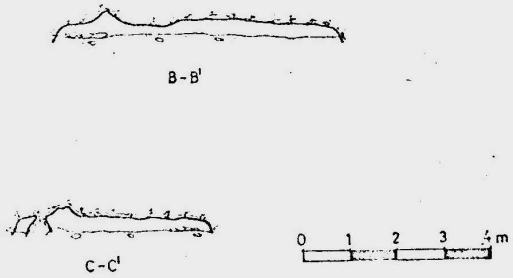

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 7. sz. BARLANG

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 198[illegible].09.19.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

MASINA-VÖLGYI-BARLANG

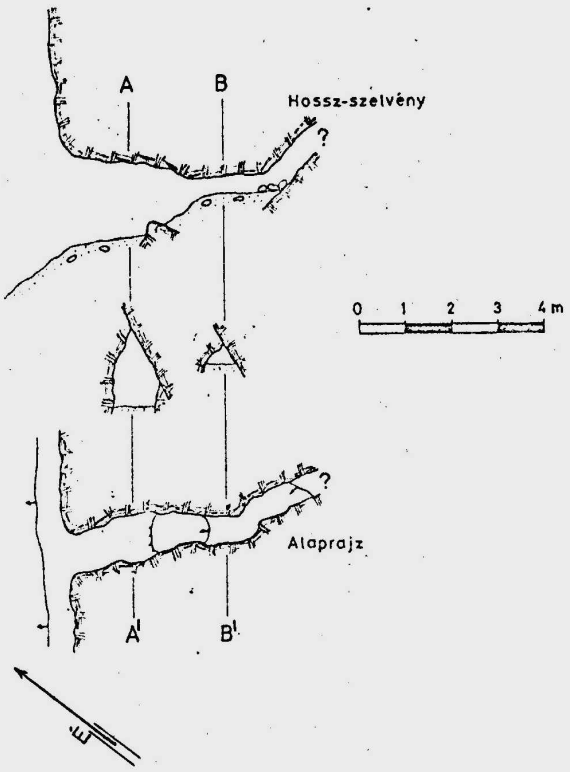

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.04.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

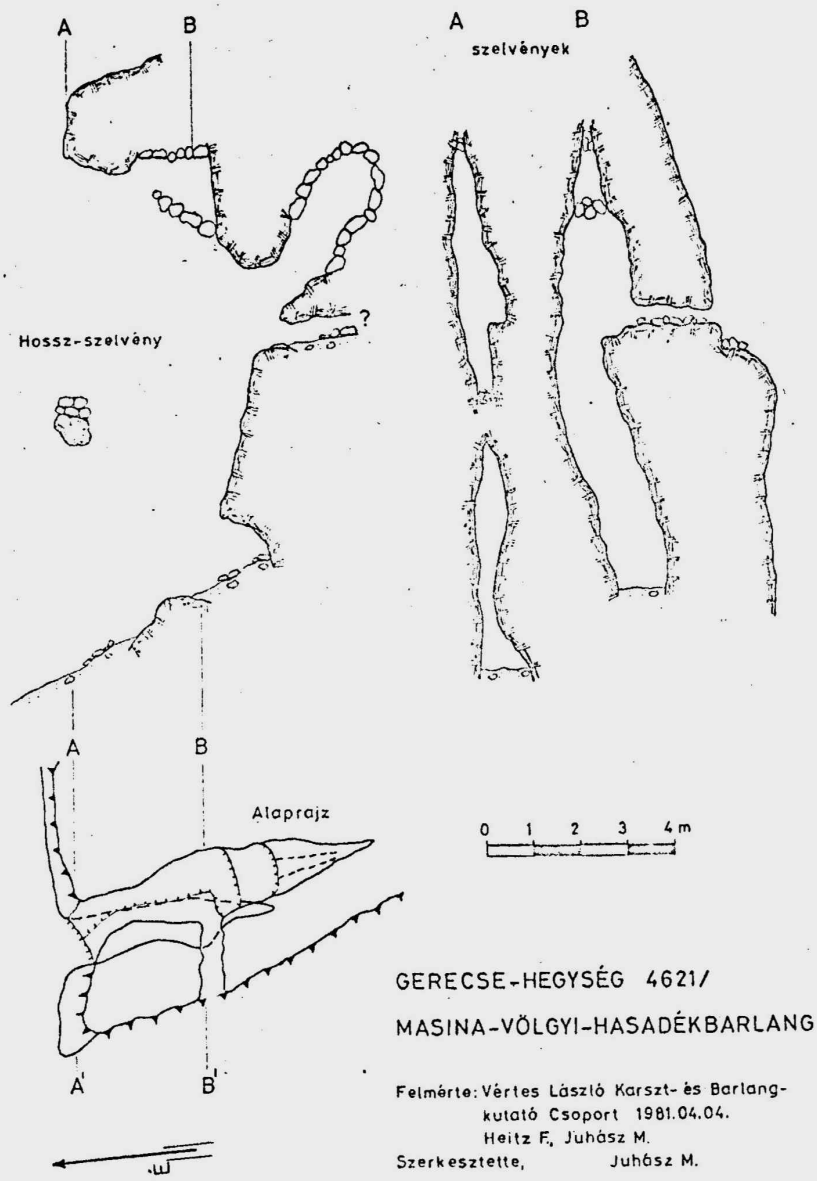

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

MASINA-VÖLGYI-HASADÉKBARLANG

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-kutató Csoport 1981.04.04.
Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

HAJDÚUGRATÓI 1.sz. BARLANG

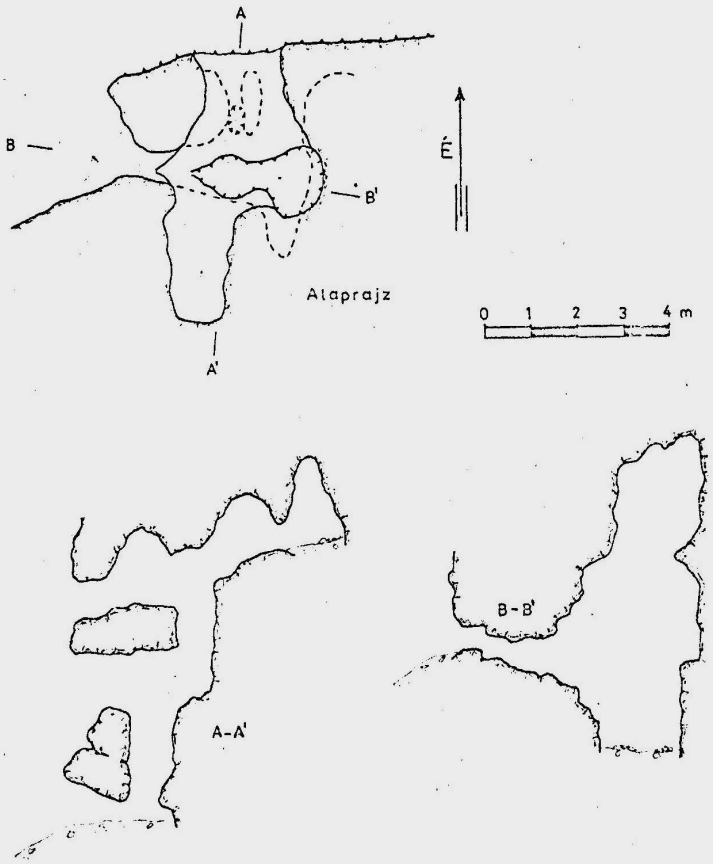

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.10.04.
Heltz F., Tolnai A.
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

HAJDÚUGRATÓI 2.sz. BARLANG

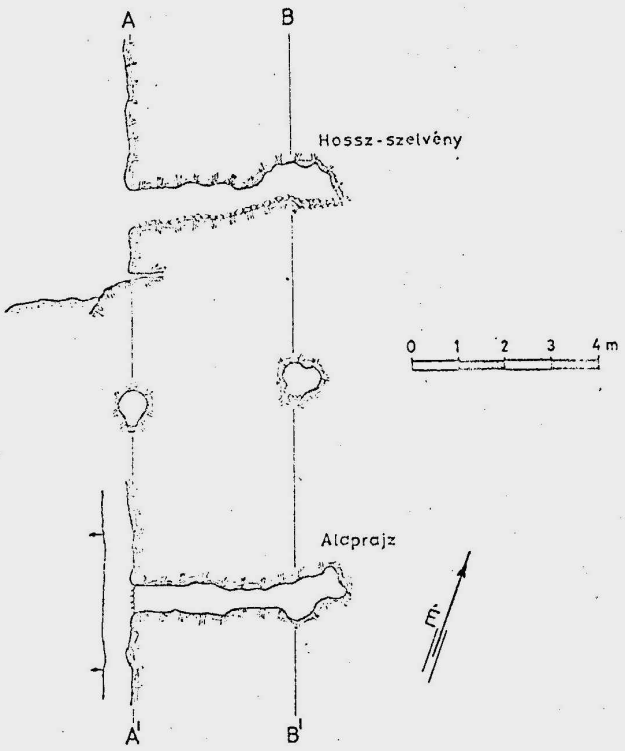

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.05.
Heitz F, Juhász M.
Szerkesztette. Juhász M.

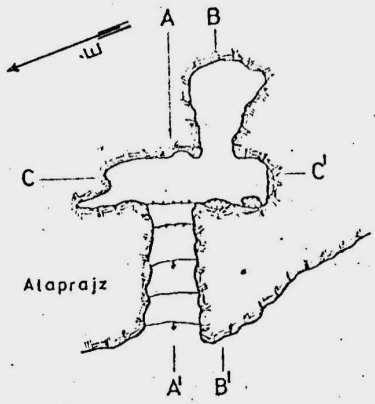

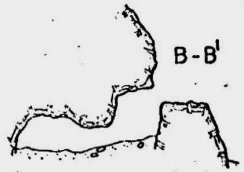

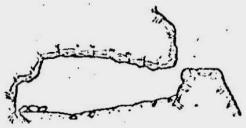

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

HAJDÚUGRATÓI 3.sz. BARLANG

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.05.
Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette. Juhász M.

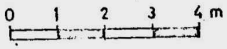

szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohás, zuzmós bevonat - szegényes.

Hajduugratói 2. sz. barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesuttól D-re, kb. 150 m-re, a Hajduugrató sziklaszirtjének NY-i oldalában, a Bajóti-pataktól kb. 40 m-re emelkedő sziklacsoport alsó részében található, kb. 270 m tszf. magasságban.

A vastagpados dachsteini mészkőben kialakult 4,5 m hosszu, 0,5-0,8 m átmérőjü csőszerü járat valószinüleg egykori forrásbarlang maradványa. Falai gyengén korrodáltak, jellemzőek a letompult, lapos eróziós üstök. Belül néhány kisméretü, elaggott cseppkő is látható. Az üreg kitöltése kevés kőtörmelék. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Hajduugratói 3. sz. barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesuttól D-re, kb. 300 m-re, a Hajduugrató sziklaszirtjének NY-i oldalában, a Bajóti-patakot K-ről szegélyező meredek, sziklás hegyoldal felső részén található, kb. 300 m tszf. magasságban.

A vastagpados dachsteini mészkőeen K-NY-i törés mentén kialakult kis üreg egy 3,3 x 1,5 m-es, átlag 1 m magas termecskéből és egy 2 m hosszu lapos kuszójáratból áll. A falak képződménymentesek, gyengén korrodáltak. A kőzet erősen tektonizált, roncsolt, a vékony mennyezet több ponton beomlott, itt kis ablakokon a felszinre lehet látni. Az üreg kitöltése kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

4650. sz. kataszteri terület

Pisznicei Borz-fülke

A Nagy-Pisznice meredek, sziklás D-i oldalában kb. 450 m tszf. magasságban található, a Pisznice-barlangtól K-re kb. 120 m-re. Bejárata 1,2 m széles, 1 m magas, dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyilik. Az erősen feltöltött állapotban lévő kőfülke 4 m hosszban járható, K-i oldala járhatatlanná laposodik. Falai gyengén korrodáltak, néhány kisméretü elaggott cseppkő is megfigyelhető. Kitöltése kőtörmelkes humusz. A kitöltés felszinén csontokat találtunk, ezek dr. Kordos László meghatározása szerint egy borz /Meles meles/ maradványai. Az üreg élővilága - szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohás, zuzmós bevonat - jelentéktelen. A téli bejáráskor csak néhány pókot figyeltünk meg.

Pisznicei Vörös-barlang

A Nagy-Pisznice D-i oldalában huzódó kőbányasor középső részén, a MÁFI-feltárástól NY-ra kb. 50 m-re található. Bejárata 0,5 x 0,5 m-es, a bányafal kis beugrójának tövében nyilik. A barlang liász vékonypados mészkőben alakult ki. Befelé enyhén lejtő 11 m hosszu folyosóból áll, mely az erős feltöltöttség miatt csak kuszva járható. Középső részén egy kényelmetlen szükület neheziti végigjárását. A barlang első részében a réteglap menti leszakadásos, belül a gömbfülkés, üstös formák a jellemzőek. Falai korrodáltak, jellegzetes borsó nagyságu likacsokkal. Foltokban borsóköves bevonatok roncsolt maradványai, elszórtan fiatal apró cseppkövek is láthatók. A szükületnél a mennyezeten gyönyörü kalcit-kristályosoport 1-1,5 cm-es fennőtt kristályai figyelhetők meg. Az üreg kitöltése a bejárat közelében kőtörmelék és kevert - áthalmozott - vörös és kékeszöld agyag, belül plasztikus vörös agyag. Élővilágát a téli bejáráskor néhány pók alkotta.

Sárkány-lyuki kőfejtő 1. sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő K-i oldalában, a bányaudvar szintje felett 8,5 m-rel nyilik. Bejárata 5,5 m széles, 0,5-1,2 m magas, félkör alaku, egy nagy kőtömb tagolja. Belső ürege egy gömbfülkés szerkezetü 4 x 5 m alapterületü, 1-2,5 m magas teremből áll, mely kis ablakkal NY-on is a bányafalra nyilik. Összhosszusága 8 m. Alsó liász vékonypados mészkőben alakult ki. Falait piszkosfehér, sárgás árnyalatu, 2-10 cm vastag durvakristályos kalcitbevonat boritja. A fennőtt kristályok csucsain visszaoldódási nyomok figyelhetők meg. Mindezt vékony szürkésfehér mészlepel fedi. A képződmények sok helyen frissen roncsoltak. Az üreg kitöltése felül kőtörmelék, alatta kőtörmelékes, agyagos lösz. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon mohás, zuzmós bevonat - szegényes.

Sárkány-lyuki kőfejtő 2. sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő DK-i oldalában nyilik. Két bejárata a bányaudvar szintje felett 3, ill. 6 m-rel található, nehezen észrevehető és megközelithető. NY-i bejárata a bányafal 6 m-es magasságában nyilik, 1 m széles, 1,2 m magas. Gömbfülkés termecskébe vezet, mely 4,6 m hosszu, 1,5-2,5 m széles, 2 m magas. E terem ÉNY-i sarkából 8 m magas kürtő indul. K-i oldalán meredeken felfelé törő gömbfülkecsoport van, melynek központjából nyiló aknácska a barlang alsó termébe vezet. Ugyancsak ide juthatunk le a felső terem D-i végéből induló szük hasadékon is. Az alsó terem 10 m hosszu, 3-4 m széles, 1-3 m magas, szintén gömbfülkés szerkezetü. Belőle 2 irányban is rövid eltömődött járat indul. Az ÉK-i sarkából nyiló kuszoda 7 m után a bányafalra lyukad. A barlang járatainak összhosszusága 30 m. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki, gömbfülkés jellegü. Falait 2-5 cm vastag, sárgás szinü, mállott felületü kalcitkéreg boritja.

Felső kürtőjét szép cseppkőlefolyások diszitik. Az üreg kitöltése a felső teremben kőtörmelék és kevés humuszos lösz, alul nagymennyiségü kőtörmelékes, gyengén agyagos lösz. A K-i bejáratnál mikrorétegzett agyagrétegek láthatók. Élővilágát szunyogok, pókok, lepkék alkotják, a bejáráskor 3 denevért is megfigyeltünk.

Sárkány-lyuki kőfejtő 3. sz. barlangja

A Berzsek-hggy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő középső részén, a bányaudvar szintje felett kb. 10 m-rel helyezkedik el. Két bejárata a kőfejtés által félig lemüvelt trremronosból nyilik. K-i /alsó/ bejárata 1,5 m széles, 1 m magas. Ez befelé lejtő 2-5 m széles, max. 4 m magas terembe vezet, mely 12 m után meredeken felfelé vezető kuszodával folytatódik. A kuszoda 7 m után egy hasadékjellegü folyosóvá tágul. Ez 0,5-1 m széles, 1-2 m magas, felső része 7 m-ig felboltozódik, 13 m-nél törmelékben végződik. A NY -i /felső/ bejárat 2,5 m széles, 3,5 m magas, meredeken felfelé törő folyosóba vezet, mely 16 m hosszuságban járható. Felső részéből 7 m hosszu mellékjárat nyilik. A barlang járatainak összhosszusága 65 m. A barlang ÉNY-DK irányu törésvonal mentén alakult ki, felső liász vékonytáblás mészkőben. Járatai hasadékjellegüek, letompult gömbüstös formákkal. Falai általában képződménymentesek, enyhén mállott felületüek. Kristályképződmények a K-i járat belső szakaszában találhatók. Itt a falakat 5-10 cm vastagságban sárga szinü kalcit nagy fennőtt kristályai fedik, erre foltokban fehér borsókő települ. A barlang kitöltése kőtörmelék, kőtörmelékes, löszös agyag. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Sárkány-lyuki kőfejtő 4. sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő középső részén, a bányaudvar szintje felett kb. 10 m-rel nyilik. Bejárata 1 x 1 m-es, mögötte 2 x 2,5 m-

es alapterületü termecske található, melynek aljáról kezdetben szük, majd alul 2 x 3 m-essé táguló akna indul. Ez 8 m mélységben törmelékdugóval végződik. Az üreg vékonytáblás felső liász mészkőben alakult ki. Jellemzőek gömbfülkés formái. A falak képződménymentesek, felületük gyengén állott. Kitöltése kőtörmelékes agyag. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Sárkány-lyuki kőfejtő 5. sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő NY-i oldalában, a bányaudvar szintje felett kb. 20 m-rel nyilik. Bejárata 1 m széles, 0,4 m magas, ovális alaku. Az üreget 0,6-2 m széles, 0,3-0,7 m magas, befelé enyhén lejtő kuszójárat alkotja, mely 6,2 m után járhatatlanná szükülve folytatódik. A barlang vékonytáblás felső liász mészkőben alakult ki. Falai képződménymentesek, gyengén állottak. Jellemzőek a lapos gömbüstös formák. Kitöltése kőtörmelékes, agyagos lösz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Sárkány-lyuki kőfejtő 6. sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő NY-i oldalában, a bányaudvar szintje felett kb. 15 m-rel nyilik. Bejárata félkör alaku, 3,5 m széles, 1,2 m magas. Az üreg 4 m hosszu, 2-3 m széles, max. 1,6 m magas, gömbfülkés jellegü. Egy keskeny kőzethid tagolja. Liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. A falak képződménymentesek, gyengén állott felületüek. A barlang kitöltése kőtörmelékes, gyengén agyagos lösz. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják. Ragadozó madarak fészkelőhelyéül is szolgál.

Berzsek-hegyi 1. sz. kőfülke

A Berzsek-hegy É-i oldalában, a Sárkány-lyuki- és Tölgyháti-kőfejtők között huzódó meredek, sziklás hegyoldal középső részén található, kb. 300 m tszf. magasságban. Bejárata 3,5 m széles, 2 m magas, egy 5,5 m hosszu, fokozatosan ellaposodó, gömbfülkék alkotta üregbe vezet. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. A kőzetfelszin állott, kis felületeken elaggott cseppkőlefolyásokkal. Az üreg kitöltése kőtörmelékes humusz, felszinén sok állati ürülékkel. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohák, zuzmók - jelentéktelen.

Berzsek-hegyi 2. sz. kőfülke

A Berzsek-hegy É-i oldalában, a Sárkány-lyuki- és Tölgyháti-kőfejtők között, az utóbbi közelében, a meredek, sziklás hegyoldalban található, kb. 300 m tszf. magasságban. Bejárata két szintre oszlik, 0,6 m széles, 0,3 m, ill. 0,5 m magas. Egy vékony kőzethid tagolja. Felül keskeny hasadék alkotja, mely belül csatlakozik az alsó lapos, de 2,5 m szélességig kiöblösödő fülkébe. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. Gömbfülkés szerkezetü. Falai állottak, néhány pusztuló cseppkőlefolyás és apró, gömbszerü mészkiválások diszitik. Az üreg kitöltése kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

PISZNICEI BORZ-FÜLKE

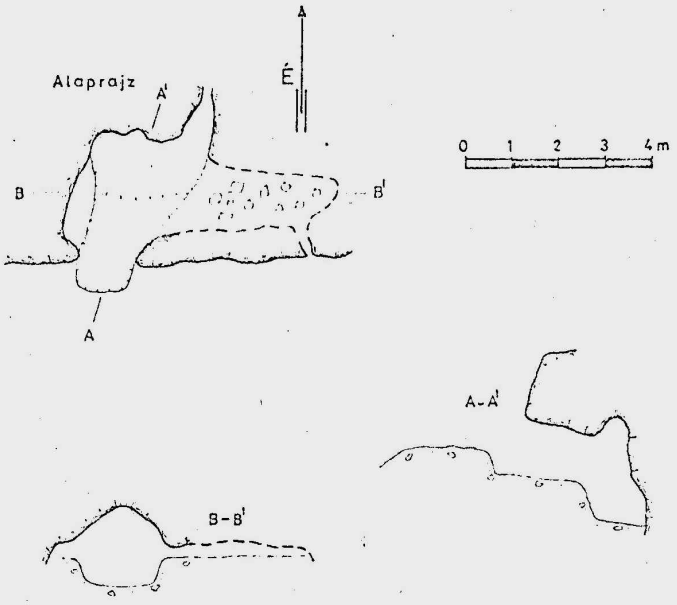

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.29.
Herceg G., Oldal Gy.
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

PISZNICFI VÖRÖS-BARLANG

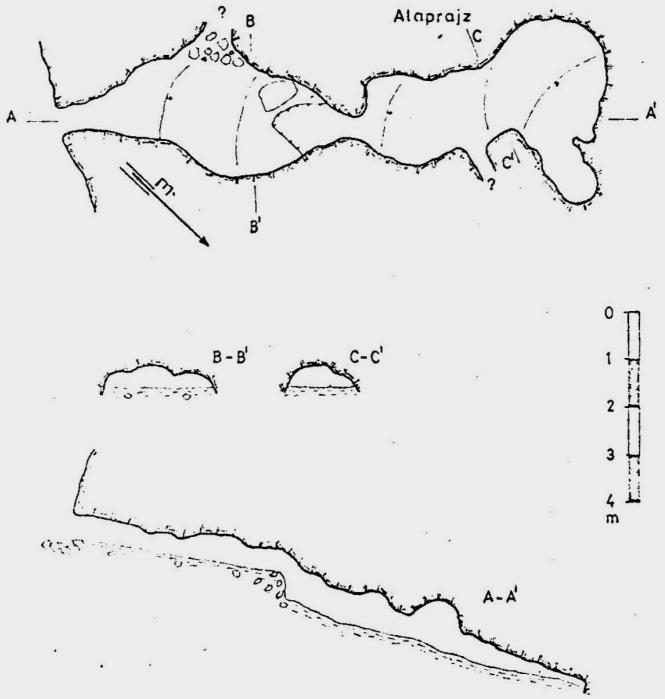

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.30.
Bauer J., Juhász M.

Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 1.sz. BARLANGJA

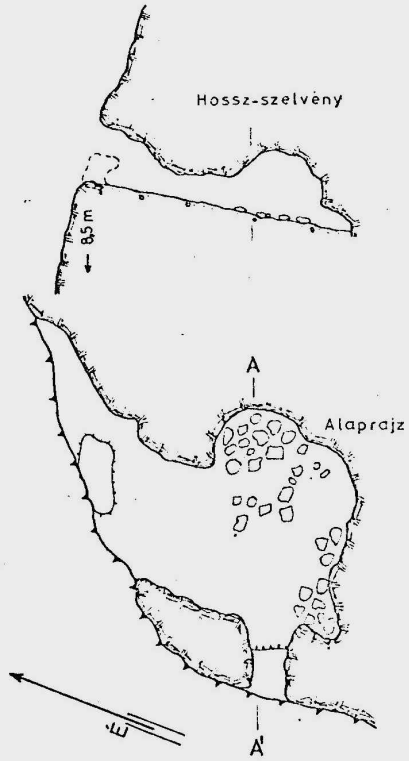

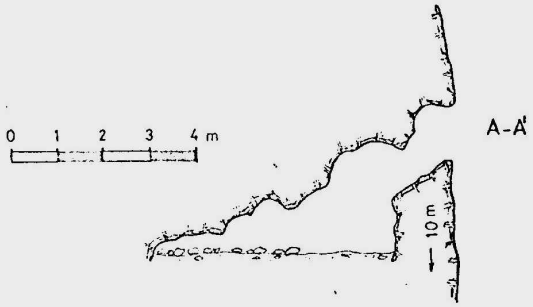

Felmérte: Vértes László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.04.
Farkas J., Juhász M., Weisz Cs.
Szerkesztette, Juhász M.

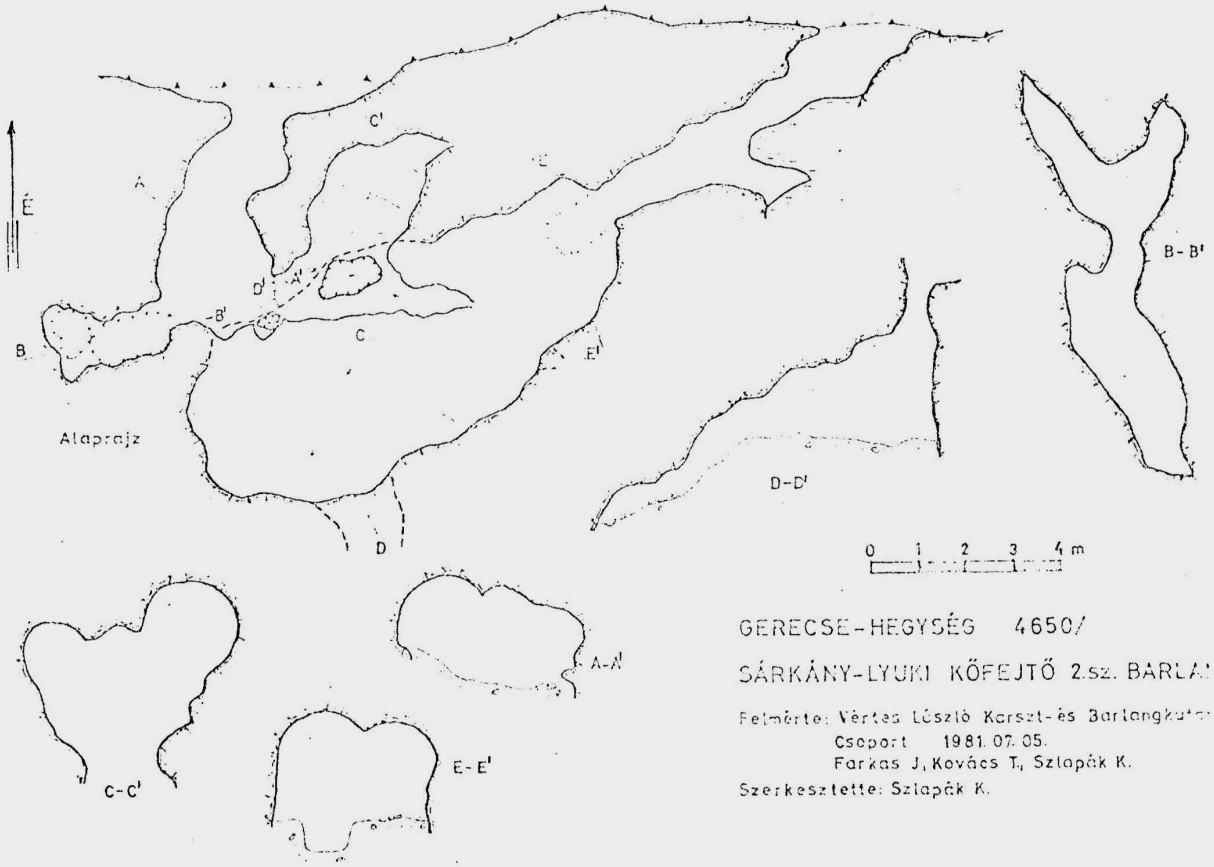

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 2.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlangkutató Csoport 1981. 07. 05.
Farkas J., Kovács T., Szlapák K.

Szerkesztette: Szlapák K.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 4.sz. BARLANGJA

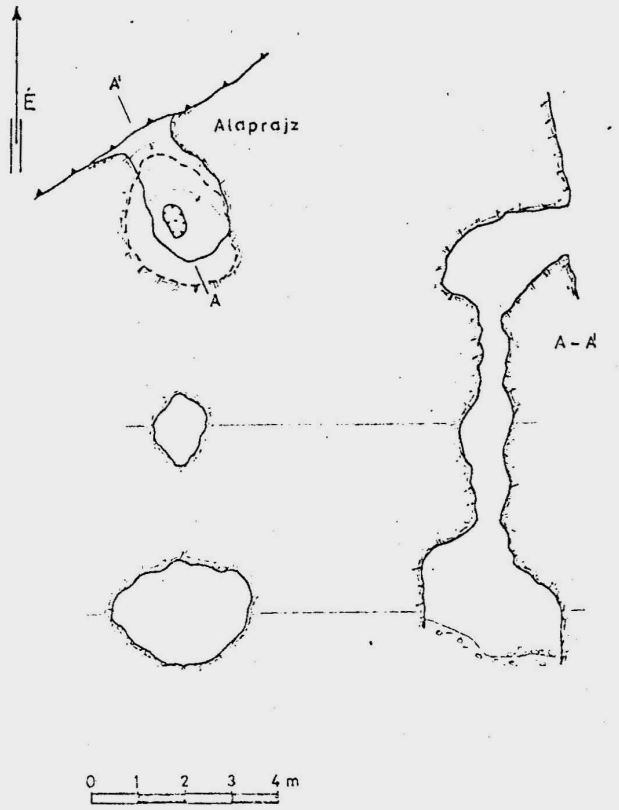

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.10.10.
Heitz F., Tolnai A.
Szerkesztette, Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 5.sz. BARLANGJA

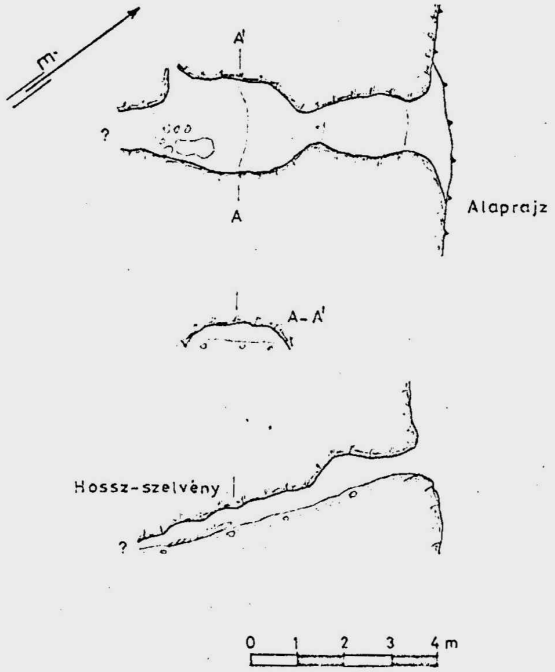

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.10.10.
Heitz F., Tolnai A.
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 6.sz. BARLANGJA

VÁZLAT!

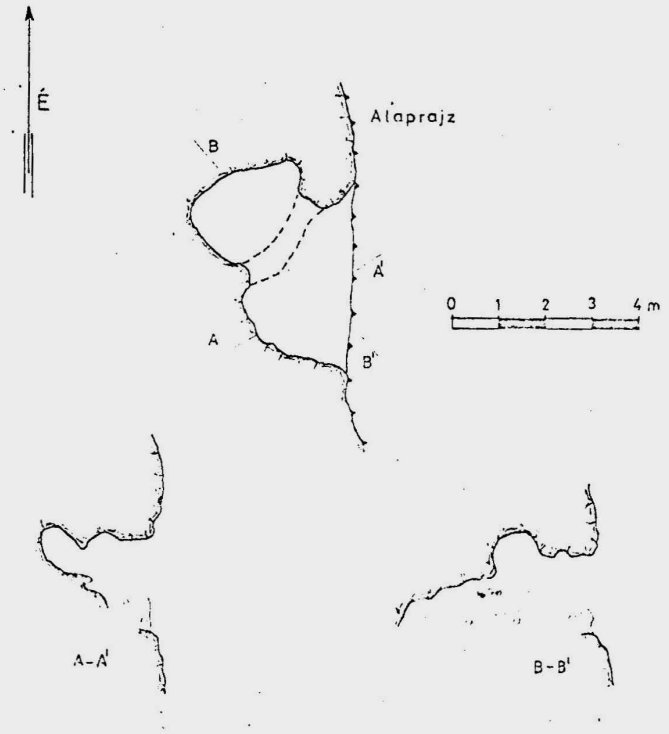

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981. 07. 05.
Farkas J, Szlapák K,
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

BERZSEK-HEGYI 1.sz. KŐFÜLKE

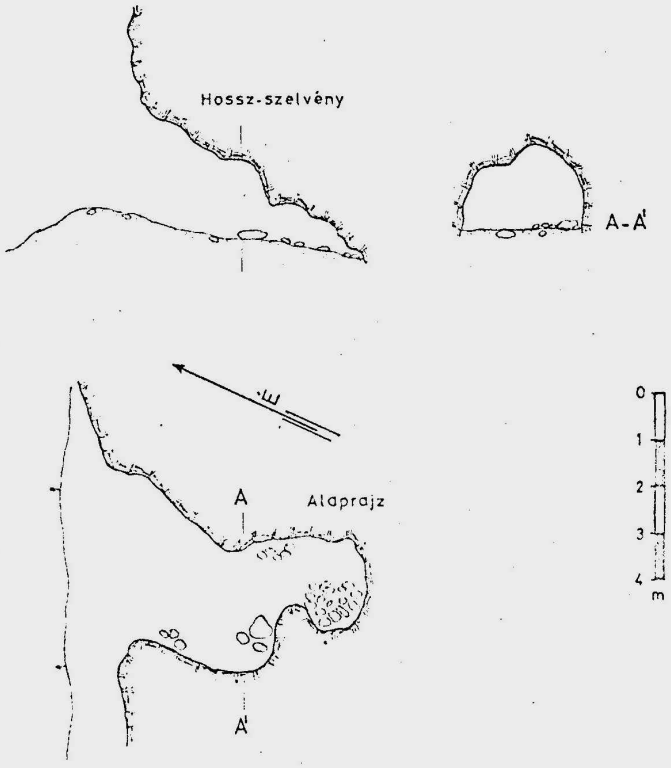

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.05.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette. Juhász M.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

BERZSEK-HEGYI 2.sz. KŐFÜLKE

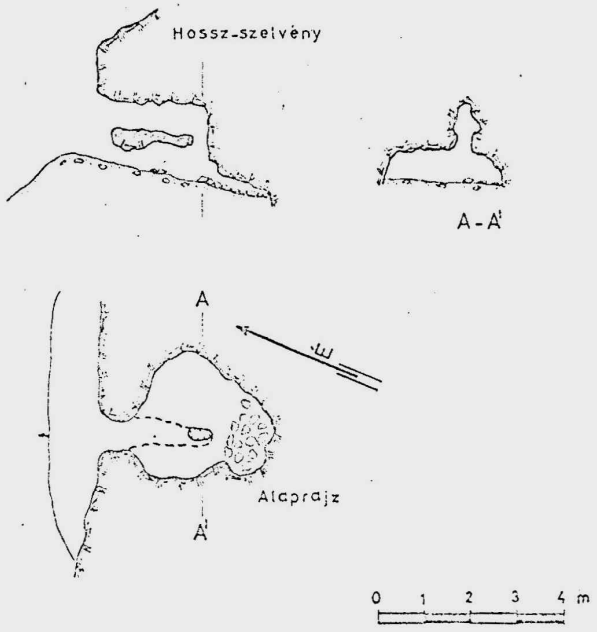

Felmérte: Vértes László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.05.
Heitz F, Juhász M.
Szerkesztette, Juhász M.

A Veres Pálné Gimnázium Szekula Mária Barlangkutató Szakosztályának 1981. évi beszámolója

Tóth Attila

Szakosztályunk 1981-ben kérte a Kőris-hegyen /Bakonybél/ elhelyezkedő viznyelők kutatására az engedélyt. Ezt megkapva, kétszer egy hetes kutatótábort szerveztünk. A bontást több helyen meginditottuk, de a legmegbizhatóbbnak a Tábor-töbörben igérkezett. A kutatást ezért itt folytattuk. Igen tág kutatóakna vezetésével 5-7 m-es mélységig jutottunk. A meginduló esőzések azonban csak az akna kiducolását tették lehetővé. A kutatás közben tapasztalt hideg huzat, nagyfoku páralecsapódás, valamint az erőteljes üregesedés a kutatás továbbfolytatására biztat.

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Baradla Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról

Vid Ödön - Szilágyi Ferenc

A csoport 1981. évi munkájának sulypontja, a korábbi évekhez hasonlóan, a Baradla- és Béke-barlangokban végzett kutató tevékenység volt. Tevékenységünk főbb vonalaiban megfelelt az előzetesen kidolgozott munkatervnek. Az év során a követ ező témákban végeztünk munkát.

1. Térképezés

Folytattuk a Baradla teljes feltérképezését célul tüző munkát. Ebben az évben elkészitettük a főág alappoligonját, amelyet három ponton /Jósvafői-, Vörös-tói- és Aggteleki-bejárat/ csatlakoztattunk az országos hálózathoz. Az alappoligon mérése során ellenőriztük a korábbi "vasutmérés" poligonját, ill. ezek megsemmisült pontjai helyett ujakat hoztunk létre. Az alappoligon mérésével kapcsolatban részletes felvilágositást Országh György dolgozata ad.

Az alappoligonra támaszkodva megkezdtük a Fő-ág szelvényezését. Ezt a munkát BRT 006 tipusu müszerrel végeztük. A szelvényezési munkák során 1981-ben felvettük a Jósvafői középtura szakaszának adatait.

1982-ben készül el a Fő-ág többi része, itt megpróbálunk a vasuttérképre támaszkodni, valamint a Fő-ághoz kapcsolódó kisebb oldalágak térképe, 1983-ban pedig a Retek-ág és a Törökmecset-ág. Igy előreláthatólag 1983-ban a csoport a teljes magyarországi szakaszról egységes térképpel rendelkezik majd, amely felhasználható a barlangatlasz számára.

2. Földtani vizsgálatok

Az év első felében a Magyar Állami Földtani Intézet megbizásából csoportunk a Baradlában öt alapszelvényt készitett el, amely a következő vizsgálatokat tartalmazza:

- az alapszelvény rétegsorainak azonositása, meghatározása,
- az alapszelvény fotódokumentációjának elkészitése.

Az alapszelvény készitésről, a közben elért eredményekről Borka Zsolt számol be.

Folytattuk a barlangban a tektonikai /Pukánszky Antal/ és az eróziós /Piros Olga/ vizsgálatokat, az eredményekről mindketten dolgozatot készitettek.

3. Hidrológiai vizsgálatok

Az év során rendszeresen végeztük a Baradlában a csepegő vizek kémiai elemzését. Esetenként hordozható müszerrel vizhozamméréseket végeztünk mindkét barlangban.

Egy nagyobb vizfestést végeztünk a VITUKI-val együttmüködve /dr. Dénes György/, amelynek során a Zombor-lyukat festettük meg fluoreszceinnel. A vizsgálat célja a Zombor-lyuk és a Törökmecset-ág feltételezett összefüggésének tisztázása volt.

A hidrológiai vizsgálatokról Szilágyi Ferenc készitett dolgozatot.

4. Biológiai vizsgálatok

Salamon Gábor folytatta mindkét barlang faunájának vizsgálatát, eredményeiről irt dolgozatát közöljük.

1981 őszén a csoport élettani vizsgálatsorozatot kezdett el. A vizsgálatot dr. Törőcsik István vezeti, célja a huzamosabb barlangi tartózkodás élettani hatásainak vizsgálata. A vizsgálatokat 1982-ben folytatjuk. Az eddigi eredményeket dr. Törőcsik István dolgozatában foglalta össze.

5. A csoport egyéb tevékenysége

1981-ben is végeztünk a Budai-hegyekben a MÁFI megbizásából alapszelvény kialakitási munkákat /Mátyás-hegy, Remete-hegy, Ördögorom/.

A csoportból 1 fő, Piros Olga vett részt az IUS 1981. évi kongresszusán.

Piros Olga TDK munka keretében karsztos bibliográfiát állitott össze. Dolgozatával az 1981. évi OTDK-n első helyezést ért el.

A jelentés az alábbi dolgozatokat is tartalmazza:

Pukánszky A.: A Baradla-barlang tektonikai vázlata
Piros O.: Eróziós-genetikai vizsgálatok a Baradla-barlangban
Gyuricza Gy.: Üledékföldtani vizsgálatok a Szuha-völgye és az Aggteleki-karszt közötti területen
Országh Gy.: Módszertani ismertetés a Baradla-barlangban végzett alappoligon készitési munkálatokról
Dr. Törőcsik I.: Huzamosabb ideig tartó barlangi tartózkodás hatása az emberi szervezetre
Szilágyi F.: Hidrológiai megfigyelések és vizsgálatok a Baradla-barlangban 1981. évben
Salamon G.: Biológiai megfigyelések a Baradlában, a Béke-barlang ökológiai-hidrológiai vizsgálata
Borka Zs.: Jelentés az Aggteleki-hegység triász kőzeteinek vizsgálatáról

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Diogenes Barlangkutató Csoport 1981. évi munkájáról

Thieme Andor

Kutatási területünk továbbra is a Rejteki munkásház - Kajla-völgy - Hór-völgy - Tebe-puszta - Balla-völgy - Répáshuta - Rejteki munkásház által határolt terület, melyen négy fontosabb objektumot tartunk számon:

I. Szarvasetetői-viznyelő
II. A Csunya-völgy és barlangjai
III. Pénz-pataki-viznyelőbarlang
IV. Diós-pataki I.-II.-III. sz. barlangok

I. Szarvasetetői-viznyelő

A barlangban feltáró munkákat nem végeztünk. Ennek oka egyrészt nyári táborunk szervezési bizonytalansága, másrészt az, hogy erőink jelentős részét más, olyan feladatra koncentráltuk, ahol mindenképpen eredményt akartunk elérni. Csakis igy vált lehetővé a Pénz-pataki-viznyelő főágának teljes felmérése.

A további bontásról természetesen nem mondunk le. Már rendelkezünk a megfelelő vésőgéppel, az aggregátor beszerzése olyamatban van, igy biztositva látszik, hogy 1982-ben, annyi év próbálkozásai, kisérletei, kudarcai és szerény eredményei után sikerül végre tuljutni a jelenlegi végponton.

Néhány alkalommal igy is jártunk lenn a barlangban. Bejárati része a kisebb omlások során megnagyobbodott, a patak ezen a szakaszon uj mederben folyik. A belső járatok jellege nem változott, omlás nyomát itt nem tapasztaltuk.

II. Csunya-völgy és barlangjai

A már eddig ismertetett okok miatt kitüzött célunkat csak ötven százalékban értük el. Befejeztük a völgy keleti oldalának bejárását, viszont adósak maradtunk a teljes dokumentáció elkészitésével. Ennek összeállitásáról nem mondunk le, de részleteinek közlését megkezdjük.

A bejárások általános tapasztalata, hogy a megtalált barlangok kicsiny méretüek, és a völgytalp felett egy elég jól behatárolható magassági sávban helyezkednek el. Méreteikre jellemző, hogy hosszuk nem haladja meg a három métert, keresztszelvényük pedig 0,5-1 méter közötti. Magasságuk nem több, mint 0,7-1 méter. Kezdeti szakaszuk törmelékkel erősen kitöltött, egyes esetekben ember által alig járható méretü. Mind a hét barlang a völgy felső - északi - bejáratának közelében található, egy jellegzetes sziklaborda közelében.

CK-1 Egymás mellett nyiló, de azonosnak tünő üregegyüttes.
A két szélső bejárat közötti távolság 3,35 méter.
Az egyes bejáratok méretei: 0,7 x 0,5 m; 0,5 x 1,5 m; 0,55 x 0,8 m.

CK-2 Kettősbejáratu üreg. A nagyobbik bejárat mérete 0,6 x 0,6 méter.

CK-3 Hosszan elnyuló üreg, bejárata jelenleg járhatatlan.

CK-4 Jelenleg járhatatlan üreg.

CK-5 2,3 m hosszan járható barlang.

CK-6 Egyetlen, közelitőleg gömb alaku, 0,8 m átmérőjü üreg.

CK-7 1,2 x 1,7 méteres, szemüregre emlékeztető üregforma.

III. Pénz-pataki-viznyelőbarlang

Egész éven át rendszeresen regisztráltuk a szifon vizszintjének ingadozását. Az idei mérési adatok legszembetünőbb vonása, hogy az eddig rendszeresnek bizonyult május-juniusi intenziv emelkedés lényegében elmaradt, illetve igen kismértékü volt. A szifon vizszintingadozásának értékei 1978. VI. - 1981. XII. hó között:
/a Nagy Fal tetejétől számolva/

	maximum	minimum	különbség
1978	- 30,0 m	- 72,2 m	42,2 m
1979	- 66,1 m	- 73,04 m	6,94 m
1980	- 46,90 m	- 72,65 m	25,75 m
1981	- 69,50 m	- 73,1 m	3,6 m

A fenti adatokból több érdekes tény is leolvasható. Legfontosabbnak tartjuk, hogy az eddig vizsgált idő alatt az ingadozás csucsértékei - a maximum - hullámzó ütemben ugyan, de egyértelmüen csökkennek. Ugyanakkor az ingadozás mélypontjai - a minimumok - lényegében azonos szinten stagnálnak. A vizszintcsökkenés - a maximális szintre vonatkozó - tendenciájának magyarázatára több lehetőség is kínálkozik. Lehetséges időjárási, ill. ehhez szorosan kapcsolódó felszini vizjárási tényezők hatása. Nem lehet kizárni a hegység felszin alatti vizkészletének hasonló tendenciáju mozgását sem. Összefüggés lehet az általunk létesitett gát hordalékvisszatartó hatása, és a szifon vizáteresztő képességének javulása között.

Véleményünk szerint a jelenség okai között ez utóbbinak - a gát hordalékvisszatartó hatásának - van döntő jelentősége, bár az ezt megelőző okok is közrejátszhatnak benne. A vizszintmérést és megfigyelést mindenesetre folytatjuk és jövőre megvizsgáljuk a gát előtti feltöltődés mértékét is.

Tovább folytattuk a bontást eddigi munkahelyünkön. A járat megnyugtató irányban halad, vertikális és horizontális paraméterei kielégitőek. Hossza jelenleg 3,85 méter, továbbra is a szifon megkerülésének reményével biztat. Egyetlen és legnagyobb problémánk a kitermelt törmelék elhelyezése. A Nagy Fal aljától a szifonig végig aktiv, kis szelvényü a patakmdder, benne - visszamosás veszélye nélkül - bontási anyag nem helyezhető el. Az év során a bontás helyszinén történő deponálással, átrakással kisérleteztünk - nem sok sikerrel. Jelenleg valamilyen szádlemezes megoldást szeretnénk megvalósitani. A munkahelyet a következő években is fenntartjuk, mivel benne látjuk a szifon megkerülésének lehetőségét.

Az év legnagyobb munkája a barlang főágának szabatos felmérése, a barlang mélységének meghatározása. A barlang történetében először készült ilyen pontosságu, fix pontok beépitésével megvalósult felmérés, és először készült ilyen felmérés alapján szerkesztett térkép. Több év munkája fekszik benne, a munka egyes szakaszai hiven követhetők a Diogenes csoport elmult évi jelentéseiben. A pontok furásából, a felmérésből az egész csoport kivette részét; mégis szükségesnek érezzük, hogy kiemeljük Laczkó Sándort, aki a mérés vezetésében és Kékesi Györgyöt, aki a térkép megszerkesztésében vállalt oroszlánrészt. Gyakran igen nehéz körülmények között, nagy vizhozam mellett - vagyis inkább benne - alacsony vizhőmérsékletnél, kényelmetlennél kényelmetlenebb testhelyzetekben kellett furni, majd később a pontos felmérést elvégezni. A mérési eredmények alapján megállapitottuk, hogy a Pénz-pataki-viznyelőbarlang mélysége, a Bejárattól a Szifon vizszintjéig számitva 139,0 méter.

Fontosabb részadatok:

Jutka-kürtő talpa:	- 40,1	méter	
Gerendás talpa:	- 58,05	"	
Retyi kürtő teteje:	- 62,57	"	43. pont
Nagy Fal teteje:	- 73,52	"	52. "
Nagy Fal alja:	-116,29	"	86. "

A barlang eddigi felméréseinek mélységi adatai:

Jakucs László /1953/	150,0	méter
Szil ássy Gyula /1960/ Vám és P. csop.	130,0	"
VMTE Diogenes /1977/	146,0	"
VMTE Baradla /1978/	127,8	"

Ha ezeket az eredményeket összevetjük a jelenlegi hiteles értékkel, akkor örömmel állapithatjuk meg, hogy legjobban csoportunk előző mérési eredménye közeliti meg. Tiz méteren belüli eltérés van az 1960-as felméréshez képest, és tiz méteren felüli az eltérés az 1953-as és az 1978-as felmérés viszonylatában. Az eltérések okát két tényezőben kereshetjük:

1. A felmérés időpontjában a vizszint megemelkedett, és ezt nem vették figyelembe.
2. Az alkalmazott mérési technika elégtelen szinvonala - "kvázi" adatok - , illetve a felmérés gyenge kivitelezése, esetleg szerkesztési problémák.

Valószinüsithető, hogy a nagyobb mélység esetében az első, mig a kisebb mélység esetében a második ok játszhatott szerepet.

Jelenlegi felmérésünk becemontozett, számozott pontokkal, iránymérése függőkompaszszal - kettős leolvasással -, szögmérése fokivvel, hosszmérése milliméteres beosztásu mérőszalaggal történt. A térkép szerkesztését koordinátarendszerben végeztük el. A barlang kiteritett hosszmetszete és alaprajza beszámolónk végén található. Egyben mellékeljük a poligonvonal mérési adatait is, valamint a vizszintmérés éves eredményeit.

A poligonvonal felmérési adatai

	Dőlés /α/	Csapás /α/	Hossz /m/
0 - 1	- 41°50'	122°00'	2,260 m
1 - 2	- 45°20'	76°50'	3,675
2 - 3	- 30°00'	41°20'	2,455
3 - 4	- 40°10'	263°50'	3,940
4 - 5	+ 2°40'	205°00'	5,255
5 - 6	- 47°00'	307°20'	4,320
6 - 7	- 23°40'	163°10'	1,730
7 - 8	- 23°00'	259°30'	6,655
8 - 9	- 21°00'	335°00'	3,855
9 - 10	- 50°400'	134°30'	5,215
10 - 11	- 53°40'	35 °50'	4,730
11 - 12	- 13°10'	266°10'	1,560
12 - 13	- 38°40'	00°50'	3,600
13 - 14	- 19°50'	286°50'	4,930
14 - 15	f.	f.	8,970
15 - 16	+ 8°30'	90°30'	1,825
16 - 17	- 32°50'	218°50'	2,620

17 - 18	f.	f.	1,185
18 - 19	- 25°30'	270°00'	4,850
19 - 20	- 16°10'	202°40'	2,110
20 - 21	f.		1,990
21 - 22	+ 16°35'	119°50'	0,970
22 - 23	- 4°10'	183°00'	6,970
23 - 24	- 6°35'	157°10'	2,695
24 - 25	- 2°30'	95°20'	6,405
25 - 26	- 31°40'	154°00'	1,195
26 - 27	- 34°20'	189°50'	2,280
27 - 28	- 24°00'	95°00'	7,000
28 - 29	- 36°30'	118°40'	0,850
29 - 30	f.		6,015
30 - 31	+ 17°10'	164°30'	3,310
31 - 32	- 20°10'	194°40'	1,760
32 - 33	- 0°40'	162°20'	1,285
33 - 34	- 24°30'	207°10'	3,040
34 - 35	- 14°20'	178°20'	2,350
35 - 36	- 6°40'	266°10'	3,720
36 - 37	- 6°30'	163°30'	1,865
37 - 38	- 25°50'	238°20'	3,200
38 - 39	- 27°00'	144°00'	2,635
39 - 40	+ 1°10'	66°00'	0,990
40 - 41	- 7°40'	115°50'	3,275
41 - 42	- 10°30'	76°50'	2,520
42 - 43	- 29°50'	190°00'	3,290
43 - 44	f.		1,980
44 - 45	- 35°50'	227°00'	1,990
45 - 46	f.		0,750
46 - 47	- 34°30'	133°20'	1,140
47 - 48	f.		2,565
48 - 49	- 12°10'	186°20'	2,940
49 - 50	- 30°20'	99°20'	2,890
50 - 51	- 1°30'	193°30'	2,445
51 - 52	f.		0,790
52 - 53	+ 0°50'	257°20'	0,560
53 - 54	f.		1,010
54 - 55	+ 13°40'	241°10'	0,450
55 - 56	f.		1,265
56 - 57	- 0°20'	229°30'	0,580
57 - 58	f.		1,375
58 - 59	- 5°30'	271°00'	0,555
59 - 60	f.		1,285
60 - 61	- 27°30'	285°10'	1,065
61 - 62	f.		1,995
62 - 63	- 16°00'	278°10'	0,980
63 - 64	f.		2,000
64 - 65	- 13°20'	272°00'	0,870
65 - 66	f.		2,130
66 - 67	- 1°40'	270°00'	0,770

67 - 68	f.		2,190
68 - 69	- 11°20'	262°50'	0,890
69 - 70	f.		2,805
70 - 71	- 26°30'	245°40'	1,035
71 - 72	f.		1,435
72 - 73	- 5°50'	239°20'	0,995
73 - 74	f.		4,980
74 - 75	- 5°00'	260°30'	1,750
75 - 76	f.		2,540
76 - 77	- 25°10'	242°40'	1,015
77 - 78	f.		1,325
78 - 79	- 20°10'	281°40'	1,920
79 - 80	f.		2,365
80 - 81	- 10°30'	260°20'	1,530
81 - 82	f.		3,120
82 - 83	- 14°00'	300°00'	1,235
83 - 84	f.		e,545
84 - 85	- 3°20'	258°40'	1,550
85 - 86	f.		2,995
86 - 87	- 18°00'	285°10'	1,280
87 - 88	f.		1,235
88 - 89	- 9°50'	279°50'	0,640
89 - 90	f.		0,975
90 - 91	- 21°00'	321°50'	1,895
91 - 92	f.		1,365
92 - 93	- 2°40'	345°30'	3,545
93 - 94	- 12°20'	339°30'	0,535
94 - 95	- 13°40'	343°10'	4,780
95 - 96	- 8°10'	348°10'	5,445
96 - 97	- 8°10'	348°10'	2,420
97 - 98	+ 0°50'	355°30'	5,835
98 - 99	f.		1,100
99 - 100	- 13°00'	263°20'	1,260
100 - 101	f.		1,275
101 - 102	- 14°20'	249°50'	1,845
102 - 103	f.		1,080
103 - 104	- 5°20'	254°10'	1,400
104 - 105	- 26°20'	330°40'	5,565
105 - 106	- 2°00'	357°10'	5,045
106 - 107	- 12°20'	333°20'	3,685
107 - 108	f.		7,270

108. pont: HILTI szög

vizszint: - 2,02 méter a 108. ponttól

IV. Diós-pataki viznyelők

A II. sz. barlangban tovább folytattuk a belső patakmeder bontását. A medernek ezen a pontján változatlanul nincs iszaplerakódás, a kövek azonban kezdenek nagyobbodni. Sulyosabb nehézség ennél, hogy gyakorlatilag megteltek a közeli rakodóhelyek, és a szállitási utvonal hosszabbodása miatt lelassult a munka.

Uj jelenség volt, hogy 80/81 telén a barlangban a szifon előtti mederrészen 1,5-1,0 méter mély tó keletkezett. Nagyon lassan apadt le, iszaplerakódást mégis csak közvetlen a szifon előtti két méteren tapasztaltunk. A tények addig érhetőek, hogy a kis keresztmetszet miatt a végpont nem képes elvezetni a nagyobb hozamokat, csakhogy nyáron, még a legnagyobb zivatarok után sem keletkezik tó. Akkor vajon miért képes elvezetni ugyanaz a keresztmetszet a nagy hozamot? Ezt sajnos ma még nem tudjuk. De a bontást jövőre is folytatjuk, reméljük nem eredmény nélkül.

A III. sz. barlangban a korábban leirt okok miatt érdemi munkára nem került sor.

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Foton Barlangkutató Csoport 1981. évi beszámolója

Tihanyi Péter

A csoport fő tevékenysége: fotó- és filmdokumentáció készitése, ennek megfelelően az 1981. évben kiegészitettük film- és diaanyagunkat a következő karsztterületekről:

Pilis-hegység barlangjai - dia + S 8-as film
Alsó-hegy zsombolyai, barlangjai - dia + S 8-as film
Gerecse - Szelim-barlang oktatás - dia + S 8-as film

Románia területén: Bihar-hegység /Pádisi karsztfennsik barlangjai /dia + film/
Csehszlovákia területén: Morva Karszt /Ostrov és Machoha környéke dia + film/
Franciaország területén: Pireneusok prehisztorikus barlangjai
Vercors-hegység prehisztorikus barlangjai /dia + film/
NSZK területén: Sváb alpok barlangjai dia + film

Kutatási területünk: Pilis-hegység /Leány-, Legény-barlang, Szoplaki Ördög-lyuk, Pilis-barlang/

A csoport által lezárt négy barlangban minden hónap második hétvégéjén ügyeletet tartunk, ha csoportok jelzik jövetelüket. Az elmult évben 178 főt kisértünk a Pilis barlangjaiban.

- Folytattuk a bontási munkákat a Leány-barlangban.
- A Szoplaki Ördög-lyuk és a dobogókői müut közötti dombon feltártunk két kisebb üreget /3, illetve 12 m hosszban/.
- Folytattuk a térképezési munkákat, az Alba Regia csoport két tagja /Fehér Katalin és Kárpát József/ eelmérték az általunk fix mérési pontokkal jelzett Leány-barlang lezárt szakaszát.
- Folytattuk a denevérek megfigyelését a lezárt barlangokban.
- Helyreállitottuk a megrongált Pilis-barlang ajtaját, zárszerkezetét.
- Kiegészitettük a barlangok fotódokumentációját /előadást tartottunk belőle/.
- Megkezdtük a Pilis-hegység lezárt barlangjairól készülő szines S 8-as mozifilm próbafelvételeit a Legény-barlangban.

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Központi Barlangkutató Csoport jelentése 1981. évi tevékenységéről

Kőrösi Gyula

Barlangkutató munkák

1. A Meteor-Vecsem-barlangrendszer

A Meteor-barlangban a továbbjutás lehetőségét több ponton vizsgáltuk, ezuttal számottevő eredmény nélkül, bontással néhány méterrel növeltük a barlang hosszát. A bejáratot biztositó ácsolat karbantartását elvégeztük.

A Pócsa-kői-viznyelőbarlangban a végponton levő szükületet véséssel tágitottuk, igy négy méterrel továbbjutottunk. Az eredmény ugyan a befektetett munkához képest csekélynek tünik, de a szükület mögött tágasabb barlangszakasz várható, ezért érdemesnek látszik a rendkivül nehéz munkát továbbfolytatni.

A Kopaszgaly-oldali-/404-es/-viznyelőbarlangban a Honvéd Aurora Barlangkutató Csoporttal együttmüködve a végponton továbbjutást előkészitő munkálatokat végeztünk.

A Vecsem-forrásnál az áradások által odasodort hordalék eltávolitásával karbantartási és állagbiztositási munkákat végeztünk.

Az Alsó-hegyen rendszeres terepbejárásokkal széleskörü adatgyüjtő munkát végeztünk a hegy karsztmorfológiájának, karszthidrológiájának és morfogenetikájának alapsabb megismerése végett.

2. Az Imolai Ördög-lyuk az előző években kibontott uj bejáratának bővitésén dolgoztunk, hogy azon keresztül lehetőség nyiljon a következő években a továbbjutást akadályozó omladék- és hordaléktömegnek a barlangból való eltávolitására.

A KPVDSZ Vörös Meteor TE. Nautilus Vizalatti Barlangkutató Szakosztály 1981. évi jelentése

Horváth Péter

Jósvafőn az Alsó-barlang további feltárására a Barlangkutató Szakosztállyal összefogva 1980-ban egyhónapos kutatótábort szerveztünk. A tábor sikeresen végződött és 1981-ben is folytatni szerettük volna a közös akciót. Sajnos a Nemzetközi Barlangtani Kongresszus miatt nem sikerült ezt a tervünket megvalósitani. A jövő évben szeretnénk ujból egy közös akciót szervezni a további feltárások érdekében, uj járatrendszerek reményében. A technikai apparátusunkat azóta továbbfejlesztettük a kutatások során felmerülő nehézségek leküzdésének érdekében.

Feltárásainkat, megfigyeléseinket a tapolcai Tavas-barlangban és a vele geológiailag összefüggő területeken végeztük 1981-ben. Sajnos a Tavas-barlang vizszintje állandóan csökken a bakonyi bauxitbányászat következtében.

A Nagymennyiségü karsztviz miatt tovább folytatódott a Tapolca-forrás vizhozamának csökkenése, igy a Tavas-barlangban az 1981-es év nagyrészében már nem lehetett csónakázni. Az 50 cm-es vizcsökkenés következtében viz a csónakázó rész alatti járatokban van még. Félő, hogy további vizcsökkenés esetén a szifonok beszakadnak. Ehhez a rendszerhez tartozik a Kórház-barlang is, melynek levegője a páratartalom miatt alkalmas az asztmás betegek hatékony gyógyitására. Ezzel a terápiával sok bányászt gyógyitanak ezen a vidéken. Sokat gondolkodtunk, hogy tudnánk az itt felmerülő problémákat hatékonyan, kis befektetéssel megoldani. Kisérletekkel szeretnénk a fokozódó karsztviztermelés ellenére hosszabb távon csónakázhatóvá tenni a Tavas-barlangot az

idegenforgalom számára. Megőrizni a Kórház-barlang gyógyitó levegőjét, Tapolca eredeti városképét a két malomtó létével. Elképzelésünk minimális költséggel megvalósitható lenne az eddigi tervekkel szemben, amelyek több tizmilliós megoldást tartalmaznak. A tárgyalásokon ismertettük a megoldást. Ez abból áll, hogy a tó Gabriella felőli oldalán, a szálló alól nagy vizhozamu források törnek elő. Ezeket az alsó tónál lévő zsilipnél mi el szeretnénk torlaszolni. Ezáltal a források vizét összegyüjtve vissza tudjuk táplálni a felső tóba, onnan pedig a közlekedőedények elvén a viz eljutna a Tavas-barlangba. Mi ugy látjuk ez az igazi megoldás, mert sem geológiailag, sem biológiailag nem bolygatjuk meg a rendszert. A körforgás által a nagy tó sem iszaposodna és nem algásodna el teljesen.

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE Tektonik Barlangkutató Csoportjának 1981. évi tevékenységéről

Csernavölgyi László

A Budapesti Vörös Meteor Természetbarát Egyesület Barlangkutató Szakosztályának Tektonik Csoportja 1981-ben - az előző évektől eltérően - csak részben tudta folytatni a kutatási engedélyben meghatározott Alsó-hegyi feladatokat.

A néhányszori terepbejárás mellett, leginkább a területre vonatkozó irodalmi adatok további gyüjtésével és a meglévő anyagok rendezésében foglalkoztunk.

A csoport aktiv tagjai részt vettek az Országos Vizügyi Beruházási Vállalat által lebonyolitott libiai Bir al Ghanami expedición. Az expedició, libiai állami megrendelés alapján foglalkozott gipszbarlangok feltárásával és kutatásával, föld alatti viztározási lehetőségek megvizsgálása céljából. Miután hazánkban ilyen jellegü hivatásos barlangkutatás gyakorlatilag nem létezik, az OVIBER a barlangok feltárásában, a szpeleo-alpin technika alkalmazásában, térképezésben és geológiai szakkérdésekben gyakorlott amatőr barlangkutatók közül választotta ki a tizfős expedició résztvevőit.

Az év első negyede az expedició előkészületeivel, a második negyede a 3 hónapos libiai munkával telt el.

A sikeresen befejeződött expedició tudományos és gyakorlati eredményei a következők voltak:

- A 3,5 km hosszu Umm al Masabih-barlang felfedezése, mely ez idő szerint a világ leghosszabb aktiv, patakos gipszbarlangja.
- Hét kilométert meghaladó összhosszuságu barlangjárat feltárása, felmérése és tudományos feldolgozása.
- A sivatagi gipszkarszt általános terepi feltárása, tudományos feldolgozása - geológiai, botanikai, talajtani - lehetővé tette az eddig szinte teljesen ismeretlen környezet számos elemének megértését.
- Az expedició bebizonyitotta, hogy az amatőr barlangkutató gyakorlat, megfelelő kooperációban export cikk is lehet.
- Az ilyen jellegü vállalkozás lehetővé teszi, hogy amatőr barlangkutatók a világ távolabbi részeit is megismerjék, olyan széles körü tapasztalatokat szerezzenek, amelyekhez sem magán, sem egyesületi pénzügyi alapokból nem juthatnának hozzá.

Az expedició hiánytalanul elvégezte a libiai állammal kötött szerződésben foglalt feladatokat.

Az expedicióról hazatérve csoportunk 10 tagja részt vett az Egyesült Államokban, Bowling Greenben megrendezett VIII. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson.

A kongresszuson dr. Kósa Attila, csoportunk tagja és a libiai Bir al Ghanam expedició vezetője két előadást is tartott a gipszkarsztban végzett kutatások eredményéről.

A kongresszus előadásai után csoportunk részt vett a Carstbad-barlang környékén rendezett barlangtani tanulmányuton is.

A kongresszusról hazatérve, még hosszu időt vett igénybe a libiai munkáról szóló jelentés összeállitása, melyet azután az OVIBER a libiai államnak időben megküldött. Az angol nyelvü zárójelentés egy példányát a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat könyvtárának megküldtük.

Jelentés a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Vass Imre Barlangkutató Csoportjának 1981. évi munkájáról

Házi Zoltán

1981. évben hagyományos munkaterületünkön, Alsó-hegy térségében, a Szögliget községben található Csörgő-Árvizi-forrásbarlang rendszerét kutattuk.

Sajnálatos módon az Árvizi-forrásbarlangban a kutatási körülmények igen nehezek voltak, tekintettel, hogy szinte a teljes évben telitődve voltak a szifonok, igy a továbbjutásra nem volt mód.

Nyári kutatótáborunk alkalmával az un. Urföldjei-beszakadást bontottuk tovább, egyelőre eredmény nélkül. A bontási munkákon kivül rendszeresen gyüjtöttünk a környékon meteorológiai adatokat, valamint a forrásrendszer vizeiből mintát vettünk, melyet a MÁFI laboratóriumában elemeztettünk. Az adatsorokat 1982. évi jelentésünkben részletesen közöljük.

Csoportunk egy tagja, Kubassek János, ázsiai tanulmányuton vett részt, mely adatainak felhasználásával készitette el diplomamunkáját. A tanulmányuton, melyet csoportunk anyagilag is támogatott, Móga Jánossal, az FTSK Barlangkutató Szakosztály tagjával együtt vett részt.

A Nemzetközi Szpeleológiai Unió Kongresszusán csoportunkat egy fő, Házi Zoltán képviselte az USA-ban.

Kiadja: Magyar Karszt- és Barlangkutató
Társulat
Felelős kiadó: Hazalinszky Tamás
Engedélyszám: 41577
Készült: 500 példányban
83/1693 MTESZ Házinyomda, Bp.
Felelős vezető: Deli Sándor